

KEMÜNAR

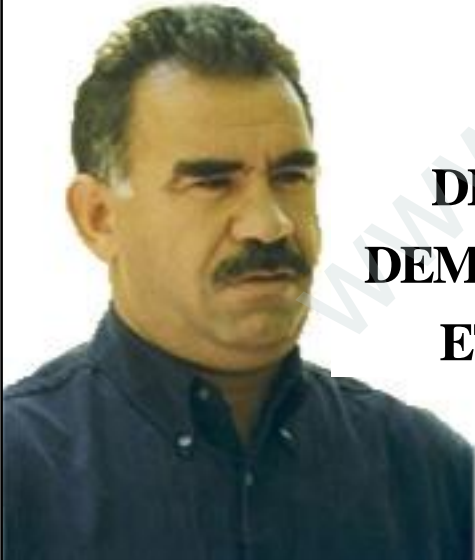

2005

Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun Geleceğinden Kuşku Duymaktır

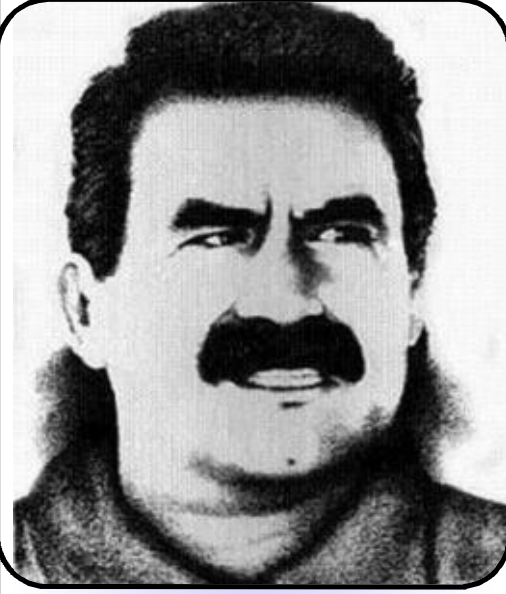
Ağustos-Eylül-Ekim 2010
Yıl-5 Sayı-47

Üç Aylık İdeolojik-Teorik Dergi

**DEMOKRATİK ÖZERKLİK
DEMOKRATİK ULUS İNŞASININ
ETE KEMİĞE BÜRÜNMÜŞ
HALİDİR**

İÇİNDEKİLER...

**“Demokratik ulus bir ruh
ise demokratik özerklik
ise bedendir.**

**Demokratik özerklik
demokratik ulus inşasının ete
kemiğe bürünmüş halidir”**

Demokratik Özerklik.....3

*Demokratik Özerkliğin Siyasi
Boyutu.....12*

*Demokratik Özerkliğin Hukuk
Boyutu.....20*

*Demokratik Özerkliğin Ekonomi
Boyutu.....38*

*Demokratik Özerkliğin Kültür
Boyutu.....52*

*Demokratik Özerkliğin Diplomasi
Boyutu.....66*

Demokratik Ulus.....88

*Özgürlük, Eşitlik Ve Kardeşlik Sloganları
Altında: Fransız Devrimi.....97*

KOMÜNARDAN

Merhaba...

Üç ayda bir yayınlanan dergimiz Komünar'ın 47. sayısı ile yine sizinle birlikteyiz. Bu üç aylık süreç içinde önemli gelişmeler yaşandı. Önderliğimizin perspektifleri doğrultusunda ilan edilerek yaşama geçirilen 4. dönem yetersiz pratikleşme düzeyine rağmen sadece ülkemizde ve halkımızda değil, bölgesel ve uluslararası düzeyde yankı yarattı. Önderliğin, PKK'nin ve Kürt halkının ne pahasına olursa olsun özgürlükte ısrarlı olduğu ve sadece onurlu bir barışa 'evet' diyeceği bir kez daha dünyaya gösterildi.

Yine aynı süreçte 'Demokratik Özerk Kürdistan'ın gerçekleştirilmesinin ilanı anlamına da gelen referandumu boykot kararı, Kürt halkı tarafından Kürdistan'da etkin olarak uygulanırken; okulların açılışının bir hafta süreyle boykot edilmesi de Kürt halkının kendi varlığını korumadaki kararlılığını bir kez daha gösterdi.

Diğer yandan Önderliğin ve partimizin kararı çerçevesinde başlatılan ve bugün yine Önderliğimizin öncülüğünde bir ay uzatılan eylemsizlik kararı sadece ülke ya da bölgemizde değil, dünyada da oldukça yankı buldu.

Diğer yandan 4. dönem ile birlikte ilan edilmesi gereken Demokratik Özerklik konusu, hem uygulanma sahası ve hem de uygulanma biçiminin nasıl olacağı ya da olması gerektiği gibi konularla birlikte kapsamlı olarak tartışma gündemine girdi. Onun için dergimizin bu sayısı esas olarak Demokratik Özerklik konusuna ayrıldı. Demokratik Özerklik konusunda ortaya çıkabilecek yanlış ve yetersiz anlayış ya da uygulamaların önüne geçmek, bu konu üzerinde daha kapsamlı olabilmek ve Önderliğimizin de belirtmiş olduğu dönem görevlerini eksiksiz yerine getirebilmek açısından, Önderliğimizin belirtmiş olduğu temel başlıklar altında Demokratik Özerklik konusunu bu sayımızın tümünde ele aldık.

Yoldaşlarımızın ve bizi takip eden çevrelerin Demokratik Özerklik konusunda bu sayımızla aydınlanmasına yardımcı olacağımız inancıyla Önderliğimizin 27 Eylül 2010 tarihindeki görüşme notundan konuyla ilgili bölümü de buraya aktarıyoruz:

"Biz Türkiye'nin bütünlüğü içinde soruna çözüm arıyoruz, öyle bölücü falan değiliz. Kardeşlik anlayışımız, birlik anlayışımız stratejiktir... Ben demokratik özerkliği Kürtlerin özgürlük alanı olarak ele alıyorum. Demokratik özerklik daha önce de belirttiğim gibi etnisiteye ve coğrafi sınırlara dayanmaz. Bu bir özyönetimini oluşturmaktır. İşte "demokratik özerkliği ilan ediyoruz" değil de, "demokratik özyönetimimizi inşa ediyoruz" denilmelidir. Bu bir savaş ilanı falan da değildir, demokratik bir inşa, demokratik örgütlenme faaliyetidir. Bu her alanda yaygınlaştırılır, spor kulüplerinden tutulmuş kooperatiflere kadar, toplumun her alanı örgütlenir."

"Diyarbakır'da daha önce söylemiştim, acilen Kent Konseyi oluşturulmalı, onun mahallelerde birimleri olmalı. Diyarbakır adeta ilmek ilmek örülmeli, gerçek bir kale haline getirilmeli. Mesela anadilde eğitimi devlet kabul etmiyor, o zaman ne yapacaksınız? Siz de her mahallede Kürtçe eğitim birimlerini oluşturursunuz. Bunu yaparsanız yasal boyutu sonra gelir."

İşin özü şu; biz kapitalist moderniteyi yaşamadan demokratik moderniteyi kuruyoruz, bunun mücadelesini veriyoruz."

48. sayı da buluşmak dileğiyle, yoldaşça selamlar...

DEMOKRATİK ÖZERKLİK

Abdullah ÖCALAN

Tarihte her zaman büyük ağırlığı olan kent, yer ve bölge çaplı özerk yönetimler, ulus-devletçiliğin kurban ettiği diğer çok önemli kültürel gelenekler arasındadır. Uygulanan tüm toplumsal ve devletsel yönetimlerde kentin, yerelin ve bölgelerin kendine has yönetimleri, özerklikleri hep olagelmıştır. Zaten başka tür-

kültürel hareketler geliştikçe, bunda en büyük payı kentin, yerelin ve bölgelerin özerklik hareketleri omuzlamıştır. Aslında tüm çağlar boyunca güçlü yaşadıkları siyasi, ekonomik, sosyal boyutlar da taşıyan kültürlerine dönüş, yeniden canlandırma söz konusudur. Çok önemli tarihsel-toplum anlamı olan ve olması gereken

lü özellikle büyük çaplı devlet ve imparatorlukları yönetmek mümkün olamaz. Katı merkezîyetçilik esas olarak modernitenin tekelci karakteri olarak bir ulus-devlet hastalığıdır. Azami kâr kanununun bir gereği olarak dayatılmıştır. Ur gibi büyüyen orta sınıf burjuva bürokratlarının iktidar olmaları için düzenlenmiştir. Bir değil, bin kral düzenleri tesis etmek için, ancak faşizmle yürüyen bir model olarak geliştirilmiştir.

Klasik modernitenin çözülüşü hızlandıkça ve postmodernite türü çoğu liberal nitelikli de olsa bazıları da radikal kopuş anlamına gelen

hareketlerin başında gelmektedirler. Kentin, yerelin, bölgenin kurtuluşu olmadan, ulus-devlet hastalığından kurtuluş mümkün değildir. Bunu en iyi anlayan ve uygulamaya geçiren oluşum AB üyeleridir. Gerek modernite adı altında yaşadıkları dört yüz yıllık barbarlıklar, gerek Birinci ve İkinci Dünya Savaşları Avrupa kültürüne yeterli dersi vermiştir. İlk uygulamaya koydukları adımların kent, yerel ve bölgesel özerklik yasaları olması tesadüf değildir. Ulus-devletçiliğin soykırım başta olmak üzere tüm kültürel varlıklar için ne menem bir soykırım olduğunu kavramalarıyla ilgilidir.

Bugün Avrupa Birliği'nde en gözde çalışmaların kent, yerel ve bölgesel kültürler kapsamında gerçekleştirilmesi, tüm küresel sorunların çözümünde en önemli unsurların başında gelmektedir. Fazla radikal olmasa da önemli, gerekli bir kültür hareketidir. Zaten dünyanın tüm kıtalarında merkezi yönetim homojenliği tam dayatılıp geliştirilemediğinden, birçok kentin, yerelin ve bölgenin özerkliği canlılığını korumaktaydı. Rusya Federasyonundan Çin ve Hindistan'a, tüm Amerika kıtasından (ABD federaldir, Kanada'da özerklik yaygındır, Latin Amerika zaten bölgesel özerklik konumundadır) Afrika'ya (Afrika'da geleneksel aşiret ve bölge yönetimi olmadan devletler oluşup yönetemez) kadar özerk konumlar ve özerklik çalışmaları en aktif ve aktüel konu-

**Demokratik ulus
yönetim biçimi olarak
konfederalizme çok yakındır.
Konfederalizm bir nevi
demokratik ulusların siyasal
yönetim biçimidir**

larıdır. Ulus-devletçiliğin katı merkeziyetçi hastalığı, sayıları sınırlı bazı Ortadoğu devletlerinde ve diğer diktatörlüklerde uygulanmaktadır.

Klasik modernitenin en önemli boyutu olan katı merkeziyetçi ulus-devlet yapısının üstten küresel sermaye, alttan kültürel hareketler tarafından sıkıştırılmasıyla yaşadığı çözümler en çok kent, yerel ve bölgesel özerklik yönetimleriyle ikame edilmeye çalışılmaktadır. Günümüzün gittikçe güçlenen bu eğilimi, demokratik-ulus hareketiyle de iç içe gelişmek durumundadır. Demokratik ulus, yönetim biçimi olarak konfederalizme çok yakındır. Konfederalizm bir nevi demokratik ulusların siyasal yönetim biçimidir. Güçlü kent ancak yerel ve bölgesel özerk yönetimlerle varoluş kazanabilir. Yönetim biçimi itibariyle her

iki hareket de özdeş ve çakışma durumundadır. Demokratik uluslaşma ve uluslar kent, yerel ve bölgesel özerklikler olmadan yönetim gücü kazanamaz. Ya kaosa düşüp dağılır ya da ulus-devletçiliğin yeni bir modeliyle aşılar. Her iki duruma düşmemek için, demokratik ulus hareketi mutlaka kent, yerel ve bölgesel demokratik özerklikleri geliştirmek zorundadır. Buna karşılık kent, yerel ve bölgesel özerk yönetimler hepten yutulmamak, ekonomik, sosyal ve siyasal güçlerini tam kullanabilmek için demokratik ulusal hareketle demokratik ulus olarak bütünleşmek ihtiyacındadır. Ulus-devletçiliğin her iki hareket için sürekli kapıda tuttuğu ve dayattığı aşırı merkeziyetçi güç tekellerini ancak aralarındaki sağlam ittifakla aşabilirler. Aksi halde her iki hareket ve hatta olgu olarak, geçmişte çokça yaşadıkları gibi yeniden homojenleştirme tehdidi altında tasfiye olmaktan ve erimekten kurtulamazlar. Tarihsel koşullar nasıl 19. yüzyılda daha çok ulus-devletçilikten yana idiyse, günümüz koşulları da -yani 21. yüzyıl gerçeklikleri demokratik uluslardan ve her düzeyde güç kazanmış kent, yerel ve bölgesel özerk yönetimlerden yanadır.

Ortaçağda benzeri kent özerklik politikaları daha da yaygın uygulanabilmiştir. Büyük imparatorluklara karşı direnen kentlerin yıldız âlemi ile karşı karşıyayız sanki. İslami imparatorluklardan (Emevi, Abbasi, Selçuklu, Timur, Babür, Osmanlı) Cengiz İmparatorluğuna, Hıristiyan İmparatorluklarından (Bizans, İspanya, Avusturya, Çarlık Rusyası, Britanya) Çin İmparatorluklarına karşı yüzlerce kent (Büyük Okyanus'tan Atlas Okyanusu'na, hatta Amerika Kıtasına, Büyük Sahra Çölünden Sibirya'ya kadar) özerklik politikası adına gerektiğinde tarihten silininceye kadar direnebilmiştir. Kartaca'nın tarla haline getirilişine benzeyen örnek, Cengiz Han'a karşı direnen Otrar kentidir. O da tarla haline getirilmiştir. Avrupa kentlerinin hem imparatorluk güçlerine, hem de ulus-devletçiliğin merkeziyetçiliğine karşı yüzyıllarca süren direnişçiliğine yüzlerce örnek sunulabilir. Özellikle İtalya ve Almanya

kentlerinin 19. yüzyıl ortalarına kadar özerk yapılarını korumak için büyük direniş sergiledikleri çok iyi bilinmektedir. Bunlardan Venedik, Amsterdam ünlü örneklerdir.

19. yüzyılda ulus-devletin her tarafta zafer kazanması, tarihte binlerce yıl süren kent özerkliklerine büyük darbe olmuştur. Ancak postmodernite ile kent özerklikleri yeniden yaygınlaşmaktadır. Kent politikacılığı öne çıkmaktadır.

Tarihte uygarlık güçlerine karşı sadece kent politikacılığı değil, belki de daha fazla kabile, aşiret, dini cemaat, felsefi ekol vb. belli başlı toplumsal grupların özerk politik güç halinde kalabilmek uğruna sergiledikleri sayısız direniş vardır. İbrani kabilesinin üç bin beş yüz yıllık (M.Ö. 1600 - günümüze kadar) özerklik öyküsü belki de en ünlü örnektir. Yahudilerin tarihte ve daha çok da günümüzde çok zengin ve yaratıcı olmalarında İbrani kabilesinin özerklik politikası belirleyici rol oynamıştır. İslam dininin imparatorluk ve iktidar aracına dönüştürülmesine karşılık, çok büyük direniş mezhepleri ortaya çıkmıştır. Alevilik ve Haricilik mezhepleri kabile ve aşiretlerin özerk yaşama politikalarını yansıtır. Sünni hükümlerlik, sultanlık geleneğine karşı her kavim bünyesinde görülen yaygın muhalif mezhep çıkışları, özünde aşiret ve kabile halklarının direnişçi ve özgürlükçü politikalarının sonucudur. Bir nevi Sünni İslam sömürgeciliğine karşı halkların ilk özgürlük ve bağımsızlık hareketleridir. Hıristiyanlık ve Musevilik'te de benzer çok sayıda direniş mezhebi vardır. Ortaçağ boydan boya bu tür yerel, kentsel, kabile ve dini cemaatlerin özgürlük ve özerklik politikası uğruna mücadeleleriyle dolu geçmiştir. İlk Hıristiyan cemaatlerinin üç yüz yıllık yarı-gizli direnişçi manastır yaşamı, çağdaş uygarlığın hazırlanmasında başrolü oynamıştır. Antikçağ Yunan felsefi ekollerinin özerk politikaları bilimin temel hazırlayıcı rolünü oynamıştır. Günümüze kadar ulaşan halklar, uluslar bu gerçeği en çok dağ başlarında ve çöl ortalarında yüzlerce, binlerce yıl direnen kabile ve aşiret atalarına borçludur.

Modern çağın ulusal kurtuluş hareketleri bu geleneklerin devamıdır. Bağımsız devlet olarak saptırılmış da olsa, hepsinin peşinde koştuğu amaç politik bağımsızlıktır. Liberalizmin politik bağımsızlığı sahte ulus-devlet bağımsızlığına dönüştürmesi politikayı gerçek işlevinden alıkoysa da, yine de çok önemli bir politik direniş geleneğinin sürdürülmesi anlamına gelir.

Tarihte yerel ve bölgesel özerklik politikaları hep olagelmiş, ahlaki ve politik toplumun varlığını sürdürmesinde önemli rol oynamışlardır. Dağlar, çöller ve ormanlık alanlar başta olmak üzere, yeryüzünün çok geniş bir coğrafyasında kabile, aşiret, köy ve kent toplumu halinde yaşayan halklar ve uluslar, uygarlık güçlerine karşı sürekli özerklik ve bağımsızlık politikaları ile direniş sergilemişlerdir. Tarihte bu nedenle ağırlıklı olarak demokratik konfederal gelenek ağır basar diyoruz. Uygarlık tarihi boyunca hâkim eğilim boyun eğme değil, direniştir diyoruz. Öyle olmasaydı, dünya Firavun Mısır'ı gibi olurdu. Direnişin, politikanın olmadığı tek bir insan yerelinin, bölgesinin kalmadığını bilmeden tarihi doğru yorumlayamayız. Latin Amerika, Afrika, Asya halkları halen bütün renkleri ve kültürleriyle direniyorlarsa, bu demektir ki tarihleri de böyledir. Çünkü tarih 'şimdi'dir'.

Uygarlık güçleriyle demokratik güçler arasında çoğu kez gerçekleştiği gibi, kapitalist modernite güçleriyle demokratik modernite güçleri de birbirlerinin varoluş ve kimliklerini kabul etme ve demokratik özerk yönetimlerini tanıma temelinde barış içinde bir arada yaşayabilir. Bu kapsam ve koşullar altında ulus-devletin sınırları içinde ve dışında demokratik konfederal siyasi oluşumlarıyla ulus-devlet oluşumları bir arada barış içinde yaşayabilir. Demokratik konfederalizm ulus-devlet sistematüğinden kaynaklanan olumsuzlukları aşma potansiyeline sahip olduğu gibi, toplumu politikleştirmenin de en uygun aracı konumundadır. Basittir ve uygulanabilir. Her topluluk, etnisite, kültür, dini cemaat, entelektüel hareket, ekonomik birim vb. birer politik birim olarak

kendilerini özerkçe yapılandırıp ifade edebilirler. Federe veya özerklik, kendilik denilen kavramı bu çerçevede ve kapsamda değerlendirmek gerekir.

Bu durum gözetildiğinde demokratik konfederalizme ilişkin şunları söyleyebiliriz:

Demokratik konfederalizm farklı ve çok katmanlı siyasi oluşumlara açıktır. Yatay ve dikey farklı siyasi oluşumlar mevcut toplumun karmaşık yapısı nedeniyle zorunludur. Merkezi, yerel ve bölgesel siyasi oluşumları denge içinde bir arada tutar. Her biri somut koşullara cevap verdiği için, çoğulcu siyasi yapı, toplumsal problemlerin en doğru çözüm yollarını bulmaya daha yakındır. Kültürel, etnik, ulusal kimliklerin kendilerini siyasi oluşumlarla ifade etmeleri en doğal haklarıdır.

**Toplumlar
esas olarak politik ve ahlakidir.
Ekonomik, siyasi, ideolojik
ve askeri tekeller toplumun bu temel
doğasını kemirerek artı-değer, hatta
toplumsal haraç peşinde koşan
aygıtlardır**

Daha doğrusu, ahlaki ve politik toplumun gereğidir. İster ulus-devlet, ister cumhuriyet, ister burjuva demokrasileri biçimlerinde olsun, devlet gelenekleriyle ilkesel uzlaşmalara açıktır. İlkeli barış temelinde bir arada yaşayabilir.

Demokratik konfederalizm ahlaki ve politik topluma dayanır. Kapitalist, sosyalist, feodal, endüstriyalist, tüketimci, toplum mühendislerine dayalı benzer şablonist proje toplum çabalarını kapitalist tekellerin kapsamında görür. Bu tip toplum özünde yoktur, propaganda vardır. Toplumlar esas olarak politik ve ahlakidir. Ekonomik, siyasi, ideolojik ve askeri tekeller toplumun bu temel doğasını kemirerek artı-değer, hatta toplumsal haraç peşinde koşan aygıtlardır. Kendi başlarına bir değeri yoktur. Devrim bile yeni toplum yaratamaz.

Devrimler ancak toplumun aşındırılan, kadük bırakılan ahlaki ve politik dokusunu asıl işlevine kavuşturmak için başvurulan operasyonlar olarak olumlu rol oynayabilirler. Gerisini ahlaki ve politik toplumun özgür iradesi belirler.

Demokratik konfederalizm demokratik siyasete dayanır. Ulus-devletin katı merkezli, düz çizgili, bürokratik yönetim ve idare anlayışına karşılık, tüm toplumsal gruplar ve kültürel kimliklerin kendilerini ifade eden siyasi oluşumlarla toplumun özyönetimini gerçekleştirirler. Çeşitli düzeylerde atamayla değil, seçimle başa gelen yöneticilerle işler görülür. Asıl olan meclisli, tartışmalı karar yeteneğidir. Başına buyruk yönetim geçersizdir. Genel merkezî koordinasyon kurulundan (meclis, komisyon, kongre) yerel kurullara kadar her grup ve kültürün bünyesine uygun, çok yapı, farklılıklar içinde birlik arayan kurullar demetiyle toplumsal işlerin demokratik yönetimi ve denetimi gerçekleştirilir.

Demokratik konfederalizm öz savunmaya dayanır. Askeri tekel olarak değil, toplumun iç ve dış güvenlik ihtiyaçlarına göre demokratik organların sıkı kontrolü altında öz savunma birlikleri temel güçtür. Görevleri, ahlaki ve politik toplumun özgür ve farklılıklar temelinde eşitlikçi karar yapısı olarak, demokratik siyaset iradesini geçerli kılmaktır. İçten ve dıştan bu iradeyi boşa çıkararak, engelleyen, yok eden güçlerin müdahalesini etkisiz kılmaktır. Birliklerin komuta yapısı hem demokratik siyaset organlarının, hem de birlik üyelerinin çifte denetiminde olup, gerek görülürse karşılıklı öneri ve onaylamalarla rahatlıkla değiştirilebilir.

Demokratik konfederal örgütlenmede genelde hegemonyacılığa, özeldede ideolojik hegemonyacılığa yer yoktur. Hegemonik ilke klasik uygarlıklarda geçerlidir. Demokratik uygarlıklarda ve modernitede hegemonik güçlere ve ideolojilere hoşgörüle bakılmaz. Farklı ifade ve demokratik yönetim sınırlarını aşınca, özyönetim ve ifade özgürlüğüyle etkisiz kılımlar. Toplum işlerinin kolektif yönetiminde karşılıklı anlayış, farklı önerilere saygı

ve demokratik karar esaslarına bağlılık şarttır. Bu konuda genel klasik uygarlık ve kapitalist modernite yönetim anlayışıyla ulus-devletin anlayışı çakışmasına rağmen, demokratik uygarlık ve modernitenin yönetim anlayışlarıyla aralarında büyük farklar ve aykırılıklar vardır.

Aynı zamanda ideolojik hegemonya söz konusu olamaz. Çoğulculuk, farklı görüş ve ideolojiler arasında da geçerlidir. Yönetimin kendini ideolojik kamuflajla güçlendirmesine ihtiyacı yoktur. Dolayısıyla milliyetçi, dinci, pozitivist bilimci, cinsiyetçi ideolojilere ihtiyaç duymadığı gibi, hegemonya kurmaya da karşıdır. Toplumun ahlaki ve politik yapısını aşındırmadıkça, hegemonya peşinde koşmadıkça, her görüş, düşünce ve inanç serbestçe ifade edilme hakkına sahiptir.

Demokratik konfederal örgütlenme süper hegemonik güç denetimindeki ulus-devletlerin BM'li birlik anlayışına karşılık, ulusal toplumların Dünya Demokratik Konfederal Birliği'nden yanadır. Gerek sayısal gerek niteliksel olarak, çok daha geniş toplulukları demokratik siyaset kriterlerince Dünya Demokratik Konfederasyonu'nda birleştirmek, daha güvenli, barışçıl, ekolojik, adil ve üretimsel bir dünya için şarttır.

Demokratik konfederalizm sanıldığı gibi günümüze özgü herhangi bir yönetim biçimi değildir. Tarihte olanca ağırlığıyla yer bulan bir sistemdir. Tarih bu anlamda merkezi devletsel değil, konfederaldir. Devlet formu çok resmileştiği için tanınmıştır. Fakat toplumsal yaşam konfederalizme daha yakındır. Devlet hep merkeziyetçiliğe koşarken, dayandığı iktidar tekellerinin çıkarlarını esas almaktadır. Aksi halde bu çıkarları koruyamaz. Ancak çok sıkı bir merkeziyetçilik güvence sağlayabilir. Konfederalizm de tersi geçerlidir. Esas aldığı tekel olmayıp toplum olduğu için, mümkün olduğunca merkeziyetçilikten kaçınmak durumdadır. Toplumlar homojen (tek kütle) olmayıp çok sayıda topluluktan, kurum ve farklılıktan oluştuğu için, hepsinin ortak bir ahenk içinde bütünlüğünü sağlamak, korumak zorunluluğunu duyar. Dolayısıyla bu çokluk-

lar için aşırı merkeziyetçi bir yönetim sık sık patlamalara yol açar. Tarihte bunun sayısız örnekleri vardır. Demokratik konfederalizm ise her topluluk, kurum ve farklılığın kendini yansıtmasına uygunluğundan ötürü daha çok yaşanır. Çok tanınmış bir sistem olmaması, resmi bir varlığın hegemonik yapısı ve ideolojisinden ötürüdür. Resmi tanımı olmasa da, toplumlar tarihte esas olarak konfederalisttir. Tüm aşiret, kabile, kavim yönetimleri hep gevşek ilişkiler niteliğindeki konfederalizme izin verir. Aksi halde iç özerklikleri zedelenir. Bu ise varlıklarını dağıtır. Hatta imparatorluklar bile iç yapılarında sayısız farklı yönetime yaslanırlar. Her türlü kabile, aşiret, kavim yönetimleri, dinsel otoriteler, krallık, hatta cumhuriyet ve demokrasiler bir imparatorluk bünyesinde birleşebilirler. Bu anlamda en merkezi sanılan imparatorlukların bile bir nevi konfederalizm olduğunu kavramak önemlidir. Merkezi eğilim toplumun değil, tekelin gereksinim duyduğu bir idari modeldir.

Kapitalist ve demokratik modernite farklılıkları, karşıtlıkları sadece bir idea değil, somutta yaşanan kocaman iki dünyadır. Tarih boyunca bu iki dünya diyalektik karşıtlıklar halinde bazen birbirleriyle amansızca savaşan, ama aralarında barışları da eksik olmayan bir yolculukla günümüzde de benzer biçimde ilişki ve çelişkileriyle bazen çatışmakta, bazen barışmaktadırlar. Sonucu şüphesiz entelektüel, politik ve etik olarak mevcut sistemik yapısal bunalımdan doğru, iyi ve güzel çıkış yolları belirleyecektir.

Benim Çözüm Projem Demokratik Özerkliği Esas Almaktadır

Kapitalist modernitenin sermayecilik, endüstricilik ve ulus-devletçilik temelinde varoluş kazanmasına karşılık, demokratik modernitenin demokratik komünalite, eko-endüstriyel ve demokratik ulus olarak varoluş kazanabileceğini de kapsamlıca çözümlenmeye ve çözmeye çalıştım. Demokratik komünaliteyi homojen bir toplum eşitliği olarak değil, tek bir kişiden milyonlarca kişiye kadar nicelik

kazanıp, ahlaki ve politik toplum niteliğini taşıyan her tür topluluk (kadından erkek topluluğuna, spor ve sanattan endüstriye, entelektüellerden çobanlara, kabileden şirketlere, aileden uluslara, köyden kentlere, yerelden küreselliğe, klandan küresel topluma kadar her tür toplum) olarak tanımlamaya çalıştım. Ekoendüstriyel toplum gerçeğini, köy-tarım toplumuyla kent endüstrisi toplumunun birbirini beslediği ve ekolojiye kesin uyarlanmış ekoendüstriyel topluluklar olarak tanımladım. Demokratik ulusu ise, temel politik biçim olan demokratik konfederalist uygulamalarla etnisiteden dine, kentsel, yerel, bölgesel ve ulusal topluluklara kadar her tür kültürel varoluşların demokratik özerk siyasi oluşumlar halinde oluşturacakları yeni bir ulus türü, daha doğrusu ulus-devletçi canavarlara karşı çok kimlikli, çok kültürlü ve çok siyasi oluşumlu ulus olarak tanımlayıp çözümlenmeye ve çözmeye çalıştım.

Bu tarihi gerçeklik doğrultusunda demokratik özerklik için şunları söyleyebilirim;

Benim çözüm projem demokratik özerklik için esas almaktadır. Benim demokratik özerklik projem bir yandan kendi içinde sınırlarla çatışmayan bir çözüm, öte yandan da esasında evrensel hegemonyayı reddeden ama çatışmayan, kendi ilkelerini korumak şartıyla, bu "imparatorluk" da denen küresel hegemonyanın içinde erimeden varlığını sürdürebilen bir çözümdür. Bu çözüm demokratik konfederalizmin ilkelerini de ihtiva eder. Siyasal, sosyal-kültürel, ekonomik, diplomatik, güvenlik ve hukuk demiştik. Demokratik özerklik belirttiğim bu altı ilkeyi ihtiva eder. Bu meselelerin demokratik özerklik temelinde çözümü bütün Ortadoğu'yu aydınlatacaktır. İtalya ve İspanya için de bir model olacaktır. Benim devlet ve iktidar konusundaki görüşlerim Gramsci'nin görüşleriyle paraleldir. Marks, ulus-devleti kabul etti. Fakat ben kabul etmiyorum. Avrupa'nın şu an yaşadığı krizin temel sebebi de, yine bu ulus-devlet yapılanması ve anlayışıdır. Bizim amacımız bu çözümü barışçıl yollardan en az hasarla sağlamaktır.

Demokratik özerkliği şöyle izah edebiliriz; Demokratik ulus bir ruh ise demokratik özerklik ise bedendir. Demokratik özerklik demokratik ulus inşasının ete kemiğe bürünmüş halidir. Onun somutlaşmış, bedenleşmiş halidir. Demokratik özerkliğin birkaç unsuru veya boyutu vardır:

1-Siyasi Boyut: Bu boyutta bir meclis olur. Ya da halkın bir kongresi olur. Bu kongre demokratik toplum kongresidir. Bu kongrenin bir de küçük bir yürütme kurulu olur.

2-Hukuki Boyut: Demokratik özerklik projesinin hukuki statüsünü ifade eder. Biz buna statü diyelim. Katalanlar da bunu 'status' olarak ifade ediyorlar. Bu çok önemli. Hukuki olarak Kürtlerin statüsü ne olacak? Siz hukuku biliyorsunuz. Anayasa ve yasalara yansıtılır. Yasalar demokratik özerkliğin çerçevesinin içeriğini belirler.

3-Ekonomik Boyut: İnşa edilen demokratik ulusun bir de ekonomik politikası olur. Nasıl bir ekonomi olmalıdır, bu belirlenir. Barajlar, yeraltı-yerüstü kaynakların bir politikası olur. Vergiler alınacak ise nasıl ve ne kadar alınır? Ekonomik boyutla bunlar belirlenir. Ekonomik sistem olarak kapitalizmi kabul edemeyiz. Belki kapitalizmi tam olarak ortadan kaldıramayız ama önemli oranda kapitalist ekonomik sistemi değiştirebilir, onu aşındırabilir, kendi ekonomik sistemimizi kurabiliriz. Bu sistemde halkın ekonomisi olur. Bir kısmını da özel ekonomi oluşturur. Yani özel şirketler olur. Bütün bunlar tartışılmalıdır.

4-Kültürel Boyut: Kültürel boyut daha çok dil, anadilde eğitimi, tarih ve sanatı kapsar. Kürtçe'nin Türkçe ile ilişkisi nasıl olmalıdır, anadilde eğitim nasıl yapılabilir, demokratik ulusun dil politikası nasıl olacak, bunlar tartışılmalıdır. Bir eğitim politikası oluşturulmalıdır. Kürtler kültürel soykırımı da tam olarak nasıl aşabilir? Kültürel soykırım bu konuda yapılacak tartışmalarla aşılmalıdır.

5-Öz savunma Boyutu: Biz buna güven-lik boyutu da diyebiliriz. Burada soykırımı ele alıyoruz. Kürtler soykırımdan nasıl kurtulabilir? Bu durumu somutlaştırmalıdır.

Burada soykırım tüm soykırım çeşitlerini kapsar. Sadece fiziki değil, kültürel ve her çeşit soykırımdan bahsediyorum. Kürtlerin bir öz savunma durumuna kavuşması sağlanır. Toplum burada kendi öz savunmasını kurar. Bununla sadece elde silah bir durumu kastetmiyorum. Öz savunma KCK, PKK tarzı silahlı yapıyı değil halkın kendi güvenliğini sağlamasıdır. Demokratik toplumun her anda örgütlenmesini, kurumsallaşmasını, kendi güvenlik sistemine kavuşmasını ifade ediyorum. Bunu daha fazla halk tartışır, farklı sonuçlara ulaşabilirler. Mesela çocuklarını askere gönderecekler mi? Askeriyede yer alacaklar mı, bunlar tartışılır. Mesela korucular nasıl lağvedilecek, koruculuk meselesi nasıl halledilecek? Bunlar tartışılmalıdır. Bu güvenlik boyutu, halkın öz savunması ekmek-su-hava kadar önemlidir. Bu olmadan yaşanmaz.

Demokratik özerkliğin güvenlik boyutu bazı aydınlar tarafından farklı devlet arayışı olarak yorumlanıyor. Bunun da farkındayım. Bu konu yanlış anlaşılıyor. Şunu söylemek istiyorum. Mevcut askeri yapı içinde Kürtler yer alacak mı, almayacak mı? Polis-emniyet yapısı içinde Kürtler yer alacak mı, almayacak mı? Bu kurumların Kürtlere bakışı ne olacak? Kürtler kendisini nasıl koruyacak, güvenliğini nasıl garantiye alacak? Bunlar çok önemli konulardır. Bu konular üzerinde ileride çok geniş duracağım. Bu güvenlik boyutunu BDP de, PKK de tek başına yapamaz, bunu ben yürüteceğim, bu konulara ileride ayrıntılı olarak değineceğim.

6-Diplomasi Boyutu: Bu da Kürtlerin diğer halklarla, toplumlarla olan ilişkilerini ele alır. Komşu-çevre ülkeler ve diğer parçadaki Kürtlerle ilişkiler olur. Diğer toplumlar ile nasıl bir ilişki istiyoruz, onlarla nasıl yaşamalıyız? Diplomasi boyutu bunu karşılar. Daha fazla uzatılabilir, ancak bu altı boyut yeter-

lidir. Bir çerçevedir, ana hatları bunlardır. Bu boyutların her birine ilişkin birden fazla komisyon olur ve bunlar üzerinde çalışmalar olur.

Demokratik özerklik ve demokratik anayasa ayrı şeylerdir. Demokratik anayasa çalışmalarını tüm Türkiye genelinde yapacak ve Türkiye genelindeki sivil toplum örgütleriyle görüşecek BDP'dir. BDP'nin görevidir. BDP'nin demokratik anayasaya ilişkin yoğun bir çalışması olmalı. Demokratik anayasaya ilişkin bir projeleri olsun. KCK, PKK demokratik özerklik sistemi içinde kendi yerini belirleyecektir. Bu onların bileceği bir iştir. Kürtler, DTK, BDP bunlar nasıl bir yaşam isteyeceklerini tartışacaklar, buna karar verecekler. Bunu gece gündüz tartışacaklar.

Demokratik özerklik kurumları kapsamlıdır. Kültürel, ekonomik, siyasi, hukuki, gü-

**Beden olmazsa ruh
ruh olmazsa beden olmaz.
Demokratik ulus olmazsa
demokratik özerklik olmaz,
demokratik özerklik olmazsa
demokratik ulus olmaz.**

venlik ve diplomasi. Her konuda derin tartışmalar yapılabilir. Akademilerde bu tartışmanın zemini oluşturulabilir. Halk analiz ve çözümlerini Kent Meclislerinde karara bağlayabilir. Örnek olsun diye söylüyorum, mesela Diyarbakır'da yoğun örgütlenmelerle birlikte bazı birlikler oluşturulabilir. Demokratik Esnaflar Birliği, Demokratik Sanatçılar Birliği, Demokratik Sporcular Birliği... gibi. Bunun gibi pekçok demokratik birlik oluşturulabilir. Bu birlikler temsilini Kent Meclislerinde bulur. Demokratik özerklik, demokratik ulusla ruh ve beden gibidir. Demokratik ulus ruhsa, demokratik özerklik bedendir. Yani demokratik özerklik bedense demokratik ulus ruhtur, birbirlerini bu şekilde tamamlarlar, birbirle-

rinden ayrılmazlar. Ruh-beden ilişkisi de bu şekildedir. Beden olmazsa ruh, ruh olmazsa beden olmaz. Demokratik ulus olmazsa demokratik özerklik olmaz, demokratik özerklik olmazsa demokratik ulus olmaz.

Bizim ortaya koyduğumuz demokratik özerklik projesi etnisiteye ve coğrafi sınırlara dayanmıyor. Bizim demokratik özerklik anlayışımızda tek etnisite anlayışı, tek coğrafya anlayışı yok. Bu konulara "Özgürlük Sosyolojisi" adlı savunmamda oldukça ayrıntılı olarak değinmiştim. Bizim anlayışımız Kürtlük

Bizim demokratik özerklik

**anlayışımızda tek etnisite anlayışı,
tek coğrafya anlayışı yok**

anlayışı değildir. Bizde tek başına Kürtlük anlayışı yoktur. Bu anlayışla hareket etmiyoruz. Bizim ortaya koyduğumuz demokratik özerklik modeli tek başına Kürtlüğe, Türklüğe, Araplığa dayanmıyor. Demokrasiye dayanıyor. Örneğin Hatay'da, Adana'da da bir demokratik özerklik kurulabilir. Orada Araplar kendilerini ağırlıklı ifade ederler. Bizim demokratik özerklik anlayışımız tek bir inanca da dayanmıyor. Halklara dayanıyor, hatta tek başına halklar diye ifade etmem de eksik kalır. Değişik toplumsal tabakalara, toplumsal sınıflara, toplumsal kesimlere dayanır. Bahsettiğimiz demokratik özerklik sadece Kürdistan'a ilişkin değil, Ege, Karadeniz, Orta Anadolu'ya da ilişkindir. Burada önemli olan kapitalist moderniteyle ortaya çıkan ulus-devlet anlayışının sorgulanması ve aşılmasıdır. Tartışmalar bunun üzerinden gelişmelidir. Biz kapitalist moderniteyle ortaya çıkan dört yüz yıllık ulus-devlet deneyimini sorguluyoruz. Ulus-devlet modelinin halklara, toplumsal sınıflara, toplumsal tabakalara, toplumsal kesimlere dar

geldiğini, yetmediğini görmek zorundayız. Nitekim Avrupa bile bu konuları tartışmaya ve aşmaya başladı. Ulus-devlet merkezli kapitalist anlayış aşılacak zorundadır. Sosyolog Weber'in benim de katıldığım "Demir Kafes Teorisi" var. Bu teoriye göre ulus-devlet, toplumu boynundan demir kafese alıyor ve kendine tutsak ediyor. Toplum bu demir kafesin içinde esir ediliyor. Ulus-devletin toplum üzerindeki tahribatı bu teoriyle izah edilebilir. Ulus-devletin kurduğu bu kafes topluma dar geliyor. Bizim de yapmaya çalıştığımız ulus-devletin bu tahribatlarını gidermektir.

Türkiye'de de mevcut ulus-devlet anlayışı sorunları çözmekten ziyade sorunun kaynağını teşkil etmektedir. Bu sistem Ortadoğu ve Türkiye toplum gerçekliğine aykırıdır, aşılacak zorundadır. Türkiye mevcut haliyle hiçbir kesime cevap olamamaktadır, tatmin edememektedir. Türkiye'de varolan bu ulus-devlet anlayışı her taraftan yontulmaya başlanmıştır. Böyle bir süreç başladı Türkiye'de. Her

**Bizim ortaya koyduğumuz
demokratik özerklik modeli
tek başına Kürtlüğe, Türklüğe,
Araplığa dayanmıyor.
Demokrasiye dayanıyor.**

kesim bir köşeden bu ulus-devleti yontmaya çalışıyor. Burada biz Kürtlere düşen görev belki de bu konularda öncülük etmektir. Biz demokratik özerklik projesini kendimizle sınırlandırmıyoruz. Salt Kürtlük etnisitesine dayandırmıyoruz. Kürtler bugün bunun öncülüğünü yapabilir ancak bu demokratik özerklik anlayışı bütün Türkiye'yi kapsayan bir projedir. Burada görülmesi gereken ulus-devlet anlayışıyla Türkiye'nin yönetilemeyeceğidir. Demokratik özerklik, ulus-devlet karşısında en doğru, uygulanabilir bir seçenektir. Sadece Kürtler için değil her yerde, Türkiye'de, Orta-

doğu'da uygulanabilir bir seçenektir. Burada demokratik özerklik yönetiminde önemli olan toplumun yönetim iradesidir. Toplum devletin belli yetkilerini ele geçirip kendi yönetim anlayışını geliştirir. Devletin elinde kalan yetkiler sınırlı bazı yetkiler olacaktır. Toplum, merkezi devleti sınırlayarak kendi yetkileriyle kendini yönetecektir. Önemli olan devletin sınırlandırılmasıdır. Ben buna merkezin yetkilerini topluma devretmek diyorum. Burada sadece halk da demiyorum, toplum diyorum.

Bahsettiğim gibi Kürtler sadece Türkiye'de bunun öncülüğünü yapmıyorlar. Bu proje Türkiye ile de sınırlı değildir. Irak için de Orta-doğu için de geçerlidir. Burada da uygulanır, gelişir. Bu gelişmeler birbirlerini besler, birbirlerinden haberdar bir şekilde gelişir. Ulus-devleti hemen ortadan kaldıracamız demiyorum. Fakat ulus-devleti olduğu gibi de kabul edemeyiz. Ulus-devlet belki hemen aşılabilir. Bunun farkındayız. Ancak ulus-devletle yetinmeyeceğiz. Ulus-devleti idare etmeye de niyetimiz yok.

Türkiye'de de yaratılmaya çalışılan tek ulus inşasıdır. Cumhuriyet tarihinde yaratılmak istenen ulus kimliği Türklük kimliğidir. Hatta ben buna daha önce "Türk olmayan Türkçü ideoloji" demiştim. Böyle tanımlamıştım. Burada yanlış anlaşılmasın, daha önce de söylemişim, Yahudi düşmanlığı, anti-semitizm yapmıyorum. Ancak tarihsel bir gerçeklik olarak "Türk olmayan Türkçü ideoloji"de Yahudilerin rol aldığını söylemek zorundayım. Ben daha önceleri buna "Anadolu Siyonizmi" de demiştim. Yahudiler bu Türkçü ideolojiyi geliştirerek Türkiye'de ulus-devleti inşa ettiler. Türkiye'deki ulus-devletin temelinde bu ideoloji vardır.

Bu faşist-Türkçü anlayış biliyorsunuz. İttihat Terakki'de de ifadesini bulur. Bir ulus inşa etme adına bütün farklı dil ve kültürler, kimlikler ve inançlar tek tipleştirilmeye çalışılmıştır. Bu İttihat Terakki faşizmi Hitler faşizmine bile fikir babalığı yapmış, Hitler faşizmini cesaretlendirmiştir. Biz demokratik

özerklik derken bu tarihsel haksızlığa vurgu yapıyoruz. "Cumhuriyetin kuruluşunda var-sınız ama içinde yoksunuz" haksızlığıdır bu. İlan edilecek demokratik özerklik Türkiye'nin cumhuriyet tarihine de bir eleştiri sunmalıdır. Hatta kendilerine benim adıma şu da iletilebilir: Demokratik özerkliğin ilanı 1919-1922'nin güncellenmesi olmalıdır. Biliyorsunuz, o yıllarda Mustafa Kemal, Erzurum'daki kongreye delegeliği düşen Bitlis delegesinin yerine Bitlis delegesi olarak yani Kürt delegesi olarak Erzurum Kongresi'ne katılıyor. İşte biz, bu tarihin güncellenmesini istiyoruz. Niyeye güncellenmesi gerektiğini söylüyorum. Bu yıllar arasında demokratik özerkliğin tarihsel kökleri var. Bir de 1925'teki kırılmanın-provokasyonun-komplonun, ilişkilerdeki bozulmanın iyi anlaşılması gerekir.

Demokratik özerklikle birlikte Kürtler ulus olma hakkını, tarihsel haklarını, diğer kimlikler de kendi demokratik haklarını, azınlık haklarını elde ederler. Kürtler sosyal, siyasal, kültürel konuları gereği demokratik özerkliğin en yatkın toplumsal kesimdir. Kürtler bu özelliğiyle demokratik özerkliğin ve Türkiye demokrasisinin öncülüğünü yapabilirler. Kürtlerin demokratik özerkliği, kademe kademe Türkiye'nin her tarafına yayılır. Sadece Kürtlere ait bir proje değil. Aslında Başbuğ'un korktuğu, tehlike olarak gördüğü husus budur.

Çözümün gelişmemesi durumunda Kürdistan'da ikili iktidar durumu ortaya çıkar. Bir taraftan KCK iktidarı diğer taraftan devlet iktidarı olur. Bu şekliyle yürür. İşte Kosova, Kuzey Kıbrıs gibi bağımsızlığını ilan eder. Devletle ilişkilerini de tümünden keser ve bir beklenti içine girmez. Demokratik özerklikte devlet karşıtlığı yoktur. Kürtler güvenlikten spora kadar tüm alanlarda devlete ihtiyaç duymadan kendi toplumsal örgütlenmesini geliştirebilir. Sosyal, ekonomik, kültürel örgütlenmelerini gerçekleştirebilir. Kürtler kendi iç güvenliklerini sağlamalıdır. Bunun için devletin bunları kabul etmesini beklememeliler.

DEMOKRATİK ÖZERKLİĞİN SİYASİ BOYUTU

Demokratik özerklik, Kürt halkının kendi demokrasisini kurma ve kendi toplumsal sistemini organize etme hareketidir. İçte demokratik ulusu, dışta ise ulus üstü yapılanmayı ifade eder. Toplumun siyasal, sosyal, kültürel, inanç ve mezhepsel, etnik, cinsiyet özgürlüğüne dayalı, ekolojik, komünal alandaki örgütlenmelerinin birliği ve örgütlenmiş toplumun kendi kendini yönetme organizasyonudur.

teğın Kürt kültürüne de verilmesi; düşünce, örgütlenme ve serbest siyaset yapma özgürlüğünün Kürt kimliği ile kullanılabilmesi ve bunlara bağlı olarak da Kürt halkının kendi iradesini açığa çıkarması temelinde yerelde kendi sorunlarını tartışacağı, kendisi çözeceği, bazı sorunları konusunda da taleplerini merkezi hükümete ileteceği bölgesel meclislerin kabul edilmesidir. Demokratik özerklik böyle

Türkiye'nin demokratikleşmesi çerçevesinde farklı kimliklerin kendilerini özgürce ifade etmesine farklı kimliklerin farklı kimlik olmaktan kaynaklı örgütlenmelerini, sosyal yaşam ve kültürel faaliyetlerini özgürce yürütebilmesine olanak veren siyasal biçimleşme demokratik özerklik diyoruz. Burada kastedilen özgürlükler yalnız bir bölge ve toplumsal kesim için değil, Türkiye'de yaşayan tüm etnik ve sosyal kesimler için geçerlidir. Zira özgürlükler coğrafi sınırlarla çerçelenemez. Kürt sorunu söz konusu olduğunda Kürt kimliğinin anayasal kabulü, anadilde eğitim, Kürt kültürüne özgürlük ve diğer kültürlerle verilen des-

tanımlanabilir. Demokratik özerklik, başta Kürt halkı olmak üzere toplumun yeniden yeni bir örgütlenme temelinde siyasetle buluşması anlamına gelmektedir. Demokratik özerklik bir model olarak Türkiye ve Ortadoğu gerçeğinde siyasetin hak ettiği yeri alması, hak ettiği değeri kazanması anlamına gelmektedir. Bu nedenle demokratik özerkliğin siyasetini ana esaslarıyla tartışmak, demokratik özerklik altında gerçekleşecek siyasetin içeriği kadar biçimi ve işleyişini açığa çıkarmak da son derece önemlidir.

Demokratik özerklik, ulus-devlet ile içine girilen çözümsüzlük ve çatışma, inkar ve imha

sürecinin artık kaldırılamaz bir noktaya gelmesiyle iktidar ya da yetki paylaşımını esas almayan; demokratik toplum değerlerinin etkinleştirilerek yaşatılması üzerinden gündemleşen bir çözüm modelidir. Bu temelde demokratik özerkliğin siyasal yapılanması da demokratik özerkliğin ortaya çıkış gerekçeleriyle doğrudan bağlantılı olarak ele alınmalıdır. Herşeyden önce demokratik özerklik, yok sayılan kültürlerin ve halkların siyaset sahnesine çıkmasını öngörmektedir. Çeşitli zor ve baskı yöntemleriyle siyasetten uzak tutulan halkların, toplumsal kesimlerin siyasete müdahil olmalarını öngörmektedir. Hem demokrasinin gereği olarak, hem artan ve çeşitlilik kazanan sorunların çözülebilmesi için siyasetin artık merkezi ve bürokratik yapısının

**Demokratik özerklik
çeşitli zor ve baskı
yöntemleriyle siyasetten uzak
tutulan halkların, toplumsal
kesimlerin siyasete
müdahil olmalarını
öngörmektedir**

değiştirilmesi tüm dünya için yükselen bir seçenek olarak kendini hissettirmektedir. Ortadoğu'nun biriken sorunlarının, Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı değişim gerçeğinin doğru temellerde aşılabilmesi için demokratik özerklik en uygun seçenek olarak gündemleşmektedir. Bunda belirleyici olan da özerkliğin demokratik içeriğidir.

Demokratik özerklik merkezi, bürokratik, tekçi devlet mekanizmasının ve ona yön veren milliyetçiliğin reddi ve onun yarattığı sorunların aşılması anlamına gelmektedir. Çoğulcu, demokratik, eşitlikçi ve dayanışmacı bir anlayışın siyasete hakim kılınmasını hedeflemektedir. Devlet yapılanmasının çoğulculuğa, farklı renklere ve seslere açılması tekçi devlet yapılanmasının çoğullaştırılması iddiasında-

dır. Yine yetkinin merkezde toplandığı, bürokratik ve hantal mekanizmanın aşılması, yerinden yönetim ilkesinin yaşam bulmasını amaçlamaktadır. Devletin kendinde merkezileştirdiği yetkilerinin halka paylaşılması, halkın siyasete çekilmesi, siyasetin çekim ve çözüm gücü haline getirilmesidir. Dört yılda bir sandığa gitmenin demokrasi olmadığı çoktandır dile getirilen bir husustur. Tüm vatandaşların kendi yaşam alanları ve sorunları başta olmak üzere söz sahibi olması, uygulama ve çözüm gücü haline gelmesi devlete bağımlılığın en asgariye indirilmesini hedefleyen bir siyasal mekanizmanın açığa çıkarılması demokratik özerkliğin siyaset ilkelerini oluşturmaktadır.

Toplumu siyasetin dışına iten, siyaseti statükonun korunması çabasına indirgeyen, tekçi ve anti demokratik, baskıcı ve inkarcı yapılanmanın ve zihniyetin aşılması bölge ve Türkiye için bir zorunluluktur. Özerklik kendi başına demokrasiyle özdeş değildir. Özerkliğin demokratik içeriğe sahip olması zorunluluk olmamakla birlikte Ortadoğu'da özerklik tekçiliğe, inkar ve imha siyasetine, toplumun siyaset dışına itilmesine yani ulus-devlet siyasetine karşı bir seçenek olarak ortaya çıktığından demokratik olması, demokratik siyaseti esas alması doğası gereğidir.

Burada demokratik özerklik altında yürütülecek siyasetin niteliği nasıl olacak, nasıl yürütülecek, siyaset kurumlaşması hangi ilkelere göre hareket edecek soruları, yine amacı, araçları, kişiliği, mevcut siyaset anlayışından farkları önem kazanmaktadır. Bir siyasi-hukuki ve idari yapı olarak demokratik özerkliğin siyaset ilkeleri, siyasal biçimlenişi, işleyişi ve yine hukuku yoğun akademik, felsefi ve siyasi tartışmaları gerektirmektedir. Ancak bulunduğumuz noktadan, bulunduğumuz zaman diliminde bazı şeyleri söylemek mümkündür.

Demokratik siyaset, halkın gerçek siyasetidir

"Demokratik siyasetin yetkin kadro, medya, parti örgütlenmeleri, sivil toplum örgütleri, sürekli toplum eğitim çalışmaları ve prop-

aganda gerektirdiği asla göz ardı edilemez. Toplumun tüm farklılıklarına saygılı yaklaşım, farklılık temelinde eşitlik ve uzlaşma gereği, tartışma üslubu kadar içeriği, siyasi cesaret, ahlaki öncelik, konulara 'hakimiyet', tarih ve güncellik bilinci, bütünsel-bilimsel yaklaşım, sonuç almada ve başarılı olmada demokratik siyasetin gerekli özellikleri olarak sıralanabilir."

Devletçi uygarlık tarihi boyunca halklar ve birçok toplumsal kesim adına başkaları siyaset yapmıştır. Temsili siyasetler ortaya çıkmıştır. Ama ortaya çıkan hiçbir temsil, iddiası farklı olsa da aslına uymamıştır. Devlet eliyle yapılan veya sonucu devletleşmeye varan siyaset türlerinin halkı temsil etmediği ortaya çıkmıştır. O nedenle günümüz siyasetinde halkın doğrudan katılımı ve buna uygun rejimler tartışılmaktadır.

Demokratik siyaset büyük tahribata uğratılan ve yıkıma sürüklenen topluma kendine sahip çıkma, kendini koruma, konuşurma ve özgürlük temelinde geliştirme gücü kazandırmanın uğraşı, çabası ve sanatı oluyor

Toplum ve doğa kırım olarak nitelediğimiz tüm yönelimler devletçi, çıkar gruplarını esas alan temsili siyasetin kurumları ve sistemi eli ile yani, devletçi siyaset tarafından yürütülmektedir. Geçmişte olduğu gibi bugün de, toplumumuzu ve doğamızı yıkıma uğratan tüm uygulamalar devletçi siyasetin sağladığı meşruiyet ve rızaya dayandırılarak sürdürülmüş ve sürdürülmektedir. Hiçbir çağda olmadığı kadar derinleşen toplumsal ve ekolojik krizler en ileri demokratik siyaset olarak tanımlanan temsili demokrasi yoluyla, toplumun geleceği ve çıkarları ile hiçbir ilgisi bulunmayan bu hâkim siyaset türü altında yaşanmaktadır. İşte

demokratik siyasetin tanımını, farkı ve işlevi de bu noktada belirginleşmektedir. Demokratik siyaseti, tam da burada bir kez daha tanımlamak gerekmektedir. Yürütülen toplum ve doğa kırımına karşı toplumun öz niteliklerini yeniden kazandıran; toplumun bilinç, örgütlülük ve tartışma düzeyi kazanabileceği zihniyet örgüsünü, alanları açığa çıkaran siyaset çalışmasına demokratik siyaset diyebiliriz. Demokratik siyaset büyük tahribata uğratılan ve yıkıma sürüklenen topluma kendine sahip çıkma, kendini koruma, konuşurma ve özgürlük temelinde geliştirme gücü kazandırmanın uğraşı, çabası ve sanatı oluyor.

Zihniyet çalışması olmaksızın demokratik siyaset yürütülemez

Kendi hayati ihtiyaçları, sorunları ve işleri üzerinde düşünebilen, tartışıp karara gidebilen ve bu doğrultuda eyleme geçebilen toplum, yaşanan toplum kırımını da doğa kırımını da durdurmanın tek çaresi ve çözümü olacaktır. Sürdürülen kültürel ve siyasal soykırım, tek tipleşme, farklılıkların silinmesi, yabancılaşma, kar ve iktidar tapıcılığı, ahlaki ilkedden kopuşun önüne ancak böyle geçilebilir. Özlediğimiz eşit ve özgür toplumsal şekillenme ancak böyle bir siyaset temelinde gelişebilir. Bunun dışında başka bir yol yoktur. Binyıllardır toplumsallaşmamızı yaratan, geliştiren ve güvence altına alan politik ve ahlaki özelliklerin güncellenmiş yeni yorumu olarak demokratik siyaset çalışması yürütülmeden, toplumlar bu temelde felçli durumlarını aşmadan, eşit ve özgür toplum bir ütopya olarak kalmaya devam edecektir. Kendini toplum kurtarıcılığı üzerinden tanımlayan, bunu da bir devrimle devlet aygıtını ele geçirerek gerçekleştirebileceğini düşünen devrim ve devrimcilik anlayışı, reel sosyalizm pratiğinde ve ulusal kurtuluş mücadeleleri sonrası ortaya çıkan ülkelerde iflas etmiştir. Tarihi ilerlemeci, düz-çizgisel bir mercekten okuyan, sınıflaşmayı ilerleme sayan, devleti bir özgürlük aracı olarak gören bu anlayışla Fransız jakobenizminin derin izlerini taşıyan, aşırı iradeci, toplumu bir yap-boz

tahtası gibi biçimlendirebileceğini düşünen, inşacı zihniyetten kurtulmuş siyaset özgür toplumsallığımız için zorunluluğumuzdur.

Arkasında derin bir zihniyet çalışması olmaksızın demokratik siyaset çalışması yürütülemez. Dolayısıyla demokratik siyasetin bir yanını, topluma öz bilinç kazandırmayı amaçlayan kurum ve kadrolarla geliştirilecek olan zihniyet çalışmaları oluşturmaktadır. Demokratik siyaset akademileri ve sosyal bilim merkezleri olarak da adlandırdığımız bu kurumlarda toplumun siyaset yeteneğinin ve gücünün açığa çıkarılması, bunun kadrolarının yaratılması son derece önemlidir. Demokratik siyaset, hâkim siyasetin zihniyet yapılanmalarına dayalı olarak yürütülemez. Günümüzün okulları, araştırma kuruluşları, üniversiteleri, medyası halkın demokratik siyasetinin üretildiği, onun zihniyet çalışmasının yürütüldüğü yerler olarak değerlendirilemez. Bunlar hâkim siyasete sıkı sıkıya bağlı, ona meşruiyet üreten kurumlar olarak demokratik siyasete kapalıdır.

Yine demokratik siyaseti halkın tartışma süreçlerine dayandırmadan, denetimine ve doğrudan katılımına açmadan yürütmek mümkün değildir. Bu anlamda bu süreçlerin yaşanabileceği örgütlülükler olarak siyasi partiler, komünler, meclisler, konseyler, sivil toplum kuruluşları, dernekler, sendikalar, oda-baro türü meslek örgütlenmeleri, halkın kültürel ve sosyal kurumları, dini mekânlar düşünülebilir. Sermaye ve iktidar tekelleri dışındaki tüm toplumsal kesimleri kapsayan yaygın, kendi aralarında koordineli bir örgütlülük demokratik siyaset çalışmasının en can alıcı konusunu oluşturmaktadır. Kendini devletleşmeye kapatmış, halkın doğrudan katılımına, tartışma ve kararlaştırmasına dayandıran bu tür örgütlenmeler ne kadar yaygınlaşırsa toplum politik niteliği o denli kazanabilir.

Karar gücü öz savunma gücüyle pekişmeden kolay yürürlüğe konulamaz

Demokratik siyasetin böyle tabandan, toplumun doğrudan katılımına ve kararlaştırmasına dayalı olarak geliştirilmesi başta devlet olmak

üzere birçok iktidar ve sermaye gücünü harekete geçirecektir. Hâkim sistemin iktidara ve kâra endeksli geliştirdiği birey ve toplum gerçeği bile başlı başına bir tehdit ve tehlike olarak ortada durmaktadır. Dolayısıyla demokratik siyasetin bir de öz savunma perspektifi ve donanımının bulunması kendini savunma gücünün oluşturulmasını gerektirir. Demokratik siyaseti bir de bu yanıyla düşünmek ve anlamak, bunun gerektirdiği bilinç, örgütlülük ve donanımı yaratmak şarttır. Tüm hücrelerine kadar devlet ve arkasındaki iktidar aygıtlarının zoruna açık bir siyaset çalışmasının, sonuç alabileceği düşünülemez. Bu yanıyla demokratik siyaset çalışması ciddi bir direniş kültürü ve bilinci yanında bunun ifadelendirileceği öz savunma kurum ve araçlarıyla da donanmak durumundadır.

Demokratik siyaset denildiğinde zorunlu olarak gündeme gelen başka bir husus halkın eylemliliğidir. Tartışan, karar alan ve bunu uygulamaya geçirmeye yönelik her demokratik siyaset yapılanması halkın eylemliliği ile beslenmek zorundadır. Bu demokratik siyasetin olmazsa olmazıdır. Halkın eylemliliğinin olmadığı yerde demokrasi gelişemez, sadece tartışan ve karar alan fakat bunu demokratik eylemliliğiyle yaşama geçirme gücünü gösteremeyen bir toplum, ahlaki-politik özelliklerine ulaşamaz. Kendini bir irade olarak kabul ettiremez ve hâkim sınıflar karşısında meşruiyetini sağlayamaz. Bu açıdan halkın demokratik eylem gücünün geliştirilmesi demokratik siyaset çalışmasının diğer önemli bir ayağını oluşturur.

Demokratik siyasetin kadrosu Ortadoğu'nun direniş geleneğinden beslenecektir

Toplumsallığımızın ve doğamızın karşı karşıya kaldığı büyük saldırganlık karşısında, temel çıkışımızı başarıya taşıyacak direniş hattı, demokratik siyaset çalışmasıdır. Çerçevesini bu biçimde çizebileceğimiz demokratik siyaset çalışması elbette ki daha derinlikli ve ayrıntılı incelemelere ve örneklere ihtiyaç göstermektedir. Ortadoğu halklarının ba-

rış, demokrasi ve özgürlük ihtiyacına yanıt verebilecek tek seçenek olarak demokratik siyaset olgusu, daha çok tartışılacak ve üzerinde bir mürit gibi, ısrarla, inatla, bağlılıkla durularak geliştirilebilecektir. Tarihimizde çokça örneği bulunan bilgelik, ozanlık, evliyalık ve peygamberlik gerçeği bize 'demokratik siyasetin kişiliğinin' nasıl olması gerektiğine ilişkin çok değerli örnekler sunmaktadır. Yine halklarımızın direniş geleneği ihtiyacımız olan birçok şeyi içermesiyle yeniden okunmayı ve anlaşılmayı gerektirmektedir. Bu temelde ele alındığında ve yürütüldüğünde demokratik siyaset halklarımızın zihinsel, örgütsel, eylemsel iradesini zirveleştirmekle kalmayacak, itildiği kaos ortamının krizli durumunu aşma gücüne de ulaşabilecektir.

Bu noktada özerkliğin demokratik siyaset temelinde işlerlik kazanması olmazsa olmaz kabilinden ele alınırken, kendini klasik devletçi siyaset gerçeğinden belirgin çizgilerle ayırması zorunludur. Onun için de yurttaş meclisleri, kent meclisleri, mahalle, bölge, sokak meclisleri, komünler, kadın ve gençlik örgütlenmeleri, meslek kuruluşları, dini, etnik örgütlenmeler üzerinden geniş bir tartışma ve kararlaşma süreci ortaya çıkarmak şarttır. Meclisler meclisi olarak ortaya çıkacak özerk bölge meclisi böylece demokratik bir içeriğe kavuşabilir ve halkın demokratik iradesini temsil edebilir.

Demokratik özerklik, bir siyasal mücadelenin sonucu gündeme gelmiştir. Bu mücadele sürecine damgasını vuran siyaset Kürt halkının en uzun süreli, en çağdaş, en örgütlü isyanı ile ortaya çıkarılmıştır. Bu anlamıyla Kürt halkının öz siyasetidir, bilimsel ve çağdaş olduğu kadar Kürt halkının özgücüne dayanır ve öz yeterliliği esas alır. Kendisini demokratik uygarlığın mirasçısı olarak ele alan bu siyasetin amacı, politik-ahlaki toplumu başat kılmaktır. Bu anlamda çoğulcu, dayanışmacı, komünal ve demokratiktir. Cinsiyet özgürlükçü ve kendisini de bir parçası olarak gördüğü doğa yanlısıdır. Dolayısıyla yapısı ve işleyişi de bu içeriğiyle uyumlu olmak duru-

mundadır. Temsili demokrasi bu özü gerçekleştirebilecek bir model değildir. Katılımcı demokrasi ilkeleri gereği hareket etmek ve doğrudan demokrasiyi hedeflemek durumundadır.

Demokratik siyasetin amacını toplumun siyasete yabancılığının aşılması, toplumun zayıflatılan politik özelliğinin yeniden kazandırılması olarak tespit ettik. Bu amaçlanmaksızın toplumun siyasete çekilmesi, siyasette söz ve karar sahibi yapılmaksızın demokrasinin işlerlik kazanması; Ortadoğu ve Kürt halkının biriken sorunlarına çözüm getirilmesi mümkün olmayacaktır. Toplumun biriken sorunlarının aşılabilmesi artık temsili siyasetle mümkün değildir. Toplumun kendi adına söz ve karar süreçleri oluşturması, bunları kurum-

**Tarihimizde çokça örneği
bulunan bilgelik, ozanlık, evliyalık
ve peygamberlik gerçeği bize
'demokratik siyasetin kişiliğinin'
nasıl olması gerektiğine ilişkin çok
değerli örnekler sunmaktadır**

sallaştırması, politik niteliğini güçlendirerek gününü ve geleceğini ele alması gerekmektedir. Özerkliğin demokratik niteliği işte bu noktada anlam kazanmaktadır. Çok geniş bir halk örgütlülüğü, çok geniş bir sivil toplum yapılanması üzerinde yükseldiğinde ve toplumun tüm farklı seslerini içerdiğinde siyaset yapılanması demokratik olabilir.

Demokratik siyasetin farklı, geleneksel zihniyet kalıplarını aşan bir zihinsel arka plana ihtiyaç duyduğunu belirtmiştik. Bunun için halkın eğitim kurumlarını yaratmak kadar; demokratik tartışma, düşünce ve ifade özgürlüğünün sağlanması, toplumun demokratik bir tartışma sürecine çekilmesi, bunun önündeki engellerin de kaldırılması gerekmektedir.

Devletçi zihniyetin, devletçi yaklaşımın, hem devlet katında hem toplum nezdinde aşılabilmesi için böylesi bir tartışma sürecinin yaratılması şarttır. Halkın hakim bilgilendirme ve iletişim kanalları dışında bilgilendirme ve tartışma, kendini eğitime imkanları yaratılmadan demokratik tartışma kültürü geliştirilemeyeceği gibi demokratik siyaset mekanizmalarına da işlerlik kazandırılmaz. Bu nedenle demokratik siyasetin öncelikli hedeflerinden biri de halkın siyaset yapabilir bir düzeye getirilmesi, bu temelde yaygın ve örgün eğitim kurumlarına kavuşturulmasıdır. Bu anlamda akademikleşme büyük bir önem taşımaktadır. Güncel siyasetin üzerinde yükseleceği tarihsel perspektifin, demokrasinin ideolojik felsefi temellerinin, örgütsel yapılanmasının ve işleyişinin kavratılması, açığa çıkarılması demokratik siyasetin görevlerinden olmaktadır. Dolayısıyla demokratik özerkliğin siyasi yapılanması ve perspektifi bir de bu temelde ele alınmak durumundadır.

Halkın demokratik kültürüne ve bilincine güven esastır

Kürt halkı açısından otuz altı yıllık mücadele içinde belli bir siyasal düzey, ideolojik, politik bilinç ortaya çıkmış, önemli bir örgütsel deneyim yaratılmıştır. Bu anlamda sıfırdan başlanılmıyor. Mevcut birikim ve değerler doğru değerlendirildiğinde büyük ve tarihsel gelişmeler ortaya çıkarmak işten bile değildir. Bu noktada yaratılan birikim ve yaşanan tecrübeye güven esastır. Tersinden güvensiz bir yaklaşımla hareket etmek halkın yerine karar almayı, halkın yerine düşünmeyi bir biçimde temsili demokrasiyi doğrudan ve katılımcı demokrasinin yerine ikame etmeyi getirecektir. Önümüzdeki süreçte en fazla dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi bu olmaktadır. Demokratik özerkliğin başarısı kesinlikle halkın politikaya çekilmesiyle, siyaset mekanizmalarını halkın kendisi için işletmesiyle doğrudan bağlantılıdır. Bu olmaksızın demokratik özerkliğin yeni bir bürokratik mekanizma, halka yabancılaşan bir siyaset yapılanması or-

taya çıkaracağı, rant kapısına dönüşeceği, gücünü yitireceği, halktan koparak yozlaşacağı açıktır.

Toplumun yönetilmesini değil toplumun kendi kendisini yönetmesini amaç edinen bir siyaset tarzının, demokratik siyaset tarzının bugünden yarına adım adım örülebilmesi, toplumda bunun hakim kılınabilmesi demokratik özerklik adına yürütülen siyasetin inandırıcı olması ancak, halkı esas alması, halkın karar süreçlerini ortaya çıkarması, halkın karar mekanizmalarına kendini dayandırmasıyla gerçekleşebilir. Bu konuda halkın her alanda ira-

Halkın hakim bilgilendirme ve iletişim kanalları dışında bilgilendirme ve tartışma, kendini eğitime imkanları yaratılmadan demokratik tartışma kültürü geliştirilemeyeceği gibi demokratik siyaset mekanizmalarına da işlerlik kazandırılmaz

desinin açığa çıkarılması; yerel sorunları başta olmak üzere kendini ilgilendiren tüm konularda karar gücü olması; bunun dışında farklı bir irade aranarak göstermelik bir halkçılığa zemin sunulmaması için ilkesel yaklaşılması son derece önemlidir.

Demokratik özerklik bir devlet sistemi değil, halkın devlet olmayan demokratik sistemidir. Başta kadınlar ve gençler olmak üzere halkın tüm kesimlerinin kendi demokratik örgütlenmesini yarattığı, politikayı kendi meclislerinde doğrudan ve özgür-eşit yurttaşlık temelinde yaptığı bir sistemdir. Dolayısıyla öz güç ve öz yeterlilik ilkesine dayanır. Gücünü halktan alır ve her alanda öz yeterliliğe ulaşmayı benimser. Ulus-devlet gerçeğinde siyasetin esası tekçi, baskıcı, inkarcı, asimilasyo-

nistir. Tek bir kültür, tek bir dil, tek bir etni, tek bir tarih, tek bir millet siyasetin amacıdır. Bunu sorgulama, bunu eleştirme, buna alternatif getirme sözkonusu bile olamaz. Bu noktada siyasal tartışma, siyasal yollar biter ve devletin çıplak kaba zoru devreye girer. Dolayısıyla ulus-devlet gerçeğinde siyaset baştan itibaren son derece dar, anti demokratik, tekçi ve baskıcı bir karakterde ortaya çıkar. Kendisine verilen alan ulus-devletin amaçlarına ve ihtiyaçlarına yanıt olacak kadardır. Onu sorgulama, yargılama, alternatifini geliştirme gibi bir arayışı olamaz.

Siyaset statükoyu koruma sanatı değildir

Ortadoğu ve Türkiye'de statükoyu korumayı esas alan bir siyaset anlayışı ve yapılması hakimdir. Dolayısıyla siyasetin toplum tarafından faydalı bir iş olarak görülmesi, sorun çözen bir mekanizma olarak algılanması yaklaşımı yoktur. Bunun için de siyaset, topluma yabancıdır ve toplum ondan uzak durur. Amaçları böyle dar ve devletçi, anti demokratik çerçevede çizilen bir siyasetin siyasetçilerine düşen ise halk adına, halka rağmen ve halk karşıtı bir faaliyet olmaktır. Beliren siyasetçi tipolojisi üç kağıtçı, yalancı, işbirlikçidir. Toplumun değil devletin çıkarlarını esas alır. Devlete kulluğu meşrulaştırır. Toplumda bu meşrulaştırmayı başardığı ölçüde devlet katında yeri olan, ödüllendirilen bir tip olmaktadır. Hal böyle olunca toplum nezdinde siyaset yalan dolanın, riyakarlığın, devlet ajanlığının, sahtekarlığın sanatı olmaktadır. Bu nedenle Ortadoğu gerçeğinde siyaset ve siyasetçi kaçılan, uzak durulan bir gerçekliği ifade etmektedir.

Ulus-devletin merkezi bürokratik yapılması ve tekçi siyaset anlayışı, Türkiye'de siyasetin toplum tarafından bir çözüm yolu olarak görülmesini engellemiştir. Zira siyaset de sorunların çözüm merkezi olma gibi bir kaygı içinde olmamıştır. Genelde Ortadoğu da özeldir Türkiye de siyaset mevcut yapının ve işleyişin olduğu gibi sürdürülmesinden, korunmasından öteye bir anlam ifade etmez. Siyasetçi

de bu değişime karşı direnme, statükoyu koruma işini en iyi yapan, mevcudu allayıp, pullayıp topluma yeniden satan kişilik olarak belirlir. Siyasetin ne amacı, ne işleyişi ne de temel mekanizması olan partiler, demokrasiye açık ve duyarlı değildir. Siyasetin amacı statükonun savunulmasıdır. Bu anlamıyla devlete dayalı siyaset, baştan itibaren gerici, tutucu, dogmatik ve toplum dışıdır. Bunun için egemenlikçi siyaset amacıyla, araçlarıyla, söylem ve eylemleriyle toplumu güçlendiren değil, ona güç kaybettiren olmanın ötesine gitmez. Mevcut siyasetin dışına çıkmak ise katı yasaklarla, zor aygıtları ve uygulamalarıyla engellenmektedir. Bu noktada devletin kırmızı çizgileri, sorgulanamayan politikaları dikilir karşımıza. Tartışılması bile sözkonusu ol-

Genelde Ortadoğu da özeldir

Türkiye de siyaset mevcut yapının ve işleyişin olduğu gibi

sürdürülmesinden, korunmasından

öteye bir anlam ifade etmez

mayan devlet ilkeleri, siyaseti dar bir alana hapseder ve siyasetçiyi basit bir memur derekesine indirir. Demokratik siyaset uygulanırken tüm bunlar göz önünde bulundurulmak durumundadır.

Az devlet çok toplum, Az yasak çok özgürlük

Farklılıkların kendini ifade etmesine ve yaşatmasına imkân vermesi, demokrasinin en temel ölçülerinden biridir. Demokrasi içinde farklılık kabul edildiği anda, farklı kimliklerin demokratik özerkliği de kabul edilmiş olur. Aslında bu, farklı bir kimliğin mücadelesi ve talebi olmaktan çok, siyasal ve toplumsal yaşamın demokratikleşmesini istemektir. Toplu-

mun kendi öz ve sivil örgütlenmeleri ile birlikte ele alınması gereken "Demokratik Özerklik" uygulaması, özünde "az devlet" "çok toplum", başka bir ifadeyle "az yasak" "çok özgürlük" anlayışının sistematize edilmiş modelidir. Bunun içindir ki, toplumun sorunlarının çözümünün devletten beklenmediği, sivil ve bağımsız kurumlar aracılığı ile toplumun kendi sorunlarına çözümler geliştirdiği daha pratik, daha demokratik ve daha katılımcı bir sistemdir. Ekonomiden çevre sorunlarına, sağlıktan eğitime, kültür ve sanattan kadın özgürlüğüne kadar toplumsal yaşamın her alanında öz yeterliliği esas alan özerk birimler oluşturmazdır. Bunun anlamı toplumun, kendi demokratik özerklik sistemini, kendi iradesi ile inşa etmesidir.

Demokratik özerklik demokrasinin varlığını ön koşul olarak kabul eden bir özerklik biçimidir. Bu da ancak

demokratik siyasetin işletilmesiyle mümkün olabilir. Sorunların çözümünde tabanın katılımını sağlayabilmek için yereli güçlendirme, halkı söz ve karar sahibi kılma demokratik özerkliğin yaşamsallaşması için vazgeçilmezdir. Bunun için öncelikle Türkiye'nin siyasi ve idari yapısında köklü bir demokratik reformu ön görmek gerekmektedir.

Demokratik özerkliğin kendi içinde esas alacağı siyasetin işleyiş ve yapılanmasına ilke ve esaslarına ilişkin ana hatlarıyla bunları belirtmek mümkündür. Bunun dışında demokratik özerkliğin, devlet başta olmak üzere kendi dışındaki alanlarda yürüteceği bir siyaseti, bir siyasal yaklaşımı olmak durumundadır. İlk elden devletin varlığını reddetmeyen ancak dev-

leti demokrasiye duyarlı hale getirmeyi amaçlayan, bunu toplumun politik dokusunu güçlendirerek ve devleti duyarlı olmaya zorlayarak gerçekleştiren bir siyaset yaklaşımından bahsedebiliriz. Bunun yanında devlet+demokrasi ilkesinin nasıl uygulanacağı, siyasal yapının bu ilke uyarınca nasıl biçimlendirileceği önemli bir husustur. Ne kadar devletin siyasal mekanizmaları ve siyaset esasları, ne kadar demokratik siyaset mekanizmaları ve demokratik siyaset esasları geçerli olacak, bunlar somut olarak tartışılması ve karara bağlanması gereken hususlar olmaktadır. Bu konuda demokratik özerkliğin gündeme getiren, kamuoyuna deklere eden güçlerin hazırlık düzeyleri, örgütlülük düzeyleri, etki düzeyleri yine devletin bu konuda sergileyeceği tutum belirleyici olmaktadır. Dünyada özerkliğe dayalı sistemler, çok geniş bir siyasal yelpazede

ve yüze yakın ülkede uygulanmaktadır. Bunların kimisi demokratik, yerinden yönetim esaslarına dayalı, demokratik siyaset ilkeleri gereği, kimisi temsili demokrasi esasları temelinde, devletçi siyaset kurumları altında uygulama bulmaktadır.

Özerklik, uygulanan tüm ülkelerde özerk bölgelerin siyasal tercihi kadar, siyasal inisiyatifi çeşitlilik arz etmekte, özerklik tek bir biçim altında yaşanmamaktadır. Neredeyse özerk bölge sayısı kadar özerklik çeşidi söz konusudur. Kürdistan özgülünde de gerçekleşecek olan özerklik uygulaması, iki taraf arasındaki mücadele ve müzakere temelinde şekillenecek ve kendine özgü yanlarıyla karakterize olacaktır.

DEMOKRATİK ÖZERKLİĞİN HUKUK BOYUTU

'Demokratik özerklik projesinin hukuki statüsünü ifade eder. Biz buna statü diyelim. Katalanlar da bunu 'status' olarak ifade ediyorlar. Bu çok önemli. Hukuki olarak Kürtlerin statüsü ne olacak? Siz hukuku biliyorsunuz. Anayasa ve yasalara yansıtılır. Yasalar demokratik özerkliğin çerçevesinin içeriğini belirler.'

Kürt sorunu kendi tarihi bağlamında ilk defa bu denli kapsamlı tartışmalara konu olmaktadır. Bir yandan kırk yıllık özgürlük mü-

başaran Kürt halkı; kapitalist modernitenin yoğun saldırıları altında neredeyse yok olma ile karşı karşıya geldi. Son iki yüz yıllık tarih içerisinde yaşanan baş aşağı gidişe PKK'nin ortaya çıkmasıyla birlikte 'dur' diyen Kürt halkı, belki de ilk defa kendi adına karar alabilecek ve kararlarını karşısındaki güçlere dayatabilecek bir örgütsel düzey yakalamış oldu. Bu düzey nedeniyle de egemen güçler, bugün artık istedikleri gibi Kürtler adına karar veremedikleri için, son iki yüz yıldır yoğunca kul-

cadelesi ve onun ortaya çıkardığı birikimin yarattığı bilinçlenmeden gücünü alan Kürt demokratik iradesi; diğer yandan hem uluslararası hem de bölgesel bazda sorunun bir şekilde muhatabı olan güçler; tartışma ve çözüm arayışlarının yaygınlık kazandığı bu dönemde kendi seçeneklerini hakim kılmak için yoğun çaba içerisindedir. Son beş bin yıllık merkezi uygarlığın bütün saldırılarına karşı geliştirdiği yoğun direniş mücadelesiyle ayakta kalmayı

landıkları imtiyazlarını ve inisiyatiflerini kaybetmiş bulunmaktadır.

Egemenlerin çıkar ilişkilerinin birleşik denkleminde kullanılan bu imtiyaz ve inisiyatif, her zaman Kürtlerin aleyhine sonuç doğurmuştur. Yirminci yüzyılın başında Ortadoğu haritası şekillendirilirken Kürtlerin payına dört parçaya bölünmüş bir ülkenin yarattığı ağır siyasal, ekonomik, hukuki, sosyal ve kültürel travma düşmüştür. Parçalanmış ülke;

parçalanmış toplum, parçalanmış yürek, parçalanmış bilinç, parçalanmış dil, parçalanmış ruh ve parçalanmış beden demektir. Hiçbir ahlakî, siyasi ve hukuki gerekçeyle izah edilemeyecek bir asimilasyon ve soykırım politikası, tüm yirminci yüzyıla yayılarak "Çağdaş Yirminci Yüzyıl Dünyası"nın gözleri önünde, Kürtler üzerinde uygulanmıştır.

Kürtler ve bu coğrafyada yaşayan diğer halklara karşı geliştirilen bu uygulamalar, daha sonra Nazi uygulamalarında da görüldüğü gibi benzer örnekler açısından birer "prova" niteliği taşımıştır. Bunun için de egemenlerin bu coğrafyada kazandıkları tecrübe ile yirminci yüzyıl boyunca, dünyayı kanlı bir mezbahaneye dönüştürdüğünü söylemek hiç de abartılı olmayacaktır.

Bugün ise tıpkı yirminci yüzyılın başında yaşandığı gibi yeni bir dünya şekillenmektedir. Tabi burada Kürtler açısından çok önemli bir fark bulunmaktadır. Kürtler bugün kendi kaderlerini ilgilendiren konularda kendi kararlarını alabilecek bir siyasal, örgütsel, ideolojik hatta askeri güç konumundadır. Yani yirminci yüzyılın başındaki gibi güçsüz ve kullanılabılır bir pozisyonda değildir. Bu yüzden Kürtlerin kendilerine ilişkin verecekleri kararlar, aynı zamanda çevresindeki diğer halkları ve toplumları da önemli oranda etkileyecektir.

Kürtlerin bir iradi güç olarak kararlılıkla yürüttüğü özgürlük mücadelesinin, kısa erimde dört devletin sınırları içinde yaratacağı siyasal-toplumsal sonuç, köklü demokratik değişim ve dönüşüm olacaktır. Yani içinde bulunan devletlerin demokrasiye açık ve duyarlı hale gelmelerini sağlayacak bir değişim ve dönüşüm sürecini başlatacaktır. Bu da demokratik özerkliğin mantığını oluşturan devlet+demokrasi çerçevesine uygun olarak devletlerin yeniden biçim kazanması demektir. Burada hemen şunu belirtmekte yarar var; demokratik toplum, ancak bu biçim üzerinden devleti kabul edebilir. Bunun dışında demokratik toplum açısından devletin kabul edilebilir hiçbir ölçütü yoktur. Bugün uygarlık tarihi tarihsel bir kesişme noktasında bulunmaktadır. Bu öy-

lesi bir kesişme noktası ki artık eski taşlar yerinden oynamıştır ve yerinde kalamayacak durumdadır. Bunun için de, insanlık yeni bir tarihsel-toplumsal sistem oluşturmakla yüz yüzedir. Dahası uygarlık tarihi boyunca, ahlakî-politik toplum belki de ilk defa kendini başat bir toplumsal sistem olarak örgütlenme şansına ulaşmıştır. Çöllerin derinliklerinde, ormanların kuytuluklarında ve dağların doruklarında yaşayanların, o ihtişamlı toplumsal doğalarıyla ortaya çıkarak 'biz de varız' ve 'gün bizim günümüzdür' diyecekleri bir zaman diliminden geçmekteyiz.

Ovaları işgal edilen, ormanları yakılan ama tarihin hiçbir döneminde dağları fethedilemeyen ve dize getirilemeyen Kürtler, bugün 'biz de varız' diyen toplulukların başında gelmektedir. Tarihsel gelenekleri ve mirası, yine içinde buldukları coğrafi bölgenin tarihsel-kültürel konumu, bunun böyle olmasına neden olmaktadır.

İşte bu tarihsel kesişme noktasında, demokratik uygarlık nehri kendi mecrasında gürül gürül akmaya başlarken, Kürtlerin tarihe müdahalesi hangi somut proje üzerinden gelişmektedir? Bu proje, konjonktürel gerçeklik içerisinde nasıl bir yer edinecektir? Benzer örnekleriyle aralarındaki temel farklar nelerdir? Kürdistan toplumunun özgünlüklerine nasıl uygulanacaktır? Benzer örneklerin uygulama esasları nelerdir? Bunların uygulandığı toplumlarda nasıl pratik sonuçlar doğurmuşlardır? vb sorular çerçevesinde demokratik özerkliğin hukuki boyutunu inceleyeceğiz bu yazımızda.

19 ve 20. yüzyılda tüm uluslara tanınan 'ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı' hususunda Kürtlerin tarihten çıkardığı dersler temelinde verdiği yanıt: Demokratik Özerklik oluyor. Peki, bu demokratik özerklik ne kadar içeriğine, özüne uygun tartışılıyor. Kimine göre, nereden geldiği belli olmayan ve zamansız olan, kimine göre Kürtlerin vazgeçtiklerini söyledikleri 'bağımsız, bileşik ve demokratik Kürdistan' için bir ön adım, kimine göre devlet içinde ayrı bir devlet olandır... Eğer böyle

değilse, o zaman bu çok yoğun tartışılan demokratik özerklik gerçekte nedir? Değişik versiyonlardan yapılan ithal teorilerle ele alındığında Önderliğimizin bahsettiği demokratik özerklik, elbette anlaşılabilir. Çünkü herkes demokratik özerkliği, onu ortaya atanlardan dinlemek, anlamak yerine başka örnekler ya da kaynaklardan edindiği bilgiler temelinde değerlendiriyor.

Hemen belirtelim ki demokratik özerklik projesi 'devlet+demokrasi' perspektifine dayanmaktadır. Özerklik bu formülasyonda "artının" (+) rolünü oynamaktadır. Yani özerklik, devlet ile demokratik toplum arasında esas olarak hukuksal bir köprü rolünü oynamaktadır. Dolayısıyla burada üç ayrı olgunun birleşik formülasyonundan bahsediyoruz: 'devlet', 'özerklik' ve 'demokrasi'. Bu kavramlar etrafında yapılan tartışmalarda, içine düşülen ciddi yanlışlıklar vardır ki; bu da, demokratik özerkliğin yanlış anlaşılmasına sebep olmaktadır.

Güncelde tartışılan demokratik özerklik, Türk Devleti ve Kürt halkı açısından farklı bir karakter kazanmış durumdadır. Demokratik özerklik içeriği gereği, özelde Kürt halkının genelde de tüm toplumun devlet tarafından tanınmasını gerekli kılmaktadır. Ancak Türk Devleti hala Kürtleri bir halk ve toplum olarak iradi bir güç olarak tanımamaktadır. Dahası Kürt halkına çok yönlü bir soykırımı dayatmaktadır. Bunun için gelinen aşamada Kürtler, devlet kendilerini farklı bir irade olarak tanımasa da 2005 Newroz'unda ilan ettikleri demokratik konfederalizmle, demokratik özerkliğe içerik kazandırmış durumdadır. Dolayısıyla demokratik özerkliğin iki temel yönünün olduğundan bahsetmek gerekir. Bunlardan biri onun devletle olan ilişkileri düzenlediğidir. Bu yönüyle devlet+demokraside artı (+) rolünde olmasıdır. Diğeri ise kendini devletle olan ilişkilerle ve devletten alınacak haklarla sınırlamayan, özünde de devleti toplum yaşamında işlevsiz kılmayı amaçlayan devlet dışılığı örgütlenme yönüdür. İkincisi demokratik özerkliği içerik olarak demokratik konfederalizme

yakın bir olgu haline getirir. Bu da ikisinin aynı şey olmasından kaynaklanmaz. Daha çok da mevcut sömürgeci devletin, özerklik ilişkisine hiçbir şekilde yanaşmamasıyla ortaya çıkan pratik bir durum olmaktadır. Biz de yazımızda demokratik özerkliğin bu iki yönünü iç içe ele almaya çalışacağız.

Demokratik Özerkliğe Yanlış Yaklaşımlar:

1-Demokratik özerkliği bir etnisiteye, bir kültüre, bir halka veya toplumun herhangi bir bileşenine dayandıran yaklaşımlar

Demokratik özerklik toplumun herhangi bir bileşenine değil, tümüne dayanır. Buradaki 'toplum' kavramının içeriğini 'devlet dışı kalmış tüm kesimler' olarak anlamak gerekir. 'Devlet dışı kalmış tüm kesimler' derken de devletli olmanın gücünü elinde bulunduran egemenlerin, iktidar sahiplerinin dışındaki tüm toplumsal kesimler kast edilmektedir. Önderliğimiz bu kesimlere 'alt toplum' veya 'halk' derken, anlaşılması açısından devletli olan kesimlere de 'üst toplum' dedi. Buradaki 'halk' kavramı da bir toplumsal form anlamında değil de, devlet dışılığı ifade etme anlamında kullanılmaktadır. İşte demokratik özerklik bu alt toplumun sistemidir.

Demokratik Özerklik Toplumun Çoklu Yapısına Dayanır

Demokratik özerkliği ortaya çıkaran teori, parçalı bir toplumsal gerçekliğe dayanmaz. Çünkü her türden parçalamayı, hiyerarşik devletçi sistemin bir ürünü olarak gördüğü gibi, bu parçalamaların bir yandan toplumu zayıflattığını değerlendirirken, diğer yandan egemenlerin bu sayısız parçaları idare ederek devlete meşruiyet kazandırdıklarını belirtir.

Demokratik özerklik, toplumu organik (canlı) bir yapı olarak gören bir anlayışa dayanır. Bu anlayışa göre toplum bütünlüklüdür ve onun tüm bileşenleri kendi özleri ve potansiyelleri çerçevesinde bu bütünlük içinde yerini alır. Toplum da bu bütünlüğünü ahlaki ve politik olmasından alır. Bu nedenle de ahlak ve politikayı toplumsal doğa ya da toplumun doğası yani özü olarak değerlendirir. Toplumu

birbiri için olan, birlikte var olan farklılıkların birliği olarak tanımlar. Toplum algısında renkler, sesler, farklılıklar vardır ve bunlar bir organizmanın işleyen birer bileşeni olarak bir bütün oluştururlar. Bu teori, doğada ve toplumda teklik diye bir şeyi kabul etmez. Tekliği ölüm veya yok etme olarak tanımlar. İşte demokratik özerkliği bu genel toplumsal algıyaşın sistemi olarak görür. Parçalamadığından demokratik özerkliğin kendini herhangi bir parçaya (Kürt veya Türk, Alevi veya Sunni, kadın veya erkek, azınlık veya çoğunluk...) dayandırması söz konusu değildir. Zaten her türden parçalamayı bir bütün olan özden uzaklaşma ve parçaları idare ederek kendini güç haline getiren devletin değirmenine su taşıma olarak değerlendirir.

Demokratik Özerklik Evrensel Bir Karakter Taşır

Demokratik özerklik, devletle yapısal bir çelişki içinde olan toplumu güçlendirmenin sistemi olduğundan, toplumun tümüne dayanır. Bugün yaşadığımız devletli çağda toplum, yaşamın her alanına sızmış olan iktidar ve devlet tarafından kuşatıldığından, toplumun devlete karşı her alanda güç haline getirilmesi için demokratik özerklik bölgesel, sınırları olan bir sistem olamaz. Bunun için evrenseldir ve her yerde devlete karşı toplumun güç haline getirilmesinin sistemidir. Bu nedenle de halklar açısından dil, kültür, kimlik sorunu olup olmadığına bakılmaksızın, devlet ve toplum ikiliğinin olduğu yerde demokratik özerkliğe ihtiyaç vardır. Güncelde de demokratik özerkliğe ihtiyacı olan sadece Kürt halkı değildir. Bundan dolayı demokratik özerklik, Türk halkı dahil Türkiye'deki diğer halkları da yani toplumun tümünü örgütlemeyi amaçlamaktadır. Hatta bu tip sorunlarını önemli ölçüde aşmış olan Avrupa ülkelerinde bile toplumun devletten kurtarılması, güç haline getirilmesi ihtiyacı olduğundan orada da demokratik özerklik talebi ve çalışması olmak zorundadır. Dolayısıyla devletin olduğu yerde, toplumun savunulması ve özüne uygun gerçekleşmesi

adına orada demokratik özerklik vardır veya olmalıdır. Çünkü demokratik özerklik, devletten toplumun tüm bileşenleriyle birlikte tanınmasını istemek anlamına gelir. Devlet toplumun iradesini kabul ettikten sonra toplumun kendi sistemini nasıl örgütleyeceği o topluma, zihniyetine, yaşam tarzına kalmış bir husustur artık.

Görüldüğü gibi demokratik özerklik, belki var olduğunu, adeta yaşadığını kabul ettirmek zorunda olan Kürt halkından dolayı gündeme gelmiş olabilir. Ama bu onun sadece Kürtlerle sınırlı olduğu anlamına gelmez. Demokratik

**Toplumun tüm kesimlerini
devlete karşı irade yaparak,
herkesin kendi rengini demokratik
komünal değerler çerçevesinde
yaşamaya olanak
oluşturmak anlamındadır.
O nedenle demokratik özerklik,
toplumun tümünüdür**

özerklik diğer halklar için de geçerli olduğu gibi kendini halklarla da sınırlamayı çoklu bir gerçekliğe sahip olan toplumun tümüne dayanır. Toplumun tüm kesimlerini devlete karşı irade yaparak, herkesin kendi rengini demokratik komünal değerler çerçevesinde yaşamaya olanak oluşturmak anlamındadır. O nedenle demokratik özerklik, toplumun tümünüdür ve toplumun tüm kesimlerinin bunu sahiplenmesi, kendi sistemleri olarak algılanması gereklidir.

2-Demokratik özerkliği 'merkezi devlet(+)-yerel devlet' biçiminde ele alan yaklaşımlar

Kürt sorunu bağlamında tartışılan demokratik özerkliğe belki de en fazla bu konuda yanlış yaklaşım vardır. Buna göre, demok-

ratik özerklik 'her ulusa bir devlet' anlayışının bir tezahürü olan 'Bağımsız, Birleşik, Demokratik Kürdistan' hayali için bir önadım, hazırlık olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle de demokratik özerklik bir taktik olarak ele alınmakta, bunun için de, PKK'nin takiye yaptığı söylenerek ona şiddetle karşı çıkılmaktadır. Halk ve toplum düşmanlarının bilinçli saldırıları bir tarafa, kendisine 'toplumcuyum', 'demokratım' diyenlerin de böylesi söylemleri, gerçekten de PKK'ye dönük yaklaşımda kap-kara bir cehaletin olduğunu göstermektedir.

Demokratik Özerklik, Çözümü Devlet Dışılıkta Arayan Bir Teorinin Ürünüdür

PKK'nin demokratik özerklikle 'bileşik ve bağımsız' bir devlete hazırlık yaptığı iddiası bir safsata olmanın da ötesinde, demokratik özerkliğin dayandığı demokrasi teorisi, tarih anlayışı ve yaşam tarzı ile tamamen çelişiktir. Tarih okumalarımız ve günümüzde hiyerarşik devletçi sistemin yaşadığı yapısal kriz, şunu net olarak göstermiştir ki; devlete dayalı bir örgütlenme ya da devlet yoluyla toplumsal sorunların çözümü mümkün değildir. Tam tersine tüm toplumsal sorunların kaynağı devlet ve onu doğuran egemenlik-iktidarcı zihniyettir. Ve bu kaynak kurutulmadan, onun zihniyet, kurumlaşma ve sisteminden kurtulmadan toplumsal sorunların kalıcı bir şekilde çözümü mümkün değildir. Bu perspektiften bakıldığında tüm toplumsal sorunların kaynağı olarak devlet belirir. Dolayısıyla da sorunların çözümünü amaçlayanlar açısından, sorunların kaynağı olan bir yapıyı, bir zihniyeti hedeflemek düşünülemez bile. PKK gerçekleştirdiği paradigmal değişimle bunu kesin olarak gündeminden çıkarmış bulunmaktadır. Bu paradigma, hiyerarşik-devletçi sistemi ve onun her türden versiyonunu, merkezi uygarlığın kendisini, toplumsal tarihte bir ilerleme olarak değil de bir gerileme olarak görmektedir. Halkların ve bir bütün olarak toplumsallığın bu kadar güçsüz kılınmasının, kendine yetemez pozisyonda bulunmasının temeline, devletin toplum üzerinde yürüttüğü sistematik parçalama

operasyonlarını yerleştirmektedir. Devletin yaptığı en sürdürülebilir ve stratejik çalışma, toplumun sistematik bir şekilde parçalanmaya tabi tutulmasıdır. Zira parçalı toplumlar, bütünlüğü bozulmuş, organik olma özelliğini yitirmiş güçsüz toplumlardır. Çünkü böylesi bir durumda, toplum farklılıklarının oluşturduğu bütünlük olmaktan çıkmış oluyor, güç birikmiyor. Güçsüzlüğünden dolayı kendine yetemeyen ve sürü gibi güdülen toplum böyle yaratılıyor.

Dolayısıyla gelinen aşamada devlet kurma, devlete ortak olma, iktidarı paylaşma, devletleşme... PKK ve onun ideolojik çizgisi açısından bir amaç olmanın ötesinde, karşısında durmaksızın mücadele yürütülmesi gereken lanetli bir gerçekliktir. PKK devletleştiği oranda değil, içte ve dışta devletçi sisteme karşı güçlü mücadele yürüttüğü ölçüde başarılıdır. Zira PKK, gelinen aşamada gerçek insan olmanın tek yolunun hiyerarşik-devletçi sistemden tam bir kopuşu sağlamakla mümkün olabileceğini belirtmektedir. Tüm gücünü de '*genelde devlet odaklı, özelde de kapitalist modern yaşamdan kopuş*' için sarf etmektedir. Böylesi bir kopuşu da '*üçüncü doğuş*' olarak tanımlayarak, herkesi de bu temelde gerçek insan olmaya davet etmektedir. Hal böyleyken PKK'nin devlet kurmaya çalıştığından bahsetmenin veya demokratik özerkliği, devletin bir zemini olarak değerlendirmenin gerçeklikle hiçbir alakası yoktur. PKK açısından başarının da devrim yapmanın da devrimci olmanın da tek kriteri, toplumsal doğa olarak adlandırdığımız ahlaki ve politik değerlere değer katmak ve bunlara göre yaşamaktır. Bunun da yolu, devlet dışı olmaktan ve onun tüm versiyonlarına karşı mücadele etmekten geçer.

3-Bağlantılı bir diğer yanlılık da demokratik özerkliği sınırlarla oynayan, üniter yapıya ters olan bir şey olarak değerlendiren yaklaşımlardır.

Üniter Devlet - Ulus-Devlet Farkı

Demokratik özerkliği üniter yapıyı ortadan kaldırmaya çalışan bir proje olarak ele alan

yaklaşımların temelinde ise demokratik özerkliğin yanlış bilinmesinin yanı sıra, üniter devlet ile ulus-devlet arasındaki farkın bilinmemesi, hatta bunların çoğunlukla karıştırılması vardır. Bundaki temel neden zihinlerde ikisinin aynı şey olduğu yargısının yerleştirilmiş olmasıdır. Bu ikilinin iç içeliği bunda belirleyici bir rol oynamıştır. Ancak iki tanımın da devletin farklı boyutlarını izah etmek için kullanıldığını belirtmekte yarar vardır. Bu iki tanım arasındaki temel farklılığı şöyle formüle edebiliriz: Ulus-devlet, devletin ruhu, felsefesi, zihniyeti ve ideolojisi olarak kapitalist modernite döneminde yaşadığı dönüşüm ile ilgili bir durum iken, üniter devlet onun örgütlenme formu veya modeli anlamına gelmektedir.

**Ulus-devlet, devletin ruhu,
felsefesi, zihniyeti ve ideolojisi
olarak kapitalist modernite
döneminde yaşadığı dönüşüm ile
ilgili bir durum iken, üniter devlet
onun örgütlenme formu veya modeli
anlamına gelmektedir**

Yani birincisi devletin özü ile ilgili bir durum iken ikincisi devletin biçimi ile ilgilidir. Dolayısıyla ulus-devlet üniter bir yapıda olabileceği gibi üniter devlet de, ulus-devlet mantığını aşarak kendini demokrasi standartlarına yakınlaştırabilir (bugünkü Fransa gibi.)

Üniter devlet, anayasal olarak kendi egemenliğini yerel ve bölgesel yönetimlerle paylaşmayan, yönetimin merkezi bir otoritenin elinde toplandığı devlet biçimidir. Merkezde yapılan anayasa ve yasalar ülkenin her tarafında uygulanmaktadır. Bu, devlet üniterliğinin niteliğiyle ilgili bir durum olmakla birlikte, günümüz üniter devletlerinin çoğunda bu nitelik aşılacak zorunda kalmıştır. Dahası en fazla

20. yüzyılın ortalarına kadar devam ettirilebilmiş bir niteliktir. Örneğin, İngiltere üniter bir devlet olmasına rağmen İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'nın kendi yasaları, parlamento-ları ve hükümetleri vardır. Yine aynı durum İspanya ve Fransa için de geçerlidir. Dolayısıyla üniterlik devletin demokratize edilmesi önünde engel değildir.

Devletin demokratize edilmesinden bahsedilirken kastedilen, onun demokratik topluma karşı duyarlı hale getirilmesidir. Biçim buna uygun bir konum alabilir. Bu açıdan da demokratik özerklik, yapılacak kimi uygun düzenlemelerle devletin "üniter" yapısıyla herhangi bir problem yaşamadan uygulanabileceği gibi, (yukarıdaki örneklerde olduğu gibi) devletin egemen ulus dışındaki diğer halkları ve her çeşit azınlığı egemen ulus içerisinde eritmeye dayanan "ulus-devlet" mantığının ve özünün mutlak anlamda aşılmasını gerektirir. Dolayısıyla ulus-devletin asimilasyonist, tek tipleştirici, dayatmacı, baskıcı, ırkçı ve inkârcı mantığıyla sürekli bir çelişki ve çatışma içerisinde. Önder APO'nun bu konudaki belirlemeleri konuya açıklık getirmek açısından aydınlatıcıdır: *"Uygarlık güçleriyle demokratik güçler arasında çoğu kez gerçekleştiği gibi, kapitalist modernite güçleriyle demokratik modernite güçleri de birbirlerinin varoluş ve kimliklerini kabul etme ve demokratik özerk yönetimlerini tanıma temelinde barış içinde bir arada yaşayabilir. Bu kapsam ve koşullar altında ulus-devletin sınırları içinde ve dışında demokratik konfederal siyasi oluşumlarıyla ulus-devlet oluşumları bir arada barış içinde yaşayabilir. Demokratik konfederalizm ulus-devlet sistemiğinden kaynaklanan olumsuzlukları aşma potansiyeline sahip olduğu gibi, toplumu politikleştirmenin de en uygun aracı konumundadır."*

Demokratik Özerklik Ayrılık Değil Birlik Projesidir

Demokratik özerklik, devlet kurma hevesinin bir ürünü ve devletin bir altyapısı olmadığından, yine toplumun tümüne dayandığın-

dan, onun belirli bir sınırı yoktur. Demokratik özerklik, herhangi bir coğrafik sınıra dayanmadığı gibi sınırlarla meşgul da olmaz. Bu yönüyle de üniter yapıyla tezat teşkil etmez. Devletle bir arada yaşamının nasıl mümkün olabileceğinin formülasyonu olduğundan iddia edildiğinin aksine, bir ayrılık projesi olmaktan çok toplumun tümüne dayanan bir özgür birliktelik projesidir. Farklılıklar içinde birliğin nasıl mümkün olabileceğinin sistemidir. Renkleri, sesleri, farklılıkları yaşatmanın ve toplumsal doğaya uygun olmanın yegâne yoludur. Ulus-devletin tekçiliğine ve soykırımcılığına karşı bir panzehirdir ve alternatif bir sistem anlamına gelir.

Sanıldığının aksine demokratik özerklik değil, ulus-devlet ayrıştırıcı ve bölücüdür. Zira ulus-devlet organizasyonu, herkese, her şeye aynılığı dayatır. Doğa ve toplum içinde aynılık diye bir şey yoktur ve aynılık özünde olmayan bir şeydir. Aynılık kendini her şeyin merkezine yerleştiren ve herkese kendini dayatan egemenlikçi zihniyetin bir mühendislik icadıdır ki bunun tutması doğadışı olması nedeniyle mümkün değildir. Zaten ulus-devletin mucidleri olan Avrupalı devletler bile önemli ölçüde bundan vazgeçmiş olmalarına rağmen, Türk Devleti gibi sonradan görme devletler bunda hala ısrar etmektedirler. Gerçekten de ulus-devletin ne kadar soykırımcı olduğunu sadece genç TC tarihinde izlemek bile yeter de artar. Adeta bir halklar bahçesi olan Anadolu, gelinen aşamada pek çok halka mezar olmuştur. Anadolu'da çok uzun süreler yaşamış olan halklar Anadolu'dan adeta silinmişlerdir. Rumlar, Ermeniler, Süryaniler bunlara örnek gösterilebilir. Ulus-devletçi TC döneminde Gayri Müslimlere düşen, sadece fiziki soykırım, sürgün, göçertilme olmuştur. Müslüman halkların payına düşen ise içinde fiziki soykırımları taşısa da daha çok kültürel soykırım olmuştur. Öyle ki Müslüman diğer halklar bugün adeta tamamen Türkleştirilmiş haldedir, kendi kimliklerine sahip çıkan, kendini yaşaması gereken bir renk olarak gören algılara pek rastlanmamaktadır. Kimliğe, dile, kültüre,

toplumsal yaşama dönük gerçekleştirilen asimilasyon, diğer renkleri yok etmiştir. Böylelikle de doğal olmayan 'teklik' ortaya çıkmıştır. Denilebilir ki bunun karşısında kendi rengini, farklılığını korumaya çalışan, bunun mücadelesine büyük bedeller vermek pahasına girişen ve gelinen aşamada ulus-devletçi zihniyet ve sistemde büyük kırılmalar yaratan Kürt halkı olmuştur. Bu yönüyle Kürt halkının yürüttüğü mücadele özünde Anadolu'yu halklar bahçesi olan gerçek yapısına kavuşturma mücadelesidir. Bu nedenle de Kürtleri 'bölücü, ayrılıkçı' olarak suçlamak, tamamen yanlış ol-

Doğa ve toplum içinde aynılık diye bir şey yoktur ve aynılık özünde olmayan bir şeydir. Aynılık kendini her şeyin merkezine yerleştiren ve herkese kendini dayatan egemenlikçi zihniyetin bir mühendislik icadıdır ki bunun tutması doğadışı olması nedeniyle mümkün değildir

manın ötesinde, ulus-devletin uyguladığı soykırımcılığı ve asıl bölücülüğü gizleme amaçlıdır. Birlik yanlısı olan Kürt halkı ve onun çözüm projesi olan demokratik özerklik iken; ayrılıkçı, bölücü ve soykırımcı olan Türk egemenleri ve onların siyasi organizasyonu olan TC. ulus-devletidir. Ne çağla, ne doğallıkla ne de Kürt halkının içinde bulunduğu düzeyle uyuşan ve tamamen aşılmış-aşınmış bir anormallik olan bu lanetten(ulus-devlet ve onun zihniyeti) hakların artık kurtarılmasının zamanı gelmiştir. TC'nin yaşadığı şeyler de bu gerçeklikle bağlantılıdır. TC, bugün değişim, dönüşüm zorunluluğuyla klasik tarzda ısrar etmenin arasında kalmanın yarattığı gerginliği ve bunun sancılarını yaşamaktadır. Devletin olduğu yerde toplumun demokratik ve komü-

nal temelde yeniden inşası esas alındığından demokratik özerklik kendini herhangi bir ulus-devletin sınırlarına hapsedemez. Demokratik özerkliğin sınırlarının olmaması, toplumun sınırlarının olmaması nedeniyledir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi o evrensel bir projedir. Tekçi devlete karşı çoklu bir karakteri olan toplumun örgütlenmesi anlamına da geldiğinden aynı zamanda devlet dışı olmaya da özen gösterir. Bunun için, demokratik özerklikde, örgütsüz tek insan bırakmama, devleti toplum yaşamından uzaklaştırma, toplumu kendi kendine yeter hale getirme en stratejik yaklaşımdır .

Demokratik Özerlikle Tüm Farklılıklar Gasp Edilmiş Haklarına Kavuşur

Burada doğru anlaşılması gereken bir husus da demokratik özerklik, salt coğrafik bir özellik taşımaz ama bu durum, coğrafik özerkliklerin olmasına engel teşkil etmez. Yani toplumun çoklu yapısı gereği, demokratik özerklik coğrafik öğelerin varlığına da kayıtsız kalamaz. Aksi halde toplumun bir bileşenine ifade imkanı tanınmamış olur. Örneğin etnik bir kimliğin yoğunlaştığı bir coğrafik alanda, bu etnik kimlik kendi özerk sistemini oluşturabileceği gibi; bu etnik kimliğe mensup ancak başka bir coğrafyada yaşayanlar da bu sistemin içerisinde yer alabilirler. En basitinden Kürtlerin durumunu ele aldığımızda özerkliğin gerçekleşme biçiminin böyle olmak zorunda olduğu kuşku götürmeyecektir. Kürtlerin çok dağınık bir coğrafyada yaşadıkları bilinmektedir. Örneğin neredeyse beş milyona yakın Kürt sadece İstanbul'da yaşamaktadır. Salt coğrafyaya endekli bir özerklik yaklaşımı bu nicel ve nitel gerçekliği göz ardı etmek olacaktır. Bu yüzden demokratik özerklik, salt coğrafi bir olgu olarak değerlendirilemez.

Toplumun farklılıklarına bağlı olarak gelişen demokratik özerkliğin, devlet tarafından tanınması halinde, devlet demokrasiye duyarlı hale geleceği için, elde edilen haklardan tüm halklar, toplumun tüm kesimleri yararlanacaktır. Bu nedenle de söylendiği gibi istenen hak-

lar sadece Kürt halkı ile sınırlı olmamaktadır. Eğer Türkiye için söylersek, söz konusu haklar, Anadolu ve Kürdistan'da yaşayan tüm halklar ve toplumun tüm kesimleri için geçerli olacaktır. Diğer bütün halklar ve dinsel azınlıklar ya da farklı topluluklar da demokratik özgür bir ortamda özerklik haklarını kullanma ve kendilerini örgütleme hakkına sahiptirler. Örneğin Çerkezler, Lazlar, Gürcüler vb. halk toplulukları, birer etnik topluluk olarak kendi özerkliklerini örgütleyebileceklerdir. Kendi dillerini, kültürlerini, tarihlerini yaşayarak geliştirme imkânlarına sahip olacaklardır. Bütün bu etnik topluluklar, birer zenginlik olarak demokrasi sistemi içerisinde yerlerini alacaktır.

**Demokratik özerklikde
örgütsüz tek insan bırakmama,
devleti toplum yaşamından
uzaklaştırma, toplumu kendi
kendine yeter hale getirme en
stratejik yaklaşımdır**

Bununla birlikte Êzidîler, Hıristiyanlar, Aleviler vb. dini topluluklar da inançlarının gerektirdiği gibi yaşamlarını örgütleme hakkına sahiptirler. Devlet, bu noktada ulus-devlet noktasından uzaklaşarak tüm toplumsal bileşenlere karşı eşit bir mesafede durmak zorundadır. 'Demokratik Cumhuriyet' diye tabir edilen devlet türü de, ancak o zaman ortaya çıkmış olacaktır. Toplumun hiçbir hakkını tanımayan, ulus-devletçi bir perspektifle adeta bulunduğu coğrafyayı bir mezarlığa çeviren devletler, ne kadar aksini iddia ederlerse etsinler demokrasiye duyarlı değillerdir. Türkiye açısından söylersek, Anadolu'daki tüm halklarla barışmış, toplumun tüm kesimlerinin kendilerini özgünlükleri temelinde özgürce ve eşitçe ifade edebildikleri bir TC'ye ancak 'demokratik cumhuriyet' denebilir.

4-Demokratik özerkliği, devletle hiç alakası olmayan bir toplumsal sistem olarak ele alan yaklaşımlar

Devletli bir çağda yaşamaktayız ve sınırları esas almazsak da, devletlerin çizdiği sınırlar dahilinde yaşamaktayız. Demokratik özerklik de özünde devlet (+) demokrasi formülasyonunda ifadesini bulur.

Demokratik Özerklik Aynı Zamanda Devletten Farklılığını Talep Etmektir

Devletler halkların bir bütün olarak da toplumun haklarını önemli ölçüde gasp etmiştir. Bu nedenle de günümüzde devletlerin demok-

gürlükçü duruş nedeniyledir ki devletten talep edilir. Ama bu durum, toplumsal alanın örgütlülüğüne bağlı olarak geliştiğinde ve örgütlü toplum, devletten bağımsız olarak kendi görev alanını genişlettiğinde bir anlam bulur. Yani devletten talepte bulunma, devletten bağımsız olarak toplumsal alanın örgütlenmesiyle bir anlam bulacaktır. Aksi halde devletlere karşı bir mücadele yürütmenin anlamı kalmaz. Önemli olan devlet dışı toplumsal örgütlenmeye gitmeyle, sınırları içinde bulunan devletlerle olan ilişkilerin nasıl olacağını karıştırmamak, birini diğerine tercih etmemek, ikisini bir arada yürütebilmektir.

Demokratik özerkliği, sadece devlet ile toplum arasındaki ilişki ve yetki-iktidar paylaşımı çerçevesinde ele almak ne kadar yanlış ise; sadece devlet dışı bir toplumsal örgütleniş olarak ele almak ve ona devletle hiçbir ilişkisinin olmadığı şeklinde yaklaşmak da o kadar yanlıştır. Yukarıda devlet dışı örgütlenme olarak demokratik özerkliğe belli ölçüde değindik. Şimdi dünyadan da değişik örnekler vererek, demokratik özerkliğin devletle hukukunun nasıl olacağına değinelim. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken bir durumu da izah etmek gerekir.

Özerklik uygulamasının gerçekleştirildiği ülkelerin hemen hepsinde yararlanılan perspektif, devlet eksenli olduğundan içinde ahlaki-politik toplumun demokratik komünalist örgütlenmesini çok sınırlı barındırmaktadır. Dolayısıyla demokratik özerkliğin içini dolduran zihniyet, demokratik konfederalizm perspektifinden hayli uzaktır. Daha çok iktidar paylaşımında yetki devrini esas alan modellerdir. Zaten demokratik özerkliği diğer özerklik modellerinden ayıran en temel husus, özerklik anlayışımızın demokratik karakterde olmasıdır. Demokratik karakterde olması, onun devletçi olmaması; yani iktidara dayalı yetki paylaşımıcısı olmaması anlamına gelir.

Demokratik özerklik bu anlamda devlet içinde ikinci bir devlet anlamına gelmez. Devlete karşı toplumun özerkliğini savunma ve bunu elde etme anlamına gelir. Devlet dışılı-

Demokratik özerkliği, sadece devlet ile toplum arasındaki ilişki ve yetki-iktidar paylaşımı çerçevesinde ele almak ne kadar yanlış ise; sadece devlet dışı bir toplumsal örgütleniş olarak ele almak ve ona devletle hiçbir ilişkisinin olmadığı şeklinde yaklaşmak da o kadar yanlıştır

rasiyeye duyarlı hale getirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla halkların devletlerden isteyeceği şeyler vardır. Toplum açısından devletten bir şey istememek gibi bir durum söz konusu olamaz. Zira devlet toplumsal yaşamın tüm alanlarını kontrol eden, ona yön vermeye çalışan ve günlük olarak da etkili olabilen bir sistemdir. Kendi sistemini devletin dışında kurmak, devlet dışı olmaya çalışmak ayrı bir şeydir. Ama devletle birlikte yaşanıldığından dolayı, devletle olan ilişkiyi gözetmek ve demokrasiye duyarlı yaklaşmayan devletten toplum olarak hak talebinde bulunmak ayrı bir şeydir. Devletten talepte bulunmak, toplumu veya insanı devlete bağımlı hale getirmez. Tersine öz-

ğın yanı sıra, yaşamda demokratik olması nedeniyle derin demokrasiye; herkesi politikanın aktif bir üyesi haline getirmesinden dolayı doğrudan demokrasiye; topluluklara ve toplumsal doğanın özü olan ahlak ve politikayı esas alması nedeniyle de komünal demokrasiye dayanmaktadır. Tüm bu belirtilenler demokratik özerklik anlayışını gerçekleştirmiş özerklik anlayış ve modellerinden yapısal ve özsel olarak ayırmaktadır. Tek cümleyle söylenecek olursa, diğer özerklik anlayışları devlete ortak olmaya dayanırken, demokratik özerklik toplumun devlet dışı örgütlenmesi anlamına gelir. Ancak devlete karşı toplumun güçlenmesi, topluma alan açılması anlamına gelen diğer özerklik modellerinden çıkarılabilecek önemli sonuçlar bulunduğundan ve güncel tartışmalara da ışık tutacağından, şimdi bu özerklik modellerinin önde gelenlerine belli ölçülerde değinelim.

Fransa Modeli

Günümüz Fransa'sında azınlık hakları 'teritoryal' olarak tanımlanan bölgesel düzeyde tanınan haklardır. Bu haklar çok kapsamlı bir çerçevede uygulanmaktadır. Fransa anayasasının 75-1 maddesinde, "*bölgesel diller Fransa'nın ortak mirasına dahildir*" denilerek bütün bölgesel ve azınlık dilleri güvence altına alınmıştır. Devlet okullarında Fransızca dışında altı bölgesel dil, eğitim dili olarak kabul edilmiştir. Fransa Kültür ve İletişim Bakanlığı bünyesinde, 'Fransızca Dili ve Fransa Dilleri Genel Delegasyonu' adıyla çalışma yürüten birim Fransa'ya bağlı bölgelerde kullanılan dillere ilişkin çalışmalar yürütmektedir. Fransa'nın deniz aşırı toprakları da hesaba katıldığında yetmiş beşten (75) fazla dilin varlığından bahsedilmektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmayı kısa bir alıntı biçiminde buraya almak son derece yarar sağlayacaktır. "*Yalnızca Metropol Fransa'daki diller on altı tane dir ve bunlar 'Bölgesel Diller' ve 'Bölgesel Olmayan Diller' diye ayrılır. 'Bölgesel' Fransa dilleri on tane dir: Alsas dili, Bask dili, Breton dili, Katalan dili, Korsika dili, Batı Flamanca, Mozel*

Fransik dili, Frankoprovensal dili, Oy dilleri ve Ok dilleri (oksitane). 'Bölgesel Olmayan' Fransa dilleri altı tane dir: Diyalektik Arapça, Batı Ermenicesi, Berberice, Jüdeo İspanyol Dili, Romani (Çingene) dili, Yidiş (Yahudi) dili. Bütün bu dillerin konuşulması, yazılması, yayınlanması, sanat konusu yapılması, vb. tamamen serbesttir. 1951'de çıkan Yerel Dil ve Diyalektlerin Öğretimi Hakkında 'Deixonne Yasası' bunların arasından Breton, Bask, Katalan ve Oksitan dillerinde öğretim yapılabileceğini ilan etmiş (madde 10), bu dillerin hangi üniversitelerde öğretim ve araştırma konusu yapılabileceğini de saptamıştır (madde 11). 16 Ocak 1974 tarihli karamameyle Korsika dili, 30 Mayıs 2003 tarihli idari kararlar da Alsace-Moselle'de konuşulan azınlık dili Alsasça, 'eğitim konusu' olabilecek diller arasına katılmıştır."

Fransa'daki en çarpıcı örneklerden birini Alsace-Moselle oluşturur. Burada yerel yasaların önemli bir kısmı Alsace dilindedir. Bu yasalar halen Fransızca'ya çevrilmemiştir. Özel ve kamusal yaşam alanlarında kullanılan temel dil Alsasça'dır. Mahkeme, noter vb. hukuk kurumlarında istenildiğinde yerel dil kullanılabilir ve belgeler bu dilde düzenlenebilir. Fransa'da azınlık dilleri özel ve devlet okullarında eğitime konu olabilmektedir. Örneğin Bask ve Alsace-Moselle bölgelerinde ilk ve orta öğretim kurumlarında eğitimin yerel dilde yapılması serbesttir. Üniversitede de "Edebiyat ve Bölgesel Diller" bölümüne devam etmek mümkündür. Devlet bu konuda katkı sunmak zorundadır.

Kültür ve sanatın bütün alanlarında bölge ve azınlık dillerinin kullanılması serbesttir. Fransa'da dini azınlıklar, dinsel özgünlüklerini serbestçe yaşama haklarına sahiptir.

Fransa'daki en önemli özerklik konularının başında "Hukuki ve Yönetimsel Azınlık Hakları" gelmektedir. Buna en çarpıcı örneklerin başında Korsika adası ve Alsace-Moselle bölgesi gelmektedir. Buradaki toplumların elinde bulunan kolektif haklar, "özel temsil hakları", "dinsel ve etnik haklar" ve "özel yönetim hak-

larıdır." Özellikle de özel yönetim hakları, bu-
radaki toplumun kendi kendini yönetmesi an-
lamına gelmektedir. Korsika örneği üzerinden
somut olarak ele alırsak;

Korsika adası Fransa'dan bölgesel olarak
ayrı yönetilen bir birimdir. Korsika'nın ayrı bir
Hukuksal Düzeni, Meclisi ve Yürütme Organı
vardır. Korsika adası, "Korsika Teritoryal Ko-
lektivitesi" adı altında özel bir statü ile yö-
netilir. Bu statünün getirdiği yetkiler nere-
deyse yaşamın bütün alanlarını kendi içine
alır; ekonomik kalkınma, mali işler, tarım, or-
mancılık, turizm, enerji, konut, her türlü ula-
şım ve taşımacılık, eğitim, yükseköğretim,
araştırma, meslekî formasyon, her türlü okul
inşası, mekânın düzenlenmesi, çevre koruma-
sı, yerel kalkınma, Korsika dili ve kültürünün
geliştirilmesi, sanat ve kültür, devlete ait ol-
mayan tarihsel yapıların korunması, vs. bu
alanların hepsiyle ilgili temel kararları alma
yetkisi 51 kişiden oluşan Korsika meclisinin
elindedir. Fransa parlamentosu adayı ilgilen-
di-ren kararlar aldığı zaman bu meclise danış-
mak zorundadır. Korsika Yürütme Konseyi,
meclis içinden seçilir ve meclis denetimine
tabidir. Korsika Teritoryal Kollektivitesi'ni her
alanda yönetmekle sorumludur.

Sonuç olarak üniter bir devlet olan Fransa-
da -onun bu özelliği Türkiye'de Kürtlerin tem-
el haklarını vermemek için çokça kullanılan
bir argüman olmaktadır- azınlıklara tanınan
bunca haklar, Fransız devletinin demokrasiye
duyarlı hale gelmesini sağladığı gibi Fransa
için hiçbir şekilde bölünmeye sebep olma-
maktadır.

İspanya Modeli

Özerkliğin Fransa modeline kapsamlı de-
ğinilmeye çalışıldı. Şimdi kısa da olsa İspan-
ya'da uygulanan özerkliğin niteliğine değin-
menin konumuz açısından yararlı olacağını
düşünüyoruz. Bilindiği gibi İspanya 1939-
1975 yılları arasında İspanya'ya ve İspanya
halklarına kan kusturan Franko diktatörlüğü
tarafından yönetildi. Faşizme dayalı bir ulus-
devlet anlayışını İspanya'da yaşayan bütün

halklara kabul ettirmek için insan aklının ala-
mayacağı türden işkenceler, katliamlar, bas-
kılar ve toplumu düşürmek için değişik türden
politikalar geliştiren bu diktatörlük, tam 36 yıl
sürdü. Öyle ki bu baskıcı ve asimilasyonist
rejim İspanya'daki bütün halklara, 'Kastinyan-
ca'yı -ki sadece başkent Madrid ve çevresinde
konuşulan bir dildir- tek dil olarak dayattı.

İspanya'da faşist diktatör Franko'nun ölü-
münden sonra 1978'de yeni bir anayasa ya-
pıldı. Yapılan anayasanın 2. Maddesi İspanya'-
daki halkların özerklik haklarını garanti altına
alır. 2. Madde aynen şöyledir; "*Anayasa İs-
panyol ulusu birliğinin ayrılmazlığını ve bü-
tün İspanyolların ortak vatanının bölünmezli-
ğini kesinlikle belirtir ve onu oluşturan bölge
ve milliyetlerin özerklik haklarını ve araların-
da dayanışmayı garanti eder.*" 1978 Anaya-
sası'nda 'özerk topluluk' olarak tanınmak için
kimi nitelikler aranıyor. Bu nitelikler şun-
lardır: Komşu vilayetlerden oluşmak, ortak ta-
rihe sahip olmak, kültürel ortaklık; yani aynı
dili konuşmak, benzer değerlere sahip olmak,
kültürel geçmişlerinin ortak ya da benzer ol-
ması, ekonomik birliktelik. Yine adalar ve ta-
rihsel-bölgesel varlığı olan iller de özerk top-
luluk oluşturabilirler. İspanya'da 17 özerk böl-
ge ve iki özerk kent bulunmaktadır.

Her özerk topluluk, kendi içinde yaptığı
seçimlerle kendi yasama organı olan meclisi
oluşturan temsilcilerini seçiyor. Söz konusu
özerk topluluk, yasama yetkisini kendi meclisi
aracılığıyla kullanıyor. Yani kendilerini ilgi-
lendiren bütün konularda yasa çıkarabiliyorlar.

İspanya'daki özerk toplulukların yürütme
yetkisini, özerk hükümet ve onun başı olarak
başkan yerine getirir. Yani özerk topluluklar
kendi kendilerini yönetme hakkına sahiptirler.

Özerk toplulukların vergi toplama hakkı ve
bu vergilerden kendi paylarını alma hakları
vardır. Özerk toplulukların vergiden aldıkları
pay süreç içerisinde artmıştır. Yine bölgelerin
mali özerklik hakları vardır. Ayrıca bölgelerin
savunma gücü kurma yetkileri de vardır. Ana-
yasa özerk bölgeleri kentleşme, konut planla-
ması, bölgesel ulaşım, tarım, ormancılık, ba-

lıkçılık, bölgesel ekonomik kalkınma, yerel fuarlar, sağlık konularında yetkili kılmıştır.

İspanya'daki özerklik modelinin en çarpıcı örneği Katalanlardır. Katalanların 'status' olarak tanımladıkları özerklikleri oldukça kapsamlıdır. Katalanlar İspanya, Fransa, Andora ve İtalya'ya yayılmış durumda. İspanya'da Katalonya Özerk Bölgesi dışında Valensiya ve Balear Özerk Bölgelerinde de önemli bir Katalan varlığı var ve her üç bölgede de İspanyolca'nın yanı sıra Katalanca resmi dil statüsündedir. Katalanların kendi anayasaları, yasama organları, yürütme ve yargı organları vardır. Toplumsal yaşamın en önemli alanlarında kendi kararlarını alma ve bunları uygulama hakları vardır.

Bugün Türkiye'de halen geçerli olan tek dil, tek millet, tek vatan, tek bayrak vb. teklilikler üzerine kurulu devlet anlayışı İspanya tarafından aşılmış bulunmaktadır. İspanya'da birden çok halk, dil, kültür, gelenek ve dinsel anlayış var. Bütün bunlardan kaynaklı İspanyolların kullandığı "Çoklu İspanya" kavramı oldukça anlamlıdır.

İngiltere Modeli

İngiltere üniter bir devlet olmasına rağmen ademimerkeziyetçi bir sistem oluşturulmuştur. İrlanda, İskoçya ve Galler ülkelerinde geniş özerklikler uygulanmaktadır. Bu bölgeler kendi parlamentolarında eğitim, sağlık, ekonomi, ulaşım, yerel yönetimler, çevre, tarım, balıkçılık, kültür, medeni, cezai ve maliye hukuku gibi konulara ilişkin yasa çıkarma ve bu yasaları uygulama haklarına sahiptir. Bu modelde yerel yönetimler çok geniş özerkliklere sahiptirler. Merkezi hükümet ile yerel otoriteler hiyerarşik bir ilişki içerisinde bulunmamaktadır.

Belçika Modeli

Sömürge savaşlarının yoğun olarak yaşandığı yıllarda 1830'da bağımsızlığını kazanan Belçika anayasasının ilk maddesi, "Belçika, topluluk ve bölgelerden oluşan federal bir devlettir" biçimindedir. En son 1993 yılında anayasada yapılan değişikliklerle Belçika'da

uygulanan federasyon son derece esnek ve gevşek bir nitelik kazanmıştır. Belçika'daki etnik bileşim üç topluluktan oluşmaktadır; Flamanlar, Fransızca konuşan Valonlar ve Almanca konuşanlar. Belçika'da yerel yönetimler, federal hükümetin yetkilerini bölge, dil, kültür ayrımı temelinde önemli oranda kendi ellerine almışlardır. Flaman, Valon ve Brüksel bölgelerinin kendi parlamentoları vardır. Eğitim, yerel güvenlik, sağlık politikaları, ulaşım ve çevre konularında yetki sahibidirler.

Yukarıda dünyadaki kimi özerklik uygulamalarına yer verdik. Bunlardan Fransa ve İspanya üzerinde daha fazla durmamızın temel nedeni, Türkiye ve Kürdistan açısından özerklik tartışmaları yapılırken en fazla tartışılan örnekler olmalarıydı.

Kürt Halkı ve Özerklik

Kürt halkı son kırk yıllık tarihinde yürüttüğü ve ağır bedeller ödediği mücadele ile kendi varlığını bütün dünyaya kanıtlamıştır. Bir halkın, hele neredeyse nüfusu kırk milyonu aşan bir halkın 21. yy'da varlığını ispatlama mücadelesi yürütmek zorunda kalması ve bu uğurda çok ağır bedeller ödemesi, bütün insanlık açısından çok büyük bir utanç olduğu kadar, Kürtler açısından da onurlu yaşamının olmazsa olmazıdır. Hayvanların bile dili ve kimliği inkar edilmezken ve yasaklanmazken bu halkın kimliği ve dili inkar edildi ve yasaklandı. Kürtler de verdikleri bu mücadele ile kendi kimliklerini bütün boyutlarıyla yeniden yaratılar ve kazandılar. Kürtler açısından bundan sonrası, yaratılan bu kimliğin yaşamın her alanında örgütlendirilmesi ve hukuki, siyasal, ekonomik, kültürel, öz savunma ve diplomasi alanlarında somut olarak yaşamsallaştırılmasıdır.

Kürt halkı açısından dördüncü mücadele dönemi de bu yaşamsallaşmanın gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. *'Varlığını koruma ve özgürlüğünü kazanma'* dönemi olan dördüncü mücadele döneminin temel projesi de demokratik özerklik olmaktadır. Yazımızın ana çerçevesini oluşturan demokratik özerkliğin

hukuksal boyutu, Kürt halkının devlet ile olan ilişkilerinin nasıl seyredeceğini ele almaktadır. Bunu şu şekilde de izah edebiliriz: özerklik derken özü itibarıyla sorduğumuz soru şudur; devlet ve demokrasi güçleri arasında nasıl bir hukuksal ilişki?

Demokratik Özerklik ve Hukuk

Hukuk, uygarlığın başından itibaren toplumsal yaşamı yönlendiren temel düzenleyici kurallar olarak toplumsal ahlakın yerine ikame edilen ve esas olarak da devletin toplum üzerindeki baskısını ve sömürüsünü meşrulaştırma aracı olarak varlığını sürdürmüştür. Yaptırım gücünü zora dayalı olmasından alır. Bu da onu zorun, egemenliğin tarihiyle zamandaş kılar. Egemenlikli tarihle başladığından onun toplum yaşamına getirileri son derece azdır. Daha çok devletin meşruiyetini sağlayan bir roldedir. Bu nedenle de hiç gözden kaçırılmaması gereken durum, hukuk ile devletin etle tırnak gibi iç içe geçtiğidir. Yani biri olmadan diğeri olmaz. Dolayısıyla birinin niteliği diğerin de niteliğini belirler. Bu bağlamda ele aldığımızda devletin demokrasiye duyarlı hale getirilmesi, esas olarak onun hukukunun demokratikleştirilmesidir. Bu devletlerin kendilerine temel yaptıkları hukuki kuralların, belgelerin değişebileceği anlamına gelir. Nitekim merkezi uygarlık tarihi boyunca egemenlikçi sisteme karşı yürütülen mücadeleler sonucunda devletler yapılarında hukuka da yansıyan önemli değişimler yapmak zorunda kalmışlardır. Devlet dışı toplumsallığın devlete karşı yürüttüğü mücadelenin devletçi sistemi getirdiği nokta, güçler ayrılığına dayanan parlamenter sistemdir. Halk devrimleri olarak adlandırdığımız İngiliz, Amerika ve Fransa devrimlerinden sonra artık devletler egemenliklerinin kaynağını tanrıya değil de millete dayandırmak ve buna uygun davranmak zorunda kalmışlardır. 'Tanrı kral' veya 'tanrının yüzünde temsili kral' anlayışı yerini halkın, devlet yöneticilerini seçtiği cumhuriyet rejimlerine bırakmıştır. Devletin gücü üç erke (yasama, yürütme ve yargı) dağıtılmıştır. Böyle-

likle de eskinin adeta kendisi, hukuk kaynağı olan monarşik sistemlere son vererek, devletlerin hukukla sınırlandırıldığı bir rejime geçilmiştir.

Tamamen halkların, toplumun yürüttüğü mücadelenin bir sonucu olan hukuki gelişim süreci, gelinen aşamada üç kuşak insan hakları çerçevesinde evrensel bir düzey kazanmış durumdadır. Daha çok liberalizmin gölgesinde elde edilen ve 'birinci kuşak insan hakları' diye literatürde yer edinen 'kişi hak ve özgürlükleri'nden, daha çok reel sosyalist sistem tarafın-

Hukuk, uygarlığın başından itibaren toplumsal yaşamı yönlendiren temel düzenleyici kurallar olarak toplumsal ahlakın yerine ikame edilen ve esas olarak da devletin toplum üzerindeki baskısını ve sömürüsünü meşrulaştırma aracı olarak varlığını sürdürmüştür

dan kabul edilen ve literatüre 'ikinci kuşak insan hakları' diye geçen 'ekonomik, sosyal ve kültürel haklar'a, oradan da daha çok küresel bir bakışla edinilen ve literatüre 'üçüncü kuşak insan hakları' diye geçen 'dayanışma hakları'na kadar gelinmiştir. Bu durum, kuşkusuz toplum lehine bir sonuçtur ve devletleri önemli ölçüde sınırlamaktadır. Ancak devletlere kendilerini bununla maskeleyerek, ömürlerini uzatması avantajını da sunmaktadır. Bu nedenle de, toplumun kendini sadece devletle olan ilişkileri düzenleyen hukuki kurallarla sınırlamadan, devlet dışı olan ve özünde ahlaka dayanan öz örgütlenmelerini geliştirmeleri; özgürlük için, eşitlik için ve gerçek kurtuluş için olmazsa olmazdır. Toplum yaşamına dikkatle bakıldığında, tüm toplumlarda işlerin,

toplumsal yaşamın hukukla değil daha çok da ahlakla yürütüldüğü, örgütlenildiği görülür. Ahlak, toplum yaşamı için bir harç görevindedir. Toplum olmayı sağlayan asıl olgu hukuk değil, ahlaktır. Ahlak, politika ile birlikte toplumsal doğayı oluşturan ikili olmaktadır. O nedenle de toplumun olduğu yerde, ister bir sistem olarak yaşayacak kadar güçlü olsun, ister kapitalist modernite koşullarında olduğu gibi en asgari sınıra çekilmiş olsun ahlak ve politika vardır. Zira ahlak ve politika toplumun özüdür. Ahlaksız ve politikasız bir toplumsal var oluş düşünülemez. Böylesi bir durum ancak yok oluş koşullarında mümkün olabilir.

Merkezi uygarlık sistemi, toplumsal doğa olan ahlak ve politikadan bir kopuş olduğundan; bu dönem toplumları, doğal toplumun aksine hem ahlakla hem de hukukla yaşamak zorunda bırakılmaktadır. Toplum kendi içinde işlerini ahlakla yürütürken, yaşamını ahlakla düzenlerken, devletle olan ilişkilerini de hukukla düzenlemektedir. Bu merkezi uygarlık tarihi boyunca bir yandan devlet bir yandan da toplum ikiliğinin varlığından kaynağını almaktadır.

Bu çerçevede devlet (+) demokrasi formülasyonu gereği, hukuk tamamen ortadan kaldırılmadığına göre adaletin sağlanması, ancak hukukun devlet lehindeki işleyişinin daraltılarak demokratize edilmesine bağlıdır. Bu da demokratik bir anayasa ve yasaların yapılması anlamına gelmektedir. Zira bütün bu tartışmaların yürütülmesindeki somut amaç, demokratik bir anayasanın yapılmasını gerçekleştirmek ve Kürt kimliğini ve haklarını bu anayasada güvence altına almaktır. Dolayısıyla anayasa ve yasalara yansıtılmış bir gerçeklik olarak hukuk, demokratik bir nitelik kazanmış olur. Bu bağlamda içine girdiğimiz somut tartışma daha çok şu olmaktadır: 'Demokratik Bir Türkiye ve Özerk Bir Kürdistan' için nasıl bir anayasa?

Bizim demokratik özerklik anlayışımız, bölgesel veya coğrafik bir temele dayanmadığı için yani toplumsal kimliklerin varlığına

dayandığından, kendini benzer örneklerdeki gibi salt hukuksal işlemlere dayandırmaz. Örneğin bir Fransa'daki gibi bölgesel anayasalara dayalı olarak örgütlenilen bir özerklik değildir. Daha çok kendi özerkliğini örgütleyen, örgütlemek isteyen toplumsal kesimlerin, üzerinde ortaklaştıkları "Toplumsal Sözleşme"lerini esas alan bir özerklik anlayışıdır. Bu toplumsal sözleşme bir etnik gruba ait olabileceği gibi dini bir gruba da ait olabilir. Ya da kadın veya gençliğin birer toplumsal kategori olarak kendi özgün örgütlenmelerini ve toplumsal sözleşmelerini oluşturma biçiminde gerçekleştirilebilir.

Dolayısıyla demokratik bir anayasanın bütün bu gerçeklikler göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerekmektedir.

Yeni ve Demokratik Bir Anayasa ile Demokratik Özerklik

Bilindiği gibi anayasaların niteliğini belirleyen onun felsefesi ve ruhudur. Anayasadaki maddelerin niteliğini belirleyen de bu ruhtur. Bazı durumlarda bu ruh, giriş bölümlerinde ortaya çıkarken, bazı durumlarda da anayasanın ilk maddelerinden biri ya da birkaçı olur. Bir ülkede anayasanın demokratik kriterlere uyumluluğu, o ülkedeki zihniyetin demokratikliğini ya da amaçlanan zihniyetin ne olduğunu gösterir. Kürt sorununun çözümü, zihniyetin demokratik olmasına bağlıdır. Kürtler bu konuda deneyim kazanmış bir toplumdur.

Türkiye'deki 1982 anayasasına ruh veren onun hem giriş bölümü hem de ilk maddelerinin içeriğidir. Bir kere Türkiye'deki mevcut anayasa, teklifler üzerine kurulu bir anayasa ve bu özelliğiyle soykırımcı-faşist bir ruha sahiptir. Anayasanın giriş bölümünün bütün etnik toplulukların ve diğer özgün kimliklerin inkârı üzerine kurulu olduğunu ve faşizan bir söylemle "Türk" kavramının anayasanın ruhuna içerildiğini belirtmekte yarar vardır. Yine anayasanın ilk dört maddesi bu faşist ruhu güvence altına alan maddelerdir. Bu açıdan yapılacak bir anayasanın kesinlikle Türkiye'nin zengin halklar mozaiğine uygun bir felsefeye

sahip olması gerekir. Etnik bir kimliğe vurgu yapılması anayasayı demokratik olmaktan alıkoymaz. Bu yüzden de yeni anayasanın 'anayasal vatandaşlık' üzerine kurulması gerekir. Dolayısıyla yeni bir anayasa, bütün etnik, dinsel ve dilsel kimliklerin ya da tüm çokluk unsurlarının varlığı karşısında eşit bir mesafede durmalıdır. Kürtlerin ve diğer etnik ve dinsel kimliklerin hakları anayasal güvenceye alınırsa ve bu durum bütün toplumsal kesimler tarafından özümсенirse, bütün halklar arasında gerçek bir kardeşleşme sağlanmış olacaktır. Zira anayasalar toplumların devletle, toplumların (toplulukların) kendi aralarındaki ilişki-

**Şehir isimlerinden tatalım
köy isimlerine kadar
sokak isimlerinden tatalım
kullanılan işaretlere kadar
Kürtçenin bütün kamusal alanlarda
kullanılması Kürt dilinin
geliştirilmesi ve güvence altına
alınması için olmazsa
olmazlardandır**

leri olduğu kadar bireylerin de topluluk ya da devletle arasındaki ilişkileri düzenleyen metinlerdir. Bu açıdan da anayasal güvence, halklar ya da topluluklar arasındaki birliğin kalıcı hale gelmesinde oldukça önemli bir rol oynar.

Bir kere anayasa, Kürtlerin kendi toplumsal sözleşmelerini tanımak durumundadır. Ve onunla uyum içerisinde olmalıdır. Bir anayasa böyle bir felsefe ve ruha sahip olursa demokratik olabilir ve demokratik bir Türkiye'nin oluşturulmasında rol oynayabilir. Demokratik özerklik hukukunun somutlaşmış ifadesi olarak "demokratik anayasa" hangi alanları kapsamaktadır. Bunları biraz daha somut ortaya koymak gerekmektedir.

En başta bütün tartışmaların adeta odağında olan dil sorununun çözümü, anayasal güvenceye alınmalıdır. Dil kök ile ilgili bir durumdur. Bütün canlılar bir kök üzerinden kendi varlığını anlamlandırır. Dolayısıyla "ben varlığı kabul ediyorum ama kökü (dili) olmasın" demek kadar anlamsız bir yaklaşım olmaz. Bu bağlamda dil toplumsal hafızanın gelecek kuşaklara taşırılması ve böylece toplumun kendi varlaşmasını devam ettirmesidir. Salt bu hakikat bile, neden bir halkın dilinin inkâr edilemeyeceğini ve güvence altına alınması gerektiğini yeteri kadar açıklamaktadır. Bu noktada Kürtlerin kendi dillerine sahip çıkma mücadelelerinin anlamı bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Benzer örneklerde de görüldüğü gibi bir devlette kamusal alanda farklı diller kullanılabilir. Örneğin Fransa'da Fransızca dışında altı bölgesel dilde eğitim ve öğretim yapılmaktadır. Bu yaklaşımla ele aldığımızda Kürdistan'da bütün kamusal alanlarda Kürtçenin temel dil olması gerekmektedir. Şehir isimlerinden tatalım köy isimlerine kadar sokak isimlerinden tatalım kullanılan işaretlere kadar Kürtçenin bütün kamusal alanlarda kullanılması Kürt dilinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için olmazsa olmazlardandır. Kamusal bütün alanlarda Kürtçe ve Türkçe birlikte kullanılır. Kürtlerin özerklikleri gereğince oluşturacakları toplumsal hukuk kurumlarında Kürtçe kullanılabilir. Örneğin yerel mahkemelerde Kürtçe dili temel alınmalıdır. Dinsel özgürlüklerin kullanılması bağlamında da anadilin kullanılmasının güvence altına alınması gerekmektedir.

Aynı durum, eğitim dilinin Kürtçe olması açısından da geçerlidir. Kürdistan'da temel eğitim dilinin Kürtçe olması gerekir. Kürtler ancak bununla kendi toplumsal hafızalarını gelecek kuşaklara taşıyabilirler. Bu yüzden de anadilde eğitim sadece eğitim değildir. Onun çok ötesinde bir durumu ifade etmektedir. Bu da, insan olarak anlam bulmaktır. Toplum olarak anlam bulmaktır. Canlı olarak anlam bulmaktır. Onun için ana dilin yaşamın her ala-

ında yazılı-sözlü kullanılması, her halk gibi Kürtlerin de en doğal hakkıdır.

Anayasaya konu edilmesi gereken ikinci ve en önemli hususlardan biri de Kürtlerin kendi kendilerini yönetme hakkının anayasal güvence altına alınmasıdır. Farklı bir kimlik olan Kürtlerin demokrasinin gereği olarak kendilerini yönetme hakları vardır. Bu noktada kendilerini temsil edecek ve sorunlarına çözüm bulacak yerel meclislerin oluşturulması Kürtlerin en temel haklarından. Bu yerel meclisler genel meclise karşı olmadığı gibi ona alternatif olmayı da hedeflemiyor. Bugün demokrasinin daha fazla geliştiği ülkelerde yerel örgütlenme ve meclisler çok önemli işlevleri olan kurumlar haline gelmişlerdir. Merkezi hükümetlerin ilgilenmesine gerek olmayan bütün konularda yerel meclisler karar alma mekanizmaları olarak toplumun temel siyasal kurumları rolünü oynamaktadırlar. Böylece toplum kendi sorunlarını çözümlenerek kendini devlete muhtaç olmaktan çıkarmakta ve bu yönüyle de devletin sömürü zeminini ortadan kalkmaktadır.

Bu durumun en önemli sonuçlarından biri de toplumun politik gerçekliğine geri dönmesi ve politikaya ilgisinin artmasıdır. Bu da toplumsal dinamizmin artması ve bireylerin daha sağlıklı bir toplumsal katılımı esas almasını kendisiyle getirir. Böylece bütün toplumun çıkarlarının ortaklaştığı demokratik yaşam sistemi de daha güçlü bir biçimde kurumlaşma imkânına kavuşur. Yeni anayasada halk iradesi esas olarak da tam düşünce ve örgütlenme özgürlüğüyle gerçek bir ifadeye kavuşur. Artık sadece genel meclisler halk iradesini yansıtan kurumlar olarak görülemez. Sokaktan, mahalleden, köyden başlayarak kasa ve şehir genelinde ortaya çıkarılacak örgütlenmeler gerçek anlamda halkın temsilini sağlarlar. Genel ya da yerel meclislerin tabandan başlayan böyle örgütlenmelerle altı doldurulmazsa halk iradesi tam olarak temsil düzeyine kavuşmaz. Meclislerle taban arasında yabancılaşma yine sürer. Anayasanın bütün bunları güvence altına alması gerekmektedir.

Kürt kültürü son iki yüz yıllık dönem içerisinde asimile edilerek yok edilmek istendi. Böylece Kürtlerin derin tarihsel geçmişiyle dolaylı veya doğrudan her türlü bağı koparılma noktasına getirildi. Onun için Kürt kültürü üzerinde yürütülen katliam politikalarını reddeden ve kültür üzerinde ortaya çıkan tahribatın telafisini sağlayacak düzenlemelerin anayasal güvenceye kavuşması gerekmektedir. Bu noktada Kürt kültürü yaşamın bütün alanlarında kendini özgürce ifade edeceği koşullara kavuşmalıdır.

Mevcut sistem içerisinde devlet en büyük tekel konumundadır. Yine anayasa tarafından korunan kapitalist unsurlar, toplum üzerinde tam bir sömürü sistemi oluşturmuşlardır. Bu yüzden de toplum ekonomik olarak tam bir sefalet içerisinde yaşamaya mahkûm edilmiştir. Toplumsal emeğin karşılığını bulmadığı bir ekonomik sistem, toplumun bütün gözlemlerinde yer edinmiştir. Bu gerçeklikler içerisinde demokratik bir anayasanın en önemli görevlerinden biri de toplumun ekonomik hayatının adalet ölçüleri içerisinde düzenlenmesidir. Toplumun öz gücüne dayalı ekonomik kurumlaşmaların varlığı, toplumun çıkarlarının ön planda tutulması için olmazsa olmaz kabilindedir. Kaynakların adil paylaşımı demokrasinin olmazsa olmazlarından. Bu yüzden özerk birimlerin aynı zamanda özerk ekonomik yapıları da anayasal güvenceye alınmak durumundadır. Ancak böylece tekelleşmelerin önüne geçilmiş olur.

Savunmasız bir toplumun eninde sonunda yok olmakla karşı karşıya kalacağını Kürtler, hem de kendi yaşam tecrübelerinden çok iyi bilmektedirler. Dolayısıyla Kürtler için toplumsal yaşamlarını öz savunmaya dayalı olarak korumaya almak en temel demokratikleşme ölçülerinden biridir. Bütün bunlarla beraber, hem komşu halklarla hem farklı halklarla hem de diğer parçalardaki Kürtlerle doğrudan ilişki içerisinde olmasının koşullarının sağlanması ve bunun için gerekli olan kurumlaşmalarının yasal ve anayasal güvenceye alınması da temel demokrasi ölçülerindedir.

Demokratik Konfederalizm- Demokratik Özerklik

Çoğunlukla ya birbirine karıştırılan ya da birbirinin alternatifi olarak değerlendirilen özerklik ve konfederalizm olgularının her biri farklı bir gerçeğin ifadesi olmaktadır. Özerklik yukarıda da belirttiğimiz gibi devlet ile olan ilişkinin hukukunu ifade ederken konfederalizm, demokratik toplumun örgütlenme ve yaşam biçimini ifade etmektedir. Demokratik konfederalizm, devlet dışı toplumsallık olarak demokratik modernitenin toplumsal

**Demokratik özerklik
egemen sınıfların iktidar anlayışının
bir parçası değildir.
Yani ne devlet ne de devletçik
zihniyetini kapsar.
Kürt halkının farklı olmaktan
kaynaklı kimlik, dil ve kültürel
haklarını demokrasi içerisinde
özgürce yaşamsallaştırmasının
adıdır**

doğadan kaynağını alan demokratik-komünal değerlerinin sistematize edilmesi anlamına geldiğinden evrensel bir siyasi organizasyondur. Tarih boyunca devletçi sisteme karşı mücadeleye yürütmüş olan toplumsal kesimlerde eksik kalmış olan, amaca uygun politik organın oluşumuna verilen cevaptır. Demokratik konfederalizmle toplumlar, kendilerini devletçi sistemden kurtarmanın olanağına da kavuşmuş olmaktadır. Böylesi tarihi bir yönü vardır. Bunun yanı sıra demokratik konfederalizm, özellikle de adeta dünya dengelerinin kurulduğu yer olan Ortadoğu'ya başını ABD'nin çektiği Batı'nın BOP çerçevesinde veremeye çalıştığı biçime karşı verilen mücadelede güncel bir ihtiyacı da karşılamaktadır. Demokratik konfederalizmle Ortadoğu halkları

bölgesel gericiliğin temsil ettiği statükoculukla küresel emperyalizm arasında bir tercih yapmak durumunda kalmayarak, her ikisine karşıtlık temelinde devlet dışı sistemini kurma olanağına kavuşmaktadır.

Demokratik konfederalizm bunu yaparken de toplumsal doğanın gücüne ve onun demokratik komünal değerlerine; Ortadoğu kültüründeki farklılıkların bir arada yaşaması geleneğinin köklülüğüne ve PKK'nin son kırk yılda yürüttüğü özgürlük ve demokrasi mücadelesinin gücüne dayanmaktadır. Bu yönüyle de demokratik konfederalizm, öyle masa başında oluşturulan bir tercih değil, toplumsal doğaya en uygun bir sistem olmaktadır. Tarihi de demokratik komünal değerlere dayandığından devlete göre çok daha köklü ve eskidir. Bu gerçeklik nedeniyledir ki demokratik özerkliğin olup olmamasına bakılmaksızın demokratik konfederalizm çalışması gerçek anlamda özgürleşmek için şarttır ve olmalıdır. Devletin toplumun özerkliğini kabul etmesi durumunda da kabul etmemesi durumunda da olması gereken, toplumun devlet dışı örgütlenmesi anlamına gelen demokratik konfederalizmi geliştirmesidir.

Devlet (+) Demokrasi formülasyonunda, 'devlet' mevcut egemenlikli yapıyı temsil ederken, 'demokrasi' devlet dışı toplumsal sistem anlamında 'demokratik konfederalizme denk düşer. Bir arada yaşamının koşullarını da (+) rolündeki demokratik özerklik sağlar. Ancak bugün TC, demokratik toplumla kendi arasında (+)'yı kabul etmediğinden, ulus-devletçi faşist yaklaşımı gereği tekliği dayattığından, toplumu bir varlık olarak kabul etmediğinden demokratik özerklik de tamamen 4. dönem mücadelesinin özellikleri gereği tümüyle devlet dışında yaşama geçirilecektir. Bugün bu duruma benzer bir konum, Meksika'da Zapatistlerin öncülüğünde Chiapas Eyaletinde yaşanmaktadır. Bu eyalete devlet yalnızca kapsamlı operasyonlarla girmektedir. Bölgenin bundan başka devletle bir ilişkisi yoktur. O nedenle de bugün Kürtler açısından demokratik özerklik ile demokratik konfede-

ralizm çok da birbirinden ayrı olan şeyler değildir. Kürtlerin halk olmaktan kaynaklanan hiçbir hakkı devlet tarafından tanınmadığından ve Kürtler bunları kendileri pratikleştirmek durumunda olduğundan, demokratik özerklik denildiğinde özünde demokratik konfederalizm anlaşılmaktadır.

Bu da, Kürtler başta olmak üzere bütün etnik, dilsel, dinsel, cins ve sosyal kesimlerin ve toplulukların kimliklerine karşı saygılı olan bir pozisyona çekilmesi ve bu kimlikleri garanti altına alınmasının sağlanmasıdır. Bu demokratik özerklik, egemen sınıfların iktidar anlayışının bir parçası değildir. Yani ne devlet ne de devletçik zihniyetini kapsar. Kürt halkının farklı olmaktan kaynaklı kimlik, dil ve kültürel haklarını demokrasi içerisinde özgürce yaşamsallaştırmasının adıdır. Bu, demokratik bir ülkede farklı bir toplum olmaktan kaynaklı hakların kullanılmasıdır. Bu hakların kullanılması için özel olarak bir idari biçim aranmamaktadır. Yukarıda da değindiğimiz gibi biçim buna uygun hale getirilebilir. İster bugünkü üniter yapı olsun ister eyalet sistemi olsun bu haklar kullanılabilir. Özcesi bu özerkliğin gerçekleşmesi için şu veya bu idari sistemin olması bir koşul değildir.

Sonuç Yerine

21. yüzyıla girerken katı merkeziyetçi, teklilere dayalı, asimilasyoncu, baskıcı, ceberut, şoven anlayışlara dayalı devlet düzenlerinin bir bir yıkıldığı gerçeği artık her gün daha fazla açığa çıkmaktadır. Eskide ısrar, yıkımı durduramayacağı gibi daha fazla zarar getirecektir. Bugün temel hak ve özgürlükler önünde engel olan ulus-devlet anlayışı ve buna bağlı olan siyasal sistemler kriz üretmekten başka bir şey yaratmamaktadır. Sonuçları her gün daha da ağırlaşan toplumsal sorunların kaynağında bu ulus-devlet gerçeği yatmaktadır.

Devletin demokrasiye duyarlı hale getirilmesi toplumsal sorunların çözümünde en başta gelen şartlardan biridir. Bu da bir devletteki hukuk normlarının demokratikleştirilmesi anlamına gelmektedir. Yani hukukun somut ifa-

desi olarak anayasa ve yasaların demokratikleştirilmesi ve adil hale getirilmesi anlamına gelmektedir. Eğer toplumdaki etnik, dini, siyasi, cins, dilsel vb. alanlardaki çoğulculuk göz önüne getirilirse tek bir kesime dayalı bir anayasa yerine bütün bu toplumsal kesimlerin beklentilerine cevap veren adil bir anayasa ortaya çıkacaktır. Tabi ki bunun ruhu da demokratik olacaktır.

Yine demokratik-adil bir anayasa bir yandan çağdaş evrensel değerleri özümserken diğer yandan hitap ettiği halkların ve diğer toplumsal kimliklerin coğrafik, tarihsel ve kültürel değerlerine de uzanmalı ve onları da kucaklamalıdır.

Böyle bir anayasal gerçeklik içerisinde toplum, devletin yapmadığı ve/veya yapamadığı ve aynı zamanda kendisine yük haline gelen işlerin birçoğunu üstlenebilir ve yerine getirebilir. Toplum kendi sorumluluğunu kendisi üstlenmiş olmaktadır. Hiç kuşku yok ki toplumun kendisi için belirlediği demokrasi sınırları ile devletin iktidar sınırları her zaman için bir çelişki ve çatışmayı yaşıyor olacaklar. Çünkü biri diğerinin alanını daraltmaya ve sınırlandırmaya çalışmaktadır. Ancak bu tarihsel diyalektiğin bir gereği olarak böyledir. Bu çelişki ve çatışma, bu iki unsurun birbirlerini tanımayacakları anlamına da gelmemektedir.

Bütün bu gerçeklikleri Kürt somutuna indirgediğimizde demokratik özerkliğe en çok ihtiyacı olan ve aynı zamanda onu gerçekleştirme potansiyeline sahip olan da Kürt halk gerçeğidir. Bugün dünya üzerinde elinde hiçbir siyasi, hukuki, sosyal, ekonomik, askeri, diplomatik hak olmayan tek halk Kürtlerdir. Bunun başka bir örneği bugün neredeyse yok gibidir. Kuşkusuz geçmişte benzer uygulamalar farklı ülkelerin gündemine girmiştir. Ancak yirmi birinci yüzyıla girilmesine rağmen Kürtler üzerinde bu çok yönlü soykırımcılık halen uygulanmaktadır.

Bu temelde değerlendirdiğimizde Kürtlerin demokrasi mücadelesi yürütmesi ve onun için özerklik gibi bir proje geliştirmesi son derece anlamlıdır.

DEMOKRATİK ÖZERKLİĞİN EKONOMİ BOYUTU

Doğruluğu uzun zamandır tartışma konusu haline gelen ağırlıklı bir yaklaşım, toplumsal sistemleri ekonomik ilişkileriyle değerlendirip isimlendirmektedir. Pozitivist mantıklı(kaba materyalist tarih yaklaşımı da buna dahil) tüm tarih ve toplum değerlendirmecileri bu anlayıştan hareketle, tarihi ve toplumu bölümlere ayırıştırıp isimlendirir. Bu yaklaşıma göre tarih ve toplum, ekonomik ilişkilerden hareketle il-

seçenekleri görmemek, tarihi doğru yorumlamanın önündeki engeldir. Tarihsel toplumu tarihsel ilişkilerinden hareketle değerlendirmek daha doğru olacaktır. Önderlik tarihin üç toplumsal biçimi tanıdığını belirtir. Bunlar; doğal toplum, hiyerarşik devletçi toplum ve demokratik toplumdur. Ekonomik sistemler içerisinde fazla belirgin olmasa da doğal toplum özellikleri önemli oranda merkezi uygar-

Kapitalizm Ekonomi Değil İktidardır

kel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist toplum diye dönemlere göre sıralamaya tabii tutulmuştur. Buna göre toplumların gelişmeleri, anlatımdaki sıralama çerçevesinde gerçekleşmiş veya tarihsel toplumun bu belirtilen doğrultuda ilerleyeceği varsayılmıştır.

Bu yaklaşım, ilerlemeci tarih anlayışından hareket eder. Gerçekleşmiş olanı kaçınılmaz bir zorunluluk olarak değerlendirir. Tarihte başka seçenek yokmuş gibi davranır. Halbuki gerçekleşmiş olandan hareketle tarihteki diğer

lik yanında hep var olagelmiştir. Zaten uygarlık tarihi ile birlikte demokratik ve devletçi uygarlık denilen iki nehrin yan yana akışı da bunu göstermektedir. Bunun için de ekonomik ilişkilerden hareketle oluşturulan sistemlerin tümü de bu doğal toplumun varlığından hareketle yaşayabilmişlerdir.

Ekonomik ilişkilerden hareketle yapılan tarih sınıflaması, üretici güçler ile üretim ilişkilerinden hareketle geliştirilmiştir. Buna göre köle bir üretim aracıdır. Onun için köle ile kö-

le sahibi arasındaki ilişki üretim ilişkileri bağlamında ele alındığında, köleci sistem tanımlaması akla daha yatkın olanı gibi görünmektedir. Devletli hiyerarşik toplum bölümlenmelerinin hepsi de aynı mantık çerçevesinde yapılmıştır. Kent-sınıf-devlet üçlüsüne dayalı uygarlığın tarihsel birikimini arkasına alan kapitalizm de bu temelde bir üretim tarz ve ilişkisi olarak tanımlanmıştır.

Üretim tarzına ve üretim ilişkilerine dayalı tüm yapılanmalar hiyerarşik ve sınıflı bir temele dayanmıştır. Kapitalizm her ne kadar emeğin özgürleşmesini sağladığını iddia etse de, bu sistem altında özgürleştiği iddia edilen proleter, Önderliğin değerlendirdiği gibi; "yeniden fethedilen köle"den başka bir şey değildir. Emeğin özgürleştirildiği iddiası, egemenlik ve sömürü sisteminin daha etkin bir tarzda ve örtük yürütülmesinin amacını gütmektedir.

Emeğin gerçek anlamda özgürleşmesi ancak sosyalizmde mümkün olabilir. Gerçek değeri gizlenen emek, kapitalizmde bir metaya dönüştürülerek en üst düzeyde kendisine yabancılaştırılmıştır. Bu metalaşma ve yabancılaşmanın önüne ancak sosyalizm geçebilir. Ancak o zaman karşılığı gizlenen emek gerçek değerine kavuşacak ve kendine yabancılaşmaktan kurtulacaktır. Elbette bu kurtuluş, devletçi uygarlığın bir türevi olan reel sosyalizmle mümkün olmayacaktır. Çünkü bu sistem altında yaşanan da, özel kapitalizm yerine bürokratik bir sınıfın egemenliğine dayanan devlet kapitalizmidir. Onun için de demokratik sosyalizm, reel sosyalizmin daha da gizli hale getirdiği emeğin yabancılaşmasının gerçek anlamda aşılmasını sağlayacaktır.

Reel sosyalizmin yıkılışıyla birlikte sol desteğini kaybeden kapitalist-empyalist sistem, kendi nihai çöküşünün eşiğine geldiğini gizlemek ve yeni bir atılımla yaşamını uzatmak için egemenliğinin sonsuzluğunu ilan etmeye çalışmıştır. Kaybedenin kendisi değil de halklar olduğunu ispat etme yarışına girmiştir. Halbuki reel sosyalizmin yıkılışıyla birlikte pozitivizm, köklü bir sorgulama sürecine alın-

mıştır. Elbette ki bu sorgulama ile kapitalist uygarlık ve onun ideolojisi liberalizm köklü bir değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Bu sorgulama ile de artık halklar cephesinden emperyalizme sol destek kapıları kapanmıştır. Buna rağmen emperyalist sistem, yaşanan gelişmeleri adeta sonsuzluğunun ve onunla baş edilemezliğinin ifadesi olarak değerlendirmiştir. Tarihin ve İdeolojilerin Sonu tezi ile anlatılmak istenen toplumların ve ideolojilerin döneminin bittiği safatası kaynağını buradan almaktadır.

Önderliğimizin 1990'lı yılların başından itibaren yeniden ele aldığı paradigma, kapitalist modernitenin bu saldırılarına karşı sosyalizm cephesinden verilen bir yanıt olmaktadır. Yani emperyalizmin sözde zafer çıgıllıklarına karşı halkların zamanının ilanı anlamına gelmektedir. Bu ilan, reel sosyalizmin zayıf, yetersiz-yanlış yanlarından kopma, devletçi-iktidarıcı paradigmadan kurtulmanın adı olan demokratik sosyalizmi yeniden yorumlama anlamına gelmektedir. Böylece yeni paradigma arayışı ile birlikte liberallerin iddia ettikleri gibi, reel sosyalizmin çökmüş olmasıyla tarihin sonu gelmediği, ideolojilerin zamanının geçmediği ortaya konulmuştur. Sosyalizmin eşitlikçi ve özgürlükçü doğasının ancak demokratik sosyalizmle gerçekleşebileceği; sosyalizmden şüphe etmenin insandan, onun geleceğinden şüphe etmek olduğu bir kez daha ispatlanmıştır. Diğer yandan tarihin bir ana nehir akışı gibi ele alınması gerektiği, yan kollarla bunun zenginleştiği değerlendirmesine ulaşmak da, tarihin, sınıf mücadelesiyle birlikte yazıldığı anlayışının aşılması anlamına gelmiştir. Tarihin bir evresinde başlayan bir oluşumun, tarihin başka bir evresinde son bulması da maddenin doğasına uygun bir değerlendirmedir ve F. Focuyama'nın 'Tarihin Sonu ve Son İnsan' tezi de bu tarih değerlendirmesinden kaynağını almıştır. Önderliğin demokratik, ekolojik cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması, kapitalist modernitenin işte bu tarihi-insanı bitiren ve kendisini sonsuz egemen ilan eden anlayışına karşı bir sistemdir.

Bu temelde gelişen Önderlik paradigması hiyerarşik devletçi paradigmaya karşıdır. Devletçi paradigmanın son temsilcisi olan kapitalizmin hukukuna, siyasetine, kültürüne, ahlakına, savunma anlayışına olduğu kadar ekonomik anlayışına da karşıdır. Bunun örgütsel yapılanmasını da Demokratik Özerklikte sistematize eden Önderlik, Demokratik Özerkliği demokratik ulusla ilişki içerisinde ele almış, Demokratik Özerkliği şöyle tanımlamıştır: *"Demokratik Özerkliği şöyle izah edebiliriz; Demokratik ulus bir ruh ise, demokratik özerklik de bedendir. Demokratik özerklik demokratik ulus inşasının ete kemiğe bürünmüş halidir, onun somutlaşmış bedenleşmiş halidir."* Önderlik 18 Ağustos 2010 tarihinde avukatlarıyla yapmış olduğu görüşmede Demokratik Özerkliğin yapılanma özelliklerini değerlendirmiş ve bu yapılanmanın altı boyutu olduğunu belirtmiştir. Bunlar; Siyasi Boyut, Hukuki Boyut, Ekonomik Boyut, Kültürel boyut, Öz Savunma Boyutu, Diploması Boyutudur.

Bu yazımızda Demokratik Özerkliğin ekonomik boyutunu incelemeye çalışacağız. Demokratik Özerklik kapitalist emperyalist sisteme alternatif bir sistem inşasıdır. Dolayısıyla Demokratik Özerkliğin ekonomik boyutunda sistemin ana unsurlarını işleyeceğiz. Sistemin mantığını, kapitalist moderniteden ayıran yanlarını ve uygulama esaslarını ana hatlarıyla da olsa değerlendirmeye çalışacağız.

Demokratik Özerklikte Özel Mülkiyet

Özel mülkiyet, sadece kapitalist modernitenin değil, tüm tarihi boyunca sınıflı-devletçi toplumun üzerinde şekillendiği esas zemin olma rolünü oynamıştır. Doğal toplumun temel özelliği kolektif bir bütün oluşturmasıdır. Elde edilen fazla ürün de ancak topluluğun ortak kullanımı temelinde tüketilmiştir. Bu kullanım ortamında egemenliğe dayanan bir mülkiyet ilişkisi ve sınıfsallaşma yoktur.

Doğal toplumda şayet bir mülkiyetin varlığından bahsedilecekse, bu da ancak topluluk

mülkiyeti olabilir. Doğal nedenler başta olmak üzere irade dışı gelişebilecek olan durumlara karşı biriktirilen ürün fazlalığı, hiçbir biçimde bireylerin tasarrufuna açık olmamıştır. Modern iktisadın 'fon' ya da 'stok' olarak değerlendirdiği bu durum, doğal toplumun mülkiyet yaklaşımının ne olduğunu bizlere göstermektedir. Bu dönem toplumsal yaşamın da ahlakın yaptırım gücünün esas olduğu ve toplumu ayakta tutanın da bu olduğu bilinmektedir. Ahlaki sınırlar içinde şekillenen vicdan, toplumsal mülkiyetin bireysel tasarrufa geçmesini engellemiştir. Devletleşme, sınıflaşma ve mülkiyete bireysel el koyma ve kullanma durumundan sonra, mülkiyet kamusal niteliğini yitirmiş, özel bir karakter kazanmış ve hukukla da korunma altına alınmıştır.

Hukuksal düzenleme içinde en eski kanunların Hamurabi, ya da daha öncesinde Urnamu kanunları olduğu söylenir. Yazılı kanunların günümüze kadar gelenlerinin en eskisinin bunlar olduğu açık. Tarihi dört-beş bin yıla dayanan bu kanunların temel yaklaşımları mülkiyeti korumaya yönelik olmalarıdır. En sağlam biçimiyle günümüze kadar gelen Hamurabi kanunlarına bakıldığında, kanunların esasının mülkiyeti korumaya yönelik olduğu görülecektir. Sonrasında yapılan tüm kanunların da aynı ortak yaklaşımdan hareket ettikleri, herkesin rahatlıkla görebileceği bir durumdur. Sınıflaşma ve devletleşmede mülkiyet kutsaldır. Her şey yapılabilir, ama mülkiyete asla dokunulamaz. Mülkiyetin ne olduğu, nasıl oluştuğu, o birikimin sahibinin kim ya da kimler olduğu bu kanunlarda asla sorulmaz ve yanıtı da aranmaz.

Ekonomi politiğin özel mülkiyet olgusundan yola çıktığını, ama özel mülkiyetin ne olduğunu bize açıklamadığını Karl Marks belirtir. Ekonomi politik, gerçekte özel mülkiyetin izlediği süreci dile getirir ve bundan da kendisine yasa değeri taşıyan genel ve soyut formüller oluşturur. Bu formüller özel mülkiyetin oluşumu kadar büyütülmesi ve korunmasını içerir. Ekonomi politiğin yasa değerinde oluşturduğu bu formüller emeğin oluşum sürecini,

emeğin toplumsal niteliğini incelemeyi ve onun kullanım hakkının da aslında kimlerde olduğunu açıklamaz. Özel mülkiyet her ne kadar tarihsel ve toplumsal emek içerirse de, ekonomi politiğin esas olarak üzerinde durduğu konu mülk edinmenin bireysel niteliğidir. En eski ekonomistlerin yaklaşımı bu olduğu gibi, kapitalist modernitenin ekonomi politiğini yapanların ortak yaklaşımları da bu çerçevededir.

Özel mülkiyetin kanunlarla dokunulmaz kılınması, onun kutsallığını ifade etmez. Her ne kadar Kutsal Kitap 'Çalmayacaksınız' diye emretse de, bu emir, emeksiz sahiplenmenin tümünü ifade etmez. Çalmayacağınızdan kasıt, mülkiyeti dokunulmaz kılmaktan başka bir şey değildir. Dokunulmaması gereken şey, eğer tanrı emri olarak dile gelmişse, en kirli şey kirinden arınmış, en lanetli şey kutsal kılınmış olur. İster kutsal kitaplardaki bu yaklaşımla olsun, ister Hamurabi kanunlarındaki hukuksal yaptırımlarla olsun, koruma altına alınan aslında 'tüm kötülüklerin kaynağı' olan mülkiyetin özel niteliğidir. Özel mülkiyet kutsal değil, hırsızlıktır.

Özel mülkiyetin maddi gelişimi erkeğin kadını, bireyin birey emeği ve toprağı bireysel sahiplenmesiyle başlar. Erkeğin kadın üzerindeki egemenliği, bir insanın başka bir insanın emeğinin artısını sahiplenmesi ve ondan alması; toprak üzerindeki sahiplik hiçbir biçimde demokratik komünal ilişkiler içinde meşru görülemez. Doğal toplum yukarıda belirttiğimiz özellikleri de zaten böylesi bir mülk edinme biçimini tanımamaktadır. Onun için egemenlik ve hiyerarşi ilişkilerini doğuran yapısıyla özel mülkiyet hırsızlıktır. Hiçbir kutsal kisve de bu hırsızlığı ortadan kaldırmaz. Jean Baptiste Say'ın toprağın özel mülkiyeti için söyledikleri diğer tüm özel mülkiyet çeşitleri için de geçerlidir. Say; "*Toprak sahibinin hakkı, kökenini soygundan alır*" değerlendirmesi, özel mülkiyetin, özellikle de üretim araçları (toprak ve insan başta olmak üzere) üzerindeki özel mülkiyetin hırsızlık olduğunu anlamaya yardımcı olmaktadır.

Marks'ın tarih tanımlamasını üzerine oturduğu sınıf mücadelesi ve savaşlar da kaynağını, doğal toplumdan sapmayı ifade eden özel mülkiyetten almaktadır. Buna göre de üretim araçlarının bireysel mülkiyeti, toplumun farklı sınıflara bölünmesinin ve kadının bir cins olarak egemenlik altına alınmasının en temel nedenidir. Elbette ki, insanların köleleştirilmesi, mülk edinmenin özel niteliğinin toplumda yaratmış olduğu farklılaşmanın en somut ifadesidir. Diğer yandan böylesi bir mülkleşme, insanların doğal toplum arayışı ve bu uğurda mücadele etmesinin de en temel gerekçesi olmuştur. Bunun için de tarih boyunca gelişen özgürlük arayışlarının üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti kaldırmaya yönelmesi nedensiz değildir. Son iki yüz yıldır yaşanan sınıf mücadeleleri de özel mülkiyetin bu durumuna karşı gelişmiştir.

Kapitalist modernite, devlet-kent-sınıf üçlüsüne dayalı yapılanmaların sonucusu olarak, mülkiyetin bu niteliğini en fazla koruyan-geliştiren sistem olmuştur. Kendisi hiçbir biçimde ekonominin içinde olmayan bu sistemin temel sınıf ya da tabakaları, kendi çıkarlarının ifadesi olan ekonomik kanun ve kuralları topluma dayatmaktadırlar. Buna karşılık toplumun da adeta bu kurallarla birlikte yaşamaya mahkûmmuş gibi davranmalarını sağlamak için devletin tüm mekanizmaları da en üst düzeyde kullanılmaktadır. İnsanlık, kurnaz-avcı adamın günümüze kadar ulaşan bir mirası olan hiyerarşiye, egemenliğe, köleleştirilmeye, baskıya ve zora dayanan ve her şeyi meta gibi alım-satım konusu yapan bu sisteme mecbur değildir.

Buna mecbur olmadığı için de Demokratik Özerklik kendi ekonomik sistemini oluşturmak durumundadır. Bunun için Demokratik Özerklik'in özel mülkiyete yaklaşımı önemli olmaktadır. Demokratik Özerklik özel mülkiyeti, sistemin kalbi olarak gören kapitalizm gibi davranamaz. Çünkü özel mülkiyeti tanrılaştırarak her türlü tekelleşmeye imkan sunan bir ekonomik sistemin insani niteliği olamaz. Diğer taraftan da, reel sosyalizm örneğinde de

görüldüğü gibi görünürde her türlü özel mülkiyeti reddeden devlet mülkiyetçi yaklaşımların da tarihe yol aldırmadıkları bilinmektedir. Her ne kadar çare olarak üretim araçlarının özel mülkiyeti ile tüketim araçlarının özel mülkiyeti birbirinden ayrıştırılmış, birincisine karşı olunup ikincisi kabul edilmişse de, toplumsal çelişki ve çatışmaların gelişmesi engellenememiştir. Bütünlüklü olarak reddetmek kadar sahiplenmek de çözüm geliştirememiştir. Denenmiş yenilemek fazladan zaman ve emek kaybından başka bir anlama gelmeyecektir. O halde yapılması gereken doğru bir

Demokratik Özerkliğin özel mülkiyete ilişkin yaklaşımı; özel mülkiyetin varlığını kabul etmek ama onu teşvik edici-özendirici uygulamalardan kaçınmak kadar tekelleşmeyi içeren özel mülkiyeti kabul etmemek, buna karşı durmak esas olmaktadır

formülasyon oluşturabilmektir. Demokratik Özerkliğin özel mülkiyete ilişkin yaklaşımı; özel mülkiyetin varlığını kabul etmek ama onu teşvik edici- özendirici uygulamalardan kaçınmak kadar tekelleşmeyi içeren özel mülkiyeti kabul etmemek, buna karşı durmak esas olmaktadır.

Özel mülkiyeti tamamen reddetmek fazla gerçekçi değildir. Gerçekçi olmadığı tarihen de sabittir. Bunu mevcut tarihsel ortam ve koşullarda ortadan kaldırmak da mümkün değildir. Ama azami kara dayanan veya bu mantık üzerinden şekillenen tekelleri özel mülkiyet yapılanmasına karşı olmak hem doğru, hem mümkün ve hem de uygulanabilirdir. Şüphesiz bunu sadece anti-tekeller yoluyla ger-

çekleştirmek mümkün olamaz. Ekonominin iki temel alanı olan üretim ile tüketim sahaları üzerinde tekelleri dayanan bir yapılanmanın gelişmesine de izin vermemek gerekir. Özel mülkiyetin yanında halkın (topluluk ya da grup) ekonomisinin hakim olduğu bir ortamda tekelleşmenin fazla yaşam şansı bulamayacağı açıktır. Tekelleri ekonomilerin geliştiği yerler, halk ekonomilerinin olmadığı, dolayısıyla piyasanın tam anlamıyla tekeller tarafından kontrol altına alındığı yerler olmuştur. Bu temelde de olsa özel mülkiyetin halkçı bir ekonomiyle bağı olmadığını da belirtmekte yarar vardır. Grup mülkiyeti ya da toplumsal mülkiyet, mülkiyetten kaynaklı sorunları giderebilecek temel yaklaşımlardan biri olabilir.

Grup ya da topluluk mülkiyeti veya ekonomisinden kastımız; tekelleşmeyi hedeflemeyen, azami karı esas almayan, kontrolü kendi elinde olan, üretimle bağı içinde olan, kendine yeterliliği esas alan toplumsal ihtiyaçlar üzerinden gerçekleştiği için kullanım değerini esas alan bir ekonomi ya da mülkiyettir. Böylesi bir mülkiyet yapılanmasının zaten özelliği fazla kalmayacaktır. Böylece halk ekonomisinin yanında var olan özel ekonomiler, özel şirketler de kapitalist ekonomik sistemin uyguladığını uygulayamayacak, istese bile tekelleri gerçekleştirilemeyecek, tekelleşmeye yol açamayacaktır. Demokratik Özerkliğin bundaki mantığı; araç kullananındır ve dolayısıyla ortaya çıkan ürün de yaratanındır, emek sahibinindir. Grubun ya da topluluğun ortak denetiminde olan mülkiyetin, üretim araçlarının toplumun bir kesimi üzerinde egemenliğe yol açamayacak, tekelleri dayandırmayacaktır. Demokratik sistemin ekonomik boyutundaki diğer kurum ve yapılanmalar da özel mülkiyetin tekelleşme isteği karşısında emniyet sübabı rolünü oynayacaklardır. Kapitalist modernitenin tekelleri sistemi ancak böylesi halk ekonomilerine dayalı ekonomik yaklaşımlarla sınırlanabilir. Demokratik Özerkliğin ekonomik boyutu hakkında Önderliğin belirttikleri, kapitalizmi sınırlandırmayı da

izah ediyor: *"Ekonomik sistem olarak kapitalizmi kabul edemeyiz. Belki kapitalizmi tam olarak ortadan kaldıramayız ama önemli oranda kapitalist ekonomik sistemi değiştirebilir, onu aşındırabilir, kendi ekonomik sistemimizi kurabiliriz. Bu sistemde halkın ekonomisi olur, bir kısmını da özel ekonomi oluşturur. Yani özel şirketler olur."*

Kapitalist emperyalist sistem sadece özel mülkiyet yoluyla topluma karşı gelmiyor. Tekel karının hedef almadığı veya tahrip etmediği hemen hiçbir şey kalmamıştır. Ekolojik dengenin bozulması, çevre kirliliği, çığ gibi büyüyen işsizlik, hedefsiz artan üretim, toplum sağlığını hiçe sayan tarımsal üretim, aşırı tüketim, tarımsal üretimden kaçma vb. konularda da Demokratik Özerklik, alternatif ekonomik yaklaşımlar geliştirmek durumundadır. Halk ekonomileri ile hedeflenen de özünde bu alternatif ekonomi ve üretimdir.

Doğaya Uyumlu Teknik ve Ekolojinin Korunması

Günümüzün en önemli sorunlarından biri hiç kuşku yok ki ekolojik sorundur. Kapitalist sistem, her şeyi metalaştıran azami kara dayanan yapısı ile doğaya ve toplumsal dokuya ne kadar zarar verdiğini hiç hesaplamamaktadır. Aslında kullandığı tekniğin doğa ve toplumun ekolojik dengesine ne kadar zarar verdiğini bilmesine rağmen, bu tekniği kullanmaktan geri kalmamaktadır. Örneğin ozon tabakasının delinmesine neden olan ve dünyamızda sera etkisi yaratan gazların salınımı engellenmemiştir. Bu gazları en çok üreten devletler, bu gazların atmosfere salınımını engelleyen veya sınırlayan anlaşmalara taraf olmamışlardır. Atmosfere salınan ve asit yağmurları olarak tekrardan doğaya dönen karbon yakıtların kullanımı engellenmek bir yana, devletler, şirketler bu konuda adeta daha fazla kullanmak için yarış etmektedir. Nükleer teknolojinin kullanımı, atom silahlarının denenmesi, nükleer santrallerde yaşanan kazalar sonucu dünyamız nükleer bir çöplüğe dönmüş durumdadır. Radyoaktif salınımlar sonucu

kanser hastalıklarında ciddi oranda artmalar olmasına rağmen, daha fazla kar adına bu kirli ve tehlikeli teknolojinin kullanılmasına devam edilmektedir. Yine daha fazla ürün elde etmek adına üretilen hormonal gıdalar toplum sağlığını tehdit eder duruma gelmesine rağmen engellenmemesi, sistemin hem sanayide, hem de tarımda ekolojik dengenin bozulmasına neden olan bir yaklaşım içerisinde olduğunu göstermektedir. Kullanılan tüm bu teknolojilerin ekolojik dengeyi yok ettikleri kesindir. Yüzlerce, binlerce türün yok olması bu teknolojilerin kullanılmasıyla doğrudan bağlantılıdır.

GDO (Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar-hormonlu gıdalar)'ların üretimde sınırları zorlamak, daha az emek ya da masrafla daha kısa zaman içinde çok ürün(dolayısıyla kar) elde etme mantığı çerçevesinde geliştirildiği bilinmesine rağmen, toplum sağlığını tehdit eden ve insan yapısıyla oynayan bu kanserojen salgılayan üretim tekniğine karşı ciddi bir engellenmeye rastlanmamaktadır. Çünkü sistem GDO'larla daha fazla ürün elde etmektedir. Elde edilen ürünler yoluyla toplum sağlığı bozulmaktadır. Diğer yandan fiyat üzerindeki hakimiyeti yitirmemek ve fiyatları kontrol etmek amacıyla tonlarca ürün ek bir emek ve bedelle imha edilmektedir. Bu, her yıl birkaç milyon insanın açlıktan öldüğü bir dünyada yapıyor.

Demokratik Özerkliğin azami karı gerçekleştirme gibi bir mantık ve yaklaşımı olmadığından, doğaya ve topluma zarar veren bu tür teknolojilerin kullanılmasından yana değildir. Doğayı koruyan, ekolojik dengelere dikkat eden teknikleri kullanmayı esas alır. Çevreyi kirleten, türlerin yok olmasına neden olan, radyoaktif kirlilik yaratan nükleer ve yine kirlilik yaratan fosil yakıtların kullanılmasına karşı durur, daha temiz yakıt kullanmayı esas alır. Daha fazla ürün ve üretim adına çevremizin kirletilmesini, doğamızın tahrip edilmesini kabul etmez. Demokratik Özerklik koşullarında, eldeki mevcut teknik ve imkanlar toplum yararına kullanılacağı için insanlığın tüm ihtiyaçlarının giderilmesinin yanı sıra doğaya

zarar da verilmez. Aksine kapitalist sistemin azami kar amaçlı kullandığı teknik ve yanlış üretim sonucu ortaya çıkan doğa tahribatının düzeltilmesini esas alır. En azından bu tahribatların bir kısmının giderilebileceğini bilir. Yine her yıl milyonlarca insanın açlıktan ölmesi de ortadan kaldırılabılır.

Doğanın insanın ihtiyaçlarını karşılamayacağı iddiası gerçekçi olamaz. Şüphesiz kapitalist sistemin yarattığı tüketim toplumu nu doyurabilmek için değil bir dünya belki on gezegen de yetmez. İhtiyaç dışı tüketim, günümüz tüketiminin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Benzer bir biçimde üretimin ya-

rici bir tarım politikasını esas alır. Organik tarım hem doğaya dost olan bir tarım şeklidir ve toprağı korur, hem de toplum sağlığına en uygun olan üretilir. Doğaya dost tekniğin kullanılmasıyla hem sanayide, hem de tarımda, toplumsal ihtiyaçların karşılanması esas alan üretim yapılıdır. Demokratik Özerkliğin üretim mantığında hedef azami karı gerçekleştirme olmadığından, doğayı tahrip etme, insan sağlığını bozma kaygıları söz konusu olmayacaktır. Doğal olarak pazarda da kullanım değeri esas alınmış olacaktır.

Tarıma Önem Verme

İnsanlığın ana besleyici kaynağı tarımdır. Binlerce yıl insanlık tarımla geçimini sağlamıştır. Toprakla iç içe olmuş, toprağın verdikleriyle yaşamıştır. İlk toplumsal artı ve birikim de tarımda gerçekleşmiştir. Denilebilir ki, tüm zenginliğin kaynağı da esasında tarımdır, daha geniş anlamıyla değerlendirilecek olursa topraktır. Toprak ve tarım varoluş koşuludur. Her ne kadar bugün insanlar, tarımsız ve topraksız da yaşayabilir gibi bir imaj yaratılmışsa da, topraksız ve tarımsız bir dünya ve insanlık düşünülemez.

Tarım bugün üretimin ikinci planında yer almaktadır. Sanayi üretimi başat hale gelmiştir. Nüfusun çok büyük bir çoğunluğu sanayi üretiminin olduğu merkezlere taşınmış, kırsal alan boşalmış durumdadır. Özellikle de gelişmiş, sanayileşmiş ülkelerde nüfusun ancak %8-10'luk bir kısmı tarımsal üretimde yer almaktadır. Dolayısıyla kırsal alan yaşamı adeta büyüünü yitirmiş durumdadır. Nüfusun yoğunlaştığı alanlar sanayi üretiminin olduğu şehirler olmuştur. Reklama dayanan göz kamaştırıcı yaşam, insanların topraktan kopmasına, şehirlere doluşmasına neden olmuştur. Şehirlere doluşanlar ise hiç de reklamlarda gösterilen göz kamaştırıcı yaşamın sahibi olamamışlardır. Kümes gibi daracık evlerde, üst üste ve şehrin hastalıklarıyla boğuşmak bir yana, işsizlikle ve açlıkla da boğuşmak durumunda kalmışlardır. Tarım adeta ölmüş durumdadır. Var olan tarım da organik olmayan, aşırı ve

Demokratik Özerklik

koşullarında, eldeki mevcut teknik ve imkanlar toplum yararına kullanılacağı için insanlığın tüm ihtiyaçlarının giderilmesinin yanı sıra doğaya zarar da verilmez

rısından fazlası da ihtiyaç olmayan nesnelere yöneltilmiş durumdadır. Doğayı zorlayan insanın ihtiyaçlarını karşılayan üretim değildir, aksine ihtiyaç dışı üretim ve tüketimdir. Bundan dolayıdır ki, bir taraftan dağ gibi birikmiş ama tüketilemeyen nesnelere, diğer taraftan da yiyecek bulamadığından her yıl birkaç milyon insanın açlıktan ölmesi. Asıl doğanın dengesini bozan bu yaklaşımdır ve bu da kaynağını kapitalist kardan almaktadır.

Demokratik Özerklik üretimin toplum sağlığına uygun olmasını esas alır. Hormonlu gıdalar olarak da ifadelendirilen GDO'ların üretimi yerine organik tarımı teşvik eder, geliştirir. Tarımda ağır kimyasalların kullanılarak toprağın öldürülmesi yerine toprağı güçlendi-

zararlı kimyasalların kullanılmasına dayanan bir tarım şeklidir ki, bu da doğanın tahrip edilmesine neden olmaktadır. Bu gidişatın doğaya daha fazla zarar vereceği kesindir.

Bunun için organik tarımın geliştirilmesi ve teşvik edilmesi Demokratik Özerkliğin tarımdaki temel yaklaşımıdır. Kürdistan'da tarıma uygun çok geniş bir arazi yapısı vardır. Bu toprakların büyük bir kısmı tarıma açılmamışken, tarıma açılan toprakların neredeyse tamamına yakınında yapılan tarım da zararlı kimyasalların kullanılması neticesinde toprak adeta ölmüş durumdadır. Üretimi daha fazla arttırmak maksatlı sulu tarımın gerçekleştirilmesi ve bunun da zararlı kimyasallarla ya-pılması geniş toprak parçalarını çoraklaştırmaktadır. Adeta geniş çöllük alanlar oluşmakta ve bilinçsizce yapılan tarımdan dolayı topraklar neredeyse ölmüş durumdadır.

Kürdistan, tarıma uygun büyük toprak parçalarına sahiptir. Bu toprakların büyük bir kısmı tarıma açılmamıştır ve dolayısıyla Kürdistan'da işsizlik ve açlık çok ciddi bir sorun durumundadır. Şüphesiz bunun Kürdistan'ı boşaltmak isteyen devlet politikaları ile yakından bağlantısı vardır. Son derece verimli topraklara sahip olan Kürdistan'da açlık ve işsizliğin varlığı ancak bu tür bilinçli politikalarla gerçekleşebilir. Kürdistan'ın bilinen ovaları yalnız ciddi bir tarım politikasıyla işletilse değil açlık, fazladan milyonlarca nüfusu doyurabilir. Aynı zamanda işsizlik denen kapitalizm hastalığına da çare bulunur ve milyonlarca işsiz insan istihdam edilmiş olur.

Organik tarım sadece toprağın korunması-na, çevre kirliliğini önlenmesine, ekolojik dengenin korunmasına hizmet etmez, aynı zamanda toplum sağlığının korunmasına da hizmet eder. Hormonlu gıdaların insan yaşamı ve fizyolojisi üzerinde ne kadar derin tahribatlar yarattığı, bilinmeyen yeni hastalıkların gelişmesine neden olduğu bilinmektedir. Organik tarım hormonlu gıdaların toplumda yarattığı hastalıkları giderir. Gıdaları temiz ve sağlıklı bir toplumun yaratılması, ancak tarımdaki bu farklı anlayışla gerçekleştirilebilir.

Demokratik Özerklik tarımdaki bu gidişata karşıdır. Tarımın geliştirilmesine önem verir, teşvik eder. Tarımda zararlı kimyasalların kullanılması, hormonlu gıdaların üretimine karşı, organik tarımın geliştirilmesini destekler. Tarımın ekolojik dengeler dikkate alınarak yapılmasını esas alır. Tarımın geliştirilmesiyle kapitalist sistemin bir sonucu olan nüfusun büyük çoğunluğunun işsizliğine de çare bulunmuş, geniş bir istihdam alanı yaratılmış olur. Şehirler de nüfus yığılmalarından kurtulmuş, daha yaşanılabilir bir seviyeye çekilmiş olur. Demokratik Özerklikte bütün bunlar ekseninde tarımla sanayi, kırsal şehir arasında bir denge kurulmaya çalışılır.

İşsizliği Gideren İstihdamı Arttıran Bir Sistem

Kürdistan'da nüfusun büyük bir kısmı işsizdir. İstihdam alanları hemen hemen yok gibidir. Sanayileşmeye yönelik ciddi bir yatırım olmamış, tarımda da geniş alanlar ya tarıma açılmamış, ya da büyük topraklar bireylerin mülkiyetinde olduğundan dolayı nüfusun büyük bir çoğunluğu işsiz durumdadır. Resmi rakamlar Kürdistan'daki işsizlik oranının %20'ler civarında olduğunu göstermektedir ki, bu sayı gerçeği yansıtmaktan çok uzaktır. Resmi rakamlar İş ve İşçi Bulma Kurumu'na yapılan başvurulardan elde edilen sonuçtur ki, bu da gerçeği ifade etmekten uzaktır. Nüfusun yarısını oluşturan kadınlar da bu sayının dışındadır. Eğer gerçekçi rakamlar dile getirilecek olursa, Kürdistan nüfusunun %50'sinden fazlasının işsiz olduğu rahatlıkla söylenebilir.

İşsizlik genelde kapitalizmin bir ürünüdür. İşsizler ordusu, üretim araçlarını bireysel mülkiyetlerinde bulunduranların işgücü üzerinde tam bir hakimiyet kurmak amacıyla geliştirdikleri bir yöntemdir. Yedek işsizler ordusu sermaye kesiminin işçiyi istediği ücrete mecbur kılmanın aracıdır. Azami karın ücretler üzerinden gerçekleştirilmesinin aracıdır. Toplumun açlıkla terbiye etmenin de başlıca yöntemidir. Ekonomik bir sistemde işsizlik diye bir durum söz konusu olamaz. Hiçbir yaratık

işsiz değildir, doğa da böyle bir durumu kabul etmez. Önderlik bu konuda çok geniş değerlendirmelerde bulunmuştur. Önderlik doğada hiçbir varlığın işsiz kalmadığını, bir karıncanın bile işsiz olmadığını belirtir. Toplumlarda da böyledir. Yine Önderlik işsiz bir firavunun olmadığı, yine her kölenin de bir işinin olduğunu belirtir. Doğa bile işsiz insanı kabul etmezken, en gelişkin bir varlık olan insan nasıl işsiz olabilir? Bu kapitalist sistemin bir icadıdır.

Kürdistan'da bu işsizlik silahı çok daha kapsamlı kullanılmaktadır. İşsizlik ülke topraklarından göçertmenin aracı olarak yıllardır kullanılagelen bir uygulama olmuştur. Herkesi

**İşsizler ordusu,
üretim araçlarını bireysel
mülkiyetlerinde bulunduranların
işgücü üzerinde tam bir hakimiyet
kurmak amacıyla geliştirdikleri
bir yöntemdir**

iş-güç sahibi kılabacak onca bereketli topraklar olmasına rağmen, işsizlik nüfusun yarısından fazlasını kapsamış durumdadır. Kendi toprakları üzerinde iş bulanlar kendilerini şanslı saymaktadırlar. İş bulamayanlar ise ya mevsimlik işçi ya da ırgat olarak Türkiye'nin değişik alanlarında çalışarak yaşam savaşı vermektedir. Kürt nüfusunun önemli bir kesimi de tamamen doğduğu topraklardan kopmakta, ya Türkiye'nin ya da Avrupa'nın metropollerine gönüllü göçmenler olarak yerleşmekte ve yaşamaktadırlar. Tünelin ucundaki ışık yaşam diye sunulmakta, toplumumuz işsizlik yoluyla bu yeme takılmaktadır. Bu şekilde işsizlik ve açlık silahıyla Kürtler her türden soykırıma açık hale getirilmektedir.

Demokratik Özerklik herkesin iş sahibi olmasını temel bir yaklaşım olarak benimser.

İşsizliğin iş imkanlarının olmamasıyla bir bağı olmadığını, bunun bilinçli bir politikanın ürünü olduğunu bilerek hareket eder ve aynı zamanda bunun ideolojik bir nedeni olduğunu da değerlendirir. Tarım başta olmak üzere üretim imkanlarını en verimli tarzda kullanmayı ve bu temelde istihdamı artırmayı esas alır. Yukarıda belirtmiş olduğumuz üretime açılmayan toprakların üretime açılması, organik tarımın geliştirilmesi, ekolojik dengeyi yeniden kurma temelli ağaçlandırma, vb. hem üretimi arttırıcı, hem de istihdam yaratıcı uygulamalar geliştirilebilir. Tarımın bu konuda önemli bir imkan sunduğu açıktır. Yine gerektiğinde çalışma saatlerinde yapılacak olan düzenlemelerle de istihdam imkanları artırılabilir. Onun için de Demokratik Özerklik işsizliği giderici, istihdamı arttırıcı bir modeldir.

Üretim-Tüketim Kooperatifleri

Halkın ekonomisi özel şirket ekonomilerini daraltacak, sınırlayacak, onların kar oranlarını asgariye indirecek veya onları buna yönlendirecek ekonomik kurumlaşmaları geliştirmek durumundadır. Kapitalist sistemde üretimden tüketime kadar tüm mekanizmalar kar mantığı üzerine kurulmuştur. İster sanayide, isterse de tarımda olsun her şey ederinin çok üstünde bir fiyatla insanlara ulaşmaktadır. Direkt üretimin içinde olanlar emeklerinin karşılığını hiçbir zaman alamazken, özellikle de tarımda çalışanlar, üretenler emeklerinin karşılığı olan ürünleri çok cüzi bir fiyatla ellerinden çıkarmaya mecbur bırakılmaktadır. Diğer yandan üretimin hiçbir sürecinde bulunmayan aracı kurum ve tüccarlar, en yüksek kazancı elde etmektedirler. Ne üretici ürettiklerinin karşılığını alabilmekte, ne de tüketici bir ihtiyaç maddesine, ederine denk düşecek bir fiyatla sahip olabilmektedir. Üretici bir yıllık emeğinin karşılığı olarak üründen bir artı alabilirken, adeta nakliyat görevini üstlenen tüccar bire karşı on kazanmaktadır. Bu durumda hem üretici, hem de tüketici kaybetmekte, esas kazananlar ise ekonomiyle ilişkisi olmayan aracı kurum ve kişiler, tüccarlar olmaktadır.

Ekonominin iki temel alanı vardır. Bunlar; üretim ve tüketim alanlarıdır. Her iki alan üzerinde tam bir hakimiyetin sağlanması durumunda ekonomi tamamen kontrol altına alınmış olur. Tekelin yapmak istediği de ekonominin bu her iki alanı üzerinde hakimiyet kurmaktır. Karın azamisine bu temelde ulaşmak tekeller için mümkün olabilir. Liberal ekonominin, piyasaların arz-talepten hareketle kendi dengelerini kurduğunu, fiyatların da bu dengeler içerisinde, yani arz ile talebin karşılıklı etkileşimi içerisinde oluştuğunu iddia etmesi gerçeği yansıtmaz. Metaların fiyatları üretimin bu iki alanını denetimi altında tutan tekelin istekleri doğrultusunda gerçekleşmektedir. Söylemek istediğimiz; ne işçi ücretleri, ne de metaların fiyatları arz ve talep dengesi içerisinde oluşmaktadır. Çok iyi biliyoruz ki, arz ve talep de yaratılabilen bir şeydir. Ekonominin her iki alanını elinde bulunduran tekeller, arzı olduğu kadar talebi de kontrol edebilmekte, istediği kadar metayı piyasayı sürmekte, bununla da talebi, dolayısıyla da fiyatların düzeyini belirleyebilmektedir. Ücretlerdeki oluşum da aynı yolu izlemektedir. Piyasanın kendi dengelerini oluşturduğu, ücret ve fiyatların bu dengeler içerisinde şekillendiği kapitalist emperyalist sistemin topluma kabul ettirmeye çalıştığı en büyük yalanlardan biridir. Bu sömürü çarkının nasıl döndürüldüğünü gizlemeye yöneliktir. Gerçek olan ise; gerek ücretler, gerekse de fiyatların tekelin isteğiyle oluştuğudur. Yani tüccarın istemi ve dudakları arasından çıkan söz, piyasanın gücünden daha etkilidir. Tabii bunun yükünü esas olarak üretici emekçiler ve tüketiciler kaldırmaktadır. Yapılması gereken bu ara halkayı, tüccarı aradan çıkarmaktır. Bu da üretim ve tüketim kooperatifleri aracılığıyla gerçekleşebilir.

Kooperatif örgütlenmesi üretim alanında olabileceği gibi tüketim alanında da olabilir. Bir grup, köy, mahalle ya da benzer yapılanmalar kooperatifleştikleri oranda ellerindeki küçük de olsa birikmiş sermayeyi ortaklaştırarak üretime koşabilirler. Sadece parasal sermayenin birleştirilmesi değil, eldeki üretim

araçlarının da birleştirilerek üretime koşulmaları, üretimde fazlalığa neden olabileceği gibi masraflarda da bir azalma sağlayacaktır. Birleşen emek ve sermayenin kullanımı ile bu aynı emek ve sermayenin ayrı ayrı kullanımı arasında ciddi bir fark olur. Yine kooperatif bileşenlerinin üretim alanını tespit etmesi, üretimin hacmini belirlemesi, piyasaya sunarken fiyatlar üzerinde denetim kurması, emeklerinin karşılığını almaya çalışmaları, tek tek her üreticinin üretim yapmasından daha fazla bir faydayı yaratacak ve bu fayda ürettikleri ürüne katılarak üreticiye yansıtacaktır. Üretici bu tarzdaki bir üretimle, bireysel yapacağı üretimden daha fazla bir kazanç elde edebilecektir.

Kooperatifleşme küçük ve orta boy işletmelerde olabileceği gibi, kırsal alanda tarımda ve hayvancılıkta da olabilir. Örneğin bir köyü ele alalım. Köy kooperatifleştğinde nasıl bir tarım yapacağına, hayvanlarından hangi temelde yararlanacağına, meyvelerini nasıl değerlendireceğine karar verdiğinde ortak yararlar hareket etmiş olur. Emeklerinin karşılığını daha iyi pazarlayabilir, tüccarın istediği değil, kendi istediği fiyata, en azından kendi istedikleri fiyata yakın bir fiyatla ürettikleri değerleri piyasaya sunabilir. Üretimden tüketime kadar herkesin uğraşmasına gerek kalmayacak ve bu da bir fayda yaratacaktır. Aynı şey mahallelerde, diğer işletmelerde de rahatlıkla uygulanabilir. Dünyada bunun örnekleri çok fazladır.

Üretime dönük bir kooperatifleşmenin yanında tüketime dönük bir kooperatifleşme de gerçekleştirilebilir. Her iki kooperatifin bir arada olması ekonomik faydayı katlayarak arttıracaktır. Köyün, mahallenin, grubun ya da kooperatifleşen küçük ya da orta boy işletmelerin ihtiyaçlarını ortak ve toplu temin etme durumunda, aracı halkaları aradan çıkarmış olacaktır. Böylece direkt ürüne ulaşılacak ve dolayısıyla da aracı tüccarların kar diye ceplerine attıkları haksız kazanç, kooperatifleşen kesimin elinde kalacaktır. Bu hiç de küçümsememesi gereken bir meblağ olacaktır. Halk ekonomileri, bu türden kolektif ekonomilerle

aracı tüccar kurumundan ve onun karından kurtulabilirler. Bununla kapitalist sistem tamamen ortadan kaldırılamayabilir, ama en azından zayıflatılmış, darbelenmiş, tüccarın üretime girmeden elde ettiği haksız kazanç/kar da etkisiz kılınmış olur.

Kooperatiflerin kurulması kadar yönetilmesi de önemlidir. Kooperatiflerin rollerini etkili bir tarzda oynamaları, sistemin yedeği ve güçlendiricileri durumuna gelmemeleri için de yönetiminin demokratik bir biçimde yapılandırılması gerekir. Aksi durumda kapitalist sistemde geliştirilmiş olan ve sistemin yedeği durumuna düşen diğer kooperatiflerden farklı

**Demokratik Özerklik kağıt
oyunlarına indirgenen
ekonomiyi ekonomiden saymaz.
Borsa, repo, hisse senetleri
alış-verişi, bono, faiz vb.
finans-kapitalin enstrümanlarını
kullanmaz. Bunların ekonomi adına
kullanılmasına karşı da
mücadele eder**

olunamaz. Sistem bünyesinde yapılandırılan kooperatiflerin büyük çoğunluğunda yönetim, bir biçimde kooperatiflerin olanaklarını bireysel çıkarları için kullanır. Bu durum, hem bir bürokratik yapının oluşmasına, hem kooperatif karının bir kısmının bir biçimde yöneticilere gitmesine ve hem de kooperatif üyelerinin, özellikle de hisseleri düşük olanların bu örgütlü yapıdan istenen düzeyde bir yarar elde edememesine neden olur. Böylesi kooperatiflerin yapılanması demokratik olmadığından dolayı yönetimlerinin yenilenmesi de kolay olmamaktadır. Doğal olarak da toplanan sermaye-emek birikimi bir biçimde bazılarının denetimine girmekte, kişilerin çıkarları doğrultusunda kullanılmaktadır. Bu durum, demokratik yapılanmayla ortadan kaldırılabılır.

Kooperatiflerin demokratik bir temelde kurulmaları, işletilmeleri ve yönetilmeleri gerekir. Kooperatif üyelerinin tümü kooperatifin karar alma sürecine katılmalı, yönetimin demokratik bir biçimde seçilmesi sağlanmalıdır. Yönetim de, alınan kararlar doğrultusunda kooperatifi yönetmeli, hesabını vermeli, kooperatif bileşenleri (herhangi bir nedenden dolayı da olabilir) istediği zaman yöneticileri geri çekebilmeli, yeni yönetimler oluşturabilmelidir. Bu da demokratik usuller içerisinde gerçekleştirilmelidir.

Demokratik Özerklik kağıt oyunlarına indirgenen ekonomiyi ekonomiden saymaz. Borsa, repo, hisse senetleri alış-verişi, bono, faiz vb. finans-kapitalin enstrümanlarını kullanmaz. Bunların ekonomi adına kullanılmasına karşı da mücadele eder. Banka sisteminin değiştirilmesini esas alırken, bankanın borsa oyuncusu olarak ekonomi üzerinde etkili olmasına, sanayi ile iç içe geçmesine, el ele tutuşmasına (tekelleşmesine) karşı mücadele eder. Bankanın tasarruf bankacılığı biçiminde bir sisteme kavuşturulması ve üretime kredi kaynağı oluşturması rolünü üstlenmesi temelinde yeniden yapılandırılmasını esas alır. Tarıma verilecek olan kredilerin faizleri, üreticinin ödeyebileceği seviyenin üzerinde olmaz. Banka sisteminin uygulandığı boyut ile repo, bono, hisse senedi alış-verişi, borsa ve bağlantılı üretimden kopuk sistemin halk ekonomileriyle bağdaşmayacağını, üretim dışı azami karın kapitalist sistemin temel mantığı olmasından hareketle halk ekonomilerine karşı olarak değerlendirir ve reddeder. Demokratik Özerkliğin benimseyeceği ve uygulayacağı temel ekonomik model üretime dayalı, içinde kolektif üretim ve mülkiyeti de barındıran halk ekonomileridir ve bunun temel uygulanma araçları da kooperatiflerdir.

Barajların Yapılması ve Kullanılması

Elektrik enerjisinin elde edilmesi, yine sulu tarımın yapılabilmesi için baraj yapılması kaçınılmazdır. Büyük baraj ve sulama kanallarının yapılması büyük bir yatırım gerektirir ki,

bu küçük grupların ya da kooperatiflerin yapabilecekleri yatırımları çok aşar. Bu tür büyük yatırım ve işletmelerin kamusal nitelikte olmaları kaçınılmazdır. Bunların işletilmelerinin de yine devlet destekli kamusal temelde olması gerekir. Dolayısıyla bu yatırımların mülkiyetlerinin de kamusal olması anlaşılmalıdır. Barajların kişi ya da şirketler adına yapılması ve işletilmesi halk ekonomileriyle uyumluluk arz etmez. Kamusal temelde yapılan barajların işletilmesi amacıyla özel şirketlere devredilmesi de yanlış bir uygulama olur. Kamusal temelde yapılan barajların enerji dağılımlarının da toplum dikkate alınarak yapılması Demokratik Özerkliğin temel yaklaşımıdır. Özel şirketlerin, kendilerinin enerji ihtiyaçlarını gidermek amaçlı enerji üretmeleri mümkündür ve bu da ancak doğayı kirletmeyecek enerjinin üretilmesiyle gerçekleşebilir.

Barajların yapılmasında dikkat edilmesi gereken; doğayı ve tarihsel-kültürel mirasları tahrip etmemesidir. Kürdistan'da yapılan barajların neredeyse tümü, tarihi yerleşimlerin olduğu su havzaları üzerine kurulmuşlardır. Kısa ömürlü enerji üretme kapasitelerine sahip barajların altında neredeyse bir tarih yok edilmektedir. Böylesi bir baraj yapım politikası kabul edilemez ve faydası da yoktur. O barajların altında yok edilen tarihin maddi olarak değeri ölçülemez. Hiçbir enerji miktarı da o tarihin yok edilmesini haklı kılamaz. Günümüzde yapımı halen sürdürülen Hasankeyf barajı buna örnek gösterilebilir. Zap suyu üzerinde yapılması düşünülen ve planlanan barajlar da benzer niteliktedir. Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde geçmişte yapılan ve büyük tarih ve kültür katliamına neden olan barajların ya-

pılması engellenememiş olabilir. Ama bugünden sonra yapılacak olan bu türden tarih-kültür ve doğa katliamını hedefleyen barajların yapılmasına izin verilmemelidir.

Demokratik Özerklik, enerji üretimi adı altında baraj yapımıyla tarih-kültür ve doğa katliamına neden olan baraj politikalarına karşıdır. Demokratik Özerklik bir miktar enerjiyi değil, tarihsel ve kültürel mirası hazinesi olarak görür. Demokratik Özerklik, nükleer ve termik santraller gibi enerji üretimi adına doğayı tahrip eden enerji kaynaklarının işletilmesine de karşıdır. Bunların yerine enerji ihtiyacının güneş, rüzgar vb. daha temiz, doğaya dost ve tarihi de yok etmeyen enerji kaynaklarını işletmeyi uygun görür. Su kaynaklarının kullanımının da da, küçük ölçekli ve hiçbir tahribata yol açmayan baraj yapımını esas alır.

Köy kooperatifleri de köyün enerjisini temin etmede aktif roller üstlenebilirler. Günlük kullanımda enerjiyi devletten bekleme ve bu enerji için de bir para ödemek gerekmemektedir. Küçük de olsa akarsular üzerinde birkaç yüz ya da bin amperlik enerji üretebilecek küçük barajların yapılması mümkündür. Bu barajlar akarsu yatakları üzerinde bir tahribata da yol açmayacaklardır. Yakın çevrelerinde akarsu olan bir köy, kooperatifiyle kendi enerjisini üretebileceği gibi, yakın birkaç köy de ortaklaşa kendi enerji üretimlerini yapabilirler. Bu hem temiz bir enerji üretimi olacağı için doğaya da zarar vermeyeceği gibi sürekli ve ucuz bir enerji elde edilmiş olacaktır. Demokratik Özerklik enerji üretiminde bu türden yaklaşımları destekler, teşvik eder. Daha farklı ve doğayı kirletmeyen, zarar vermeyen enerji üretim tarzlarını da destekler.

Yer altı ve Yerüstü Kaynaklarının Kullanımı

Yer altı ve yerüstü kaynakları dendiğinde akla ilk gelen toprak, su, ormanlar ve madenlerdir. Yüksek debili ve sınırların ötesine taşan suların kullanımının uluslararası hukukla da çerçevesi çizilmiştir. O belirlenen kurallara riayet edilerek Kürdistan'da kaynağı olan su-

ların kullanımı toplumun tümüne hitap edecek tarzda olmalıdır. Böylesi yüksek debili suların kullanımındaki fayda tüm topluma hitap edecek tarzda olmak durumundadır. Böylesi akarsuların mülkiyeti kamuya aittir, tasarruf hakkı da kamuya aittir.

Küçük debili suların kullanımı, böylesi uluslararası hukukla sınırlanmadıkları gibi, kullanım üzerinde de farklı bir tasarruf geliştirilemez. Suyun aktığı yakın çevreler, tarımda olduğu kadar enerji üretiminde de bu suyu birbirine zarar vermeyecek şekilde ortak karar ve planlamalar temelinde kullanabilir. Bu tür suların tarım ya da farklı bir amaçla bir başka yere taşınmasına gerek olmadığı gibi, devlet de bu su üzerinde tasarruf hakkına sahip değildir. Su ulaştığı alanlara kadarki alanda yerleşik olan insanların kullanımında olacak, sahipliğini de onlar yapacaklardır.

Toprağın belli ve önemli miktarda bir dağılımı olmuştur. Kadastroya tabi tutulan bu topraklar bireysel mülkiyet konusu olan topraklardır. Demokratik Özerklik, geçmişten gelen bu toprak mülkiyetine dokunmayacaktır. Ancak on binlerce dönüm toprağın bir kişinin mülkiyetinde olmasına, diğer taraftan da çok büyük bir nüfusun topraksız kalmasına ve toprak ağalarının yanında yarıcı veya ırgatlık yapmaları, mevsimlik işçi olarak Türkiye metropollerine ırgat olarak gidip çalışmalarını karşısında da sessiz kalamaz. Bu dengesizlik ortamında adaletli bir toprak dağılımının yapılması kaçınılmazdır. Bu mülkiyete müdahale anlamına da gelmeyecektir. Bir kişinin sahip olabileceği toprağın miktarı belirlendikten sonra, toprakta yapılacak reformla topraksız köylü toprağa kavuşmuş olacaktır.

Toprak reformunun konusu olacak esas toprak, en büyük toprak sahibi olan devletin elindeki işlenmeyen topraklardır (Buna askeri araziler de dahildir). Devletin denetimi altında ve işlevsiz olan toprakların miktarı çok fazladır. Bu topraklar yalnız topraksız köylülere dağıtılacak olursa, Kürdistan'da topraksız köylü kalmaz. Devletin sahibi olduğu topraklar, en yakın çevre köylere dağıtılabilir. Özel-

likle de köylerde kooperatifler oluşturulmuş ise, bu toprakların direkt bireylere dağıtılması yerine, üyeleri adına kullanımı kooperatife bırakılabilir. Hem topraksız kimse kalmamış olur, hem kullanılmayan, tarıma açılmamış olan topraklar tarıma açılmış olur. Hem istihdam sorununa önemli oranda çözüm bulunmuş olur, hem de ürün artışı sağlanmış, zenginlik artmış, toplumsal refah yükselmiş olur.

Ormanlar, toplumun sahip olduğu temel zenginlik kaynaklarıdır. Korunması, bakılması tüm topluma ait olmakla birlikte birinci derecede ormanlık alanlarda yaşayan insanlara, köylülere aittir. Topraklar gibi ormanların da kullanımı ormanlık alanlarda yerleşik olan ve yaşayanlara bırakılabilir. Orman ürünlerinden yararlanma da o topraklar üzerinde yaşayanların hakkı olarak kabul edilmelidir. Ormanlık alanları hangi nedenle olursa olsun tahrip etmek, zarar vermek ülke zenginliklerine zarar vermek olarak değerlendirilir.

Başta petrol olmak üzere yer altı kaynakları tüm toplumun zenginliği olarak kabul edilir. Bu zenginlikler üzerinde bireysel tasarrufa izin verilmez, bireysel mülkiyet konusu olmaz. Yerli ya da yabancı şirketlerin bu zenginlik kaynaklarını işletmesinde tüm toplumun yararları esas alınır. Ülke ve halkın zenginliklerinden olan yollar ve ulaşım ağlarının kullanımını da aynı prosedürler çerçevesinde gerçekleştirir.

Vergilendirmede Esas Alınması Gereken Kıstaslar

Demokratik Özerklik dolaylı vergileri gizli sömürü ve soygun yöntemi olarak değerlendirir. Dolaylı vergilerde, insanların gelirin göre kamu giderlerine katkı sağlamasını esas almaz. Aksine yükün büyük çoğunluğu yoksul ve az gelirli insanların sırtına yüklenir. Böylece yüksek gelir grubundaki insanlar kamu giderlerine katılmaktan muaf tutulur. Doğal olarak da gelir düzeyi düştükçe dolaylı vergiler daha ağır bir yük olarak toplumun sırtına yüklenerek adeta bir soyguna dönüşür. Gelir düzeyi yükseldikçe de dolaylı vergiler görün-

mez olur. Bundan dolayı her türlü dolaylı verginin kesin kaldırılmasını Demokratik Özerklik savunur.

Kamu giderlerini karşılamanın yolu vergilerdir. Bu anlaşılır bir durumdur ve uygulanması da kaçınılmazdır. Ancak kamu giderlerini vergiler aracılığıyla karşılama yoluna gidilirken de esas alınması gereken bazı kıstaslar olmalıdır. Bu kıstaslar; vergi oranlarının gelir oranlarına denk olması gerektiğidir. Asgari ücretle çalışan, açlık sınırında yaşayan bir insandan alınan vergi ile, milyar dolarlık bütçelere sahip olan, yıllık kazancı vergi beyannamelerinde bile milyar dolarları bulan insanların aynı yüzdeliklerle vergi vermeleri, kamu

tiğimizi göstermektedir ve bu ölçüler Kürdistan'da bir hayli yüksek bir nüfusu ifade etmektedir. Geçim araçlarından yoksun insanların emeklerini satarak elde ettikleri ve ancak kendi yaşamlarını yalın insanlık düzeyinde sürdürebilecek cüzi bir kazançla sahip insanlardan da kamu harcamalarına eşit düzeyde katılmalarını istemek ve beklemek ne eşitliğe, ne de adalete uygun değildir. Ki bu düşük gelir sahibi insanlar kamu harcamalarının olduğu alanlardan ya hiç yararlanamamaktadırlar, ya da çok sınırlı bir düzeyde yararlanabilmektedirler. En çok yararlananın en çok katılması gerektiği yaklaşımı hem ahlakidir, hem de adil olandır. Bu yaklaşımdan hareketle toplumun bazı kesimlerini vergiden muaf tutmak kaçınılmazdır.

Vergide oranların tespit edilmesi bu yazımızın konusu değildir. Ama vergi matrahları hazırlanırken, vergiden muaf tutulması gereken toplumsal kesimler çıkarıldıktan sonra, kamu harcamaları nüfusun geri kalanına ki, o da gelirlerine göre dağılımı yapılmalıdır. Ancak o zaman kamu harcamalarına dengeli, eşit ve adil bir katılımın yapıldığı söylenebilir.

Sonuç olarak; ekonomi çok geniş ve ince ayrıntılarıyla ele alınması gereken bir konudur. Hele hele demokratik temelde yeni bir sistem oluşturuluyorsa, ekonomik sistemin de yaşananlardan çıkarılan dersler ışığında yeni bir sistem olması kaçınılmazdır. Bu yeni sistem de demokratik yapılanmayı ve eşitliği esas almak zorundadır. Demokratik Özerkliğin ekonomik bakışı ve sistemi bu anlamıyla kapitalist emperyalist sistemden farklı olmak kadar, sosyalizm adına uygulanagelen ve çöken reel sosyalist sistemin ekonomik yapılanmasından da farklı olmak durumundadır.

Bu yazımızda Demokratik Özerkliğin bakışıyla ekonomiyi değerlendirmeye çalıştık. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, konu oldukça geniş ve ayrıntılı bir konudur. Bir ekonomik sistemden biz ancak çok sınırlı konulara değindik ki, onlar da ilk bakışta göze çarpan temel konulardı. Konu üzerinde daha genişçe durmayı gerektiriyor.

**Gelir düzeyi düştükçe
dolaylı vergiler daha ağır bir yük
olarak toplumun sırtına yüklenerek
adeta bir soyguna dönüşür.
Gelir düzeyi yükseldikçe de dolaylı
vergiler görünmez olur.
Bundan dolayı her türlü dolaylı
verginin kesin kaldırılmasını
Demokratik Özerklik savunur**

giderlerine ortak olmaları adil bir yaklaşım değildir ve kabul edilemezdir. Toplumun sırtından ve emeğinden büyük zenginlikler edinen, paralar kazananların kamu giderlerine de daha yüksek düzeyde katılmaları gerektiği Demokratik Özerkliğin savunduğu konulardan biridir.

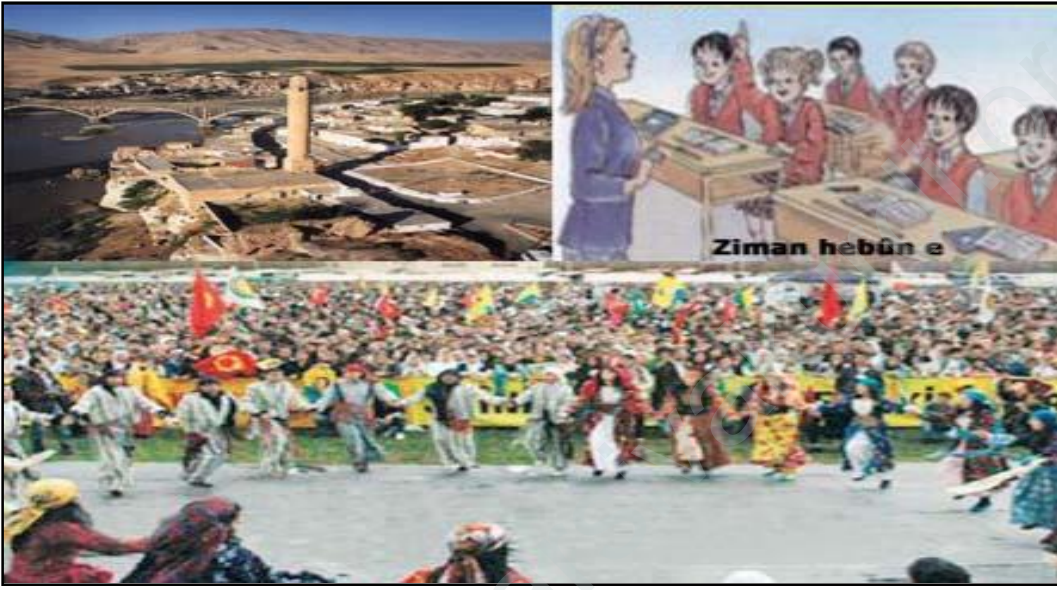
Şüphesiz kamu giderlerinin toplumun üyeleri tarafından karşılanması gerekir. Bu genel bir doğrudur ve kabul edilebilirdir. Ama toplumun bazı kesimleri vardır ki, kazançları ancak 'yalın insanlık' olarak yaşamlarını idame ettirmeye yetmektedir. Türkiye'de her ay yayınlanan dört kişilik bir ailenin yoksulluk ve açlık sınırındaki gelir düzeyi ölçüsü, neden bahset-

DEMOKRATİK ÖZERKLİĞİN KÜLTÜR BOYUTU

Daha önce değişik vesilelerle örgüt ve halk olarak gündemimize giren demokratik özerklik, mücadelemizin 4. Stratejik Aşama'sında, demokratik ulusu inşa pratiği olarak gündemleşince ülkemizde ve bölgemizde etkili bir gündem yarattı. Bizler örgüt ve halk olarak Önderliğimizin verdiği perspektiflere göre demokratik özerkliği anlama ve pratikleşme çabası içine girerken, Türkiye devleti ise halkla-

Örgüt ve halk olarak bizlerden beklenen, bu belirlemeleri doğru ve yeterli derecede tartışmak, bunu demokratik ulus inşasına, toplumsal ihtiyaçlarımıza ve güncel gelişmelere göre somut kararlara bağlayarak pratikleştirmektir.

Bilindiği gibi Önderliğimiz uluslararası komploya karşı cevabını Önderliksel gelişim diyalektiğini yeni bir aşamaya ulaştırarak verdi. Bu yanıt kendisini; Demokratik Ekolojik

rımız ve Kürt sorununun çözümü için bu tarihsel fırsatı saptırmak, amacından uzaklaştırmak amacıyla bildik "tekerlemeleri" yeniden peşe sırlamaya başladı. Olumlu yaklaşımlar bu cephede yok denecek kadar az gelişti.

Demokratik özerkliğin ilkelerinden biri, halkın kendi toplumsal ve yaşamsal sorunları ve ihtiyaçları hakkında kararlar alıp uygulamasıdır. Önderliğimiz demokratik özerklik için hem ÖZGÜRLÜK SOSYOLOJİSİ isimli savunmasında hem de son dönem görüşme notlarında geniş bir çerçeve ortaya koymuştur.

Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigması'nda ifade etmektedir. Bu ifade tarzında başta toplumsal yaşam olmak üzere uygarlık, sınıf, devlet, kadın, kent, kültür, demokrasi, değişim, ilerleme, özgürlük gibi toplumsal yaşamı etkileyen birçok çok kavram ve kurum Önderliğimiz tarafından yeniden ele alınmıştır. Sınıf, devlet, demokrasi ve kadın sorunu gibi kimi temel kavram ve olgulara devrimci bir yenilik ve derinlik kazandırılmıştır.

Doğru kararlar için her şeyden önce doğru tartışmayı bilmek gerekir. Bu, doğru pratik

için doğru teori anlamına gelmektedir. Benzer bir hassasiyeti demokratik özerklik tartışmaları için de belirtmek mümkündür. Demokratik konfederalizmin ilanıyla değişik biçimlerde tartıştığımız demokratik özerklik konusu, hareket olarak yabancı olduğu bir proje değildir. Ancak geniş bir alanda mücadele yürüten örgüt ve kadro yapımızın tümünün aynı derinlikte bu konuya vakıf olduğu da söylenebilir. Dışımızda kalan güçlerden, demokratik özerkliği çözüm modeli olarak görenlerin yanında, Türkiye'yi bölme projesi şeklinde değerlendirenlerin de olduğu görülmektedir. Örgüt ve kadro bileşenimizde, demokratik özerkliği yeterince tartışmanın ve bilince çıkarmamanın getirdiği yüzeysel yaklaşımlar da ortaya çıkmaktadır. Yaşanan yetersizliklerin aşılması Önderliğin savunmalarında bu konuya ilişkin perspektiflerin doğru anlaşılmasına bağlıdır. Günceldeki en önemli görevlerden biri bu husus olmaktadır.

Önderlik, demokratik özerkliği temel bir unsurunu kültürel boyut olarak belirtti. Bu unsura ilişkin Önderlik, **"Bu kültürel boyut daha çok dil, anadilde eğitim, tarih ve sanatı kapsar"** belirlemesinde bulundu. Devamlı tartışılmasını istediği önemli konu olarak da; **"Kürtçenin Türkçe ile ilişkisi nasıl olmalıdır, anadilde eğitim nasıl yapılabilir, demokratik ulusun dil politikası nasıl olmalıdır bunlar tartışılmalıdır. Bir eğitim politikası oluşturulmalıdır. Kürtler kültürel soykırımı da tam olarak nasıl aşabilir bunu da bolca tartışıp kültürel soykırımı aşmalıdır"** dedi. Demokratik özerkliği diğer unsurları gibi kültürel boyut da yoğunca tartışılması ve kararlara bağlanması gereken kapsamlı bir alandır. Bu boyutta ele alınan söz konusu bileşenlerin yani dil, tarih ve sanatın demokratik ulusun kimlik değerleri içinde neyi ifade ettikleri ve demokratik özerkliği yapılandırılmasında konumlanacakları yerleri tespit etmek, yapılması gereken başlıca iş olmaktadır. Bu tanımlamaları doğru yapmak için, demokratik ulus ve ulus-devlete göre yapılandırılmaya çalışılan ulusun farkını doğru bilmek gerekmektedir.

Demokratik ulus; Önderliğin, toplumsal yaşama ilişkin yaptığı **"canlı, organik, çok çeşitli ve zengin kültürel yapılarıdır"** tespitine dayanır. Önderliğin toplumu ve toplumsal gelişmeyi ele alırken yaptığı tespitlerin bir sonucu olarak kavramlaştırdığı demokratik ulus, bugün için toplumsal yaşamın devletleşmemiş formu olmaktadır. Tarihsel olarak toplum, klanlarla başlayan kabile-şiret ve kavimlerle devam eden, bugün de uluslar biçiminde yaşayan bir değişim ve dönüşüm seyri izlemiştir. Kuşkusuz toplumun yeni form kazanması ile ortaya çıkan her yenilenme yoktan var oluş anlamına gelmez. Toplumun yenilenmesi veya yeni bir form kazanması, kendinden önceki form ve formların özellikle ahlaki-politik değerlerini kendi içine alıp dönemin ihtiyaçlarına göre yeniden yorumlanması anlamına gelmektedir. Ancak her dönemin kendi zaman ve mekanına göre yaşama kattığı kültürel zenginlikleri de olmuştur. Bu, toplumsal yaşamın kesintisiz olarak kendini üretmesi ilkesiyle ilgilidir. Toplumsal yaşam devamlılık arz eden bir olgudur. Bu konuda Önderliğin, tarihi "ırmak akışına" benzetirken belirttiği gerçek, en çok da milyonlarca yıldır süre gelen toplumsal yaşamın kesintisizliğine güçlü bir vurgudur. Toplumsal yaşam akarken biriken, birikirken kendisinden yeni akışlar çıkaran bir 'ırmak-okyanus' gerçeğidir. Demokratik ulus böylesi bir gerçeğin günümüzdeki ifadesidir.

Önderliğin toplumsal gelişim diyalektiğine getirdiği bakış açısı ile günümüz toplumunu ele aldığımızda karşımıza çıkan temel özelliklerin başında, ulusun homojen bir yapı olmadığı gerçeği gelir. Toplumsal yaşamın farklılığı, çeşitliliği ve zenginliği, yaşamda homojenliğin tekipleştirmenin mümkün olamayacağı; bunu istemenin veya dayatmanın ise kültürkırım demek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu anlamda demokratik ulus, kendi içinde zamana ve mekana göre değişmiş olsa da insanlık tarihinin milyonlarca yıldır "bir ırmak gibi akıp gelen" tüm zenginliklerini içinde barındıran toplumsal bir formdur. Geleceğe ve yaşama dair tüm "iyi, doğru, özgür ve güzel"

değerleri içinde barındırmaktadır. Ulus-devletlerin, ulusu milliyetçilik ile perdelerken dile getirdikleri ve yarattıkları şey ile demokratik ulus arasındaki en belirgin fark da burada ortaya çıkmaktadır. Demokratik ulus halkların, kültürlerin zenginliğinin kimlik ifadesidir. Demokratik ulus, üzerinde devlet kurulacak ulus olmadığı için komünal ve demokratiktir. Bu özelliğinden kaynaklı olarak da, bir halkın tarihinden bugüne gelen kültürel kimliğinin komünal değerleri, hak ettikleri kadar demokratik ulus gerçeği içinde yaşarlar.

Kısaca bu özellikleri ile tanımlanabilecek demokratik ulus, toplumsal yaşamın iktidar kültürü altında saptırılmış olmasından kaynaklı yüz yüze kaldığı sorunlarına ve bu sorunların en zehirlisi olan milliyetçiliğe rağmen bir realitedir. Özellikle son dört yüz yıldır kapitalist sistemin toplumu tek tipleştirme saldırısı olan kültürkırım uygulamalarına inat, başta Ortadoğu'da olmak üzere dünyanın değişik coğrafyalarında yaşayan birçok dil, din, kültür, aşiret, dini cemaat vb. farklı kimlik değerleri, demokratik ulus formunun daha gerçekçi olduğunu ispatlamaktadır. Bilindiği gibi kapitalizmin ulusları milliyetçilikle zehirlenmesinin bir sonucu olarak demokratik ulusun bileşenleri arasında savaş ve çatışmalara kadar varan çelişkiler yaratılmıştır. Bununla demokratik ulus yerine herhangi bir din, dil, etnisite veya kültür hakim kılınarak ulusu-devlete dayalı bir mezbahane ulusu yaratılmaya çalışılmıştır. Ulusu oluşturan binlerce yıllık toplumsal zenginliği iktidar ve devletin çıkarlarına uyarlamak, bu zenginlikler arasında iktidar ilişkilerini yerleştirerek bir biriyle çeliştirip çatıştırarak birini hakim kılmak, toplumsal yaşamı adeta çöleştirmiştir.

Dünyada özellikle de son birkaç yüz yılda yaşanan sorunların temel nedeni, demokratik ulus zenginliğine köreltmek için giydirilmiş ulus-devlet zırhıdır. Bu zırh nedeniyle bugün yapılması gereken, yaşamın zenginliğine ters olan ulus-devletin aşılması çabalarını artırmaktır. Bunun yolu da demokratik ulus ve demokratik özerklik gerçeğine ulaşmaktan geç-

mektedir. Önderliğin, "*Demokratik ulus, bir ruh ise demokratik özerklik bedendir. Demokratik özerklik demokratik ulus inşasının ete kemiğe bürünmüş halidir, onun somutlaşmış bedenleşmiş halidir*" tanımlaması bunu ifade eder.

Demokratik özerklik, aynı zamanda demokratik ulusun inşası demektir. Bu inşa faaliyetinin ulus-devlete dönüşmemesi için demokratik özerkliğin temel unsurları olarak tanımlanan alanların, devletten ayrışan noktalarına azami dikkat etmek gerekir. Konumuz Kürdistan demokratik özerkliğinin kültürel boyutu olduğu için, bu boyutun bileşenlerinden olan dil, tarih, sanat ve kültürel kırım konularını, demokratik ulus gerçeğine göre ele almaya çalışacağız. Diğer taraftan kültürel değerlerimizi inkar eden ve imhadan vazgeçmemiş bir sömürgecilik gerçeği de halen varlığını koruduğu için Kürdistan demokratik özerkliği, hem bu inkarcı sömürgeciliğe son verme hem de Kürtlerin varlığını kabul edecek bir devletle ilişkilerini nasıl düzenleyeceğini ortaya koymak durumundadır. Bunun için Kürdistan demokratik özerkliği, diğer boyutları gibi kültürel boyutta da iki temel görevle karşı karşıyadır. Bunlardan birincisi Kürtlerin demokratik ulus inşası yoluyla kendi iç ilişkilerini düzenlemesidir. İkincisi ise devlet(ler)le her alanda ilişkilerini düzenlemedir.

Demokratik Ulus, Demokratik Özerklik Ve Dil

Toplumsal tarihin en köklü ve büyük devrimi dil devrimidir. Dil, toplumsal yaşamın onbinlerce yıl boyunca oluşturduğu toplumsal hafıza ve pratik tecrübelerinin bugünle paylaşılmasının en muhteşem toplumsal gelişme işaretlerindedir. Toplumsal yaşamın en kapsamlı yansıma bulduğu saha dildir. Onda sadece bir dönemin değil tüm toplumsal süreçlerin sesleri, anlamları, adları, hitapları, işaretleri vardır. Yaşam gibi canlı olduğu için toplumsal yaşamın kapsam ve ihtiyaçlarına göre yavaş ama sürekli bir değişim seyri içinde zenginleşmektedir. Onun için dil, ancak toplum-

sallıkta anlam bulmaktadır. Kimi kültür değerleri ve onu yaratan halklar ortadan kalksalar bile sözcükler düzeyinde bile olsa, diller yaşayabilirler; Örneğin Latince kelimelerin ekonomi ve bilimde yaygın olarak kullanılması gibi. Ancak bir dilin varlığının devamlılığı için, o dili konuşan toplum veya toplulukların varlığı şarttır. Hatta sadece o dili konuşan toplumun varlığı da yetmez, bir dilin yaşaması için ait olduğu halk tarafından yaşamın her alanında kullanılması şarttır. Bir halk kendi dilini unutup (ya da unutturulup) başka bir dili(leri) de kullanabilir. Ancak bu, o halkın demokratik ulus olma vasıflarından en önemli olanını kaybetmesi demektir. Bu da yok olma yoluna girmek demektir. Bir halkın dili, baskı-zorla ya da farklı asimile süreçlerine tabi tutularak

Dil
insana kültürel kimlik
kazandıran bir toplumsal
yaratımdır

unutturulmuş ise bu insanlık suçu kapsamına girer. Kültürkırım suçuna girer. Bunu yapanlar en büyük insanlık suçu işlemiş demektir. Bu suça maruz kalan halkın da, kendi dilinde her türlü faaliyeti sürdürme hakkı ve bu hakkı elde etmek için yürütmüş olduğu mücadele meşrudur. Dil, aynı zamanda toplumlar ve kültürler arasında farklılığı ifade edişi ile zenginliğe yol açan en çarpıcı toplumsal alandır. Dil, insana kültürel kimlik kazandıran bir toplumsal yaratımdır. Her halkın bir de kendi dili ile isimlendirilmesi, dilin ve kimliğin ne kadar iç içe geçtiğini göstermektedir. Her toplum ve birey, kendi duygu ve düşüncesini, en güzel olarak kendi ana dilinde ifade eder.

Bu açıdan Kürtçeye baktığımızda, seslerindeki ve adlandırmalarındaki zenginlik kadar, her biri bir dil kadar zengin olan lehçeleri ile tüm baskı ve asimilasyon saldırılarına rağ-

men, kendini ayakta tutmayı başarmış bir dil olduğunu görürüz. Kürtçe dil olarak gücünü, köklerinin tarım ve köy devrimine dayanmasından alır. Kürtçe komünal yaşamın dilidir. Kürtçe arkeolojik, etimolojik ve etnolojik verilerle ortaya çıktığı gibi, birçok dille de kökenlik eden bir özelliğe sahiptir. Lehçelerinin zenginliği de bundan kaynaklanmaktadır.

Demokratik ulus gerçeğinde bilinçli bir şekilde bir lehçeyi seçerek, onu baskın hale getirip ulusal dil adı altında tüm topluma dayatmak kabul edilemez. Bir ulusun değişik lehçelerde konuşması toplumsal yaşamın organik ve demokratik oluşunun bir sonucudur. Demokratik ulus, ulusun sahip olduğu tüm lehçelerin konuşulmasını, yaşamın değişik alanlarında yettiği kadar kullanılmasını, geliştirilmesini şart koşar. Bu açıdan demokratik ulusun dili tek lehçeli değil, tüm lehçelerin konuşulduğu bir dildir. Yaşamın canlı akışı içinde her hangi bir lehçe baskın duruma gelebilir. Böyle olsa bile diğer lehçelerin varlığı ortadan kaldırılmaz. Dil konusunda bir diğer bilimsel ilke ise bir dilin ait olduğu toplumla yaşaması, gelişmesi için o dilin özgürce konuşulması önündeki tüm engellerin kaldırılmasıdır.

Kürdistan demokratik özerkliği yoluyla, demokratik ulusu inşa ederken Kürtçe dilinin konuşulması, eğitim dili olarak kullanılması gibi konular devletin inkarcı ve imhacı yaklaşımlarından dolayı soruna dönüşmüştür. Her şeyden önce bilinmesi gereken şey Kürtçe ile eğitim olsun mu olmasın mı, yaşamın her alanında (bununla ağırlıkta resmi alanlar yani devlet idaresinin olduğu alanlar kast ediliyor) konuşulsun mu konuşulmasın mı tartışması, Kürtlere ve Kürtçeye yapılan bir hakarettir. Bu sömürgeciliğin temel yaklaşımıdır. Bu hususu bilerek bu konuyu ele almak gerekir. Kürtçenin eğitim dili olması demokratik ulusun kimliği, demokratik özerkliğin de ilkeleri gereğidir. Kürtçeye doğru yaklaşım onun her düzeyde eğitim dili olarak kullanılmaya başlanmasını kabul etmekle başlar.

Düzeltilmesi gereken önemli bir konu ise "Kürtçenin Kürtlere serbest edilmesi" duru-

mudur. Bilindiği gibi son bir iki yılda Türk devleti TV, radyo ve yazılı metinler ile Kürtçeyi kullanmaya başladığı halde bizzat Kürtlerin kendileri bu hakları resmîyette kullanmıyorlar. Radyo ve TV yayını Kürtlere tümüyle yasaktır. Kürtçe üzerinde resmî ve fiili bir yasak vardır. Bu yasaklar Q,W,X harflerinde "sapık" bir zihniyet ile kendisini dışı vurmaktadır. Demokratik özerklikte Kürtçenin yaygın konuşulması, eğitim dili haline gelmesinin sağlanması, basın yayın araçlarında serbestçe kullanılması gibi konular, Kürtlerin kendi olanaklarıyla çözmeleri gereken konulardır. Devletin yasakları kalkmazsa, fiili engelleri son bulmazsa dili savunmaya ve geliştirmeye dönük eylemler geliştirebilirler. Ana dilde eğitim hakkı verilmezse, okulları boykottan tutalım meşru savunma eylemlerine kadar, geniş bir yelpazede geliştirilecek eylemlerle Kürdistan'daki Türk eğitim sistemi işlemez hale getirilebilir. Eğitim emekçileri ve örgütleri de bu demokratik hakka destek vermelidirler. Kürtçe basın-yayın faaliyetleri üzerindeki baskılar devam ettiği müddetçe, bu baskıların ortadan kalkması için her çeşit eylemliliğin geliştirilmesi gerekmektedir. Yine bu eylemliliklerin bir parçası olarak sömürgeci Türk basınına karşı boykot, okumama, Kürdistan'a sokmama vb. eylemlilikler geliştirilebilir.

Kürtçenin bilimsel araştırmalara konu edilmesi için akademik kurumların örgütlenmesi gerekmektedir. Kürtçenin eskiden kalmış sözcüklerinin anlamlarını kaybetmemeleri şartıyla, günümüz kültürüne uyarlanması ve bu anlamda Kürtçenin yeniden zenginliğine kavuşturulması gerekmektedir. Bununla birlikte komşu dillerin içine yerleşmiş ancak bugün Kürtçede yaygın olarak kullanılmayan kelimelerin de yeniden kullanılmasını sağlamak bu dilsel zenginliği pekiştirecektir. Yine yanlış kullanılan seslerin düzeltilmesi, lehçelerin birbiriyle ilişkilerinin doğru kurulması ve lehçeler arasında geçişlerin doğru yapılmasına dönük akademik faaliyetler ilk elden yapılabilecek çalışmalardır. Yaygın araş-

tırma-inceleme faaliyetleriyle, kullanılan kelimelerin lehçelerde, bölgesel ağızlarda telaffuz edildiği biçimi ve anlamlarıyla sözlük vb. çalışmalarla kayıt altına alınması önemli bir çalışma olacaktır.

Başta Önderliğimizin yazılı eserleri olmak üzere özgürlük mücadelemiz içinde ortaya çıkmış ve ağırlıkta Türkçe olan yazılı metinleri de planlı ve sistemli olarak Kürtçeye çevirmek ve Kürtçe olarak kayıt altına almak gerekir. Kürtçe yazmayı ve okumayı teşvik etmek ve bunu yetkili mercilerde gerekli kararlarla zorunlu hale getirmenin yanında, değişik konu ve alanlarda diğer dillerde yazılmış eserleri tercüme ile Kürtçeye kazandırmak da Kürtçenin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Demokratik ulus yurttaşı olmanın ilk şartlarından birinin de kendi dilinde eğitim görme, konuşma, okuyup yazma olduğu bilinciyle KCK yurttaşı olan her Kürt, dilde yaşanan asimilasyona karşı tutum sahibi olmak zorundadır. Örneğin yurtsever bir ailenin temel bir ölçüsü çocuklarına Kürtçeyi öğretip öğretmediği ile ele alınmalıdır. Analar ve babaların temel yurtseverlik görevleri çocuklarına dil öğretmekle başlar. Her Kürt'ün evi dil akademisi gibi olmalıdır. Bu tutumun aynı zamanda kültürcüme karşı bir eylem olduğu da bilinmek durumundadır. Nasıl ki devletten beklenti içinde olunarak demokratik ulus inşası sağlanamaz ise, devlete "bize dilimizi kullanma hakkı ver, eğitim hakkı ver" demekle de bu haklar elde edilemez. Kaldı ki bu konuda yaşanan resmî ve fiili engeller kalksa bile bir topluluk, dilini kullanmadığı müddetçe dili her zaman yok olma riski ile karşı karşıyadır. Bu tehlike bilinerek, demokratik ulusun tüm kurum ve kuruluşlarının her açıdan ortaklaşacakları alan, dil alanı olmalıdır. Kürt halkının seferberlik ruhu ile ele alacakları konuların başında Kürtçenin konuşulması ve yaşamda kullanılması gelmelidir. Demokratik özerkliğin temel görevlerinden birinin bu olduğu bilinmelidir.

Demokratik özerklik, sadece Kürtler için bir proje olmadığı için Kürtlerin beraber yaşa-

dığı diğer halklarla bağıni dil üzerinden düzenlemeyi de gerekli kılmaktadır. Bu konuda özellikle Türkçe ile Kürtçe ilişkisi Önderliğin de dikkat çektiği gibi tartışılması ve netleştirilmesi gereken önemli bir konudur. Bu hususta esas alınacak başlıca yaklaşım demokratik ulusun tek dilli bir ulus olmadığı gerçeğidir. Bu ilkedan dolayı Kürtlerin, Kürtçe yanında Türkçeyi eğitim de dâhil yaşamın diğer alanlarında ihtiyaç duydukları kadar kullanmalarında bir sakınca yoktur. Bu, Kürtlere sosyal ve kültürel zenginlik getirecektir. Türklerin ve beraber yaşadığımız diğer halkların Kürtçeyi öğrenip öğrenmediklerine bakmadan, demokratik ulus duruşu gereği ikinci bir dil öğrenmek, böyle bir yaklaşım içinde olmak demokratik özerkliğin dışladığı bir durum değildir.

Dil konusunda Türkçe ile ilişkilerde esas alınacak bir diğer konu ise resmi kurumlarda ve yazışmalarda (özellikle Kürdistan'da ve Kürtlerin yoğun yaşadığı yerleşim alanlarında) Türkçe ile beraber Kürtçenin de kullanılmasının sağlanmasıdır. Kimi yerel yönetimlerde çok dilli hizmet projesiyle denenen uygulamaların eksikliklerini açığa çıkararak bu tecrübe üzerinden yeni adımlar atılabilir. Kürdistan'da günlük diyalog ve hizmetlerin tümüyle Kürtçe olması, işin doğası gereğidir. Demokratik özerklik gereği, yaşamın Kürdistan'da Kürtler için tümüyle Kürtçe olması bir zorunluluktur. Demokratik ulus inşasında özellikle dil konusunda Kürdistan'ın ayrı bir ülke olduğu bilinerek tartışmak, kararlar alıp uygulamak en doğrusu olacaktır. Demokratik ulusal kimliğimizi tüm farklılığı ile en çarpıcı ortaya koyacak olanın Kürtçe ve Kürtçenin lehçeleriyle düşünmek, konuşmak, okumak ve yazmak olduğu bir saniye bile hafızalardan çıkarılmamalıdır.

Demokratik Ulus, Demokratik Özerklik Ve Tarih

Toplumsal yaşamı oluşturan tüm maddi ve manevi kültür öğeleri, insanlık tarihinden kopuk olarak ele alınamaz. Bir bütün olarak insanlık tarihinin ürünüdürler. Fakat farklı za-

man dilimleri içinde ve farklı mekanlarda yine tarihten ve insanlıktan kopuk olmadan oluşan maddi ve manevi kültür öğeleri vardır. Bunlar belli bir toplumsal form örgütlenmesine tekabül ederler. Bunun için belli formlara tekabül etme anlamında hiçbir oluşum zamansız ve mekansız gerçekleşmemiştir. Demokratik ulusu tanımlayan tüm unsurlar da bu diyalektik içinde halkların kimliği haline gelmiştir. Dolayısıyla demokratik ulus ve onun bileşenlerinin tarih içinde konumlandıkları yeri, zamanı ve mekanı doğru tespit etmek, demokratik özerklik çalışmalarında sağlam bir teorik alt yapıya kavuşmak ve var olan belirlemeleri derinleştirmek için ilkesel bir çalışma olmaktadır. Önderlik bu kapsamda önemli tespitlerde bulunmuş ve veriler sunmuştur.

Toplumsal doğanın komünal demokratik özünü ifade eden kültürel değerler, en az beş bin yıldır devlet merkezli sınıflı uygarlık güçlerine karşı direniş içindedir. Demokratik ulus kimliği haline gelme başarısını göstermiş ve kalıcılışmış değerler, aynı zamanda anı anına direniş içinde olan toplumsallığı ifade eder. İşte demokratik özerklik, bu direnişin tarihsel arka planını ortaya koyarak dayandığı mücadele zeminini demokratik ulusu inşa ederek işleyen ve gelişen bir forma dönüştürecek olan güncelleştirme programıdır. Kuşkusuz ki demokratik ulus da toplumsal bir formdur. Ancak güncelde ulus-devlet saldırı ve baskılarından dolayı işlevselliğini tam olarak ortaya koyamamaktadır. Demokratik özerklik ona bu işlevselliği kazandıracak inşa eylemidir. Toplumsal kültürün zenginlik ifadesi olan değişik dil, din, düşünce, maddi yapılar gibi olguların toplumsal tarih içinde neyi ifade ettiği bilince çıkarıldığında, daha iyi görüleceği gibi demokratik ulus tarihsel bir realitedir.

Kapitalist sistemin iktidar biçimi olan ulus-devletin yarattığı sorunlar, özünde demokratik ulusu baskılamasından ileri gelmektedir. Kapitalist sistem, ulusu devletin egemenliğine alarak çıkarlarını güvenceye almayı amaçlamıştır. Bu amacı, ulusu demokratik karakterinden uzaklaştıran milliyetçi ideoloji ile

gerçekleştirmiştir. Ulusu zamansız ve mekansız düşünmeye, ulusal kimliği oluşturan bilim, sanat, edebiyat, din-mezhep, tarih ve diğer kültürel değerlere aşırı vurgu yapıp adeta onları dinselleyen milliyetçilik yoluyla ulusu devlete bağlamak isteyenlere karşı, demokratik ulusun tarihsel bir direnişi vardır. Son dört yüz yıllık tarih, bunun kanlı örneklerine tanık olmuştur. Ulusun ulus-devlet yoluyla "demir kafes" e konulmak istenmesine karşı ulusun demokratik öğeleri 400 yıl boyunca direnmiştir.

Kapitalist modernitenin insanlığa yaptığı bir kötülük ise ulusal farklılıkları dinselştirmek, çeliştirip çatışma kaynağı haline dönüştürmek olmuştur. Bunun temelinde tarihsel olarak egemenlikli anlayışın, dini sadece siyasal bir olgu olarak ele alması vardır. Demokratik özerklikte tarih anlayışı sosyolojik ve kültürel tarih anlayışıdır. Bunun için de, Önderliğin "*tarih sosyolojikleştirilmeli, sosyoloji de tarihselleştirilmeli*" belirlemesini esas almak temel yaklaşımımız olacaktır. Önderliğimiz, "*tarih şimdidir*" belirlemesiyle güncelde yaşanan gerçekliğin tarih ile bağını kurmaktadır. Bu bağ kurulurken de ağırlıklı bölümünde, toplumsal yaşama rengini vermiş, değişerek bu güne gelmiş maddi ve manevi kültür değerlerinin varlığı esas olacaktır.

Demokratik özerklik bir toplumun, hangi savaşları kazandığını, kaç devlet kurduğunu, kaç halka diz çöktürdüğünü, kaç büyük imparator çıkardığını kendi tarihi olarak kabul etmez. Demokratik özerlik tarihi, kralların ve egemenlerin buyruklarıyla yapılmış bir olgu olarak da ele almaz. Bunun yerine bir toplumun ne kadar üretim yaptığı, köy ve şehir kurduğu, kaç toplumsal formdan geçtiği, ne kadar bilim ve sanat yaptığı, iktidar ve devlet saldırılarına karşı ne kadar ve nasıl direndiği gibi gelişmeleri esas alır. Demokratik özerkliğin tarih anlayışı, toplumsal tarihin komünal demokratik değerlerinin oluşumlarını ve gelişmelerini, kendi zaman ve mekanı içinde ele almaktır. Toplumların bir biriyle ilişkilerini, egemenlerin kendi aralarındaki ilişkilerinin

yanında ya da gölgesinde ele almaz. Bu ilişki tarzını da inkar etmez. Ancak halkların kendi aralarındaki, din, dil, kültürel, ekonomik, askeri ve siyasi ilişkilerini ve gerginliklerini egemenlerden ayırıştırarak ele alır. Halklar arası ilişkiler ağırlıkta kültürel ilişkilerdir. Bunun en çarpıcı örneği Kürt-Türk, Kürt-Fars halkları arasındaki ilişkilerdir.

Demokratik özerklik bu tarih anlayışı gereği öncelikle halklar arasındaki tarihsel bağları güçlendirme projesi olarak görülmelidir. Halklar arasında kurulmuş tarihsel bağları demokratik ulusun zengin kültürel birikimlerine göre yeniden düzenler. Günceldeki çıkış noktasını bu ilişkilerin geçmişte yaşanan örneklerin toplumsal yaşamın mirasına dayandırır. Ulus-devlet sürecinden önceki tarihi dönemlere bakıldığında toplumlar arası ilişkilerin hiçbir zaman coğrafik sınırlar tanımadığı, ayrı dil ve kültürlerin halklar arası paylaşımları engelleyemediği görülecektir. Toplumsal formun ulus halini kazandığı dönem, Önderliğin deyimiyle tesadüfî olarak kapitalist evreye tekabül etmiştir. Kapitalist modernite, kurumsal ve pratik iktidar aygıtı, ulus-devlet ile ulusları ulusal sınır dediği açık cezavlerine mahkûm etti. Ve çıkarları için bunun yoğun propagandasını yaparak tarihin en büyük kültürel katliamlarını gerçekleştirdi.

Kapitalist sistem döneminde yaşanan en ciddi sapmalardan biri de toplum-coğrafya-kültür bağlarını kopartmak ya da çok daraltmak olmuştur. Bu yolla da yaşamda tek tip kültür ve kişilik oluşturulmuştur. Kuşkusuz tarihsel gelişim süreci içinde toplulukların bir coğrafyayı kendileri için yurt edinme durumları olmuştur. Bu da halklar için gerekli bir kültürdür. Ancak yurt sınırlarını "hapishane duvarlarına" çevirmek, kapitalist sistemin ve ulus-devletlerin icadıdır. Belirlenmiş sınırları ya da ulus-devlet yasalarını aşmanın dinlerdeki tanrı kavramını reddetme ile eşdeğer hale getirilmesi, toplumsal ilişkileri özellikle de coğrafya ile kültür bağını tahrip etmiştir. Her kültürün kendisine dayanak yaptığı bir coğrafyası vardır. Feodal çitlerin yerine ulus-dev-

let sınırlarının tıpkı hapisane duvarları gibi toplumu çepeçevre sardığı bir coğrafyada kültürlerin gelişmediği tam tersine yok oldukları görülmüştür. Böylece halklar arası kültürel ilişkiler kopartılıp, yaşamın doğal organik akışı engellenmiş ve halklar arasında çelişkiler yaratılıp çatışmalara yol açılmıştır.

Demokratik özerklik halklar arası ilişkilerde sınırları, devletlerin kendi tarihi içinde yaratmış oldukları "hapisane duvarlarını", ege-menler arası siyasi anlaşmaları-anlaşmazlıkları tümüyle görmezden gelme de esas almaz. Toplumlar arasındaki kültürel bağları toplumsal yaşamın doğası gereği daha doğru ve de-

özerklik, halkların ortak yaşamını güçlendirip demokrasi alanını genişleten bir perspektifi esas alır. Kürdistan demokratik özerkliği, başta Türkiye halkları olmak üzere komşu tüm halkların kendi kimlik ve kültürleriyle yaşamaları için öncülük görevini yerine getirir. Demokratik özerklikte coğrafik sınırlar esas alınmaz. Yan yana beraber yaşayan toplulukların kendi yaşamlarını örgütleyerek kendilerini bir irade olarak ifade etmelerine dayanır.

Demokratik özerklik çalışmasında tarih alanında yapılacaklardan biri de Kürtlerin kendi tarihleriyle köklü ve daha derinlikli bir bilinçle buluşmalarını sağlamak olacaktır. Tarihi ile buluşmamış bir halkın yurtseverlik duyguları zayıf olur; bu yüzden kimlik değerlerinin de yeterince bilincinde olmaz. Bu gerçeklikten hareketle, Kürtlerin Kürdistan coğrafyasıyla tarihsel bağları ortaya konularak tüm halk kesimlerinin Kürdistan tarihi konusunda aydınlanmaları sağlanır. Kürt kültürünün zaman-mekan bağlamında hangi süreçlerden geçtiğini belgeler ile kanıtlayarak halkı bilinçlendirmek temel bir demokratik görev olmaktadır. "Tarih şimdidir" ilkesi gereği halk olarak güçlü ve güçsüz yanlarımızın tarih içinde nasıl oluştuğunu bilince çıkarmalıyız. Tarihin aynı zamanda birikmiş bir tecrübe olduğunu bilerek içinden geçtiğimiz dönemin sorunlarını çözecek gücü tarihimizden alabilmeliyiz. Özellikle güncelleşmiş tarih olan özgürlük mücadelemizin direniş kültürü ve tarihi her tür sorunu çözecek gücü vermektedir.

Kültürümüzün oluşumunu tarihsel süreçleriyle ele aldığımızda hem halklar tarihine hem de demokratik mücadeleler tarihine katkı yapacağımız gerçeği ortaya çıkmıştır. Üzerinde önemle durulacak yanların başında tarihimizin evrenselliği olarak bu noktadır. Önderlik "*Kurdi olan evrenseldir*" dedi. Bu ilkenin kültürel tarihimizle bağı her geçen gün daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Halk tarihimiz özgürlüğün, direnişin ve kardeşliğin tarihidir. Denebilir ki uygarlık sistemine karşı binlerce yıldır kesintisiz direniş sergileyen kimi dönemlerde öncülük düzeyinde rol alan bir

Tarihin

aynı zamanda birikmiş

bir tecrübe olduğunu bilerek içinden

geçtiğimiz dönemin sorunlarını

çözecek gücü tarihimizden

alabilmeliyiz

mokratik görür. Bu temel tespitlerden hareketle Kürdistan demokratik özerkliği, Kürtlerin beraber yaşadığı haklarla arasında mevcut olan bağlarını bu eksenle ele alarak halkların demokratik özgür birlikteliğini inşa eder.

Devletlerin hem ön plana çıkarıp adını kullandıkları halk, hem de sömürgeleştirmek istedikleri halklar ile tüm ilişkileri sömürü üzerine kuruludur. Hak ve adaletten uzaktır. Baskıcı ve inkarcıdır. Doğaları gereği devletlerin halklarla bağları, halkların demokratik duruşlarının inkarı temelinde kurulmuştur. Bu bağlamda Türkiye devletinin Kürt halkına yaklaşımını özce inkar ve imha kavramlarıyla açıklıyoruz. Kendi içinde değişiklikler arz etse de bu ilişki biçimi tüm devletler ile halklar arasında mevcuttur. Bu nedenle Demokratik

Kürt kültürü ve tarihi vardır. Bu duruş uzun tarihsel gerçeklikten dolayı kültürümüze direngen bir yapı kazandırmıştır. Bu realiteyi Kürt insanının günlük davranışında, yaşama biçiminde görmek mümkündür. Aşiret kültürünün halen güçlü olması, kadının toplum içindeki algılayış biçimi, zengin lehçeleri, folklorik bir halk olmamız gibi daha birçok özellik ile bu gerçekliği kanıtlamaktadır. Kürt halk kültürü kadın öncüllüklü, neolitik tarım köy devrimi yapan bir ayrıcalığa sahiptir. Bu ayrıcalığın oluşumuna yol açan maddi kültür değerlerinin neler olduğunu ortaya çıkarıp kendi kimliğinde yaşamaya güç katmak gerekmektedir. Bu açıdan Kürtleri kırsalda, köy ve dağlarda aramak en doğrusudur. Kürt halkı dağlı bir halktır. Bunun kültürdeki izlerini, yansımalarını kendisine vermiş olduğu karakteri incelemek somutlaştırıp güncelleştirmek tarih çalışmasının işi olmaktadır.

Kürdistan coğrafyasının özgünlükleri, toplumsal tarihin bu topraklarda başlamasına olanak sağlamıştır. Toplumsal yaşamın devamlılığı içinde Kürt halkı birçok toplumsal form tanımıştır. Değişen toplumsal formların Kürdistan'daki farkı bu formların esasta devletleşmemiş biçimlerinin güçlü yaşam bulmasıdır. Aşiret kültürü buna en çarpıcı örneği teşkil eder. Bu hususla bağlantılı diğer bir özellik Kürdistan'da yaşayan dinler, inançlar ve bunları yaşatan maddi manevi kültürleridir. Kürt halkının tarihsel direniş mirasının temsil edildiği zengin bir kültür de böyle oluşmuştur. Başta Ezidilik ve Kürt Aleviliği olmak üzere halk kimliğimize renk katan onun tarihi ile arasına köprüler kuran daha birçok inanç ve kültür mevcuttur. Bu kültürlerin maddi ve manevi değerleri de demokratik özerkliğin tarihi kapsamına alınacak değerlerdir. Bu kültürlerin her birisi kendi başına, akademik faaliyet alanlarında incelemeye konu olacak kadar kapsamlıdır. Güncellik kazanmaları demokratik ulus kimliği ile daha güçlü buluşmaları ve görünür kılınmaları olması gerektir.

Diğer halkların Kürtleri bir halk olarak yetince tanıyamamaları, devletçi uygarlığın

Kürtlere yaklaşımından kaynaklıdır. Bunun için kardeşlik temelinde Kürt kültür ve toplumunu, tarihi üzerinden diğer halklara tanıtmak gerekmektedir. Özellikle son arkeolojik kazılarda ortaya çıkan eserlerin-verilerin ortaya çıkardığı tarihsel gerçeklerin herkes tarafından bilinmesini sağlamak demokratik özerkliğin başlıca görevi olmaktadır. Halk olarak tarihimi-zin gösterdiği bir önemli özelliğimiz de en eski yerleşik yaşam tarihine ve bölgemizin en zengin kültürüne sahip olduğumuz gerçeğidir. Kürt kültür değerleri araştırılıp incelendiğinde rahatlıkla görülebilecek özgünlüklerinin başında, birçok kültürel değerimizin "ilk" olma ayrıcalığına sahip olmaları gerçeği gelir. Bu bir kültür için orijinal olmaktır. Kürt kültürünün tarihsel gelişimi içinde en belirgin yanı

**Demokratik özerklikte
yurtsever insan, dili gibi
tarihini de bilendir. Bu bir ilke
düzeyindedir. Bu yurtseverlik görevi
halkımızın sahip olduğu komünal
demokratik değerlerini
açığa çıkartır**

kültürlere kaynaklık eden orijinalliyidir. Doğru ve yeterli bir kültür tarihi araştırması incelemesi ile Kürt kültürünün dışı ne verdiği ve dıştan ne aldığı gerçeğini açığa çıkarabilmeliyiz. Kültürel kimliğimiz üzerinde yapılan spekülasyonların bir nedeni tarihimizi bilemememiz; ikinci bir nedeni ise, kendimizin olan değerleri açığa çıkarıp onlara gereken değeri vermeyişimizdir. Demokratik özerklikle bu eksikliğin de giderilmesi gerekecektir.

Demokratik özerklikte yurtsever insan, dili gibi tarihini de bilendir. Bu bir ilke düzeyindedir. Bu yurtseverlik görevi halkımızın sahip olduğu komünal demokratik değerlerini açığa çıkartır. Ülke topraklarımız ve kültürel mi-

rasımızın onca zenginliğine rağmen bugün çok az insanımız bu zenginliğin farkındadır. Kürtlerde tarih ve kültürünü bilmeme daha hakimdir. Sömürgeciliğin inkar ve asimilasyonundan dolayı bu öylesine bir yabancılaşma düzeyine vardırılmıştı ki kendisine Kürt aydın-yazar sanatçısı diyen bir çok kişi bile bu tarihsel kültürel zenginliğin bilincinde değildir. Demokratik özerklikle beraber Kürtlerde tarihini kültürünü öğrenme, yaşama ve yaşatma seferberliği başlatılması gerekir. Bunun için hızla Tarih Akademileri'ni açmak temel bir ihtiyaç olarak ele alınabilmelidir. Basın-yayın organları ve sanat alanı bu konuda eğitici rolünü her dönemden daha çok oynayabilmelidir. Bu konuda kitaplar yazmak, broşürler ve tarih atlasları hazırlamak, seminerler vermek yine tiyatro, sinema, belgesel, resim ve heykel gibi sanat kollarını daha çok işlevselleştirmek ihtiyaçları önemli oranda giderecektir. Bu konuda tarihi kültürü güncelleştirmek, bugün yaşayan tarihi kökleriyle buluşturmak kutsallık derecesinde bir faaliyet olmaktadır.

Ülkemiz bir açık hava müzesidir. Suları gibi tarihi mekanları da çoktur. Her tarafı sit alanlarıyla doludur. Kazı yapılan yerlerden çok yapılmayan alanlar daha fazladır. En son Grê Navikê'de (Göbeklitepe) ortaya çıkan eserler ülke topraklarımızın ne muhteşem bir tarihsel derinliğe ve güce sahip olduğunu bir kez daha gösterdi. Yaşanan bu tarihin gücüyle kendi gerçeğimize geri dönüşümüzün ne muhteşem bir şey olacağı ortadadır. Kürt halkı olarak bu muhteşem geri dönüşü sağlamamız halinde kendimizle ne kadar gurur duysak da az olacaktır. Hak edilen yaşam o zaman kazanılacaktır. Bugün Kuzey, Güney Batı ve Güney Kürdistan olarak adlandırılan ülkemizde tespit edilen en eski ve tarih başlatıcı birçok bulguya ulaşılmıştır. Ancak halkımız üzerindeki sömürgecilik ve siyasi yasak, bu tarihin somut verileri olan kültürleşme ürünlerinin Kürt halkının tarihi ve kültürü olduğunu tam olarak itiraf etmemektedir. Kültürümüz ve tarihimiz üzerinde uluslararası yasak vardır. Demokratik uluslaşmayı demokratik özerklikle derin-

leştirirken, kültür kırım olan bu kırımı da bertaraf etmekle karşı karşıya bulunmaktayız. Bunun için gerekli bilimsel araştırma inceleme yapmanın koşullarını hazırlamalıyız. Ortaya çıkmış kültür değerlerimize sahiplik, geçmiş ve geleceğe sahip çıkmaktır şiarıyla ulusal duyarlılık geliştirilmelidir. Hızla yapılması gereken önemli çalışmalardan biri de ülke topraklarımızda duran tarihi mekanları ve eserleri koruma bilincini ve örgütlemelerini geliştirmek olmalıdır.

Tarih konusunda bir diğer önemli husus ise şimdiye kadar açığa çıkmış kültür mirasının hem bu topraklara hem de halk kimliğimize ait olanların en azından bir dökümünü yapmak ve kayıt altına almaktır. Yine başta İngiltere, Fransa ve Almanya gibi yerlere kaçırılmış olanları olmak üzere, ülkemizden kaçırılan eserlerin neler olduğunu ve bu eserlerin geri getirilmesinin yol ve yöntemlerini araştırıp bulmaktır. Yine bilindiği kadarıyla Türkiye devleti de Kürdistan'daki kazılarda ortaya çıkmış kimi belge ve eserleri Kürtlere ait olduğu için ya imha etmiş ya da çok gizli yerlerde tutmaktadır. Bu konuda birçok katliamcı uygulama bilinmektedir. Örneğin Cumhuriyetin ilk dönemlerinde devletin Kürdistan'daki asimilasyoncu politikalarını yürütmek ve denetlemekle görevli "Umumi Müfettiş"lerden 1935'te İsmet İnönü tarafından, birinci Umum Müfettiş olarak atanan Abidin Özmen'in yaptıklarıdır. Bu yönlü birçok katliam uygulamasına maruz kalmış kültür değerlerimiz, bugün de barajlar politikasıyla bir daha açığa çıkmasın diye sulara gömülmek istenmektedir. Tarih bilincimiz ve örgütlülüğümüz, tarih ve kültür değerlerimizin boğdurulmasıyla asıl idam edilenin bir halk olduğunu esas alarak koruma tedbirlerini de geliştirmekle görevlidir. Barajlar politikası, Kürtler için tarih ve kültür katliamıdır. Demokratik özerklik için güncel görevler ve sorumluluklarının başında barajları durdurmak, alternatif enerji projelerini önermek ve devreye koymak gelir.

Aktüel bir konu olarak da, değiştirilmiş isimler sorunu da tarih kapsamında ele alın-

bilir. Hem dil yasağından hem de tarih ve kültür düşmanlığından kaynaklanan ve dünyada benzeri olmayan bu uygulamanın faşizm olduğu ortadadır. Yasaklanmış, değiştirilmiş Kürtçe isimlerin yeniden kullanılmasını sağlamak tarih ve kültürel değerlere sahip çıkmanın gereğidir. Kürtler bu faşist uygulamayı pratikte çok kolay boşa çıkaracak tutum olan Kürtçe isimleri ısrarla(dağ ova, sular, şehir kasaba, koyler gibi) kullanmalıdırlar. İnadına çocuklarına Kürtçe isimler özellikle de QWX harflerini içeren isimler takmalıdırlar. Bu isimlerin kütüklerde yazılıp yazılmamasının önemi yoktur.

Bir diğer önemli husus ise tarihi eser kapsamına giren tüm değerlerimizi eldeki olanaklarla korumaya almak ve koruma tedbirlerini geliştirmek yapılabilecek en değerli işlerden olacaktır. Müze kütüphane gibi kurumlara ağırlık verilerek eldeki değerlerimizi koruma altına alabilmeliyiz.

Demokratik Ulus, Demokratik Özerklik Ve Sanat

Sanat bir toplumsal inşa eylemi ve kültürel yeniden yaratım sahasıdır. Tıpkı dil gibi sanat da ait olduğu toplumun kültür değerlerinden ve tarihinden beslenmektedir. Sanat karakteri gereği toplumsal yaşamın her alanıyla direkt ilişki içindedir. Toplumsal üretim alanlarını oluşturan sahalara kültürleşme dersek, sanat kültür değerleriyle en çok alıp veren bir yenilenme eylemi, üretimi olmaktadır.

Uygarlık tarihi içinde ama özellikle de kapitalist dönemde en çok saptırılmış alanlardan biri de sanat olmuştur. Bunun başlıca nedeni sanatın toplumla olan direk bağıdır. Uygarlık sistemi toplumsal komünallikten bir sapma halidir. Bu sapma halinin kendisini en çok dışa vuracağı ve olumsuz etkide bulunacağı alanlar da tartışmasız bir biçimde toplumsal komünal özellikleri güçlü olan alanlar olacaktır. Nasıl ki kadın toplumsal yaşamın kuruluşunda öncülük yaptığı için sınıflı uygarlık sürecinde adım adım yaşamdan koparılmışsa, sanat da bunun gibi zaman içinde özünden uzaklaş-

ılmıştır. Ve bugün toplumu yozlaştıran bir araç olarak egemenlerin elinde asıl işlevini göremez duruma getirilmiştir. Sınıflı uygarlığın sanatla çelişkisinin diğer bir nedeni de sanatın ahlaki yanından kaynağını almaktadır. Bilindiği gibi sanat ahlaklı yaşam düşüncesi olan bir değere inanarak kabullenme fikrinin ilk pratik eylemi olarak doğmuştur. Toplumsal yaşam ahlaki birlikteliktir. Toplumsal yaşam kuralları ahlak kurallarıdır. Yani yaşam için kural olarak bilinen olmazsa olmaz kabilinde etkisi olan kurallar, ahlak denilen olgunun kendisi olmaktadır. Kapitalizm ahlaki

**Sanat ahlaklı yaşam
düşüncesi olan bir değere
inanarak kabullenme fikrinin ilk
pratik eylemi olarak
doğmuştur**

yapıyı en çok dağıtan bir sınıflı uygarlık sistemi olduğu için sanat kapitalist dönemde varlık gerekçesinin tersine dönmüştür.

Sanat bir kültürün özgün ve özerk yanlarını en güçlü yansıtan bir alandır da. Sanat maddi ve manevi kültürü kendi özgün dili içinde beraber işler. Sanata konu olan kültür değeri sanatın dilinde yeniden üretilir. Bu özelliğinden ötürü kültür, tarihi ile bağları en güçlü olması gereken sanattır. Sanat bir kültürün geçmiş, bugün ve geleceğini iç içe verme ayrıcalığına sahip tek alan olmaktadır. Bir sanat ürününün etkili olmasına, kalıcılığınca felsefik olarak da estetik olmasına kaynaklık eden onun bu yanısıdır. Sanat toplumsal yaşamın ve kültürün güzel olanı ile ilgilidir. Önderlik "güzel olan ahlaki ve politiktir" dedi. Demek ki sanat toplumun en güzel işlerini arayıp bulma ve toplumsal işleri güzel yapma eylemidir.

Toplumsal yaratımda sanat aynı zamanda en yoğun bilinç ve duyu gerektiren alandır. Sanatın tarih ve kültürle bağının çok derin olması gerçeği sanat eserleri için sıradan bir bilinç ve duyunun bu iş için yetmeyeceğini açıklar. Bir sanatçının ya da bir toplumun duyu ve düşüncelerini yine yaşamın demokratik ölçülerini en iyi yansıtan sanat eserleridir. Sanat da dil gibi diğer kültürel alanların hepsinden daha çok bir toplumu kendi başına en iyi yansıtmaya ve tanıtmaya kapasitesine sahiptir. Sınıflı uygarlık gibi demokratik uygarlık kültürü ve toplumsal formları da sanat eserlerinde kendilerini yansıtmışlardır. Halk sanatları olarak bildiğimiz sanat ürünleri, halkların zengin folklorik öğelerinin tümü demokratik toplumun sanatsal kimliğini yansıtır. Sınıflı uygarlıkla beraber sanata konu olan başlıca olgu halkların devletçi sisteme karşı direnişi ve bu direnişin sonuçlarından doğan kültürü olmuştur. Sanat zalimin zulmüne karşı mazlumların direniş zırhlarından en önemlisidir. Tarih boyunca kültür-sanat insanların ezici bir çoğunluğunun her zaman egemenlere karşı halktan yana duruş içinde olmaları bundan kaynaklanmıştır.

Sanat tarihi, felsefesi, sanatçı ve sanat eserlerinin taşıması gereken özellikler konusunda belirtilecek birçok kapsamlı nokta vardır. Felsefede kendi başına bir alan olarak estetik, toplumsal alanda da kendi özgünlüğü içinde toplumu kucaklayan sanat mevcut durumunu aşarak "güzel geleceği" toplumla beraber inşa etmek için öz gücüne kavuşmak zorundadır. Başka bir arayış sanat açısından güçten düşmesi, topluma karşı sorumluluğunu yerine getirmemesi olacaktır. Egemen anlayışın elinde yaşanan durum, sanata ihanettir. Kutsalı dillendirerek tarihsel yol yürüyüşüne başlayan sanat, içine düşürüldüğü lanetli durumu asla kabul etmemelidir. Lanet tükenmişliğin ve ölümün başka bir biçimidir. İçinde bulunduğumuz çağda toplumsal yaşamı sarmış çirkinliklerin bir nedeni de sanatın "adı sanatçı olan bazılarınca öldürülüyor" olmasıdır. Artık sanat dirilmekten başka bir şansa sahip değil-

dir. Bu diriliş ile ait olduğu toplumu güzelleştirme görevini yerine getirmekle sorumludur. Sanatın topluma karşı sorumluluğu kendisinde barındırdığı ahlaki gerçeğinden kaynaklanır.

Sanatın asıl işlevi olan toplumsal yaşamı yeniden yaratma özelliği en çarpıcı demokratik ulusların yaşamında ortaya çıkacaktır. Devletçi zihniyetin ulusları cendereye alan baskısı, birçok kültür değeri ve alanını bitirdiği gibi çok açık bir şekilde sanatı da bitirmiştir. Sanatın eski kutsallığı, gizemi, etkisi kalmamış gibidir. Demokratik ulus devletçi zihniyetle milliyetçileştiren kapitalist modernite, iktidarı için ulusa ait kültür değerlerinin hangilerinin daha çok sanatsal olduğuna değil hangilerinin devlet ve iktidara yaradığına bakmıştır. Bu realite sanat adı altında yapılan birçok işin zanaat olmasına yol açmıştır. Sanat gibi bir alan yaratıcılıktan uzaklaşmış ise nedeni kapitalizmde yapılanın sanat değil zanaat usulü tekrarlar olmasıdır. Taklittir. Demokratik ulus inşasında tarihin büyük "ırmak akışı" kendisini esasta sanatta gösterecektir. Halkların demokratik karakterlerini kısmen örgütledikleri, güç olmaya başladıkları Rönesans dönemi Avrupası, Fransız ve Rus Devrimleri öncesi ve sonrası kısa sürelerde şahlanan sanatsallık bunun en harika göstergeleridir. Sanat alanının bu yükselişi demokratik ulus inşasını derinleştiren Kürdistan'da da bu tarihsel çıkış olanaklarına kavuşmuştur. Kürdistan demokratik özerkliğinde sanat, Kürt ve Ortadoğu Rönesansına öncülük temelinde katılmakla mükelleftir. Kürdistan demokratik özerkliği sanat ve edebiyat alanlarının kendi kimliklerine kavuşmasını da ifade eder. Kültürlerin doğasında olan özerklik daha çok da sanat ve edebiyat sayesinde bunu sürdürmektedir.

Sanat alanına düşen bu stratejik görevden dolayı sanatın Kürdistan'da her şeyden önce kendi mecrasında akmayı başarmasını kaçınılmaz kılar. Demokratik özerklikle Kürt sanatı kendi kimliğini daha belirgin çizgilerle göstermek durumundadır. Bunun başarılı yolu Önderlik felsefesinde ve ideolojisinde derin-

leşmiş sanatçılıktan geçer. Yaygınlaştırılmış felsefik, ideolojik eğitime paralel mesleki eğitimler ve yoğun pratikle eserler vermek, demokratik özerklik sürecinin temel sanat yaklaşımıdır. Demokratik ulusun inşa sürecine sanat alanı hem inşa eylemcisi olarak katılır, hem de geniş bir örgütlülüğe kavuşturarak kendisini inşa eder. Bu katılım biçimi için akademikleşme çalışmasının da temel bir ihtiyaç olduğunu belirtmek gerekir. Ulus kimliğine hizmet eden tüm kesimleri demokratik ilkeler çerçevesinde bir araya getirerek kurumlaşmasını derinleştirmekle yükümlü olan sanat alanı, kendisini özellikle de bu dönemde kapitalist sanat anlayışından kurtarmaya özen gösterir.

Önderlik savunmaları demokratik toplum manifestosu olduğu kadar Kürdistan ve Orta-doğu Rönesansına öncülük edecek olan sanatın da manifestosudur. Demokratik özerklik yolunda ahenkli bir yürüyüş için sanat ve edebiyatın kökleri ile buluşarak toplumda kutsallık yaratan özüne dönüşü sağlanmalıdır. Demokratik ulusların sanat anlayışı kaynağını halk kültürlerinden ve onların bugünkü direnişlerinden alır. Sınıflı uygarlığın kültürüne karşı halkların direniş mevzilerinin ön safları her zaman sanatın olmuştur. Halklar devletçi uygarlığı en kolay ve erken sanat ve edebiyat alanında teşhir eder ve boşa çıkartırlar. Gerçek kültür-sanat insanların tarihin kimi dönemlerinde yakılmaları, yerlerinden yurtlarından sürülmelerinin nedeni sanatın bu gücünden ileri gelmiştir. Uygarlık sanatın bu etkili gücüne karşı saldırısını sadece kaba fiziki yöntemlerle yapmamıştır. Kendi ideolojik ve maddi gücünü de kullanmıştır. Demokratik ulus ve onun inşa süreci olarak demokratik özerklik bu saldırıyı ideolojik bilinç ve örgütlemeye boşa çıkartmayı esas alır. Demokratik ulusu kendi renkleriyle var eden tüm alan ve değerlerin örgütlenmesini hedefleyen demokratik özerklik en çok da sanat gibi öncü alanların örgütlenmesini gerçekleştirir. Demokratik özerklik "sanat ideolojisiz, sanat hareketi de örgütsüz olmaz" ilkesel yaklaşımına

başköşede yer verir. " Sanatın yüce ve kutsal duygu düşüncelerin eseri olması onun mutlak suretle bir ideolojiye dayanmasını beraberinde getirir. Sanat alanının birçok dalının olması, her sanat dalının da kendi içinde birçok enstrümanın birleşmesiyle icra edilmesi, bu alanın özgün örgütlenmesini kaçınılmaz kılar. Yine sanatla yan yana, onu tamamlayan diğer çalışma alanlarını da bu eylem alanına eklediğimizde çok geniş bir yelpaze açığa çıkar. Sanat alanını aktifleştirecek bu kesimlerin ve işlerin kendi içinde organize edilmesi gerekmektedir. Daha doğru bir deyimle bu organizasyonu aşan koordine edilmeyi gerektiren bir nicelik ve nitelik ortaya çıkarmaktadır. Bu da sanat örgütüdür. Her yerelin kendi tarihsel kültürel özgünlüğüne göre gerekli olan sanat akademileri, dernek ve kurumlarına kavuşması gerekir. Bu kurum ve kuruluşlarla sanat alanı binleri bulan bir topluluğa dönüşmüş olur. Sanat alanlarının tümünün demokratik özgür bireylerin yaratımları yanında komlarla icra edilmesi gerçeği sanat sahasını tam bir kültür sanat hareketine dönüştürmektedir. Belirtilen bu özellikler, sanatın örgütsüz olamayacağını kanıttır. Sanatı örgütsüz yapanlar sanatı, sanat değerini satanlardır. Bu devletçi uygarlığın iktidar kültürünün sanat anlayışıdır. Demokratik özerklik sanat hareketini geliştirmenin ideolojiden geçtiğini, örgütlenerek yol alacağını bilerek kararlar alır.

Demokratik özerlikte sanat elit kalmaz. Sanatçı toplumuna üstten bakamaz. Sanat ürünlerinin demokratik özerklik sisteminde toplumla paylaşılması da kapitalist sistemdeki gibi olmaz. Özü gereği zaten etkili olan sanat ürünlerini, toplumdan uzaklaştırarak sanatçıyla toplum arasına bentler kurarak, şatafatlı yoğun propagandalı yarışmalarla "sanat eserleri etkili olsunlar, sanata değer veriyoruz" adı altında sunmanın hiçbir anlamı yoktur. Bu sanatı pazara sunmaktır. Sanat toplumun vicdandır. Bunun için demokratik özerklik halkların vicdanlarının sesi olan sanatı satışa çıkarmaya izin vermez. Sanatı toplumsal yaşamın bir ihtiyacı olarak gören demokratik özerklik

"Her Yerde Sanat" esprisini esas alır. Sanat anlayışı aynı zamanda uygarlığa karşı direniş olan halk kültürlerinin, demokratik ulus aşamasındaki sanat felsefesinin bayrağında "Savaşan Özgürleşir, Özgürleşen Güzelleşir, Güzelleşen Sevilir" ilkesi yazılıdır. Bu estetik yaklaşımla çağımızın en etkili sanat eserleri, kaosa girmiş insanlığa demokratik komünal yaşam yolunu gösterecek olanlar olacaktır. Bu, aynı zamanda kapitalizmin "at gözlüklü teneye yürekli" yaptığı bireye ütopya kazandıracak ve demokratik ulus sanatının icrasına güç verecek bir yaklaşım olacaktır.

Kuşkusuz ki, kapitalist sistem sanatı eğlendiren bir olgu derekesine düşürmüştür. Bu, toplumdaki kopan sanat ve sanatçının varacağı yerdir. Demokratik özerklikte sanat; toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi, toplumu ortak ruh ve duyguda motive etmek, çok acımasız olan irade dışı durumlar karşısında teselli vermektir. Bunun yanında sanat, insanlığın kendi yaratımlarının güzelliğinin gücünü görmesine hizmet etme anlayışı ile icra edilir. Sanatın insan duygu ve düşüncesinde yarattığı coşkuyu sadece eğlenmek olarak tanımlamak ve bunu da bir sektöre dönüştürmek insanlığa yapılmış en büyük saldırılardan biridir. Sanatın toplumla buluşabileceği her alanı, sanatın kendisini ifade edeceği mekanlar olarak değerlendirmek, demokratik sanat hareketi tarzında bir örgütlülüğe ve bu işi yapan sanatçıların birliğine ihtiyaç duymaktadır. Demokratik özerklik bu ihtiyacı karşılayacak projeler geliştirir. Toplumun sanat ve sanatçısıyla sanatsal bir ahenkte harmanlamak demokratik özerklik sistemi koşullarında ve mücadelesi içinde gerçekleşir.

Sonuç Olarak

Demokratik özerklik projesi kapsamında temel bir unsur olan kültür boyutunun kapsadığı dil, tarih ve sanat alanı bu yaşamsal projeye asıl özünü, amacını ve rengini verecek temel bir alandır. Bu boyut içinde tanımlanan değerler doğal bir özerklik, özgünlük arz ederler. Bu özellikleri hem demokratik özerkliği

güçlendiren hem de karakterleri gereği kendi asıl toplumsal işlevlerini de demokratik ulusun inşası olan özerklik sistemi içinde bulmalarına olanak tanıyacaktır.

Kürdistan demokratik özerklik projesinde kültürel boyut esasta Kürt halkına uygulanan kültürkırıma karşı toplumu daha iradeli, bilinçli ve örgütlü direngen kılmayı amaçlar. Halk kültürlerinde direniş karakterinin ifadesi olan kalıcılaşan değerlerin varlığı, demokratik özerklikle beraber daha güçlü harekete geçer ve halkın kimlik değerleriyle güncelleşerek daha derin buluşur. Kültür aynı zamanda kişilik demektir. Kültürel boyut, özgürlük mücadelesiyle Kürt halkında ortaya çıkmış ve tarih değerinde kişiliklerle temsile kavuşmuş gerçeği, yaşamın her alanında bir kültür olarak kalıcılığını sağlama projesidir.

Demokratik özerklikle Kürt halkı özgürleşmeye daha yakınlaşmış olacaktır. Bu projeye demokratik ulusal birliğini sağlamada da önemli bir mesafe kat etmiş olacaktır. Demokratik özerklik projesinin kültürel boyutu halkın (ların) birliğini duygu ve düşüncede yaratılmasında, anlamlı ve kapsamlı bir rol oynayacaktır. Demokratik ulusal birliğimizin zeminini kültürel boyut döşeyecektir. Kültürel boyutu oluşturan dil, tarih ve sanat alanları Kürt demokratik ulus topluluklarının tümünün ortak paydasıdır. Demokratik ulus topluluklarının etrafında çok rahatlıkla birleşecekleri kültürel boyut Kürt kimliğinin açığa çıkarılmasına en çok hizmet edecek alandır.

Kürdistan demokratik özerkliği Kürt kültürü üzerindeki yıkımı, talanı, asimilasyonu ve hırsızlığı durdurmayı da kapsamına almaktadır. Halkımızın asıl zayıflığı kendi tarih ve kültürüne karşı yaşadığı yabancılıktan kaynaklandığı için halk varlığımız sömürgeci politikalar altında savunmasız kalmıştı. Bu durum halk gerçeğimizi, çok köklü kültürüne rağmen bölgemizde soruna dönüştürmüştür. Bu proje ile güçlenecek Kürt halkı hem kendi içinde ulusal birliğini sağlayacak hem de beraber yaşadığı halklarla kardeşlik temelinde bir yaşamın kuruluşuna öncülük edecektir.

DEMOKRATİK ÖZERKLİĞİN DİPLOMASİ BOYUTU

"Demokratik Özerkliğin Diploması Boyutu: *Bu da Kürtlerin diğer halklarla, toplumlarla olan ilişkilerini ele alır. Komşu çevre ülkeler ve diğer parçadaki Kürtlerle ilişkiler olur. Diğer toplumlar ile nasıl bir ilişki istiyoruz, onlarla nasıl yaşamalıyız? Diploması boyutu bunu karşılar.*" Réber APO

Diploması için yapılan çok çeşitli tanımlar vardır. Bunların hepsinde de doğruluk payı olduğu gibi, diplomasıyı izah eden bir yanları vardır. Bunlar, diploması ile güç, diploması ile stratejik zihniyet, diploması ile siyasi irade, diploması ile tarihsel birikim vb. ilişkisini irdeleyen ya da ön plana çıkaran yanlardır.

Bunların içinde 'diploması savaşın silahlı yapılandır' ya da 'savaş diplomasının silahlarla yapılandır' gibi tanımlar en revaçta olanlarıdır. Diplomatik çalışmalar için görevlendirilmiş olan kurum ve şahsiyetlerin bağlı oldukları güçlerin çıkarlarını korumak, iradelerini karşı taraf ya da taraflara kabul ettirmek, en az tavizle en çok yararı sağlamak vb. için yaptıkları tüm görüşmeler, yürüttükleri çeşitli faaliyetler bir bütün olarak diploması konusu kapsamındadır. Halkla ilişkiler, propaganda, tanıtım, lobi çalışmaları vb. bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Diploması denince, daha çok devletlerarası ilişkiler akla gelir. Ancak, özellikle son elli yılda giderek gelişen küreselleşme, kitle iletişimindeki devrimsel gelişmeler, dünyanın küçük bir köye dönüşmesi sonucunda diplomasının de içeriği aynı olmak üzere kapsam ve aktörlerinde de ciddi değişiklikler oldu. Örneğin, uluslar arası şirketler, demokratik kitle örgütleri, sendikalar, HDÖ (Hükümet Dışı Örgütler), ulusal kurtuluş hareketleri vb. hemen her kurumun legal-illegal diplomatik ilişki ve çalışmaları geliştirdikleri görülmektedir. Bunun için diploması artık devletlerin tekelinde olan

bir eylem olmaktan çıkmıştır denilebilir. Kuşkusuz bu durum, diplomasının hala ağırlıklı olarak devletlerarası ve devletlerin denetiminde bir çalışma olduğu gerçeğini ortadan kaldırmış değildir. Ancak, salt devletlerin yürüttüğü ya da onların etkinlik alanındaki bir çalışma olmaktan çıkmıştır.

Devletlerarası diplomasının sorunların çözümü amacıyla kullanıldığını düşünmek ciddi bir yanılsama olacaktır. Özellikle devletler ve sermaye gruplarının çözümünü istemedikleri sorunlar vardır. Halklar ve toplumlar kendi başlarına bırakılsalar, aralarındaki sorunların içeriği, kapsamı ve derinliği ne olursa olsun, mutlaka bir çözüm yolu bulacaklardır. İşte bu tür durumlarda, global sermaye temsilcisi güçler, iktidar ve sermaye tekelleri bu resmi diplomasıyı devreye koyarak hem sorunları çözmeye çalışıyor gibi görünüp kamuoyunu yanıltmak, hem de sorunların çözüm olanaklarını yok etmek gibi ikili görevlerini yerine getirmiş olurlar.

Günümüzde bunun sayısız örnekleri mevcuttur. Sadece ilgili halkları ve Ortadoğu'yu değil, dünyayı da önemli ölçüde etkileyen Kürdistan ve Filistin sorunları ilk akla gelen iki tarihsel sorundur. İkisinin de halklar arasında demokratik siyasi yöntemlerle, karşılıklı saygı, ulusal toplumsal ve kimliksel tanınma temelinde özgür bir birliktelikle çözülmesi küresel sermaye tekelleri ve ulus devlet iktidamlarınca önlenmektedir. Bunun için yerine göre devlet eksenli diploması, yerine göre asimilasyon ve katliamlar devreye konulmaktadır. Diplomasının böylesine lanetli rol oynaması da sermaye ve iktidar tekellerinin diplomasıye biçtikleri misyonun diğer yüzüdür.

Tam da bu nedenlerle ezilenlerin, baskı, zulüm, sömürü altında olanların, halk topluluklarının bu alanda başarılı çalışmalar yap-

maya başlamaları devletlerin korkulu rüyalarından biridir. Kapitalist hegemonya toplumların, halk gruplarının, toplumsal siyasal hareketlerin, demokratik kitle örgütlerinin vb. bu alanda ciddi bir çalışma yürütmelerini önlemek için her yol ve yöntemi kullanmaktadır. Özellikle de devletler aşılarak halk toplulukları arasında diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi, kamuoyu oluşturmada önemli bir role sahip sivil toplum örgütlerinin birbirleriyle, ilgili çevrelerle ilişki geliştirmeleri devletlerin etkinlik alanlarını sınırlandırmaktadır. Halk toplulukları, İnsan Hakları Savunma Örgütleri, sınır tanımayan mesleki ve insani örgütlerin diplomasi yoluyla sorunlara müdahil olmalarının yolu açıldığında, devletlerin, halkların çıkarlarına karşı ilişkiler ve eylemler geliştirmeleri zorlaşmaktadır. Bu da hiçbir devletin isteyeceği bir durum olamaz. Dolayısıyla devlet dışı ilişki ve eylem birliklerinin, dayanışmanın geliştirilmemesi ya da devletlerin etkinlik alanı dışına çıkılmaması için her yol ve yöntemi denemektedirler. Rüşvetle satın almaktan tehdide, çeşitli yöntemlerle yönlendirme çabasından tutuklamaya, bu çalışmalarda yer alanların yaşamlarına kastetmeye kadar her yol mubah görülmektedir.

Bugün sayıları binleri bulan ve HDÖ statüsünde kabul edilen devletlerarası alanda rahatça faaliyet yürüten örgütlerin büyük çoğunluğunun istihbarat örgütlerinin yan kuruluşu oluşlarının temelinde yatan olgu da bu gerçekliktir. Bizzat devletlerin istihbarat örgütleri eliyle kurdukları ya da sonradan ele geçirdikleri örgütler aracılığıyla halklara, halk topluluklarının temsilcilerine, gerçek demokratik kitle örgütleri, toplumsal kurtuluş ve demokrasi hareketlerine bu alanı kapatılmaktadır.

Tüm bu kuşatılmışlığa karşı demokrasi hareketleri, toplumsal kurtuluş hareketleri, insan hakları örgütleri, sınır tanımayan mesleki ve insani örgütler bu alanı terk mi etmeliler? Kuşkusuz ki böyle bir tutum, tam da sermaye ve iktidar tekellerinin istemine uygun düşer. Adı geçen organizasyonlar da bunun bilincinde olarak, bu alanı sermaye ve iktidar tekelle-

rine bırakmamaktadır. Küresel sermayeye karşı küresel demokrasi hareketi, aralarında organik bağlar kurulmuş, küresel düzeyde bir çatı örgütlenmesine kavuşturulmuş olmasa da, diplomatik alanı tamamen sermaye ve iktidar tekellerine bırakmış değildir. Ancak, çok ciddi bir yapılanma zafiyeti içinde bulunduğu da bir gerçektir.

Devlet Dışı Diplomasi

Demokratik özerklik devletten kopuş değil, tersine devleti toplumun demokratikleşme sorunlarına duyarlı kılarak, aşırı hantal, tekçi ve tekelci bir yönetim olan merkeziyetçiliğin, âdemi merkeziyetçilik lehine zayıflatılmasıdır. Tekçi, tekelci ulus devletin, yani merkezin yetkilerini yerellerle, toplumun çeşitli katmanlarıyla paylaşmaktır. Toplumun kendi kendini yönetmesinin önünü açmaktır. Her kimlikten, cinsten, dinden, mezhepten, her meslekten vb. toplum katmanlarının kendi yerel temsilcileri aracılığıyla ya da direkt karar süreçlerine katılarak kendilerini yönetmeleridir. Yani kısacası, yerinden ve doğrudan demokrasinin uygulanmasıdır.

Bunun için de demokratik özerklikte diplomasi karakteri, amacı ve hedefleri, bilinen klasik diplomasiden farklı olacaktır. Her şeyden önce, klasik devlet ya da devletlerarası diplomasi tarzında olmayacaktır. Direkt halklar arasında ortak yaşam, dayanışma ve çalışma koşullarının yaratılmasına, güçlendirilmesine ve giderek daha üst ortak organizasyonlara gidilmesine hizmet edecek bir diplomasi olacaktır. Mutlaka bir isim koymak gerekirse buna sözcüğün tam anlamıyla halk diplomasisi ya da halklar diplomasisi denilebilir.

Bu diplomasi stratejik zihniyetle, siyasi irade ve güçle bağlantısına değinmekte yarar vardır. Arka planında stratejik zihniyet, siyasi irade ve güç olmayan bir diplomasi başarısızlığa ulaşması -konjüktürel istisnalar dışında- mümkün değildir.

Demokratik özerklik, son dört yüz yılda dünyanın başına bela olmuş ve Ortadoğu toplumsal doğasına kesinlikle hiç uymayan ulus-

devlet ve iktidar tekellerinden kurtularak doğrudan demokrasinin gelişmesinin yolunu açmaktadır. Dolayısıyla demokratik özerkliğin stratejik yönelimi devlet olmayan, devletle uzlaşmaları olsa da devlet olmayı hedeflemeyen toplulukların yönetimidir. Yani politik-ahlaki toplumun, toplum kesimlerinin doğrudan kendi kendilerini yönetmesidir. Öyleyse tüm diplomatik ilişkilerinde de devlet olmayı değil, halkların, toplulukların öz örgütlerinin yaratılmasını ve bunların birbirleriyle doğrudan demokrasi, farklılıkları içinde eşitlik temelinde ilişkilennemelerini, özgür iradeleriyle ortak organizasyonlara katılarak kendilerini yönetme-

ve AB gibi organizasyonlarla ilişkilerde de geçerli olacaktır. Yani BM, AB vb. uluslararası kurumlar demokratik özerkliğin meşruiyetini, iradesini, hukukunu tanıdıkları ölçüde, demokratik özerklik de bu kurumların meşruiyetini, iradesini, hukukunu tanıyacaktır.

Demokratik özerkliğin yürüteceği diplomasi stratejik zihniyeti bu çerçevede olacaktır. Bu çerçeveyi en geniş uluslararası düzlemde, en küçük toplumsal birimlere değin genişletip daraltmak mümkündür. Hepsinde de temel stratejik perspektif böyle olacaktır.

Kuşkusuz sağlıklı bir diplomasi için sadece stratejik zihniyetin bulunması da yeterli değildir. O stratejik zihniyeti günlük, dönemsel ve uzun vadeli planlamalarla hayata geçirecek bir siyasi iradenin varlığı da zorunludur. Siyasi iradeden kasıt, dar anlamda bir hükümet ya da yürütme gücünün varlığı değildir. Bugün onlarca hükümet, devlet vb. vardır ki bağımsız siyasi iradeden yoksundurlar. Burada sözü edilen siyasi irade, demokratik özerklik bileşenlerinin özgür iradeleriyle oluşturdukları yönetimdir. Bu yönetim, tüm gücünü ve yetkisini aldığı, çalışma programını onaylatarak karşısında yükümlülük altına girdiği toplumsal kesimlere karşı sorumluluğunun bilincinde olacaktır. Tüm çalışmalarında birebir kendisini görevlendiren demokratik özerklik bileşenlerine hesap verecektir. Kendilerini yetkince temsil etmede zafiyet gösterdiği anda görevden alınacağını, hesap sorulacağını bilecek, demokratik özerklik bileşenlerinin o mütahiş gücünü kullanmaktan kaçınmayacak bir siyasi irade olacaktır. Kendisini demokratik özerklik bileşenleri dışında hiçbir güce karşı ve hiçbir biçimde 'borçlu' görmeyecek bir siyasi irade olarak, temsil ettiği demokratik özerk birimin çıkarlarını her şeyin üzerinde tutacaktır.

Diplomasinin genel karakteri sürekli güce ihtiyaç duymasıdır. Bu sadece askeri ya da mali güç olmayabilir. Mevcut uluslararası sistemde güç denince genellikle akla askeri, siyasi ve mali güç gelmektedir. Kuşkusuz bu durum, günümüz dünyasının oluşturulmuş

Diplomasinin genel karakteri sürekli güce ihtiyaç duymasıdır. Bu sadece askeri ya da mali güç olmayabilir. Mevcut uluslararası sistemde güç denince genellikle akla askeri, siyasi ve mali güç gelmektedir. Kuşkusuz bu durum, günümüz dünyasının oluşturulmuş gerçekliğinden kaynaklanmaktadır

lerini esas alır. Arkasında bu stratejik zihniyet olmayan bir diplomasi ne adına yapılırsa yapılsın, demokratik özerklik diplomasisi ya da halk diplomasisi olamaz.

Bu diplomasinin elbette devletlerle ilişkiler boyutu da olacaktır. Bu ilişkilerde de temel amaç, devleti ya da devletleri demokrasiye duyarlı hale getirmek, demokratik özerkliğin iradesini kabul ettikleri oranda devletlerin iradelerinin kabul edileceği, özerkliğin hukukuna saygılı olduğu ölçüde devletlerin hukukuna saygılı olunacağı, farklılıkları içinde eşitlik temelinde birlikte yaşanabileceğini göstermektir. Aksi takdirde demokratik özerkliğin meşruiyetini sağlaması zor olacaktır. Aynı şey, aynı çerçevede uluslararası sistem, BM

gerçekliğinden kaynaklanmaktadır. Demokratik özerklikte de bu 'güç'ler zorunlu olarak bulunacaktır. Ancak temel güç kaynağı ve parametreleri de kapitalist modernitenin yarattığı güç kaynağı ve parametrelerinden farklı olacaktır.

Demokratik özerklik diplomasininin temel güç kaynağı temsil ettiği özerklik bileşenlerinin özgücü, yani örgütlü gücü olacaktır. Gücünün göstergesi arkasındaki askeri birlik, bankalardaki para miktarı, şatafatı değil, tarihsel toplumsal birikimi, örgütlü halk gücü ve sağlam siyasi duruşu olacaktır. Politikada esnek, uzlaşmaya açık ama ilkelerinde tutarlı ve tavizsiz olacaktır. Temsil ettiği gücün, Önder APO'nun deyişiyle "Dünyayı yenecek gücü olsa da saldırmayacak, tüm dünya da üstüne gelse direnecek bir güç" olduğunu bilerek sağlam duracaktır.

Kısaca özetlemeye çalıştığımız bu üç olgunun temelinde yeni paradigmanın, yani felsefik ve ideolojik değerler bütünü olduğunu derin bilinciyle her türlü tartışma ve görüşmede kendisine güvenli, tutarlı ve sağlam duruş için başka hiçbir güce ya da güç parametresine ihtiyaç duymayacaktır.

Bu kısa belirlemelerden sonra biraz da somut alan uygulamaları üzerinde durulabilir.

1-Ulusal Diploması:

Kürdistan, Kürt halkının ve diğer Kürdistanlı halkların istem ve iradeleri dışında, emperyalistlerin Ortadoğu'yu paylaşmaları sürecinde dört sömürgeci devlet arasında parçalanmış durumdadır. Önder APO bu durumu "Kürt Kapanı" olarak nitelendirmiştir. Böyle bir parçalanmışlık içinde, Kürdistan ulusal birliği ve demokratik uluslaşmasının sağlanması Kürtlerin temel hedeflerden biridir.

Kürtler, mevcut dünya konjüktüründe, siyasi haritaların değiştirilmeye kalkışılmasının yalnızca zorlukları nedeniyle değil, ulus-devlet temelli sınırlarla oynamanın ulus-devlet gibi yararsız, dahası tüm sorunların temeli olan yeni ulus-devletçilere yol açacağından, üniter devletlerle çatışmaya girmeden ulusal bir-

liklerini sağlamanın yol ve yöntemlerini aramaktadır. Bu arayış Kürtlerin temel gündemlerinden biridir. Bunun da bir ulusal kongre-konferansla gerçekleştirilmesi mümkündür. Yani mevcut sınırlarla oynamadan, mezralardan, köy ve mahallelerden başlayarak halkı, toplumsal kesimleri ocak, komün, mahalle meclisi, ilçe ve il meclisleri, giderek bölgesel meclislerde örgütleyerek özyönetim organlarıyla kendilerini yönetmelerini sağlamaktadır. Aynı biçimde her parçada gelişen bu örgütlenmeleri konfederal bağlarla birbirine bağlayarak özgür Kürdistan'ı gerçekleştirmektedir.

Bu hedefe kilitlenmiş bir ulusal kongre-konferans gerçekleştirilmesi durumunda, bu kongre-konferans beraberinde bazı ulusal ku-

Neredeyse tüm Kürt organizasyonlarının tüm dünya ile diplomatik ilişkileri vardır. Ne yazık ki birbirleriyle ilişkileri son derece sınırlıdır. Bu da emperyalist "Böl-yönet" politikalarının bir sonucudur. Ve mutlaka aşılma zorundadır

rumlaşmaları da yaratacaktır. Bir ulusal meclis, bunun yürütme gücü olarak bir ulusal konsey (farklı isimler de olabilir) gündemleyecektir. Kuşkusuz böyle bir ulusal kurumlaşmanın bir de uluslar arası temsili düzeyinde bir ulusal diplomasi komitesi olacaktır.

Mevcut durumda, dört parçadaki Kürt örgütlerinin, Güney'deki Federal Kürt Bölgesinin uluslararası ilişkileri vardır. Neredeyse tüm Kürt organizasyonlarının tüm dünya ile diplomatik ilişkileri vardır. Ne yazık ki birbirleriyle ilişkileri son derece sınırlıdır. Bu da emperyalist "böl-yönet" politikalarının bir sonucudur. Ve mutlaka aşılma zorundadır. Kürt ulusal kongre-konferansı bir de bu nedenle zo-

runludur. Bu kongre-konferans, en başta Kürtler ve Kürdistan halkları arasındaki ilişkileri de düzenleyecek, belli bir düzey kazandıracaktır. Kürtler arası ve Kürdistan halkları arası ilişkilerde ortaya çıkacak tüm sorunların şiddeti dışlayan, demokratik diyalog yoluyla çözümünü karara bağlayacaktır. Bunun ilkesel düzeyde kararlarını alacak ve bunu denetleyecek ulusal kurumlarını da oluşturacaktır.

Bunun bir devamı olarak da, tüm oluşumların özgünlükleri içinde yürüttükleri diplomasi çalışmalarını yadsımadan, ama ulusal konularda tek bir diplomatik temsil kurumunu da gerçekleştirecektir. Ulusal meclisten yetki ve görev çerçevesini alacak ve bu meclise karşı sorumlu olacak ulusal diplomasi kurumu olacaktır. Tüm ulusu, dört parçadaki halkımızın ve Kürdistan halklarının çıkarlarını ilgilendiren konularda tüm uluslar arası platformlarda bu kurum yetkili temsili kurum olacaktır. Yani her Kürt örgütü, aşireti ya da şahsiyeti geliştirdiği her hangi bir ilişkide ancak kendi tüzel ve özel kişiliğini temsil edebilir. Tüm Kürtleri ya da Kürdistan halkları temsil yetkisini kendisinde görmeyecek, göremeyecektir. Bu yetki yalnızca bu ulusal diplomasi komitesinde olacaktır. Aksi her hareketin demokratik ölçüler içinde bir yaptırım olacaktır.

Bir kez daha belirtmekte yarar var ki, bu kurum da tüm yetkisini ulusal meclisten alacak ve tüm çalışmalarında ulusal meclise karşı sorumlu olacak, ona hesap verecektir. İlkeleri, stratejisi ve taktikleri ve çerçevesi belirlenmiş halka açık bir diplomasiyi esas alacaktır. Şeffaflık temel prensiplerden biri olacaktır.

2-Demokratik Özerk Kürdistan'ın Parça Oluşumlarıyla Diplomasisi:

Kuzey Kürdistan'da demokratik özerkliğin ilan edilmesi hazırlıkları tüm hızıyla sürdürülmektedir. Aslında yapılacak olan Sistemsel boyutuyla yapılacak olan, aslında bir süreden beri yaşanmakta olan demokratik özerkliğin resmen ilan ederek ulusal ve uluslararası kamuoyuna ilan edilmesidir. Demokratik Türkiye Özerk Kürdistan sloganıyla ifade edilen çö-

züm sürecinin içindeyiz. Geline aşamada ya Türkiye Cumhuriyet Devleti Kürt halkının ulusal iradesini, farklılıkları temelinde eşitliğini tanıyarak, Kürtlerin hak ve özgürlüklerini anayasal güvenceye kavuşturma temelinde demokratik çözüme gelecek ve Türkiye de demokratikleşecektir. Ya da Kürdistan halkları devletten bir şeyler beklemek yerine, kendi çözümlerini pratikleştirecek, Özerk Kürdistan'ı tüm kurumlarıyla birlikte ilan ederek çözümleri gerçekleştireceklerdir. Bunun başka yolu kalmamıştır. Bu sürecin şiddetle mi, demokratik diyalogla mı gerçekleşeceği tamamen Türk devletinin alacağı tutuma bağlı olacaktır. Devletin bu konuda tercih edeceği yöntem, kuşkusuz özerkliğin kapsamını, Türkiye devletinin yanı sıra Türkiye halklarıyla ilişkilerinin boyutunu da olumlu ya da olumsuz yönde etkileyecektir. Bu gelişmeden bağımsız olarak;

Demokratik Özerk Kürdistan'ın başka Kürdistan'ın Güney parçasındaki Kürdistan Federal Bölge Yönetimi olmak üzere, Kürdistan'ın tüm parçalarındaki parça oluşumlarıyla direkt diplomatik ilişkileri olacaktır. Öz güç temelinde geliştiğinden, Demokratik Özerk Kürdistan'ın parça oluşumlarıyla ulusal düzeyde bir diplomasi geliştirilmesinde öncü bir rol üstlenmesi beklenir. Bunun nedeni, Güney oluşumunun öz güç ve iç dinamikler temelinde değil, dış güçlerin bölgesel politikaları ve işbirlikçilik temelinde geliştiğinden, ulusal diplomasi geliştirmek, ulusal kazanımları koruma ve geliştirme gibi bir öncülük yapmasını beklemek gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Diğer parçalarda ise böylesi ağır bir görevi üstlenecek düzeyde bir devrimci gelişme henüz görülmemektedir. Kürdistan için devrim durumu en açık ve yakıcı biçimiyle esas olarak Kuzey'de yaşanmaktadır. Onun için bugün demokratik konfederalizm mücadelesinde öncülük rolünü ancak Kuzey devrimi oynayabilecek durumdadır

Parça oluşumlarıyla yürütülecek diplomasi temel amacı ve hedefleri şöyle sıralanabilir:

a)-Güney Kürdistan'daki Federe Kürt Bölge Yönetimi ile demokratikleşme, ulusal kazanımları korumayı ve geliştirmeyi esas alan ulusal politikalar izlenmesi, Kürtler ve Kürdistanlı halklar arasında dayanışma, işbirliği ve giderek birlik geliştirmeyi hedefleyen diplomatik bir ilişki ve demokratik mücadeleyi iç içe geliştirmeyi hedefler. Bu parçada gelecek demokratik karakterli hareketlerin bastırılmasına meydan vermeyecek, dahası önlerinin açılmasını sağlayacak bir ilişki düzeyini geliştirir. Parçadaki halkımızın ve Kürdistanlı halkların meclis, DKÖ, mesleki örgüt ve birlikleriyle farklılıkları temelinde eşitlik, karşılıklı saygı, demokratik birlik ve özgürlük temelinde ilişkilenebilirliği esas alır. İki tarafta da önemli bir yoğunluğa sahip ortak aşiretler arasında da güç birliği, dayanışma ve birliği esas alır.

Somut olarak Kürdistan parlamentosu, Kürdistan Parlamenterler Birliği, Barolar Birliği, Gazeteciler Sendikası, Çiftçiler Birliği, Kürdistan Yazarlar Birliği, Ezidi, Kakai, Şebek, Kelhur, Feyli Kürtler, Hewraman, Asuri-Süryani-Keldani vb. halk toplulukları ve toplumsal kesimleri temsil eden siyasi parti, Sivil Toplum örgütü ve dini cemaatleriyle belirtilen çerçevede ilişki ve dayanışma geliştirmeyi esas alır. Tüm bu kesimleri Demokratik Özerk Kürdistan'ın zenginliği kabul eden bir anlayışla yaklaşır, kazanımlarını bu kesimlerin de kazanımı kabul eder. İlişkilerinde demokratik konfederalizm esaslarına göre yaklaşır.

b)-Doğu Kürdistan, hem coğrafya, hem de nüfus olarak Kürdistan'ın ikinci büyük parçasıdır. Bu yönüyle de önemli bir yeri vardır. İran'ın demokratikleştirilmesinde olduğu kadar, Ortadoğu'nun demokratikleştirilmesinde de önemli bir rol oynayabilecek potansiyele sahiptir. Bu parçadaki halkımız, tarihi boyunca diğer parçalardaki ulusal hareketlere ilgisiz kalmamış, her zaman olanakları ölçüsünde destek olmuştur. Önderlik sorunları nedeniyle geleneksel öncülüklerle güveni kalmamıştır En son Önder APO'nun uluslararası komple ile

esaret altına alınması sırasında giriştiği serhildanlarla Tercihini Önder APO ve PKK'den yana yapmış olan Doğu Kürdistan halkı, çağdaş bir örgütsel öncülüğe PJAK şahsında kavuşmuştur.

Demokratik Özerk Kürdistan başta PJAK olmak üzere, bu parçadaki Kürtler ve tüm Kürdistanlı halkların ve toplumsal kesimlerin temsilini yapan siyasi parti, DKÖ, kültürel, insani, mesleki vb. örgütlenmeleriyle farklılıkları temelinde eşitlik, demokratik birlik ve özgürlük temelinde ilişkilenebilirliği, dayanışma ve birlik ruhunu geliştirmeyi, ulusal demokratik ortak politikalar üretip pratikleştirmeyi esas alır. İran rejiminin demokratik barışçıl çözüme çekilmesinde gerekli katkıyı sunar. Bunun olmaması durumunda, kendi öz güçleriyle kendi çözümlerini geliştirip yaşama geçirmelerini tüm gücüyle destekler. Bu güçlerle ilişkilerinde demokratik konfederal birliği esas alır.

c)-Batı Kürdistan, hem coğrafya, hem de nüfus olarak Kürdistan'ın en küçük parçasıdır. Suriye devletinin denetimine bırakılan bu parçadaki halkımız, Kuzey'den sonra ulusal demokratik mücadele ile en erken tanışan, en güçlü katılımı yapan; diğer parçalardaki gelişmelerin destekçisi olmaktan çıkarak ilk kez devrimin asli unsurları arasında yer almıştır. Daha önceleri, özellikle Güney'deki siyasi önderlikler hareketleri için Batı Kürdistan'ı bir geri cephe, lojistik destek deposu ve giderek arka bahçesi gibi değerlendirmekteydi. Bu parçadaki halkımız da doğal olarak kendisini mücadelenin sahibi olarak görmüyor, geri cephede üzerine düşen bir görev olursa yerine getiren pasif bir destekçi olarak görmekteydi. PKK'nin 1979'dan başlayarak Ortadoğu'ya açılması ve özellikle de Önder APO'nun yakın ilgisi, eğitimi ve yoğun çabalarıyla devrimin asli unsuru haline geldi.

Gerek ırkçı-faşist Baas Partisi'nin ve dolaşısıyla devletin yoğun baskıları, gerekse SSCB'nin uzantısı komünist ve sosyalist partilerin sosyal şoven yaklaşımları, Kürtlerin düzen güçlerinin sağına da soluna da mesafeli

durmalarını beraberinde getirmiştir. Bazı kişiler ve aileler bu tür gruplar içinde yer alsalar da Kürt halkının ezici çoğunluğu bu tür oluşumlara kuşku ile yaklaşmış, hep uzak durmuştur. Ancak PKK hareketinde kurtuluş umudu gördüğündendir ki, tüm gücü ile mücadeleye saflarına akmıştır.

Demokratik Özerk Kürdistan, en çok da Batı Kürdistan halkımızın örgütlenmesi, ulusal demokratik hak ve özgürlüklerine kavuşması konusunda çabacı olmak durumundadır. Bu parçada örgütlü bulunan KCK-Rojava başta olmak üzere, halkımızın temsil gücü komün ve meclislerle, siyasi parti, DKÖ ve toplumsal kesimlere ait oluşumlarla aynı temellerde ilişkilerini geliştirmeyi esas alır. Demokratik konfederal ve farklılıklar temelinde eşitlik, ulusal birlik, demokrasi ve özgürlüğü temel alan mücadele birliği içinde olmayı esas alır.

3-Demokratik Özerk Kürdistan'ın Dış Diplomasisi (İçinde yer alınan üniter devletler, Komşu Halkların -Türk, Arap, Fars, Acem, Türkmen- dini ve mezhepsel toplumsal kesimleri-demokratik özgün örgütlenmeleri ve küresel çapta küresel demokrasi güçleri ile ilişkileri):

Demokratik Özerk Kürdistan'ın dış dünyadan kopuk, salt içinde yer alınan üniter devletlerle sınırlı bir yaşama mahkûm olması düşünülemez. Kuşkusuz dış dünya ile ilişkilerinin birincil ayağını içinde yer alınan üniter devletlerle kurulacak ilişkiler oluşturacaktır. Bunun anlaşılır siyasi, ekonomik, kültürel, hukuki psikolojik vb. nedenleri vardır.

Her şeyden önce bu üniter devletlerin halklarıyla yüzyılları bulan ortak bir yaşamdan kaynaklanan kültürel, ekonomik, siyasi, akrabalık vb. psikolojik nedenleri bir çırpıda sıralamak mümkündür. Özellikle de bu devletlerde birincil halk konumunda bulunan Türk, Arap ve Fars halkları ve aynı coğrafyada yaşayan onlarca azınlık halk gruplarıyla ortak bir tarihi miras söz konusudur. Esas olarak egemenlerden kaynaklanan ve zamanla halkları da etkisi altına almış olan çatışma, çelişki-

ve kırınlıkların halklar arasında yaratmış olduğu güvensizlik, demokratik özerklikle birlikte önemli oranda aşılabacaktır. Ancak bunu sağlayacak olan da halklar arasındaki özgürlüğe dayalı eşitlikçi diplomasi olacaktır.

Devletler için de benzer nedenler geçerlidir. Yüzlerce yıllık ortak tarih, birlikte yaşanmış kayıplar ve kazanımlar mevcuttur. Yine bu devletlerden kopuş gibi demokratik özerkliği yalnızlaştıracak hedefleri söz konusu değildir. Bu devletler de demokratik özerk Kürdistan'ın varlığını, iradesini, hak ve özgürlüklerini kabul etmeleri durumunda ortak bir kuruluş hukukuna da sahip olacaklardır. Onlar

Esas olarak egemenlerden kaynaklanan ve zamanla halkları da etkisi altına almış olan çatışma, çelişki ve kırınlıkların halklar arasında yaratmış olduğu güvensizlik demokratik özerklikle birlikte önemli oranda aşılabacaktır

kabul etmez ve Kürtler kendi özerkliklerini ilan eder ve sonradan gelişecek anlaşmalar temelinde birlikte bir yaşamın sürdürülmesi biçiminde bir hukuk oluşacaksa, o da başlı başına diplomaside öncelikli partner olmalarını sağlayacak önemli bir neden olacaktır. Bu ikisi olmaz da bir kopuş kaçınılmaz olursa, elbette Kürtler zorunlu kalırlarsa buna da hazırlıklı olacaklardır. Bu durumda da düşmanlık sonsuza dek sürecektir değildir. Bu durumda bile Demokratik Özerk Kürdistan'ın komşu üniter devletlerle ilişkiler geliştirebilmek için sağlam bir perspektifinin olması kadar doğal bir tutum olamaz.

Son seçenek dışlanarak şunlar öngörülebilir; Demokratik Özerk Kürdistan, devlet ya da devletleri ortadan kaldırmak hedefiyle gün-

deme gelen bir oluşum ya da çözüm projesi değildir. Ne devlete karşıtlık, ne de devlete yamanma tutumu değil, devletle demokrasiye duyarlı hale getirilebildiği oranda ilişki, demokrasiye duyarsız kaldığı oranda mücadele esastır. İlişkinin temelinde karşılıklı olarak birbirinin hukukunu tanıyarak, devletin aşırı merkezi, her türlü gelişmeyi merkezde tıkayan yapısını demokrasiye duyarlı hale getirmenin demokratik yol ve yöntemlerini bulmak temelinde bir ilişki esas alınacaktır. Bu da ilişkisiz, müzakeresiz olacak bir iş değildir.

Demokratik özerklik, devletten kopuş olmadığı gibi, halkların birlikte yaşama zemini ortadan kaldırma amacını gütmemektedir. Tersine, devletle ortak, uluslararası ilişkiler, dış güvenlik, ulusal maliye ve dış ticaret gibi tüm ülkeyi ilgilendiren konuları üniter devlet hukuku üzerinden yürütür. Diğer yandan da yerel yönetimleri ilgilendiren konularda, yetkilerin bölgesel-yerel yönetimlere devredilmesi üzerine kurulu bir hukuku da olacaktır.

Buna göre; a) Demokratik Özerk Parlamentoların doğal olarak ulusal parlamento ile sıkı bir ilişki ve işbirliği olacaktır. b) Demokratik Özerk Hükümetin-Hükümetlerin Ulusal Hükümetle sıkı bir ilişki ve eşgüdümü olacaktır... Elbette burada kastedilen sıkı ilişki üniter yapı içindeki merkez ile ona sıkı sıkıya bağlı çevre ilişkisi gibi olmayacaktır. Burada kastedilen özgürlüğe dayalı, birinin çıkarını diğeri-ne feda etmeyen eşitlikçi bir ilişki olacaktır.

Ayrıca, özerk kurumlarla ulusal kurumlar arasındaki ilişkilerin bir benzeri oluşturulacak demokratik özerk bölge ya da yerel yönetimlerin kendi aralarında da geçerli olacaktır. Birçok konu komşu iki ya da daha fazla özerk bölgesel ya da yerel yönetimi ilgilendirirken, direkt olarak ulusal yönetimi ilgilendirmeyebilir. O zaman ulusal yönetimin, ciddi bir anlaşmazlık çıkmaması durumunda bu konulara müdahil olmasına gerek kalmaz.

Halklar arası diplomasi;

Demokratik özerklik projesi sadece Kürtlere ve Kürdistan'a ilişkin geliştirilen bir proje de değildir. Yani tek bir etnik gruba, tek

bir coğrafyaya ya da bir dinsel-mezhepsel kesime yönelik bir proje de değildir. Bugün Türkiye'de 7 idari bölge vardır. Çok daha fazla sayıda demokratik özerk bölge, demokratik özerk yerel yönetim vb. oluşturulabilir. Türkiye'deki tüm toplumsal kesimler ihtiyaç duyduklarında, kendilerini özgürce ifade ederek örgütlenebileceklerine inandıkları biçimde demokratik özerk yönetimlerini kurabilirler. Aleviler, Lazlar, Çerkezler, Asuri-Süryaniler, Rumlar, Museviler, Araplar vb. demokratik özerk yönetimlerini oluşturabilirler. Doğrudan demokrasinin, halklar arasındaki ortak yaşam iradesinin ve ortak çıkarların geliştirilmesinin en sağlıklı yolu her toplumsal kesimin kendisini özgürce ifade edebilmesi, örgütlenebilmesi ve yaşamın her alanında temsil gücüne ulaşmasıdır. Bu gönüllü birlikteliğin en güçlü masyası ve çimentosu olacaktır.

Tüm bu ortaklaşmaları sağlayacak anayasal, yasal düzenlemelerin yanı sıra, pratikte ortaya çıkabilecek sorunların çözüm yolunu bulmak ve uygulamak ile daha ileri birlikteliklere ulaşmanın aracı da halklar arası diplomasi-dir.

Aynı anlayış Türkiye'nin yanı sıra, Demokratik Özerk Kürdistan ile Arap ve Fars devletleri ile başta Arap ve Fars halkları olmak üzere İran, Irak ve Suriye'de yaşayan tüm diğer halk gruplarıyla ilişkiler için de geçerli olacaktır. Hatta olabilirse Ortadoğu Demokratik Ulusları Konfederasyonu kuruluşuna öncülük etmek de Demokratik Özerk Kürdistan diplomasisinin görevleri arasında olmalıdır.

Demokratik Özerk Kürdistan'ın küresel çapta da demokrasi güçleriyle diplomatik ilişkileri olacaktır. Küreselleşme karşıtı hareketler, Uluslar arası Af Örgütü, İnsan Hakları Organizasyonları, Yerel Gündem 21, Porto Alegre, kısacası küresel kapitalizme karşı küresel demokrasi güçleriyle en geniş diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi, var olanların güçlendirilmesi ve bu ilişkilerde merkezi bir rol üstlenmesi de Demokratik Özerk Kürdistan'ın önüne koyacağı temel, öncelikli diplomatik görevlerden olmalıdır.

4-Demokratik Özerk Kürdistan Bileşenlerinin Parça Bileşenleriyle Diplomasisi:

Demokratik özerklik yalnızca bir etnisitenin, coğrafyanın, dinsel ya da mezhepsel grubun oluşumu değil, hatta halkların da değil -o da yetersiz kalır-, toplumların, tüm toplumsal kesimlerin kendilerini kimlikleri (aidiyeti ne olursa olsun, kendilerini nasıl tanımlamak isterlerse öyle tanımlasınlar), kültürleri, inançları, ekonomik çıkarları vb. ile özgürce ifade etme, örgütlenme ve kamusal yaşamın tüm alanında temsil etme hakkını, farklılıklar temelinde eşitlik, özgürlük ve demokratik birlik temelinde ortak yaşama katıldıkları bir topluluklar birliğidir. Bu nedenle özerklik, ulus-devlet gibi tekçi, toplumsal kesimleri tekleştirilmeye çalışan bir yapılanma değildir. Tersine, tüm farklılıkları zenginlik sayan, ortak yaşamın vazgeçilmez ilkesi ulusal-toplumsal haklarda eşitlik temelinde birlik oluşturan bir yapılanmadır.

Böyle bir yapının zengin bileşenlerden oluşacağı açıktır. Bu bileşenlerin hepsinin bir potada eritilmesi değil, ortak yaşamın ortak kurucuları olarak hak ve ödevlerde ortaklaştırılmaları esastır. Bu da bileşenler arasında ve parçalardaki benzer bileşenler arasında özgün diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi, tüm bu bileşenlerin ortaklaştırılmasının olmazsa olmaz koşuludur.

İlk ezilen cins ve sınıf olarak kadın özgürlük hareketi, demokratik özerkliğin temel bileşenlerinden biridir.

Demokratik Özerk Kürdistan kadın hareketi bileşeni, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki kadın hareketi ve kuruluşlarıyla diplomatik ilişkilerini en üst düzeyde geliştirerek ortaklaşmasını geliştirmelidir. Aynı biçimde komşu halkların kadın hareketleriyle de benzer bir diplomatik ilişki, dayanışma, güç birliği ve giderek birlik yaratma yönünden diplomatik ve örgütsel çalışmalarını hiçbir engelle karşılaşmadan sürdürmelidir. Demokratik özerk yönetimin temel görevlerinden biri de bu diplomatik ve örgütsel çalışmaları güvence altına almakla yükümlü olacaktır.

Aynı biçimde demokratik emek hareketi, kültürel hareketler, demokratik gençlik hareketleri, demokratik kooperatifler birliği, demokratik çiftçi birlikleri vb. tüm kurumlar da kendi aralarında ve diğer parçalardaki benzer kurumlarla diplomatik-örgütsel ilişki ve çalışmalarını geliştireceklerdir. Bu tüm bileşenler, komşu halkların benzer kurumlarıyla diplomatik ilişki, dayanışma, güç birliği ve isterlerse daha üst birlikteliklere ulaşmaya çalışacaklardır. Tüm bu çalışmalar, Demokratik Özerk Kürdistan yasalarının güvencesi ve yönetimin yükümlülüğü altında olacaktır.

Demokratik özerklik bileşenlerinin benzer biçimde küresel çapta, örneğin Kadın Özgürlük Hareketi'nin dünya çapında demokratik kadın hareketleriyle, diplomatik ilişki ve dayanışması olmalıdır. Tüm bu ilişkiler birbirleriyle çelişmez mi diye sorulabilir. Hayır, çelişmez. Emek hareketinin kıtasal ve giderek küresel çapta ilişkiler geliştirmesi, ne özerklik yasalarıyla, ne de üniter devlet yasalarıyla çelişir bir yanı yoktur, olamaz. Zaten halklarımızın onaylayacakları toplumsal sözleşmede bu tür kısıtlayıcı, yasaklayıcı tutumlara yer olamaz. Ne kadar özgürlük, o kadar demokrasi, ne kadar yasaklar, o kadar demokrasizlik var demektir. Başka bir deyişle, daha az devlet, daha çok toplum daha çok demokrasi demektir.

Sonuç yerine;

Kürtler, tüm bu karmaşık diplomatik ilişkiler ağıyla hem kendi aralarında, hem de çevre komşu ülke halklarıyla nasıl yaşamak istediklerini, bu yaşamı hangi kimliksel, kültürel, hukuki vb. çerçeveler içinde geliştireceklerini belirleyeceklerdir. Dünyada nasıl bir yer alacaklarını, bugüne kadar kendilerini kendi kültürleri, kimlikleri ve inançlarıyla kabul etmeyen dünyaya, bugünden sonra nasıl yaklaşacaklarını, dünyaya ne verip ondan ne istediklerini belirleyeceklerdir.

Kürtler, başlangıcında büyük fedakarlıklarla içinde yer aldıkları cumhuriyetin kuruluşundan sonra, hapsedildikleri ulus-devlet ka-

fesi içinde, uğradıkları katliamların, sürgünlerin, yoksulluğun, kimliksizliğin nasıl tanzim edileceğini belirleyecektir. Kendi ülkelerinde mülteci bile olamamanın hesabını nasıl kapatacaklarını ortaya koyacaklardır. Hesap sorma derken, "misliyle ödetme" gibi ilkel tutumlardan söz edilmiyor elbette. Toplumumuzun hapsedildiği ulus-devlet demir kafesinden kurtularak, halklarımız arasında karşılıklı saygı, hak eşitliği, farklılıkları içinde eşit, özgür, demokratik bir ortak yaşamı kurmaktan söz ediliyor.

Türkiye'de ulus-devlet denen deli gömleği toplumumuza dar gelmektedir. Ulus-devlet tarihsel-toplumsal dokumuzla uyuşmamaktadır. Anadolu, Mezopotamya ve bir bütün Ortadoğu toplumlarının tarihsel, toplumsal, kültürel geleneği esas olarak demokratik konfederal açıktır. Tarihimiz bunun örnekleriyle doludur. İngiliz emperyalizmi öncülüğünde egemen olma aracı olarak bölgeye taşırılan ulus-devlet, bölgenin mevcut parçalanmışlığının, yaşadığı kör dövüşünün, çözümsüzlüğün vb. en temel nedenidir. Yani sadece Türkiye'nin değil, Ortadoğu'nun da yaşadığı yapısal sorunların temel kaynağı ulus-devletçik milliyetçiliklerinin boğuşmasıdır. Bölgede kalıcı barışın, halkların refahının sağlanabilmesi, bu kaynağın kurutulmasıyla mümkün olacaktır. Siyonist ideologların geliştirdikleri Türk milliyetçiliği özünde bir 'Beyaz Türkler' tanımında anlamını bulan Anadolu Siyonizm'idir. Bugün de toplumumuzun kan denizinde boğdurulmasının temel kaynağı bu Beyaz Türklerdir. Savaş baronları da bunlardır.

Demokratik özerklik, sözünü ettiğimiz bu sorunların çözümü, toplulukların farklılıkları içinde eşitlik, doğrudan demokrasi ve özgür birlik içinde yaşamasının da temel modelidir. Kürdistan'da olduğu gibi, örneğin Hatay ve Adana'da Araplar, kendi demokratik özerkliklerini geliştirebilirler. Kendilerini özgürce örgütleyip ifadeye kavuşturabilir, ana dillerinde eğitimden kültürel gelişmelerini en üst düzeyde yaşamaya kadar özgür bir yaşam geliştirebilirler. Aynı şey Karadeniz'de Lazlar,

Ege'de Rumlar, Ermeniler, Çerkezler, Romanlar vb. için de geçerlidir.

Ulus-devletten, toplumların tüm kesimlerinin kendilerini özgürce örgütleyerek, demokratik özerkliklerini geliştirerek demokratik Türkiye'ye geçişin öncülüğünü yapma tarihi onurunu Kürtler taşımaktadır. Büyük bedeller ödeyerek bu aşamaya gelmemiz küçümsememez. Ancak, Kürtler ödedikleri çok ağır bedellere karşın, geliştirdikleri çözüm modelini yalnız Kürdistan coğrafyası ve Kürt halkı için değil, tüm Türkiye ve Türkiye'deki toplumsal kesimler için de geliştirmektedirler. Hatta İran, Irak, Suriye ve tüm Ortadoğu halkları için geliştirmektedirler.

Bu modelin örgütlenmesi, yani tüm demokratik özerk birimlerin (kent, yerel ya da bölgesel) birbirleriyle ilişkileri konfederal temelde olacaktır. Böylece sermaye ve iktidar tekellerinde olduğu gibi ne belli azınlıkların diktası altında yaşamak zorunda kalınacak, ne de çoğunluğun sultanı olacaktır.

Yaşamın tüm alanlarını kapsayan karmaşık toplumsal ilişki ağını sermaye ve iktidar tekellerinin istismarına açık kapı bırakmadan yerli yerine oturtmak da halklar diplomasisinin temel uğraşı olacaktır.

Binlerce yıldır egemenlerin oyun sahası olan diplomasi, artık egemenler elinde sorunlarımızı derinleştirerek çözümsüzlüğe mahkum etme aracı olmaktan çıkarılacaktır. Demokratik özerklikle tüm toplumsal kesimler kendi diplomalarını geliştirecek, sorunlarının çözüm aracı haline getirecek ve buna gelmeyenlere, bunu tanımayanlara da sorunlarını ustaca çözerek gerekli yanıt vereceklerdir. Kendi çözümlerini kimseden medet ummadan, kimseden izin almadan ve dilenmeden kendileri yaşama geçirerek gerekli cevabın en etkilisini vereceklerdir.

Demokratik Özerk Kürdistan böylesi tarihi bir sürecin ve eylemin öncülüğünü yapmak, bedeli ne denli ağır olursa olsun, ancak onur duyar!

DEMOKRATİK ÖZERKLİĞİN ÖZ SAVUNMA BOYUTU

“Biz buna güvenlik boyutu da diyebiliriz. Yani burada soykırımı ele alıyoruz. Kürtler soykırımdan nasıl kurtulabilir bunu somutlaştırmalıdır.”

Burada soykırım tüm soykırım çeşitlerini kapsar. Sadece fiziki değil kültürel ve her çeşit soykırımdan bahsediyorum. Yani Kürtlerin bir öz savunma durumuna kavuşması sağlanır. Toplum burada kendi öz savun-

koruculuk meselesi nasıl halledilecek bunlar tartışılmalıdır. Bu güvenlik boyutu halkın öz savunması ekmek su hava kadar önemlidir. Bu olmadan yaşanmaz.”

Konumuz derginin bütünlüğü içinde Demokratik Özerkliktir. Özerklik bir hukuksal, siyasal, idari statü olarak dünyanın birçok yerinde ve birçok topluluk tarafından yaşamsallaştırılmıştır. Doğal olarak özerklik deyince

masını kurar. Bununla sadece elde silah bir durumu kastetmiyorum. Öz savunma KCK, PKK tarzı silahlı yapıyı değil halkın kendi güvenliğini sağlamasıdır. Demokratik toplumun her alanda örgütlenmesini, kurumsallaşmasını kendi güvenlik sistemine kavuşmasını ifade ediyorum. Bunu daha fazla halk tartışır farklı sonuçlara ulaşabilirler. Mesela çocuklarını askere gönderecekler mi? Askeriyede yer alacaklar mı, bunlar tartışılır. Mesela korucular nasıl lağvedilecek,

yeni bir şeyden bahsedilmemektedir. Ama diğer yandan, demokratik-ulus, demokratik konfederalizm, demokratik cumhuriyet ve demokratik anayasa gibi toplumsal, siyasal, hukuksal ve idari anlamları olan ve yaşamsallaştırılması gereken projelerin arkasından bir demokratik özerklik konusuna açıklık getirmek önemli olmaktadır. Bu açıklık getirme işlemi derginin bu sayısının bütünlüğü içinde ortaya konulmaktadır. Şimdi bu konu başlığı altında demokratik özerkliğin öz savunma, ya-

ni güvenlik boyutunun nasıl olduğu ya da olması gerektiği üzerinde duracağız.

Özellikle 1 Haziran 2010 tarihinden itibaren yani adına mücadele tarihimizin 4. döneminin başlangıcı dediğimiz günden itibaren, demokratik özerklik konusu gerek Türkiye'deki toplumların ve gerekse de dost-düşman ya da kendilerini farklı konumlandıran birçok kişi-kurum veya örgütsel çevrenin gündemine yoğun olarak girmiş bulunmaktadır. Halbuki kapatılan DTP'de olduğu gibi BDP'nin programında da demokratik özerklik, Kürdistan için bir statü olarak ortaya konulmuştu. Türkiye'nin demokratikleştirilmesinde bu statünün

Toplumsal ahlaka göre kötü olan ve bir saldırı durumunu ifade eden mülk, hukuka göre kutsaldır ve savunulması gereken bir değerdir. Toplumun kendisinden çalınanı istemesi ya da almaya çalışması, hukuksal olarak bir saldırı durumunu yani kötü olanı ifade etmektedir

önemine dikkat çekilmişti. Ama bugünkü gibi tartışma gündeme girmemişti. Sadece bu durum bile mücadele tarihimizin 4. döneminin ne anlama geldiğini göstermektedir.

Bu tartışma gündemleri içinde öz savunma konusuna özel bir anlam da yüklenilmektedir. İşte 'ayrı orduları, polisleri olacakmış', 'ayrı ordu, polis ayrı devlet demektir', 'PKK takiye yapıyor, asıl amacı ayrı bir Kürt devleti kurmaktır' gibi yersiz ve bir anlamda da özel savaş kapsamlı bir tartışma yürütülerek konu çarpıtılmak istenmektedir. Bu çarpıtma kampanyasının merkezinde esas olarak öz savunma sözcüğünün savunma bölümü yer almaktadır. O zaman burada öncelikli olarak savunma konusu üzerinde durmak gerekmektedir.

Savunma-Saldırı Nedir?

Sportif karşılaşmalar dışında savunma kavramı söz konusu olduğunda ilk akla gelen doğal olarak bir insan ya da topluluğun veya bir hayvan ya da hayvan grubunun yaşamına ya da kendisine ait olana karşı yönelen bir saldırı karşısında kendisini koruması akla gelir.

O zaman savunma deyince diğer yandan saldırı denilen bir kavrama da açıklık getirmek gerekmektedir. Saldırı; amacı öldürmek, yok etmek ya da etkisiz hale getirmek (korkutmak-yaralamak, yakalamak vb.) veya el koymak vb. şekilde rakip, av diye tanımlanan karşısına yönelik olarak hamle yapmayı anlatır.

Normal sözcük karşıtlığı olarak farklı anlamlar yüklemeksizin her iki kavramı da kısaca böyle açıklayabiliriz. Ama söz konusu insan ve toplumlar olduğunda durumun farklı olduğunu görürüz. Buradaki farklılık da kaynağını, insanlık tarihine ya da toplumsal gerçekliğe bakıştan alır. Bu konulara bakış açısı, saldırı ve savunmaya farklı içerikler yükler. Örneğin sözcük olarak saldırı, olumsuz veya kötü olanı, savunma ise olması gereken tepkiyi yani iyi olanı akla getirir. Kısacası, saldırgan olan kötüdür ve engellenmesi gerekir. Savunmada olan ise mağdur olduğu için olması gerekeni yapmaktadır ve yardım edilmesi gerekir.

Fakat bu iki sözcüğe hem mekansal ve hem de dönemsal, siyasal, felsefi, ahlaki ya da hukuki anlamlar yüklediğimiz de durumun hiç de böyle olmadığını görürüz.

Örneğin Latince'de "Privare" sözcüğü bildiğimiz ve günlük yaşamımızda da kanıksadığımız mülk (sahip olunan şey) sözcüğünün karşılığıdır. Privare kelimesi ile anlatılmak istenen de; soyma, çalma, talan etme, başkasının kullanımına kapatma durumudur. Dikkat edilirse bu belirtilen şeylerin hepsi saldırı kapsamı içindedir. Yani olumsuz, kötüyü, olmaması gerekeni ifade eder. Neye göre olmaması gerekendir? Tabii ki toplumsal ahlaka göre. Soyma, çalma ya da başkasının kullanımına kapatma durumu kime karşı gerçekleşmektedir? Elbette ki topluma karşı. O zaman toplu-

mun bu mülkleşme durumuna karşı kendisini savunması kadar doğal bir durum olamaz. Ama bugünkü ulusal ya da uluslararası hukuk karşısında durumun hiç de böyle olmadığını görmekteyiz. Toplumsal ahlaka göre kötü olan ve bir saldırı durumunu ifade eden mülk, hukuka göre kutsaldır ve savunulması gereken bir değerdir. Toplumun kendisinden çalınanı istemesi ya da almaya çalışması, hukuksal olarak bir saldırı durumunu yani kötü olanı ifade etmektedir.

Bu nedenle savunmanın günümüzdeki ele alınış biçimi ve tarihsel arka planına kısaca bakarak öz savunma konusuna değinmek gerekecek.

Savunma Tarihine Kısa Bir Bakış

Doğadaki tüm canlıların doğal yapılanmasında mutlaka bir savunma mekanizması bulunmaktadır. Bu durum, yaşamın sürdürülmesi önünde ortaya çıkabilecek engelleri aşmaya yönelik olarak şekillenmiştir. Kirpinin okları, gülün diken, kartalın gagası ya da pençesi, kedinin tırnağı, ya da birçok duyu organının gücü gibi örnekler bu konuda sıralanabilir. Bu durum da gösteriyor ki, doğal olarak farklı canlılar ortamında adına ne denilirse denilsin, var olan biyolojik-genetik düzenlemeler birinci dereceden yaşamın sürdürülmesiyle ilgili oluyor.

Elbette insanlar açısından durum biraz daha farklı. Öncelikle insan, tür olarak doğal gelişimi içinde, biyolojik yapısında bir gül kadar bile savunma mekanizmasına sahip değildir. Yeni doğmuş bir bebeğin, bir kedi ya da karınca yavrusu kadar kendisini savunacağı doğal bir mekanizması yoktur. Onun için 'insan doğuştan savunma mekanizması olmayan tek canlıdır' diyebiliriz. Ama insan da bu dünyada hem de birbirinden korunması gereken diğer canlılarla birlikte yaşıyorsa ve doğanın kendisi de diğer canlılar için olduğu kadar insanı da tehdit eden bir takım olgular (deprem, sel, yıldırım, çığ, vb.) yaratıyorsa, insanın mutlaka hem doğal tehditlerden hem diğer canlılardan ve hem de giderek kendi türüne karşı kendisi-

ni savunması gerekmektedir. O zaman nedir insanı diğer canlılardan farklı kılan?

İnsan için düşünen hayvan, alet yapan canlı, sosyal varlık ya da politik hayvan, konuşan hayvan gibi tanımlamayı esas alan kavramlar kullanılmıştır. Bu kavramlar aynı zamanda insanı diğer canlılardan ayırt eden özelliklere de işaret etmektedir. Bunların hepsi de insanı diğer canlılardan ayıran belli temel özellikleri ifade etmektedir. Ama insanı gerçekten insanlaştıran onun toplumsal yanıdır. İnsan toplum dışında insanlaşamaz. Düşünemez, konuşamaz, alet yapamaz, politikleşemez. Kısacası yaşayamaz. Onun için insana gerçek kimliğini kazandıran onun toplumsallığıdır diyebiliriz. Toplumsallık insanı yaratırken, insan da toplumsallığı yaratmaktadır. İkinci doğa diye de adlandırılan bu toplumsal atmosfere kültür de denilmektedir. Onun için insan kendi yaratmış olduğu kültür ortamında gelişip serpilmektedir. Böyle olunca insan ve savunma, toplum ve savunma arasında mutlaka bir bağlantı kurmak gerekir. Bu bağlantı kurulurken savunmanın esas olarak toplumsal eksenli geliştiğini akıldan çıkarmamak lazım. Doğal olarak da saldırılar dolaylı ya da direkt toplumsal olana yönelik gelişmektedir.

Belki milyonlarca yıl öncesinden topluluklar (klan toplulukları) halinde göçebe yaşamını süren insan için doğa tehditleri karşısında korunmak esastır. Doğal afetler ve vahşi hayvan saldırıları ilk elden korunması gereken tehlikeler olmaktadır. O zaman ilk insanın soğuğa, yağmura, sele, donma ve hayvan tehlikesine karşı mağaralarda yaşaması ilk savunma refleksi anlamına da gelmektedir. Buna doğal savunma refleksi de diyebiliriz. Biyolojik olarak yaşamı sürdürmeyi ve neslini devam ettirmeyi esas alır bu savunma. Bitkiler ve hayvanlardaki savunma da böylesi bir refleksin yani bir anlamda da güdünün sonucu olarak ortaya çıkar ve tüm canlılar için de geçer bir yasadır bu. Burada güvenlik, fiziksel yaşam istemi ya da güdüsünden kaynaklı olarak gelişir. İnsan için başlangıçta diğer insanların saldırılarından korunmak da aynı içerik-

lidir. Çünkü nedeni ne olursa olsun klan insanı, saldırdığı klanın insanını çoğunlukla öldürmektedir.

Burada özel bir savunma örgütlenmesinden bahsedilemez. Belki öyle çok özelleşmiş savunma araçları ve taktiklerinden söz etmek de olanaksızdır. Diğer yandan fiziki olarak bir arada bulunan toplulukların birlikteliğinin gerekçesi olarak manevi değerler, bu değerlere yaklaşımı ifade eden ritüeller ve bu ritüellerin huzurunda ifade edildiği simgeler de gelişmeye başlar. Yani küçük de olsa bir arada yaşayan topluluk, fiziki olarak bir arada olmanın ötesinde yeni bir birliktelik içinde farklı bir evreye girer. İşte Önderliğimizin metafizik diye tanımladığı insan ve toplum gerçeği burada ortaya çıkar. Bu durum ruh birlikteliğidir. Bu birliktelik içinde klan tek bir vücut gibidir. Bu vücutun yaşam gerekçesi, onun ruhudur. Bu durum insanda önemli bir evrimi ifade eder ki, bu aşamadan sonra insan maddi ihtiyaçlarının dışında farklı yaşam kaynakları aramaya başlar. Belki de insanın diğer canlılardan temel olarak kopuşu da bu noktada olmuştur. Bundan sonra klana ruhunu veren değer ya da değerler, topluluk ya da birey için her şeydir. Öyle zaman olur ki, ekmekten sudan daha fazla yaşam kaynağı ya da ölüm gerekçesidir. Bu evrim saldırılara da savunmaya da farklı bir içerik katmıştır. Artık ürün için saldırı-savunma durumunun yanında, hatta esas olarak manevi değerler için saldırı-savunma durumuna geçilmiştir. Güdüler ve zorunlu yaşamsal ihtiyaçlar, insan için temel refleks alanı olmaktan çıkmıştır. Analitik zekanın duygusal zeka ile uyumluluğu burada devreye girmiştir. Bu aşamadan sonra fiziki imhanın yanında kimliğe yönelik saldırılar da tarih sahnesine girmiştir.

Klanın kimliği totemdir. Klana saldırı toteme de saldırıdır. Klanla birlikte totem de yok edilir. Ya da totem yok edilerek kimliksiz bırakılan klan yeni birlikteliklere dahil edilerek kabile-aşiret ilişkileri içinde yeni kimlikler edinir. Özellikle inanç alanında giderek tanrıların sayısının azalması yok edilen inanç kim-

likleri nedeniyledir. Bu evrim tek tanrılı dinlerle doruk noktasına çıkar. İnançlara saldırıyla başlayan süreç kapitalizmin deli gömleği olan ulus-devletle birlikte, farklı kimlikleri ifade eden tüm özelliklere saldırıda doruk noktasına varır. Önce tek tanrılık süreciyle inançta birlik yaratıldı. Sonra ulus-devletle tek ulus, tek vatan, tek dil sloganı altında tüm farklılıkları ortadan kaldıran kıyım makineleri devreye sokuldu.

Bu iki süreç arasında toplumsallığı ifade eden her şey, hiyerarşik-devletçi egemenlik altında saldırıya uğradı ve yağmalandı. Avcı kurnaz adamla gelişmeye başlayan saldırı-savunma araç ve taktikleri, toplumdan kopan özel askeri örgütlenmelerle birlikte uygulamaya başladı. Toplumsallık esas olarak bu gücün baskısı altında dağıtılma sürecine alındı. Mitojik ideoloji altında tüm toplumsallıkları tersyüz edilen toplumlar üst ve alt toplum olarak ikiye bölündü.

Bu aşamadan sonra üst toplum anlamında kent merkezli olarak oluşan devlet, doğal toplum özelliklerini dağıtarak toplumu sınıflara böldü. Ahlakın yerine hukuku koyarak sadece doğayı değil başta kadın olmak üzere toplum dışındaki tüm insanlığı tanrılar adına hukuksal olarak mülkü haline getirdi. Toplumsallığın suç saydığı neredeyse bütün davranışlara-saldırılara hukuksal bir meşruiyet ve kutsallık kazandırdı. Artık gerçekte saldırı olan her davranış tanrılar adına kutsanır hale geldi.

Böylesi bir atmosferde saldırı ve savunmanın ne anlama geldiği ya da geleceği anlaşılır olsa gerek. Bugün 'terör' ya da 'terörist' diye tanımlanan olay-olgu ya da kişilerin durumu da birçok boyutuyla bu egemen bakış açısından kaynağını almaktadır. Onun için saldırı ve savunma konularının değerlendirilmesinde dünya esas olarak iki kampa bölünmüştür. Bunlardan birisi kapitalist modernitenin çıkarlarını esas alan devletçi toplum kampı olurken, diğeri de demokratik toplum kampı olmaktadır. Doğal olarak da savunma ve saldırı bu iki kampın bakış açısı çerçevesinde değerlendirilmektedir. Fakat diğer yandan tarih bo-

yunca devletçi topluma karşı mücadelesini sürdüren demokratik toplum güçlerinin, devletçi toplum yasalarına etki ettiklerini görmekteyiz. Artık yaşamın her alanında, devletçi güçler firavun yasaları ile toplumlara hükmedemeyeceklerini bilmektedir. Demokrasi güçlerinin mücadelesinden böylesi bir sonuç çıkarmış bulunmaktadır. Ama bunun yerine direkt saldırı araçları yerine ya da bunların yanı sıra toplumsallığı ve farklı toplumsal kimlikleri çözecek farklı saldırı ve soykırım yöntemleri geliştirmiş bulunmakta ya da geliştiriyor olmaktadır. Bir anlamda da bu durum zigurat rahiplerinin yöntemine benzemektedir. İnsanları şiddetle yola getirmekten çok düşünsel olarak ikna etmek, bunun için de tüm entelektüel araç ve çevreleri etkin bir şekilde kullanmak ve özendirici imkanlar sunmak önemlidir. İnsanları manevi değerlerden uzaklaştırarak onları yaşamın her alanını tüketen duruma getirmek, bu amaçla da sürekli açlık duygusunu pompalayarak tüketim toplumu yaratmak önemli olmaktadır. Bu tüketicilik yarışında aslında maddi şeylerin üretiminden çok insanı insan yapan değerler yok edilmektedir. Yasalar, hukuklar, felsefe buna göre düzenlenmektedir. Hatta seküler dünyanın dini bu esaslar üzerinde yeniden yorumlanmaktadır. Belki toplumsal ahlakla bir parça da olsa bağı kalmış olan dini inançlar, tümüyle bu tüketiciliğin hizmetine konularak tüketilmektedir.

Evet, yaşamın her alanında sadece askeri güçler ve taktiklerle değil maddi-manevi tüm araçlarla insanlık saldırı altında tutulmaktadır. Buna karşı da bu bio-iktidar çılgınlığı içinde yaşamını sürdüren demokratik toplum güçleri, toplumsallığı ifade eden tüm araç-yöntem, değerler toplamıyla birlikte yaşamın her alanında öz savunma pozisyonunda olmak gibi bir görevle karşı karşıyadır.

Buradan da hareketle öz savunma denince akla, askeri bir duruş ya da silahlı bir örgütlenmeden çok, toplumun kendisini her alanda korumak için örgütlenmesi ve bu örgütlenmeler temelinde mücadele yürütmesi gelir. Belki bu-

rada HPG örneğinde görüldüğü gibi askeri örgütlenmeler de olabilir. Ve bu durum esas olarak meşru savunma içinde ele alınabilir. Ama buradaki askeri gibi görülen örgütlenme bile, yaşamın yeniden toplumsallık biçiminde örgütlenmesine hizmet ettiği için HPG gibi örgütlenmeler, salt askeri bir güç olarak yorumlanamaz. Bu yanı sıra da HPG, bugünkü yapıyla demokratik toplum mücadelesinin temel öz savunma güçlerinin katalizör görevini üstlenmektedir. Aksi durumda toplumsal yaşamın dışında ve toplumsal ihtiyaçlara yanıt vermeyi esas almayan askeri güçler, toplum dışı kalmış, iktidarcı güçlerin çıkarlarını savunan bir şiddet-saldırı örgütüne dönüşmekten kurtulamazlar. Onun için Önderlik, gerillayı 'yaşamı yeniden yorumlayarak yaratan' şeklinde tanımlamıştır. Yaşamın yeniden yorumlanması onun bir ideolojik güç olduğunu gösterir. Yeniden yaratma da bu gücün ahlak ve politikayla bağına ortaya koymaktadır. Bu anlamda gerilla ordusu ya da gücü bizde meşru savunma gücü olmak kadar öz savunmanın katalizörü olma işlevini görmektedir. Bu anlamda da gerilla sayısını artırmak öz savunma alanında da önemli bir gelişme kaydetmek anlamına gelmektedir.

Özerklik ve Güvenlik

Savunma ve saldırı kavramlarının tanımlanmasında geçen bu evrimsel süreç içerisinde özellikle ulus-devlet çatısı altında soykırımlara varan uygulamalara karşı insanlığın eksik yetmez yanları ve bu konuda yanlışlıkları olsa da, vermiş olduğu mücadeleler sonucunda demokratik toplum güçleri dünyanın birçok yerinde farklı hukuksal-idari ya da siyasal-ekonomik düzenlemelerle kendisini ifade eden kazanımlar elde ettiler. Bu kazanımların yeterliliği-yetersizliği farklı bir tartışma konusu olabilir. Fakat öz savunmayı bir güvenlik konusu olarak ele aldığımızda ve güvenliği de bir bütün olarak toplumsal kimliğin ve varlığın yaşatılması olarak değerlendirdiğimizde, bu konuda ortaya çıkan yetmezlik ya da yanlışlıkları ele almak kaçınılmaz olmaktadır.

Toplumlar tarihi, ağırlıklı olarak farklılıkların kendisini özgürce ifade ettikleri birliklerin tarihi olarak yorumlanabilir. Öyle ki toplumların bu özelliği, bugün çok ceberutmuş gibi değerlendirilen ve devletçi tarihin önemli bir bölümünü hem zaman hem de mekan olarak işgal eden monarşik imparatorluklar, meşruteli krallıklar altında bile toplumlar bu özelliklerini ağırlıklı olarak sürdürmüşlerdir. Yani ulus-devletler aşamasına kadar olan süreçte toplumsal yaşamın temel yasası olan çokluğa dayalı birlik ilkesi ağırlıklı olarak varlığını korumuştur.

Ulus-devletlerin tekli sistemine kadar tüm toplumsal özelliklerin varlığı devam ettiği gibi, bir egemen sınıf ya da üst topluma dayalı da olsa farklı toplumun kendi güvenlik sorununu yine kendisi tarafından çözüldüğü görülmektedir. Yani seküler dünyanın söylediği gibi ulus-devletler daha insancıl değildir. Elbette burada devletlerin hangisinin daha iyi olup olmadığı tartışmasını yürütecek değiliz. Fakat bugün dünyada geçerli olan devletçiliğe dayalı federasyon ya da özerk yönetim örgütlenmelerinin ulus-devletler öncesinde ağırlıklı olarak var olduğunu bilmekte yarar var.

Örneğin Osmanlılar döneminde Kürt egemenleri çok geniş bir özerkliğe sahiptir. Vergi toplamaktadır, askeri güç bulundurmaktadır, Kürtler kendi medreselerinde Kürtçe eğitim yapmaktadır, Osmanlı hukuk kuralları Kürdistan'da işlememektedir vb. Ama diğer yandan herhangi bir tehdit durumunda Osmanlılara asker vermektedir. Her yıl Osmanlıya belli bir vergi vermektedir. Kürtler, Osmanlı egemenliğinde Osmanlıların Kürt olan tebaasıdır. Kürtlerin yaşadığı coğrafyada Osmanlı sınırları içinde olan Kürdistan diye tabir edilen ülkedir. Burada kendi içinde alabildiğine özerk bir statüden bahsediyoruz. Bu özerk statü kendi içinde de merkezi bir yapıya sahip değil. Kürdistan içinde var olan toplumsal ya da bölgesel örgütlenme esasına göre de her farklı aşiret ya da mezhep-inanç ya da etnik grup kendi içinde özerktir. Örneğin Dersim, Botan, Behdinan, Soran bölgelerinin vb. dışında aşiret bölge-

lerinin ve Yezidilerin, Süryanilerin, Arapların, Türkmenlerin özerk yaşamları var. Bu durum Avrupa'ya doğru gittikçe de devam etmektedir. Yani kızıl imparator diye anlatılan ve 33 yıllık istibdat dönemi ile tarihe geçmiş olan Abdulhamit dönemi bile İttihat-Terakki ve TC sürecinden çok ilerde bir durumu ifade etmektedir. Tarihte Asur, Babil, Akat, Firavunlar ya da Roma İmparatorluğu döneminde de bu durum hakimdir. Devletçi egemenlik, ulus-devlete kadar toplumların farklılıklarını ortadan kaldıran tekli bir yapıya yönelmemiştir.

Fransız Devrimi ile birlikte farklılıkların varlığı, ulus-devlete karşı bir saldırı olarak nitelenmiştir. Yani saldırı kavramı ulus-devlet ve onun dayanaklarına göre yeniden yorumlanmıştır. Önceki tüm devletli hiyerarşik yapılanmalarda askeri güç ve örgütlenme bir saldırı aracı olarak örgütlenmişti. Bu tarihin gösterdiği bir gerçektir. Fransız Devrimi'yle birlikte kendisini yeniden örgütleyen ulus-devlet, parlamenter demokrasi ve kuvvetler ayrılığını bu örgütlenmenin dayanak ve kaynakları olarak ilan etmiştir. Parlamenterizmin ve kuvvetler ayrılığının bir gereği olarak bir hükümet başkanı ve bakanlar oluşturulmuştur. Askeri güçlerin örgütlenmesi ve yönlendirilmesi savaş bakanlıkları adı altında oluşturulan bakanlıkların bünyesi altında toplanmışlardır. Bu tanımın kendisi bile ulus-devletin halklara ve topluma karşı nasıl bir saldırı yaklaşımı içerisinde olduğunu göstermektedir. Ulus-devletlerin birinci büyük saldırısı-savaşı olan Birinci Paylaşım Savaşı'ndan sonra bu literatür değiştirilmiş, savaş bakanlıkları tanımlamaları yerine, savunma bakanlıkları tanımlamaları kullanılmıştır. Özünde değişen bir şey olmamıştır, ama görünüş anlamında en saldırgan güç de bu tanımlamayla kendisine bir meşruiyet kılıfı giydirmiştir. En saldırgan, dünyanın her yerine müdahale etmeyi hakkı sayan ABD bile bu dizginsiz saldırılarını savunma meşruiyet kılıfıyla örtmektedir. Meşruiyet toplumları etkisizleştirmek, tepkisizleştirmek, dahası desteklerini almanın en etkili aracı olarak kullanılmıştır.

Bu anlatımlardan da anlaşıldığı gibi 20. yüzyılla birlikte ulus-devletin askeri varlığı, savunma gücü olarak tanımlanmıştır. Buna atfen savunma bakanlıkları kurulmuştur. Bu bir durum değişikliğidir. Burada tüm farklılıklar saldırgan olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamalar altında varılan doruk noktası faşizm olmuştur. Faşizm, tüm insanlığa karşı geliştirilmiş bir saldırı, soykırım hareketi olarak ulus-devlet örgütlenmesi ve onun ideolojisi olan milliyetçiliğin doruk noktasını ifade etmektedir. Ortaya çıkan tahribat ve buna karşı gelişen direniş nedeniyle hukuksal ve idari alanda yeni düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Hem toplumsal alanda -reel sosyalist de olsa yaşanan devrimler- ve hem de tarihin etnisite direnişlerinin bir devamı olarak güncellenen ulusal kurtuluş hareketleri nedeniyle kapitalist modernite kendisini yeniden yorumlama arayışı içine girmiştir. Bu arayış bir yandan demokrasi güçlerinin kazanımlarını ifade ederken, diğer yandan da ortaya çıkan faşizm ve yaşanan mezbahana ortamına karşı insanlığın sosyalizme kaymasını engellemeye yönelik yeni düzenlemeler anlamına gelmektedir. Bu düzenlemeler hukukun da evrensel boyutta yeniden ele alınmasına ve yeni faşist felaketlere karşı evrensel örgütlenmelerin daha aktif hale getirilmesine neden olmuştur. Bu düzenlemeler 'üç kuşak hakları' adı altında ulusal-toplumsal, kültürel, bireysel, ekonomik ve dayanışma hakları olarak yeniden tanımlanmıştır. Buna göre de farklı ulusların-toplulukların hukuksal olarak da koruma altına alınmış olan doğal hakları için mücadelesi meşru görülmüştür. Böylece ulus-devlet anlayışı meşru savunma alanında hukuksal olarak yara almıştır. Buna denk düşen idari-siyasal düzenlemeler nedeniyle de ulus-devletin tekçi yapısı bozulma sürecine girmiştir.

Böylesi bir gelişme seyri içinde 'ulusların kendi kaderini tayin hakkı' na dayalı devlet kurma yorumu yerine daha uzlaşıcı ve birlik içinde çözüm yaratıcı 'bölgesel-kentsel-kültürel özerklik' gibi idari, hukuksal, siyasal ve kültürel formüller ortaya çıkmaya başlamıştır.

Elbette 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra yoğun olarak gelişen feminist hareketler, erkek egemenlikçi sistemi geriletirken, cinsiyet özgürlükçü gelişmelerin zeminini güçlendirmiştir. Bu durum da hukuka pozitif ayrımcılık biçiminde yansımıştır.

Dikkat edilirse tüm gelişmeler tekleştirme yerine toplumsal doğaya uygun olarak farklılıkların kendisini ifade etmesini, doğa tahribatına karşı ekolojiyi ve erkek egemenlikli sisteme karşı da cinsiyet özgürlükçü demokratik toplumu işaret etmektedir. Bu da devletin görev alanlarının giderek daralmasını da beraberinde getirmektedir. Burada postmodernizm başta olmak üzere liberalizmin etkisiyle devletçi sistemin yedeğine düşen ve esas olarak da sistem dışı görünmekle birlikte, sistemin ömrünü uzatmaya çalışan akımları iyi izlemek gerekmektedir.

O açıdan günümüzde uygulanan özerkliklerin devletçi yanlarını iyi görmek gerekir. Her ne kadar özerklik, ayrılıp bağımsız bir devlet kurma anlamına gelmese de, kendi içindeki idari-hukuksal, siyasal örgütlenmesi ve merkezi devletle olan ilişkisi devletçi toplumu aşar nitelikte değildir. Uygulanan özerkliklerde ağırlıklı olarak merkezi devletin elindeki iktidar olanakları özerk bölgeye devredilmektedir. Özerk bölgelerin eline geçen yetkiler toplumdan çok toplum adına onun temsili ni üstlenenler tarafından kullanılmaktadır. Burada toplumsal alanın geçmişten tek farkı kendi tarihsel dili-kültürü ve kimliği ile tanımlanmasıdır. Özerk bölgelerin meclisinin olması bu durumu değiştirmemektedir. Böylesi bölgelerin tüm idari-siyasal düzenlemeleri devletçi hukukla güvence altına alınırken, toplumsal alanın ahlaki-politik örgüsü, yaşama her alanda yön verecek bir örgütlülüğe kavuşmamıştır.

Böylesi bir düzenleme içinde var olan özerk sistemlerin güvenlik konusu da polis teşkilatı derekesine indirgenmiştir. Belki ulus-devletçi yapılanmaya göre temel toplumsal özgürlük alanları yasal güvence altına alınmıştır, ama burada kastedilen küçülen mer-

kezi devletin küçülen yanının özerk yapı tarafından temsil edilmesi değildir. Küçülen devlet-büyüyen toplum şeklinde formüle edilen bir gelişmenin ortaya çıkması gerekir.

Dikkat edilirse özerklik formülü üzerinde tartışılırken demokratik yanı hiç dikkate alınmamaktadır. Türkiye de, birçok çevrede, dile geldiği gibi birçok Kürt çevresi de, özerkliği iktidar paylaşımı biçiminde ele almaktadır. Dolayısıyla Kürdistan'da çözüm tartışmaları yürütülürken karşımıza Bask, Katalanya, Korsika, İrlanda, İskoçya ve Galler örnekleri çıkmaktadır. Bask örneği verilirken de ETA terör konusu olarak ele alınmaktadır. Şu anda bu belirtilen örneklerin yaşandığı yerlerde doğrudan demokrasinin, tüm kurumlarıyla yaşama geçtiği bir yönetimden bahsetmek fazla mümkün değil. Özerk bölgelerin yasaları temsili demokrasi anlamında bir yönetimi öngörmüştür. Yani toplum değil toplum adına yetkiyi kullanan kurumlar ön plandadır.

Günümüz dünyasının gelinen aşamasında devlet yapılanmasını esas alan hiç bir yapılanma, toplumun öz savunmasını gerçekleştirme görevini üslenemez. Kaldı ki öz savunmanın kendisi tüm toplumsal farklılıkların yaşamın her alanında örgütlü karar düzeyine ve eylem gücüne ulaşmasına bağlıdır. Yoksa toplum adına birilerinin güvenliği sağlamasıyla ilgili olamaz. Bu durumu Zapatistler güzel formüle etmişler; "...EZLN'nin istediği siyasetin "yurttaşlaşması" (citizenization)'dır." Öz savunmanın kendisi de kısacası siyasetin yurttaşlaşması yani siyasetin elit grupların elinden çıkarak topluma mal edilmesiyle mümkün olabilir. Böylesi bir toplumsal atmosfer içinde toplumun tüm üyelerinin temel görevlerinden birisi de toplumun güvenliğini sağlamak olur.

Demokratik Özerklik ve Öz Savunma

Toplumsal güvenlik deyince; toplumun farklılığını ortaya koyan kimliksel özellikler (dil, kültür, vb.) başta olmak üzere temel yaşamsal ihtiyaçların (ekonomik, siyasal, vb.) karşılanması önündeki tüm engellerin (askeri, hukuksal, idari, vb) ortadan kaldırılması ve te-

mel yaşam alalarına (ahlaki-politik örgü içine) yapılan saldırıların püskürtülmesi için her türden toplumsal örgütlenmenin gerçekleştirilmesi akla gelir.

Doğal olarak da bu durum, devletle yetki paylaşımı içine giren özerk yönetimleri değil de, kendi farklılığını kendi iradesi ile göstermeyi esas alan toplumsal alan örgütlenmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak bu durumda Önderliğimizin bahsetmiş olduğu ve bugün ilanı üzerinde sıkça tartışılan demokratik özerklik konusu bir anlam kazanmış olur. O zaman dergi kapsamı içinde ele alınan konu başlıkları dışında demokratik özerkliği öz savunma boyutu netleşecektir.

Klan topluluklarının kendilerinin tüm üyeleri ile birlikte kararlaştırıp, planlayıp hayata geçirdikleri iki temel konusu vardır. Bunlar topluluğun güvenliğinin sağlanması ve zorunlu hayati ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu konuda da tam yetkili olan topluluğun kendisidir. Toplumsal evrim içinde ortaya çıkan tüm iş bölümleri de bu temel üzerinden gelişmiştir. Giderek bu toplumsal istemler üzerinden bu görevi üslenerek toplum adına hareket eden devlet ortaya çıkmıştır. Dikkat edilirse tüm devletler, tüm toplum adına, kamu yararı ve kamu güvenliği için var olduğunu ifade etmiştir. Onun için devletlerin olmadığı yerde anarşi, terör, kaos olur; kimsenin can güvenliği, iş, çalışma güvenliği kalmaz anlayışı yerleştirilmiştir. Halbuki bunun tersinin doğru olduğuna tüm insanlık tarihi şahittir. Onun için kamu yararı ya da güvenliğinin teminatı devlet ve onun sivil-askeri-bürokratik örgütleri ya da güvenlik teşkilatları olamaz. Milyonlarca yıl ve bugün, halen sınırlı düzeyde de olsa toplumlar özel örgütlenmeler olmaksızın toplumsal düzeni sağlamışlar ve sağlamaktadırlar. Yani devletçi anlayışın egemen kıldığı gibi toplumsal güvenliğin yolu yasal düzenlemeler ve özel güvenlik birimleri değildir. Aksine bunlar toplumsal güvensizliğin nedenleridir. Güvenlik esas olarak ahlaki-politik ortamda yani demokratik toplumda sağlanır. Onun için toplumun tüm yaşamsal alanlarda kendi öz ör-

gütlenmelerini yaratması (meclisler, komünler, ocaklar, kooperatifler, eğitim-sağlık örgütleri, ekonomik işletmeler vb.) güvenliğinin teminatı anlamına gelmektedir. Bunlara bağlı olarak topluluk iradesinin denetimi altında istenildiği zaman dağıtılan ya da görevden alınan özel güvenlik örgütlenmeleri ya da görevlendirilmelerine gidilebilir. Özellikle günümüz dünyasının askeri örgütlenmeleri, tekniği ve savaşlar düşünüldüğünde salt toplumsal alanın sivil örgütlenmesi güvenlik alanının tüm ihtiyaçlarını karşılamayabilir. Ama buna rağmen zorunluluktan kaynaklı oluşturulan tüm güvenlik birimleri veya görevleri toplumsal alanın denetimi altında olmalıdır. 17-18-19. yüzyıl komünlerinin ve konfederal örgütlenmelerinin oluşturulan askeri ve hukuksal düzenlemelerinde tam yetkili olan komünler ve şehir meclisleridir. Antikçağın Atina demokrasisinde de ordu ve komutanlar meclis onayından geçmektedir. Atinalıların düzenli ordusu yoktur, ama bugünün İsviçre'sinde olduğu gibi dönemsel askeri eğitimler vardır. Gerektiği zaman tüm Atina yurttaşları meclisin görevlendirdiği bir komuta altında birer askerdir. Bu yapıyla onbinlerce denilen Atina ordusunun yüzbinlerle ifade edilen Pers orduları karşısında demokrasilerini ayakta tuttuklarını unutmamak gerekir. Burada esas olan demokrasidir. Demokrasi de devletten uzaklaşmak ve toplumsal alanı esas almakla gerçekleşir. Çünkü toplum güvenliğinin en temel düşmanı devlet ve ona ait temel özel kurumlardır. Onun için öz savunma demokratik özerkliğin en temel toplumsal kimlik ve toplumsal alan savunması anlamına gelmektedir.

Demokratik özerkliğin ilanı ve öz savunma konusunda diğer örneklerin dışında yer alan Zapatistleri örnek vermek güncel görevlerimiz açısından hayli eğitici olacaktır.

1 Ocak 1994 gece yarısı keserler, sopalar ve az sayıda tüfekle silahlanmış binlerce yerli, EZLN (Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu) öncülüğünde Meksika'nın Guatemala sınırındaki Chiapas Eyaleti'nin büyük kentlerindenördünü işgal ettiler. İsyancılar farklı etnik grup-

lara mensup yerlilerdi. 500 yıldır süren baskıların ve 50 yıldır devam eden 'kalkınma' adı altındaki soykırımın son bulmasını istiyorlardı. Oluşturdukları komünleri sonuna kadar savunacaklarını dile getiren yerliler, kendi yönetim ve yaşam tarzlarını mutlaka oluşturacaklarına olan umutlarını dile getiriyorlardı.

Bu işgal hareketiyle kendisinden bahsedilmeye başlanan Zapatista hareketi, Aralık 1995'ten itibaren Zapatista bölgesinde özerk belediyeler yaratmaya başladı. Askeri kuşatma ve diğer dış baskılara karşın, Zapatistalar buralarda her bir belediyeyi oluşturan her bir cemaatin içinde bir yönetim konseyi örgütleyip buraları denetlediler. Bu biçimiyle her bir belediyede özerkliği uyguladılar.

Zapatista bölgesindeki özerk birimler, "*Zapatista topraklarında yönetenlerin izlenme suretiyle yönetmesini sağlamak için yaratılmıştır. Her bir isyan bölgesinde, bölgenin her bir Özerk (belediye) Konseyi'nden gelen bir ya da iki delegenin oluşturduğu bir Junta buluncak*"tır. Bu öz denetim, öz yönetim, halkın kendi kendisini yönetmesi ve denetlemesi anlamına geliyor.

Böylelikle özerk cemaat ve belediyeler, kendi örgütlenmelerini korurken, bu yapılarına birkaç belediyeyi kapsayan Juntas de Buen Gobierno'ları da eklediler. Bu durum bir anlamda bölge özerk konseyleri anlamına gelmektedir. Her bir Junta kendi yürütme bölgesindeki çelişki ve zorlukları izlemek ve çözüm üretmekle yükümlüdür. Buna göre de cemaat (topluluk) ya da belediyelerde bir haksızlık olduğunda ya da işler gerektiği gibi, cemaat iradesi uyarınca yürümediğinde herkes juntaya başvurabilecektir. Bu juntalar aynı zamanda 'sivil toplum'la ya da gerektiğinde hükümet görevlileriyle ilişkileri de üstlenen yapılardır.

Zapatistler, elde ettikleri bölgelerde askeri kuşatmaya ve süregiden paramilitar tehditlere karşın, yapmak istediklerini yapmaya çalışıyorlar. Gerçekte piyasanın, devletin ve sermayenin mantığının ötesinde yaşıyorlar. Geri aldıkları ortak arazileri üzerinde, kendi özerk yönetim biçimlerini canlandırıyorlar. Bunu

yaparken de hükümetten herhangi bir hizmet ya da fon almıyorlar.

1995 yılının başından beri süren bu durumu Meksika hükümetleri resmen tanımıyorlar. Bunun için de Meksika hükümeti ve ordusu Zapatistaların etkin olduğu alanlarda onları etkisizleştirmek ve diğer alanları da etkilemelerini engellemek için kuşatmalar biçiminde operasyonlar başlatır. Bu kuşatmaya ve operasyonlara karşı Zapatistler halen direnmekte ve yaşadıkları topraklar üzerinde Meksika devletine rağmen varlıklarını korumaktadırlar. Ve etkilerini giderek artırmaktadırlar. Bu kuşatma Meksika ordusunun üçte biri tarafından yürütülmektedir.

Askeri kuşatma ve operasyonların sorunun çözümüne katkı yapmadığı özellikle 2000 yılından sonra oluşan hükümetlerce dillendirildi. Bu süreçten sonra barışçıl direniş böyle algılanmaya başlandı. Bugünkü AKP hükümeti ya da devlet yetkilileri gibi. Bunun üzerine komutan Marcos'un öncülüğünde bir barış yürüyüşü sonunda Meksiko City'de görüşme de gerçekleştiren Zapatistler halen etkinlik alanlarında devlete rağmen komün ve meclislerden oluşan demokratik yapısıyla adeta bölgedeki tüm yerlilerden oluşan bir öz savunma gücü oluşturmuş bulunmaktadırlar. Onun için Chiapas eyaletinde kendi özerk bölgelerinde kendi kendilerini yöneterek ataları olan Mayaların ruhunu yaşatan bu halka 'tarihin bekçileri' de denilmektedir.

Marcos'un bu yürüyüşün arkasından gazetecilere yaptığı konuşmada halka yaklaşıma ilişkin görüşlerini şu biçimde ifade eder:

"Talep ve istemler bizim değil onlarındır. O yüzden onlar bizden daha iyi kendi talep ve ihtiyaçlarını bilirler. Onları dile getirmek de benim değil onların görevidir. Benim, bizim görevimiz mücadele ederek onların taleplerini dile getirecek ortamları sağlamak. Onlara barışı getirmek. El konulan topraklarını onlara geri vermek. Ve kendilerini yönetme görevlerinin yetkisini onlara vermektir"

Aslında bu açıklamadan da öz savunmanın ne anlama geldiği açık ve net olarak görül-

mektedir. Önderliğimizden yazının başında yaptığımız alıntının içeriği de aynı anlama gelmektedir.

"Kürtler soykırımından nasıl kurtulabilir bunu somutlaştırmalıdır.... Toplum burada kendi öz savunmasını kurar..... Demokratik toplumun her alanda örgütlenmesini, kurumsallaşmasını kendi güvenlik sistemine kavuşmasını ifade ediyorum. Bunu daha fazla halk tartışır farklı sonuçlara ulaşabilirler. Mesela çocuklarını askere gönderecekler mi? Askeriyede yer alacaklar mı, bunlar tartışılır. Mesela korucular nasıl lağvedilecek, koruculuk meselesi nasıl halledilecek bunlar tartışılmalıdır."

Önderliğin alıntısından tekrar aktardığımız bu bölümde, toplumun-halkın öz savunma konusunda nasıl bir güç haline gelmesi gerektiğini bizlere gösteriyor. Belki tüm yönleriyle irdeleme imkanını bulamadığımız EZLN ve yerlilerin ulusal hareketi, Kızılderili halkların Meksika'dan ayrılmak değil, kendi özgünlükleri ile ülke bütünlüğünün bir parçası olarak tanınmayı istiyorlar. Demokrasi, adalet ve özgürlüklere duyarlı bir Meksika mücadelesi veriyorlar. Bu yönüyle de Zapatist hareket, diğer örneklerin dışında devlete-iktidara yaklaşım ve devlet sınırlarına dokunmadan soruna çözüm araması yanında yaşamın her alanında toplumsal örgütlenmeleri esas alması ve bu temelde bir öz savunma anlayışı geliştirmesi ile de bizim açımızdan dikkatle izlenmesi gereken bir örnek olmaktadır.

Demokratik Özerk Kürdistan'da Öz Savunma

Bir anlamda da genel çerçevesi Önderlikten yaptığımız alıntıda çizilen demokratik özerkliğin öz savunma boyutuna iki yönlü bakmak gerekmektedir. Bunlardan ilki ulusal boyutta olanıdır.

Önder APO Kürt ulusal konferansını ele alırken sunmuş olduğu beş ilke içinde öz savunmayı da değerlendirmektedir. Bir bütün olarak bu durumu şöyle izah etmektedir: *"Konferans meselesi... Beş ilke şartı çerçe-*

vesinde ele alınması gerekiyor; 1-savaş ve barış ilkesi, 2-Birlik ilkesi. Türkiye'deki Kürtler, İran'daki Kürtler, Suriye ve Irak'taki Kürtler kendi aralarında bu durumu tartışırlar. Ortadoğu'da Türkiye, İran, Irak ve Suriye Kürtlere karşı işbirliği içindedirler. Bu ülkelerde yaşayan Kürtler de kendi aralarında birliği sağlamalıdır. 3-Demokratiklik ilkesi, 4-Kültürel haklar ilkesi, 5-Demokratik siyaset-sosyal-ekonomik ilke. Kürtler sınırları sorun yapmadan aralarında ekonomik ve ticari, sosyal düzenlemelere gidebilir. Bütün bu ilkelerin konferansta açıklığa kavuşturulması lazım. Konferans'ta tartışılması gereken başka bir konu; Kürtlerin şu anda mevcut bulunan silahlı güçleri öz savunma birlikleri olarak korunmalıdır. Güney'de Kürt birlikleri olan peşmergeler var. PKK'nin silahlı güçleri de peşmergelerle birlikte Kürt ulusal gücüne dönüştürülür. Tüm Kürtleri soykırım vb. şeylerden koruyan ve güvenliğini sağlayan halk savunma gücüne dönüştürülür. Dört parçanın Kürtlerini de koruma görevini üstlenir. Bu güçler öz savunma birlikleri olarak kalabilirler..."

Elbette bu şekilde dile gelen formülasyonu tek başına askeri güçlerin biraraya gelmesi biçiminde düşünmemek lazım. Beş ilkenin hepsi bir araya getirildiğinde ortaya çıkan demokratik Kürt ulusunun mevcut konjektürdeki FKÖ benzeri bir öz savunma ya da halk savunma anlayışıdır. Diğer koşulların oluşmaması durumunda zaten ne Kürt konferansı amacına ulaşmış olur, ne de tüm Kürt silahlı güçlerinin bir araya gelişi temelinde öz savunma gerçekleşir. Elbette konferans günümüzün halen gerçekleşmesi gereken temel çalışmalarından birisi olmaktadır. Önderliğin esas olarak Kuzey merkezli olan ama tüm Kürdistan için de geçerliliği bulunan öz savunma anlayışını kısaca tekrardan aktaralım:

"Öz savunma KCK, PKK tarzı silahlı yapıyı değil halkın kendi güvenliğini sağlamasıdır. Demokratik toplumun her alanda örgütlenmesini, kurumsallaşmasını kendi güvenlik sistemine kavuşmasını ifade ediyorum"

Gelinen aşamada mücadele tarihimizin dördüncü dönemini devlete rağmen demokratik özerklik ilanı ile taçlandırmayı esas aldığımız bugünü düşünerek Önderliğin perspektifine yaklaşım göstermek önemli olmaktadır.

Bunlardan birincisi öz savunma salt PKK-KCK tarzı bir silahlı yapıyı öngörmez. Ama ulusal savunma örneğinde de gördüğümüz gibi böylesi bir yapılanmayı da dıştılamaz.

Diğer bir konu öz savunma salt silahlı yapılanma olarak ele alınamaz. Toplumun kendi kimliği ve öz yaşamı konusunda her alanda örgütlenmesini ifade eder. Bunun için de birçok konuda olduğu gibi askerlik ve koruculuk konularında da toplum kararını vermelidir.

Toplum böylesi bir görevle karşı karşıya iken Marcos'un da belirttiği gibi halkın aydınlatılması ve örgütlenilerek mücadeleye sevk edilmesinin yanında, sömürgeci güçlerce elinden alınan değerlerinin geri alınarak toplumsal değerler hanesine katılmasını sağlamak gibi bir görevimiz bulunmaktadır. Bu temelde şu ana kadar yürütülen özgürlük mücadelesinin temel taleplerinin devlet kabul etsin ya da etmesin hayata geçirilmesi şarttır. Son 35 yılının kazanılan demokratik değerleri halen tasfiye edilme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Yaklaşık son 85 yıldır süregelen inkar-imhaya dayalı soykırım farklı araçların da devreye girmesiyle halen devam etmektedir. Kürt toplumu ekonomik, siyasi, kültürel vb. soykırımlarla karşı karşıyadır. Onun için toplumun kendisini bu soykırımlara karşı koruyacak örgütlenmelere yönelmesi, aynı zamanda bir öz savunma mücadelesi olmaktadır.

Örneğin referandumdaki ya da okulların açılışındaki boykotlar bu kapsama gireceği gibi, Amed'deki Küçük Medya'nın evinde açtığı Kürtçe kursu da bu kapsam içindedir. Viranşehir'de kaçırılmak istenen küçük kızın halk tarafından kurtarılması ve sapıkların halk tarafından yakalanması da bu kapsamdadır. Diğer yandan Şemdinli'de bombacı 'iyi çocukların' halk tarafından yakalanması ve belgelerle suçlarının açığa çıkarılması da etkin bir öz savunma anlayışını ortaya koymaktadır.

Bu örnekler de görüldüğü gibi Kürtler kendi kimliğini, yaşamını tehdit eden durumlar karşısında örgütlü ya da kendiliğinden tavırlar koymaktadır. Önemli olan bunun bilinçli-örgütlü ve öncelikler sırasına göre toplumu tehdit eden tehlikelere karşı geliştirilmesidir.

O zaman Kürtler fiziki soykırım dışında ne tür soykırımlarla karşı karşıyadır. Soykırım, bir toplumu ortadan kaldırmaya yönelik bilinçli-örgütlü ve planlı olarak organize güçlerin yürüttüğü kapsamlı bir saldırdır. Bu bir insanlık suçudur. O zaman sadece olması gereken haklar anlamında değil, uluslararası arası hukuk açısından da suç sayılan bu saldırılar nelerdir? Bunların mutlaka doğru tespit edilmesi ve ona göre örgütlenmelerin yapılması gerekir. Önderlik siyaset akademileri, sığınma evleri, kooperatifler, meclisler, konseyler, kongreler gibi konuları dile getirirken bunları aynı zamanda birer öz savunma merkezleri olarak da değerlendirdi. Biz de bu temelde öz savunmayı ele almak zorundayız.

O zaman kültürel soykırıma karşı geliştirilen Kürt dil-kültür örgütlenmeleri ve soykırımcı egemen kültüre karşı geliştirilen tüm mücadele biçimleri (boycotlar ve evde verilen kurs örneği gibi) öz savunma kapsamı içindedir.

Siyasal soykırıma karşı geliştirilen tüm örgütlenmeler (siyasal partiler, DYK, sivil toplum örgütleri vb.) ve onların geliştirdiği mücadele biçimleri (referandum boykotu ve sivil itaatsizlikler) öz savunma kapsamı içindedir.

Ekonomik soykırıma karşı geliştirilen ve geliştirilecek olan kolektif emeğe dayalı üretim-tüketim örgütlenmeleri aynı zamanda toplumun temel maddi ihtiyaçlarının da karşılanmasına yönelik en demokratik eylem olma karakterini taşımaktadır. Özellikle de açlık yoluyla tüm değerlerini satar hale getirilmek istenen Kürt gerçekliği düşünüldüğünde, bu alanda atılacak adımlar ve verilecek olan anti-tekel mücadele etkin bir öz savunma anlamına gelecektir.

Diğer yandan fiziksel soykırım merkezi olarak varlığını sürdüren ve Kürdistan üye-

rinde her türden soykırımın sürdürülmesinin bekliliğini yapan Türk ordusu karşısında tutum belirlemek ve Kürt çocuklarını askere göndermemek konusu önemli bir öz savunma konusu olacağı gibi, başta korucular olmak üzere tüm halkın koruculuk karşısında alacağı tutum da önemli olmaktadır.

Demokratik özerkliğin belki de Zapatistler örneğinde olduğu gibi, gelişebilecek olan ilanı ile birlikte zabıtalara ya da polislerden çok öz savunma gücü olarak milis örgütlenmesi ve silahlı olanı da dahil halkın örgütlü tepkisi önemli rol oynayacaktır.

Elbette sadece Kuzey değil, dört parça ve diğer bölge güçleri ve uluslararası güçler ve onların askeri saldırıları düşünüldüğünde etkin bir gerilla gücü en önemli öz savunma unsuru olarak varlığını koruyacaktır.

Bütün bu sayılan güçler devlet tipi örgütlenmeler değil, toplumsal örgütlülüklerden kaynağını alacaktır. Doğal olarak da her alanda örgütlenmiş toplum, her alanda kendi yaşamına toplumsal olarak sıkı sıkıya sarılarak kendisini yönetmedeki ısrarını ortaya koyacaktır.

Dikkat edilirse buraya kadar ve bundan sonra da herhangi bir devlet örgütlenmesi formülasyonu yoktur. Şehirlerde oluşturulacak polislerden ve bölgede uygulanacak hukuktan bahsedilmemiştir. Eğer sömürgecilik inkârdan vazgeçer ve Kürt halkının demokratik iradesini tanıyıp soykırım politikasını terk ederse, o zaman uygulanacak hukuk, geliştirilecek diplomasi, yapılacak ortak ya da ayrı etkinlik ya da örgütlenmeler gündeme gelebilir.

Buraya kadar işlenen bölümüyle, demokratik özerkliğin güvenlik boyutu, tümüyle "devlete rağmen uygulanacak" düzeyinde ele alınmıştır. Devlet+demokrasi temelinde oluşacak demokratik cumhuriyet koşullarında, demokrasiye duyarlı devlet ile birlikte toplum kendi öz savunmasını sağlayacağını tartışabilir...

DEMOKRATİK ULUS

Kürt halkının demokratik özerkliği çok yoğun bir biçimde tartıştığı bu günlerde Önderlik *"Demokratik ulus bir ruh ise demokratik özerklik de bedendir. Demokratik özerklik demokratik ulus inşasının ete kemiğe bürünmüş halidir, onun somutlaşmış, bedenleşmiş halidir."* diyerek demokratik ulus çalışmalarının demokratik özerklik açısından ne

Özellikle demokratik modernitenin inşası çalışmalarını sırasında, en çok da kapitalizmin kendisine temel bir devlet yapılanması olarak belirlediği ulus-devletin ideolojik ayağı olan milliyetçiliğin esas aldığı ulus, doğru değerlendirilip zihniyet olarak hak ettiği yere gönderilmeden demokratik ulus örgütlenmesinde başarıya ulaşmak oldukça zor görün-

anlama geldiğini çok net bir biçimde ifade etti. Aslında bununla, demokratik ulus inşa edilmeden demokratik özerkliğin ruhsuz bir beden olacağını, bunun ise hiçbir anlamının olamayacağını belirlerdi.

Önderliğimiz Kapitalist Uygarlık savunmasında ise ulus kavramını oldukça "müphem" bir kavram olarak değerlendirmişti. Kapitalist modernitenin ulus kavramına yüklediği anlama şüpheyle yaklaşılması gerektiğine dikkat çekmek açısından önemli bir belirlemedir.

mektedir. Bu nedenle toplumsal örgütlenme alanında ulus formunun tarihteki oluşum koşullarını komünal değerler ekseninde ele almak, toplumsal gelişmedeki rolünü doğru değerlendirmek kadar demokratik modernite içerisinde ulusu doğru konumlandırmak entelektüel görevlerin başında gelen bir çalışma olmaktadır. Bunun yanında günlük pratik görevler anlamında da, demokratik ulusun ahlaki ve politik toplum birimine dayalı olarak kurumsallaştırılması da temel görevlerimizdendir.

Ulusun Oluşum Koşulları

Ulus bu güne kadar, kapitalist modernitenin bir ürünü ve daha çok da yaratımı olarak ele alınmış olsa da özünde kapitalizmden bağımsız bir toplumsal form olmaktadır. Ulusun gelişiminin kapitalist aşamaya denk gelmiş olması ulus açısından bir talihsizliktir. İnsanlık tarihi toplumsallaşmayla beraber çok çeşitli toplumsal formlar biçiminde kendisini var etmiştir. Bu toplumsal şekillenişler birer kimlik olarak kendini tanımanın ve tanımlamanın araçları olmaktadır. İlk toplumsal biçimin klan olduğu bilinmektedir. İnsanlığın en uzun süreyle yaşadığı toplumsal biçim olan klan, top-

yapıları, nüfus, coğrafik koşullar vb. unsurlara da bağlı olarak günümüze kadar gelmiştir. Bu nedenlerden kaynaklı olarak da her insan topluluğu bütün toplumsal biçimleri aynı düzeyde yaşamadığı gibi her toplumsal biçimin bütün topluluklarda yaşandığı da iddia edilemez. Bu güne kadar insan topluluklarının yaşadığı klan, kabile, aşiret, kavim ve ulus biçimlerinin her toplumda aynı düzeyde ve aynı gelişim seyri içerisinde yaşanmadığı bir gerçektir. Toplumların kendi özgünlüklerini ifade eden koşullar içerisinde her topluluk bu toplumsal formları değişik süreçlerde ve farklı düzeylerde yaşamışlardır.

Bu toplum biçimlerinin -günümüz itibari ile- sonucusu olan ulusun doğuş koşulları kapitalizmin çok öncesi bir sürece denk gelmektedir. Roma'nın yıkılışından itibaren Avrupa'da halklar konfederal yapılara dayalı kendi siyasi otoritelerini oluşturmuşlardı. Avrupa halkları baştan sona özerk konfederal yapılar biçiminde kendilerini örgütlemişlerdi. Bu konfederal yapılar arasında esnek bağlar bulunsa da özünde her biri birbirinden bağımsız halk yönetimlerini ifade ediyordu. Avrupa'daki bu konfederal yapılar uluslaşma sürecinin en temel yapıları olmaktadır. Bu yapılar içerisinde gelişen toplumsal ilişki düzeyleri yavaş yavaş uluslaşmaya doğru bir evrim olduğunu göstermektedir. Ve bunlar kendi siyasi iradelerini komünlerden oluşan konfederal yapılarla ifade ediyorlardı. 12. yüzyıldan itibaren Avrupa'daki devletçikler arası savaşlarda prenslikler, birbirleri karşısında üstünlük sağlayabilmek amacıyla bu yapılar üzerinden kendilerine daha geniş bir toplumsallık ortaya çıkarma arayışı içerisine girdiler. Henüz tam bir ulus biçimi kazanmamış bu yapıları devlete bağlayarak kendi siyasi egemenliklerini genişletme arayışı ağır basmaktaydı. Ulus kavramını ilk dile getiren İngiliz prensi I. Henry ile Fransa prensi Philippe Augustus, ulusu devlete bağlamak amacıyla çok çeşitli kurumlaşmalar ortaya çıkarmışlardı. O dönemlerde oluşturulmak istenen devlet odaklı ulus yapılanmaları, ona en çok vurguyu yapan

Klan, kabile, aşiret, kavim

ve ulus biçimlerinin

her toplumda aynı düzeyde ve aynı gelişim seyri içerisinde yaşanmadığı

bir gerçektir. Her topluluk bu

toplumsal formları değişik

süreçlerde ve farklı düzeylerde

yaşamışlardır

lumun kendi kimliğini oluşturma çabası olarak tanımlanmaktadır. Klanla beraber topluluk kendini tanımlamakta ve anlamlandırmakta, gerek kendi iç ilişkilerinde gerekse de diğer klanlarla olan ilişkilerindeki statüyü belirlemektedir. Bu da kendisi ile diğerleri arasındaki farkı belirgin kılmaktadır. Daha sonra gerçekleşen tüm toplumsal formlar bu çabanın bir ürünü olarak ortaya çıkmışlardır. Her yeni toplumsal şekilleniş genişleme, karmaşıklaşma yönünde özellikler gösterse de özünde kendini tanımlama ve tanıtmaya yanı sıra ağır basan bir ilerleme seyri izlemiştir. Toplumda sürekli olarak var olan bu toplumsal kimlik arayışları değişen üretim teknikleri ve tarzları, zihniyet

kral ve ya prensin ömrüyle sınırlı kalıyordu. Ancak ulus olarak şekillenmeye başlayan toplumsal yapılar kendilerini daha çok uzun süreler komünler biçiminde örgütlemeye devam edeceklerdir. Uzun süren krallıklar dönemi boyunca da kendi özgür gelişim seyri içerisinde ilerleyen ulus formunun, siyasi bir otorite olarak devlete tam anlamıyla bağlandığından bahsedilemez. Kapitalist modernitenin devlet modeli olan ulus-devlet sürecine kadar da ulusların konfederal yapılar içerisinde özgür bir yaşam biçimine sahip olduğu bilinmektedir. Ancak kapitalist sınıfların iktidarı ele geçirmeleriyle beraber topluma dayattıkları ulus-devlet, ulusların siyasi yaşamdan kopmalarına neden olmuştur.

Yine ortaçağın temel ideolojisi olan din kaynaklı kavim bilinci bu gelişimde oldukça etkin kullanılıyordu. Birçok alanda dinin oluşturduğu kavim kimliği içerisindeki kabile ya da aşiret bilincine dayalı yapılar, kendi farklılıklarını ispatlarcasına, daha özgün dini yapıların da oluşmasına yol açıyordu. Hıristiyanlık içerisindeki mezheplere dayalı dallanmalar bu döneme ait gelişmelerdir. İncilin diğer dillere çevrilmesi ulus zihniyetine giden yolda önemli bir adım olmaktadır. İspanya, Fransa, İngiltere ve Almanya'da yaşanan uluslaşma süreci bu gelişmelerle yakından bağlantılıdır. Almanya'da Martin Luther, Fransa'da Calvinizm bu gelişmelere öncülük etmişlerdir. Özellikle İncil'in Almanca ve Fransızcaya çevrilmesi, yine İngiltere ve Hollanda'da Anglikan kilisesinin kurulması, ulus anlayışının gelişmesi yönünde önemli adımlar olmaktadır. Bu farklılaşan dini yapılanmalarla kabile-aşiret bilinci daha gelişkin bir yapı olarak ulus şekillenmesine eviriliyordu.

Tüm bu yakınlaşma ve bütünleşmeler ulusun oluşumunda tek başına yeterli olmamaktadır. Bu konuda en temel öğe pazarda yaşanan değişim ve gelişmelerdir. Toplumsal alanda gelişen ortak siyasal otorite ile dine dayalı özgün kabile-aşiret bilincinin ekonomik alanda da bir ortaklaşmaya ve (toplumun daha geniş kesimlerini kapsaması anlamında) yaygın-

laşmaya yol açması beklenen bir durumdur. Feodal çitlerle sınırlandırılmış parçalı ekonomi, yavaş yavaş çözülmektedir. Değişik yerleşim alanları arasında yoğun mal akışına dayalı alışveriş giderek yaygınlaşmakta ve ortak pazar giderek belirginleşmeye başlamaktadır. Pazarın genişlemesi toplumsal ilişkilerde de köklü değişikliklere neden olmuştur. Ekonomide olduğu kadar toplumsal ilişkilerde de feodal ve dine dayalı çitler kırılmaya başlamıştır. Toplum daha geniş ve yaygın bir ilişkiler ağına kavuşmuştur. Bu aşamada kentler giderek daha fazla önem kazanmaya başlar ve kır üzerinde belirgin bir üstünlük elde ederler. Kıra dayalı yaşam yavaş yavaş önemini yitirir. Bu durum pazardaki değişimlerle yakından bağlantılıdır.

Burada özenle üzerinde durulması gereken konu pazarın bir burjuva icadı olmadığıdır. Pazarın bir burjuva icadı veya ürünü olduğunu iddia etmek toplumsal üretimi ve onun bir sonucu olan pazarı inkâr anlamına gelecektir. Bunun tersi daha doğru bir yaklaşım olmaktadır. Yani gelişen toplumsal ilişkilere dayalı olarak yaygınlaşan pazar içerisinde kendini gizleyen orta sınıf tüccar kesimin, giderek pazarı kontrolüne alarak bir tekel halinde pazarı talan ettiği açıktır. Pazar, kapitalizm öncesi tüm toplumsal yapılar içerisinde temel bir gereklilik olarak mevcuttur. Toplumsal üretimin en doğal bir sonucu olarak oluşmuş bulunmaktadır. Toplumun klan aşamasında bile fazla üretimin armağan ve hediye biçiminde dağıtıldığı ve bu faaliyetin törenlerle gerçekleştirildiği bilinmektedir. Daha sonrasında toplumsal gruplar arasında, kullanım değerine dayalı mal ve ürünlerin değiştirildiği alanların mevcudiyeti tarihin en eski dönemlerini aydınlatan kazılardan anlaşılmaktadır. Bu alanlar pazar için bir prototip niteliğindedir. İçerisinde tekel ve sömürüye dayalı unsurların izine de pek rastlanmamaktadır. Pazar bir tekel ve sömürü alanı olmanın ötesinde toplumun ekonomik faaliyetlerinin ortaklaştırıldığı alan rolünü daha fazla oynamaktadır. Toplumun ulus formunda gelişmesi de pazarın bu

özelliğine dayanmaktadır. Tüm bu gelişme ve birikimler sonucunda ulus; kabile bilinci+dini inanç+ortak siyasi irade+ortak pazar etrafında şekillenen bir toplumsal kimlik olarak ortaya çıkmaktadır. Ulusun gelişmesine yol açan tüm bileşenler incelendiğinde bu oluşumda ne devletin ne de kapitalizmin (ve ya herhangi bir devletçi sistemin) bir zorunluluk olmadığı çok açık bir biçimde görülmektedir. Aksine ulus en fazla da devlet dışı alan ve yapılar içerisinde kendi özgür oluşum koşullarına kavuşmaktadır.

Devlet, Sınıf ve Ulus

Oysa bu güne kadar ulus, burjuva sınıfının yaratımı olarak tanımlanmıştı. Bununla ulusun, sözde yaratıcılarına ilah düzeyinde tapınmaları sağlanmaya çalışıldı. Burjuvasız bir toplumsal kimlik neredeyse düşünülemez oldu. Hatta burjuvazi, ulus formundaki toplumsal kimliğin öncüsü olarak tanındı. Tüm toplumu tarif ve temsil etmesi gereken ulus kimliği bu rolünden uzaklaştırılarak tek sınıfın kimliği haline getirildi. Geri kalan tüm bileşenler ise bu sınıf üzerinden tarif edilmeye başlandı. Yine toplumun temsiliyeti burjuvazinin ellerine bırakılarak sınırsız bir sömürü hakkı bu sınıfa tanınmış oldu. Burjuvazi bu rolüne atfen ulus üzerinde her türlü tasarrufu kendine reva gördü.

Kapitalist sınıfların iktidara el koyma aracı olarak kullandıkları ulus-devlet ancak ulus formu devlete bağlanarak gerçekleştirilebildi. Her ulus bir devlete mecbur kılınarak kapitalist modernitenin temel devlet biçimi olan ulus-devlet üzerinden uluslar milliyetçi cendere içerisinde en ağır sömürü, baskı ve katliamlarla karşı karşıya getirildi. Ulus kimliği, ulus-devletin milliyetçilik dini ile en katı bir dogmatizm içerisinde herkese düşman bir kimlik haline getirildi. Özünde farklılıkların birliği temelinde bir kapsayıcılıkla üst kimlik halinde bir toplumsallaşma ortaya çıkaran uluslaşma süreci, burjuva sınıfın elinde devlete bağlanarak tek tipleştirici en temel bir silah olarak halkların katliamında kullanıldı. Tarihin tanı-

dığı hiçbir toplumsal form kendi içerisindeki farklılıklara bu kadar müsamahasız davranmamış, kendi dışındaki topluluklara karşı bu kadar düşmanlık gütmemişti. Ancak ulus kimliği bir toplumun kimliği olmaktan çıkıp da bir sınıfın kimliği haline gelince artık toplum kendisi için değil o sınıfın çıkarları için yaşamak zorunda bırakıldı. Bu da insanlığın tarihi boyunca tanımadığı ve bir daha da tanımak istemeyeceği katliamların yaşanmasına neden oldu. Toplum adına topluma karşı geliştirilen bu sömürü ve katliam sisteminin bir toplum biçimi olarak tanımlanamayacağı ortadadır. Önderlik bu durumu "*toplumkırım*" olarak ta-

**Ulus kimliği
bir toplumun kimliği
olmaktan çıkıp da bir sınıfın kimliği
haline gelince artık toplum
kendisi için değil o sınıfın
çıkarları için yaşamak zorunda
bırakıldı**

nımlamıştı. En yalın ifadeyle toplumsal kimlik ele geçirilerek toplum eliyle topluma karşı bir toplum kırım gerçekleştirilmiş oluyor. Sırf dışı karşı değil ulusun kendi içerisindeki unsurlarına karşı da böylesi bir tükenme, özünden boşalma ve tüm dinamiklerinden kopma dayatılmaktadır.

Bu güne kadar hakkında en fazla spekülasyon yapılan ulus üzerinde bu kadar oyunların oynanmasının temel nedeni tarih boyunca toplum içerisinde hiçbir dayanağı bulunmayan ve sürekli şüpheyle yaklaşılan orta sınıf tüccar ve tacir kesimin pazar üzerinde yarattığı spekülasyonlarla iktidarda elde ettiği konuma bir dayanak oluşturma çabalarıdır.

Toplumlar tarihinin tanıdığı tüm devletli sistemler kendi toplumsallıklarını yaratma

arayışı içerisinde olmuşlar ve bunu gerçekleştirdikleri oranda sistemlerini toplum üzerinde etkin kılmışlardır. Bununla amaçlanan toplumu bir bütün olarak devlete bağlamak olmuştur. Devlet dışı kalmış her toplumsallığı kendisi için en can alıcı tehdit olarak algılamıştır. Ancak tarihin hiçbir döneminde devletin toplum üzerinde nihai zaferinden bahsedilemez. Ne tanrı-krallar, ne tanrının gölgesi krallar toplumu bir bütün devletli hale getirme kudretine ulaşamamışlardır. Toplumdaki komünal değerlerin direnişi devletin topluma karşı mutlak egemenliğini her zaman engellemiştir. Devletli uygarlığın günümüzdeki temsilcisi olan maskesiz krallar olarak kapitalist sınıflar da, iktidarlaşma süreciyle beraber toplum üzerinde böylesi bir savaşa kalkmışlardır. Amaç tüm toplumu devlete ait kılmaktır. Bu noktada toplumun en doğal bir var oluş biçimi olarak ulusu devlete bağlamak maskesiz kralların devletli uygarlık açısından gerçekleştirdikleri bir yenilik olmaktadır. Bununla tüm toplum iktidar içerisine çekilerek sanal bir toplum-iktidar bütünlüğü oluşturulmuştur. Toplum, iktidarı kendinden sayarak ona sahiplenmeye davet edilmiştir. Oysa aynı iktidar, toplum üzerinde en derin katliamları yine toplum eliyle gerçekleştirmektedir. Açık ki bu, toplumda hiçbir dayanağı olmayan soysuz sınıfların kendilerini ulus içerisinde gizleme ve meşrulaştırma çabasından başka hiçbir anlam ifade etmemektedir.

Toplum içerisinde gerçekleştirilen bu ideolojik yanılısma kendisini toplumsal değerler adına mücadele eden felsefe, ideoloji ve siyasetler üzerinde de hakim paradigma olarak dayatmış ve kabul ettirmiştir. Kapitalist aşamaya kadar devlet dışı doğal toplum mücadelelerinde herhangi bir devlet perspektifinden bahsedilemez. Toplumun özgürleşme alternatifi her zaman devlet dışında aranmıştır. En başta devletli uygarlığa karşı direnişe geçen etnisiteler devletten ne kadar uzak dururlarsa o kadar özgür yaşayacaklarının farkına erken varmışlardır. Daha sonrasında da devletle bütünleşmeyen toplumsal yapılar, kesimler,

sınıflar hem zihniyette hem de coğrafik açıdan sürekli devletten uzak durarak doğal toplum geleneğinin günümüze kadar gelmesini sağlamışlardır. Bu gün devlet dışı bir alternatiften ve demokratik komünal uygarlıktan bahsedebiliyorsak bunu devlet dışı kalmış yapıların ve toplum biçimlerinin direnişlerine borçlu olduğumuzu bilmemiz gerekiyor.

Ancak kapitalist sınıfların toplum üzerinde gerçekleştirdikleri paradigmasal hegemonya doğal toplum adına özgürlük mücadelesi yürüten sınıf ve kesimleri devlet zincirlerine bağlayarak aslında toplumun özgürlük alternatifini ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Bu sınıf ve kesimler adına öncülük yapanlar da bu zihniyeti doğru çözümleyememiş ve bu noktada devlete karşı yenik düşmüşlerdir.

Özellikle de Marks ve Engels öncülüğünde ortaya çıkan sosyalist mücadeleler seçeneği, ulus konusunda böylesi bir hata içerisine düşmüşlerdir. Ulusu bir burjuva sınıf yaratımı olarak değerlendirmişlerdir. Burjuva sınıfın gerçekleştirdiği iktidarı ele geçirme operasyonlarını birer demokratik devrim olarak nitelendirmiş, bunun sonucunda ise ulusların özgürleşerek demokratik bir karakter kazandıklarını savunmuşlardır. Başta da belirttiğimiz gibi ulusu bu biçimiyle ele almak baştan ulusu onlara teslim etmek, onların insafına terk etmek anlamına geliyor. Ulus mücadeleleri, *'Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'* ilkesine dayandırılarak zorunlu bir biçimde ulus-devlet yapılanmasına mahkûm edilmiştir. Marksizm'in önder takipçilerinden olan Lenin, *"Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı"* adlı eserinde, *"... her ulusal hareketin eğilimi, modern kapitalizmin gereksinmelerinin en iyi karşılanabileceği ulusal devletlerin oluşumuna doğru bir eğilimdir. En derin iktisadi etkenler bizi bu amaca doğru sürükler ve bundan ötürü bütün Batı Avrupa için, hayır, bütün uygar dünya için kapitalist dönemin tipik normal devleti ulusal devlettir."* demektedir. Bu alıntıdan da anlaşılacağı üzere gerek sosyalizmin öncüleri gerekse de en temel takipçileri ulusu devlet dışı ele almamışlar hatta yaptıkları de-

ğerlendirmelerle kapitalizmin toplumu tüketme aracı olarak kullandığı ulus-devleti, ulusal mücadeleler açısından vazgeçilmez bir araç olarak görmüşlerdir. Ulusu, asla bir toplum biçimi olmayan kapitalizmin temel toplum formu olarak ele alarak kapitalizmin meşrulaşmasına soldan en büyük katkıyı sunmuşlardır. Önderlik bu konularını "*kapitalizmin sol mezhebi*" şeklinde tanımladı. Yani en çok karşı çıktıkları kapitalizme onun bir mezhebi olarak hizmet etmekten kendilerini kurtaramadılar.

Toplumun Demokratik Kimliği Olarak Ulus

Tüm bu tanımlamalar ışığında ulusu yeniden ele almak gerekliliği açıktır. Ulus üzerinden halklara karşı gerçekleştirilen kompo-

Kimlik

toplumun kişiliğini, maneviyatını, duygularını, düşüncelerini tarif etmesi, bunlar etrafında kendi bireylerini oluşturması, yaşam tarzını belirlemesidir

ları boşa çıkarmanın tek yolu olarak, ulusu komünal değerler üzerinden ve politik-ahlaki toplum birimine dayalı olarak yeniden inşa etmek topluma yeni bir ruh kazandırmak en büyük devrimci görev olmaktadır.

Burada ilk elden yapılması gereken ulusu bir kimlik olarak tanımlamaktır. Doğadaki her varoluş gibi toplumsal varoluşun da kendini tanımlama ihtiyacı kaçınılmazdır. Bu güne kadar tüm toplumlar kendilerini bir kimlik etrafında tanımlamışlardır. Kimlik toplumun kişiliğini, maneviyatını, duygularını, düşüncelerini tarif etmesi, bunlar etrafında kendi bireylerini oluşturması, yaşam tarzını belirlemesidir.

Kimlik ne bir sınıfın, ne bir kesimin ne de bir zümrenin insafına bırakılabilir. Toplumsal bir kimliğin demokratik bir hal alabilmesinin tek yolu tüm topluma mal olması, tüm toplumu temsil etmesi ve onu oluşturan tüm unsurların kendilerini bu kimlik içerisinde bulmaları olmaktadır. Herkes bu kimlikle kendi yaşamına bir anlam biçer ve bu kimliğin gereklerine göre yaşamına bir doğrultu kazandırır. Toplum, tüm bileşenleri ile kendisini bu kimlik içerisinde ifadelendirebildiği ölçüde kimliğin demokratikleştiğinden bahsedilebilir.

Ulusal gelişmeye yol açan koşullardan da anlaşıldığı gibi toplumsal kimlik genişlediği, kapsayıcılığı arttığı ve daha fazla ortaklaşmaya olanak sağladığı oranda ulus formu gelişmektedir. Bir başka deyişle farklılıkların özgülük temelindeki birliği, demokratik ulusun toplumsal ruhu ifade etmesinin ön koşulu olmaktadır. Bu kapitalizmin tek etnik grup üzerinden milliyetçiliğe dayalı uluslaştırma sürecinin aksi bir uluslaşmayı ifade eder. Tek tipleştirici değil çeşitliliklerin zenginliğine dayalı bir uluslaşma demokratik uluslaşmanın oluşum temelidir. Bu konuda Önderlik "Özgürlük Sosyolojisi" adlı savunmasında dile getirdiği, "*İkinci yol (demokratik)uluslaşma, ahlaki ve politik toplum kapsamındaki aynı veya benzer dil ve kültür gruplarının demokratik siyaset temelinde demokratik topluma dönüştürülmesiyle gerçekleştirilir. Uluslaşmada tüm kabile, aşiret, kavim, hatta aileler ahlaki ve politik toplum birimi olarak yer alırlar. Kendi dil, lehçe ve kültür zenginliklerini yeni ulusa aktarırlar. Yeni ulusta kesinlikle bir etnik grubun, mezhebin, inancın, ideolojinin egemenliğine damga vurmasına yer yoktur. En zengin sentez, gönüllüce gerçekleştirilenidir. Hatta birçok farklı dil ve kültür grupları bile aynı demokratik siyaset aracılığıyla demokratik toplumlar olarak ortaklaşa ulusların üst birimi halinde, ulusların ulusu kimliğinde yaşayabilirler. Toplumsal doğaya uygun olan da bu yoldur.*" şeklindeki düşünceleriyle toplumun doğasına uygun olan bir demokratik ulus modelinin nasıl şekilleneceğini belirlemiştir.

Tabi bu durumun bir zihniyet devrimini gerekli kıldığı açıktır. Bu güne kadar devletli uygarlıkların toplumda oluşturduğu hiyerarşik, iktidar ve devlet odaklı, ataerkil zihniyet yapılarının yıkılarak, bunlara dayalı geliştirilen hegamon paradigmanın yerine demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü paradigma hakim kılınmalıdır. Zihniyet devrimi demokratik ulusu inşa çabalarının en temel konusu olmaktadır. Devletli iktidarcı zihniyet yapılarından kurtulup, yerine demokratik komünal zihniyet oturtulmadan ne yeni bir toplumsallaşma gerçekleştirilebilir ne de onun kurumsallaşması sağlanabilir.

Zihniyet devrimlerinin ise kendiliğinden gerçekleşen süreçler olduğunu sanmak safdililik olur. Hiçbir zihniyet kendi eğitsel kurumsallaşmasını sağlamadan kendisini hâkim duru-

**Devletli iktidarcı
zihniyet yapılarından kurtulup,
yerine demokratik komünal zihniyet
oturtulmadan ne yeni bir
toplumsallaşma gerçekleştirilebilir
ne de onun kurumsallaşması
sağlanabilir**

ma getiremez. Bu nedenle yeni paradigma oluşturmaya dayalı eğitim faaliyetleri demokratik uluslaşmanın en temel görevleri arasındadır. Eğitim bir toplumun kendini oluşturmalarının en temel faaliyeti olmaktadır. Eğitimle oluşturulacak yeni paradigma toplum içerisinde doğayla, bileşenleri ve bireyi ile barışık bir yapının oluşmasını sağlayacaktır. Dilden inanca, kültürden siyasete, bilimden spora kadar toplumun kendi zihniyet yapısını oluşturma ve kurumsallaştırma çabalarının esası eğitimle gerçekleştirilir. Eğitimle, yeniden yapılandırılan bu kurumlar aynı zamanda toplumun bilinçlendirilmesi için temel eğitim alanları olarak ikili bir işlevsellik de kazanırlar. Bu durum

demokratik ulus inşası için daha fazla geçerli ve gerekli olmaktadır.

Yeni paradigmaya dayalı bir toplumsallaşma, demokratik ulus biçiminde kendisini oluştururken esas alınacak bazı parametreler de bulunmaktadır. Bunları bazı temel başlıklarda sıralayabiliriz:

1-Toplumun iktidar kaynaklı tüm hiyerarşik yapılardan kurtarılarak, herkesin karar almada ve yürütmeye söz ve eylem hakkının olduğu katılımcı, kolektif ve komünal bir yaşam tarzının tüm topluma hâkim kılınması, tüm birimlerin ahlaki ve politik toplum biçimine dayalı gönüllü katılımının sağlanması,

2-Analitik zekâ ağırlıklı gelişen ataerkil, cinsiyetçi yapıların yıkılarak analitik ve duygusal zekânın dengesine dayalı bir anlayışla kadının, toplumsal yaşamdaki duyarlı, yapıcı ve üretken özellikleri üzerinden toplumsal yaşama öncü konumunda katılımının gerçekleşmesi,

3-Doğanın salt bir nesne olarak algılanması sonucu ortaya çıkan tahakkümcü yaklaşımlara son vererek doğayla iç içe, onunla uyumlu, faydalandığı ölçüde doğaya karşı sorumluluklarının da bilincinde olan ekolojik bir yaşam tarzının tüm topluma hakim kılınması,

4-Dil, inanç ve etnisiteye dayalı bütün farklılıkları tehlikeli ve tehdit edici unsur olarak algılamaktan vazgeçerek, çeşitlilikleri özgürlüğün en temel bir gereksinmesi biçiminde ele alıp, onları ortadan kaldırmak yerine yaşatma, ilerletme ve açığa çıkarmaya dayalı çabaların en temel demokratik faaliyetler olarak değerlendirilmesi,

5-Toplum içerisinde iktidar sonucu oluşan her türlü sınıf, tabaka, zümre vb. kategorize eden yapıları reddederek ilgi, yetenek ve ihtiyaca dayalı toplumsal işbölümünün esas alınması, toplumu oluşturan her bireyin bu çerçevede toplumsal yaşama, üretime ve örgütlenmeye katılımının teşvik edilmesi,

Ahlak, Politika ve Ulus

Bu başlıklar arttırılabileceği gibi her başlık da kendi içerisinde dallandırılarak genişleti-

lebilir. Ancak tüm bu koşulların uygulanabilirliği ise ulusun ahlaki ve politik toplum birimine dayalı olarak inşa edilmesine bağlıdır. Nitel ve nicel düzeyde büyük veya küçük bütün toplumsal yapılar ahlaki ve politik toplum birimine dayalı olarak yapılandırılmadıkları müddetçe bir bütün demokratik uluslaşmanın gerçekleştiğinden bahsedilemez. Önderliğin "toplumun doğal hali" olarak tanımladığı ahlaki ve politik topluma dayanmayan bir uluslaşma kapitalist modernite karşısında direnemeyerek ya yok olacak ya da en kötüsünden ona hizmet etmekle yüz yüze kalacaktır. Kendi kurallarını kendisi belirleyen ve bu kuralları bizzat kendisi uygulayan bir toplumsallaşma olarak ifadelendirilen ahlaki ve politik toplum, ulus için hem kendisini gerçekleştirmenin hem de demokratik uygarlığı hakim kılmamanın tek yolu olmaktadır. Toplumun ahlaki ve politik topluma dayalı olarak oluşturulması, ulusu oluşturan tüm birimlerin entelektüel, ahlaki ve politik görevler temelinde yapılandırılması ile mümkündür.

Demokratik uygarlığı hâkim kılma çabalarının başında gelen entelektüel görevler yukarıda belirtilen zihniyet devrimi ekseninde yürütülen faaliyetlerin bütününe karşılık gelmektedir. Toplumun doğal yapısının açığa çıkarılması için yürütülen sosyolojik, tarihi, ideolojik, siyasal, ekonomik her türlü çalışmalar bu görev ekseninde değerlendirilmektedir. Bu çalışmaların yürütüldüğü alanlar olarak akademiler bu nedenle oldukça önem kazanmaktadır. Akademiler, demokratik ulus inşası temelinde topluma kazandırılacak bilinçle toplumsal ruhun gerçekleşeceği mekânlar olmaktadır. Önderliğimizin ısrarla akademiler üzerinde durmasının nedeni de budur.

Ahlaki ve politik boyut, toplumun, kendi işlerini ve bu işlerin nasıl yerine getirileceğine ilişkin gerekli kuralları belirlediği çalışmaların bütününe ifade etmektedir. Ulusu oluşturan her toplumsal birimin kendi çalışmalarını nasıl, ne temelde yürüteceklerini, neyi, nasıl, ne kadar üreteceklerini, doğayla nasıl ilişkileneceklerini, kendi iç ilişkilerini ne temelde

sürdüreceklerini belirlemesi tamamen ahlaki ve politik boyutu ilgilendiren konular olmaktadır. Önderlik ahlaki, "Toplumsal doğayı esnek zekâyla en yüklü doğa olarak tanımlamamız konuya ışık tutabilir. Esnek zekâdan kasıt, daha çok düşünmeyle iş yapmaktır. Düşünme ile iş arasındaki ilişki, zorunlu olarak kural içerecektir. Çünkü işin nasıl yapılması gerektiği zaten kural demektir. İşe ilişkin bu ilk eylemi ilk ahlak kuralı olarak da belirleyebiliriz. İş derken ise, her türden toplumsal etkinliği kastediyoruz. Yemekten uymaya, yürümekten yiyecek bulmaya, hayvan-

**Uluslu oluşturan
her toplumsal birimin kendi
çalışmalarını nasıl, ne temelde
yürüteceklerini, neyi, nasıl, ne kadar
üreteceklerini, doğayla nasıl
ilişkileneceklerini, kendi iç
ilişkilerini ne temelde
sürdüreceklerini belirlemesi
tamamen ahlaki ve politik boyutu
ilgilendiren konular olmaktadır**

larla dost olmaya veya çatışmaya, bitkilerle ilgilenmekten balık avlamaya kadar her eylem iştir. Bu iş ise, kural olmadan başarılamaz." biçiminde tanımlarken, toplumun bir bütün yaşam kurallarının oluşturulma faaliyetlerinden bahsettiği açıktır. Önderlik politika için de şunları belirtiyor: "Toplum tıpkı ahlakta olduğu gibi politik bir olgu veya doğadır. Öyle sanıldığı gibi resmi devlet çalışmaları anlamında değil, toplumsal doğa olarak politiktir. Ahlakın işlevi hayati işleri en iyi yaparsa, politikanın işlevi ise en iyi işleri bulmaktır. Dikkat edilirse, politika hem ahlaki boyut taşıyor, hem de daha fazlasını. İyi işleri bulmak kolay değildir."

İyi işler olarak tanımlanan toplumun en temel ihtiyaçları, toplumun genelini ilgilendiren hayati konulardır. Bu nedenle politika, toplumsal açıdan en fazla hayati önemde olan özgürlük, eşitlik ve demokrasi konularında yürütülen faaliyetler bütünü olmaktadır. En önemlisi de toplumun bu konularda kendi ölçülerini belirlemesi olmaktadır. Toplum için gerekli olan nedir? Gereklilikler içerisinde en iyisi hangisidir? Politika bunun belirlendiği alanı ifade ediyor. Bu, toplumun sürekli bir tartışma içerisinde olmasını gerekli kılmaktadır. Ortak aklın oluşması bu sürecin sonucunda gerçekleşmektedir. Toplumsal anlamda ortak aklın ve ortak ruhun yaratıldığı alanlar ahlak ve politikanın kendisi oluyor.

Demokratik ulusun ahlaki ve politik olması, tüm birimleriyle kendi yaşamına ait "ne ve nasılları" her boyutta kendisinin belirlemesi ve onları yerine getirmesi olarak tarif edilebilir. Devletli sistemlerde hukuk ve idari yönetim olarak tanımlanan ve toplum dışında oluşturularak topluma dayatılan kuralların toplum üzerinde zora dayalı yürütülmesi yerine toplumun kendisine ait tüm sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, eğitsel hatta sportif faaliyetleri kendisinin belirlemesi ve bunları gönüllü katılıma dayalı olarak yürütmesi toplumun demokratik temellerde yapılandırılmasının esası olmaktadır. Demokratik ulus, bu esaslar üzerinden kendisini oluşturan ahlaki ve politik toplulukların ulusu anlamında bir ifadeye kavuşabilir. Her birim kendi özgünlüğünü, kültürel farklılığını yeni ulusa katarak ulusun zenginliği sağlar. Yeni ulus içerisinde tek bir sınıfa, etnisiteye, kültüre ya da inanca dayalı egemenliğin, tek tipleştirici yaklaşımın kendisini topluma dayatmasına fırsat verilmez. Ancak böyle bir ulus, demokratik bir karakter kazanabilir, herkesin kendisini içerisinde ifade edebildiği bir kimlik olarak toplumsal ruha yol açabilir.

Demokratik ulus içerisindeki birimlerin kendilerini en fazla işlevsel kıldığı örgütlenme modeli komün olmaktadır. Mahalle ve köylerden kentlere, sınıflardan meslek gruplarına,

kadın ve gençlikten diğer toplumsal bileşenlere kadar herkes ve her kesim ahlaki ve politik toplum esprisine dayalı komünler halinde örgütlenirler. Ulus komünlerden oluşan bir ağın bütünü halinde şekillenir. Komün örgütlenmesi toplumun kendi işlerini kendisinin yerine getirdiği en demokratik birimler olmaktadır. Özgüce ve öz yeterliliğe dayanan komünler, ulusu oluşturan birimlerin örgütlenme modeli olurken ulusun, kendisini devletten kurtaracak, devletin ulus üzerindeki mecburi iskânına son verecek en temel örgütlenme modeli ise özerklik olmaktadır. Günümüz itibari ile demokratik ulus inşasının kendisini devlet karşısında konumlandıracağı, en özgürlüğe açık alan demokratik özerk alanlar olarak belirlemektedir. Devletin kendisini tüm toplumlar üzerinde bu kadar hakim kıldığı modernite çağında demokratik özerklik, demokratik ulus ruhunun devlet karşısında kazandığı statünün adı olmaktadır. Ulus, kendi bünyesinde yarattığı demokratik ruhu devlete karşı da demokratik özerklik biçiminde bir ifadeye kavuşturarak varlığını güvence altına almış olacaktır.

Günümüzde, dünyanın birçok alanında da görüldüğü üzere, devletin demokrasiye karşı duyarlı hale getirilmesinin en temel modeli demokratik özerkliktir. Ulus-devlet yapılanmasının en fazla zarar verdiği ve bünyesel sakatlıklara yol açtığı Kürdistan ve Ortadoğu coğrafyası açısından bu daha fazla geçerli olmaktadır.

Kültürlerin ve etnisitelerin binlerce yıl boyunca iç içe ve yan yana yaşadıkları, kaynaştıkları bir coğrafyada, ulus-devletin yol açtığı boğazlaşmaların önüne geçecek en gerçekçi model, her kültürün yan yana ve bir birine saygı temeline dayalı olarak yaşayacakları demokratik özerklik modeli olmaktadır. Demokratik ulus halkların, kültürlerin, inançların bir arada ortak bir yaşam kurmalarının adı olurken demokratik özerklik de bu yaşamın kendisini ete kemiğe büründürerek var etmesinin, devlet karşısında savunulmasının adı oluyor.

Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik Sloganları Altında FRANSIZ DEVRİMİ

"Benim için devrimin anlamı, uygarlık sisteminin sürekli alan ve uygulamasını daralttığı ahlâkî, politik ve demokratik toplumun yeniden ve daha geliştirilmiş olarak bu niteliklerini kazanmasıdır. Bir Marksist sosyalist için devrim 'sosyalist toplum'dur. İslâm devrimcisi için 'İslâmî toplum'dur. Burjuva için 'liberal toplum'dur."

Tarih, halkların yaptığı ve halk adına gerçekleşen pek çok gelişmenin egemenlerin hanesine yazıldığına veya yaşanan birçok devrimsel gelişmenin egemenler tarafından kullanıldığına çok sık tanık olmuştur. Bu yüzden yaşanan toplumsal gelişmelerin veya devrimlerin doğru tanımlanmaya ya da anlaşılmasına ihtiyacı var. Aksi takdirde yanlış yorumlanan tarih nedeniyle güncelle geçmiş arasında doğru bağ kurulamayacağı gibi geleceğe yönelik doğru bir perspektif oluşturmak da mümkün olamaz.

Uygarlık tarihi boyunca kölecî, baskıcı, egemen sistemler kendilerini var edebilmek ve sistemlerini geliştirmek için, demokratik toplumu zayıflatarak onu her türlü sömürüye ve insan olmaktan çıkarmaya ve değerlerini istismar etmeye yönelmişlerdir. Bunun için devlet dışı toplumu sürüleştirmeyi hedefleyen toplumsal mühendislik çabaları, tüm egemenlerin en temel karakteristik özelliği olmuştur. O nedenle "neden doğru anlama gerekli?" sorusuna verilecek yanıt oldukça can alıcı olmaktadır.

Devrimler, devletçi uygarlık sisteminin yapısal kriziyle bağlantılı olarak gelişen toplumsal bunalımlara ve yaşanan kanserleşmeye çare bulma yöntemi olarak devreye girerler. Bu nedenden ötürü insana insan olma özelliği ve ayrıcalığını tanıyan doğal-toplumsal yaşam alanının büyük tahriplere uğraması sonucu olarak toplumsal refleks anlamında devrimle-

rin patlak vermesi kaçınılmaz olmuştur. Dolayısıyla halkın özgür yaşama istemi sonucunda doğan mücadeleler çoğu zaman devrimci başkaldırı ya da devrimlerle sonuçlanmıştır. Fakat tarihe sınıfsal bakışın etkisiyle devrimler tüm halka değil de bir sınıfa mal edilmiştir. Çünkü sınıfsal yaklaşım, devrimi yapacak güç olarak devlet dışı kalan toplumun tüm kesimlerini değil, bunlardan sadece adına sınıf denen bir toplumsal kesimi görür. Yani tüm toplumu devrimci görmez, sadece bir sınıfı devrimci görür. Bu nedenle de gerçekleşen devrimler halk devrimi olarak değil de sınıf devrimi şeklinde ele alınır. Bunun en belirgin örnekleri özellikle Rönesans, Reformasyon ve Aydınlanma'nın etkisiyle Avrupa'da, Amerika'da gerçekleşen devrimlerin ele alınmasında görülmektedir. Hollanda, İngiliz, Amerika,

Hiçbir kapitalist sınıf kitabında ne İngiliz-Amerikan ne de Fransız Devrimi'ne ilişkin bir düşünce, teori ve programı yazılmaz. Bu devrimlerde rol oynayanlar kendilerini burjuva sınıfının temsilcisi olarak ilan etmemişlerdir

Fransız devrimlerine genel olarak 'burjuva devrimleri' denilir. Böylesi bir tanımlama, 'devrim' kavramının özü nedeniyle doğru olmaz.

Özü itibariyle devrimler, toplumun ahlaki ve politik karakterine uygunluğu temelinde anlam kazanır. Gerçekleşenin, devrim veya karşı devrim olup olmadığı, toplumun öz karakteri olan ahlak ve politika ile uyumluluğu ya da ona yaptığı katkı temelinde anlaşılır. Burjuvazi gibi baştan beri iktidar olmayı tek amaç olarak bellemiş ve toplumsallığı dolayısıyla ahlaki dağıttığı oranda var olabilen bir sınıfın devrim yapması, 'devrim'in özüyle çelişiktir. Bu nedenle burjuvaziden devrimci değil, tarihin tanık olduğu en büyük karşı-devrimci çıkar. Ve bu, Marksizm'in belirttiği gibi sonradan gerçekleşen bir karşı-devrimleşme durumu değildir. Burjuvazi başından beri karşı-devrimcidir. Özgürlük, adalet, kardeşlik gibi kavramları süsleyip çıkarları gereği kullanması karakteristik yapısıyla bağlantılıdır. Burjuvazi hiçbir zaman halklar adına toplumsallığı istemez. Burjuvazinin temel amacı iktidardan pay alma arayışı olması, kendisini monarjik yapıların farklı bir versiyonu haline getirmiştir. Nasıl ki kral ve işbirlikçileri olan soylular iktidarı başka güçlerle paylaşmak istemiyorsa, burjuvazi de buna tepki olarak ikti-

dar pastasından pay almak istemiş ve bu doğrultuda toplumsal emeği sömürmüştür. Dolayısıyla iktidar gücü haline gelen sınıf olmuştur.

Halktan güç alan, halkın yaptığı devrimler üzerine konan ve sonuna kadar ihanet içinde olan bir gerçekliktir, burjuvazi gerçekliği. Devrimlerdeki rolü özü itibariyle budur.

Burjuvazinin üst tekelci kesimleriyle birlikte orta burjuvazinin önemli bir kısmı, bürokrasinin iktidarlaşması ve devlet sınıfları haline gelişi, eskinin birkaç hanedanlık ve krallık gücü yerine binlerce, on binlerce yeni hanedanlık gücünün ikame edilmesi demektir. Bir kral yerine binlerce kralın geçişi anlamına gelir. Cinsiyetçi toplumda gelişen erkek egemen kişilikle bu yeni krallık güçlerinin birleşimi, toplumsal doğanın tümüyle yeni iktidar güçleri tarafından fethedilmesi ve sömürgeleştirilmesi demektir.

“Burjuvazinin aristokrasiye, işçi sınıfının her ikisine karşı mücadelesi, Avrupa'da iktidar ve devlet inşasını derinleştirmeye zorlamıştır. Burjuvazinin (orta sınıf) tarihte belki de ilk defa bir orta sınıf olarak devletleşmesi, iktidar ve devletin konumuna büyük değişiklik getirmiştir. Toplumun içinden doğan bir kütlelerin devletleşmesi, dolayısıyla artan iktidar olayı kendisini toplum içinde örgütlemek zorunda bırakmıştır.

Hiçbir kapitalist sınıf kitabında, ne İngiliz-Amerikan ne de Fransız Devrimi'ne ilişkin bir düşünce, teori ve programı yazılmaz. Bu devrimlerde rol oynayanlar kendilerini burjuva sınıfının temsilcisi olarak ilan etmemişlerdir. Bu devrimlere katılan kitleler çoğunlukla yoksuldular ve özgürlük-eşitlik taleplerini öne çıkarıyorlardı. Daha önceki Rönesans, Reformasyon ve Aydınlanma hareketini burjuva sınıfının esas aldığını iddia etmek büyük abartmadır. Sınıf olarak burjuvazi yükselirken -tüm çabası olarak-, kâra dayalı sermaye birikiminden başka bir şey düşünmüyordu. Şüphesiz kâra giden yolun devlet erkiyle bağının bilincindeydi. İktidarı etkilemek ve ele geçirmek için çaba içindeydi. Ama elinde bir devrim teorisi ve pratiği bi-

le özel anlamda yoktu. Devrimlerin temelindeki objektif koşullar tarihin uzun bir evriminin ürünüydü. Sübjektif öğeler olarak düşüncüler ve siyasal aktivistlerin özel bir burjuva devrim programı, hatta partileri yoktu. Eğilim halindeydiler. Bazı zenginlerden himaye görüyorlardı, çoğunluğu da feodal karakterli, bilim ve sanata ilgisi olan zenginlerdi. Öne çıkarılan talepler genelde hümanist, özgür ve eşit bir dünya özlemiydi.

Yazılan tüm ütopyalar kapitalizme zıttı. O halde nasıl oldu da bu düşüncüler ve militanlar burjuva sayıldı, devrimler de burjuva devrimleri oldu? Burjuvazinin süreç içinde yeni sınıf olarak hakim olmak isteyen her gücün yaptığını yaparak, iktidarı ya tamamen ya kısmen ele geçirerek bunu başardığını biliyoruz. Tüm hiyerarşik ve devletçi güçlerin 'politika' denilen sanatın gereklerine dayanarak binlerce kez iktidara gelip düştüğünü, ama bu gaspın ve sömürü için çok elverişli aracın kesintisiz varlığını sürdürdüğünü, en son yükselen benzer gücün de başka türlü davranmayacağını iyi bilmek gerekir. Devrimlerin tümü halkların eseridir. Zaman zaman halkların eylemine eski veya hiyerarşik-devletçi güçler de katılır. Özellikle devrimin zafere günlerinde çok akıllı ve girişkendirler. Ezilenlerin taleplerini istismar etmede ustadırlar. Bütün devrimlerde, ister başarılı olsun ister olmasın, benzer çabalar hiç eksik olmaz."

Fransa Devrimi'nde burjuvaziyle birlikte iktidarın el değiştirmesi gerçekleşmiştir. Kralar aristokrasi yönetiminin yerini bir süre sonra burjuvazi almıştır. Dolayısıyla bu aşamadan sonra devlet ve iktidar sistemiyle toplumlara dayatılan kölelik, Önderliğimizin de belirttiği gibi "derinleşmiş ve genelleşmiş" bir hal almıştır. Burjuvaziyle kartopu gibi büyüyen iktidar hastalığı, biriktirilerek toplumun tüm gözeneklerine değin nüfuz edecek bir konumla zirvesini yaşar. Emek çalınacak ve kölelik derinleştirilecektir. Bu yönüyle iktidar, toplumsal emeğin gaspı ya da yoğunlaşmış toplumsal emek gaspı biçimiyle tanımlanabilir. Beş bin

yıllık merkezî uygarlık sürecinin kendisi de yoğunlaşmış ve kurumlaşmış toplumsal emek gaspı birikimidir. Burjuvazinin iktidarcı karakteriyle, her türlü baskı ve egemenlikçi-tekçi yöntemlere karşı verdiği mücadeleyi halk adına yaptığını söylemesi büyük bir yalandır. İstismarda sınır tanımayan, avcı erkeğin kurnazlığının zirvesini yaşayan, pragmatist ve özünde toplum karşıtı olan burjuva sınıfı Fransa Devrimi de dâhil hiçbir zaman halkı düşünmemiştir. En temel amacı kar payını daha da arttırmak ve bunun için de iktidarı ele geçirmektir. En ustalıklı oldukları husus da gelişen toplumsal tepkileri, verilen mücadeleyi kendi hanelerine yazdırabilmeleridir. Dolayısıyla Fransız Devrimi ve diğer devrimlere 'Burjuva Devrimi' sıfatını yakıştırmak ezilenler adına egemenleri meşrulaştıran en temel husus olmaktadır. Bu durum, tarihi çarpıtmanın yanı sıra halkı yok saymaktır. Dolayısıyla Fransız Halk Devrimi'ne burjuva gözlüğüyle bakmak, tarihi egemenlerin teorisine değerlendirmektir. Tarihin gerçek sahibi olan halkı, tarihin çöp sepetine atmaktır.

Fransız Devrimi bir burjuva devrim olarak değerlendirilmektedir. Burjuvazinin devrim sonrası iktidarı ele geçirdiği ve kendi sınıf çıkarları temelinde kullandığı, bir burjuva devletleşmesi yarattığı kesindir. Ancak baştan itibaren gelişenin bir burjuva devrimi olduğunu ve bu sınıf tarafından örgütlendirildiğini söylemek yanlıştır. Burjuvazinin de bu devrimde yer aldığı, kendi meclisini kurma girişimleri olduğu biliniyor. Maddi olanaklar, bu sınıfı yönetim alanlarına daha yakınlaştırırsa da, toplumun diğer kesimlerinden çok daha örgütlü olmadıkları da kesindir. Zaten devrime katılan da sadece bu sınıf değil, tüm toplumdur. "Baldiri çıplakların devrimi" deyimini, devrime katılan kesimleri göstermek açısından önemlidir ve bu da burjuvaziden ziyade toplumun diğer sınıf ve katmanlarını göstermektedir. Zaten devrimler de halkların eserleridir, sınıfların değil. Fransız Devrimi'ne katılan kesimler arasında sınıfsal egemenliği arzulayan burjuvalar olduğu kadar, eşitlikçi ve özgürlükçü düşün-

ceyi savunan ve ezilen sınıflardan yana olan ve ezilen sınıflardan gelenler de yer almışlardır. Her ne kadar bir sınıf bu devrimin sonuçlarını sahiplenmiş olsa da, bu devrimi halkların özgürlük ve eşitlik arayışlarının bir sonucu olarak değerlendirmek doğru bir yaklaşım olmaktadır.

İhtilal Öncesine Bir Bakış

Fransa Devrimi, monarşik sistemin biriktirdiği iktidarı halkların aleyhine kullanması ve toplumsal bunalıma neden olması bakımından öncesiyle bilinmek durumundadır. Öncesi bilinmeyen 'anı' ve 'sonrası' istenilen düzeyde irdelenemez ve sonuç alıcı olamaz. Çünkü hiçbir patlama kendiliğinden olmamıştır. Patlamayı hazırlayan tarihsel-toplumsal koşullar irdelenmeden ne Fransız Devrimi ne de başka toplumsal başkaldırı hareketleri değerlendirilemez.

Devrim öncesi Fransa'da monarşik düzen vardır. Monarşi, devlet yönetiminde tek kişinin bölünmez egemenliği anlamına gelir. En yüksek yetkinin devletin sürekli başkanının (monark) elinde bulunduğu ülkeler için Monarşik devlet tanımlaması yapılır. Monarşik devlet modellerinde, tüm siyasal iktidarın kaynağı kraldır. Kral ile halk arasında bağımlı ara güçler yani soylular yer alır. "Kral olmadan soyluluk olmaz, soyluluk olmazsa kral olmaz." ilkesi temeldir. Mutlak devlet olarak düşünülen monarşide, siyasal erdemlere pek rastlanmaz. Çünkü her şey kralın ya da başkanın (monark) bireysel hırs ve şerefi içindir. Dolayısıyla Fransa'da hakimiyet mutlak kralın elindedir. Kral, tüm kuvvetini ve kudretini tanrıdan almaktadır. 16. Louis'nin dediği gibi, 'devlet benim!' zihniyeti, kralın her türlü güce sahip olduğunu ifade eder.

Fransa'da kral, devlet ve toplum hayatına tam hakimdir. Medeni ve siyasi özgürlüğün sözü edilmemekte, bozuk bir yönetim tarzı, felçli bir adalet mekanizması, zalim bir yönetimin özelliklerini göstermektedir. Ayrıca sınıflar arasındaki ayrıcalıklar, papazların ve asilzadelerin devlet hayatında egemen oluşu,

adil olmayan vergi dağıtımı, toplumda büyük huzursuzluklar yaratıyordu. Devrimi hazırlayan nedenler arasında, Fransa'nın objektif koşullarının dışında Fransız düşünürlerinin de büyük etkilerinin olduğunu söylemeliyiz. Montesquieu, Voltaire, J.J. Rousseau, Diderot gibi düşünürler, ihtilalden çok önce insan özgürlüğünü ve demokrasiyi savunmuşlardır.

Fransa Devrimi'ni hazırlayan diğer koşullar da söz konusudur. Fransa monarşisinin Avrupa'nın en kalabalık ülkesi olması, yaşam koşullarının giderek kötüleşmesi, gelişmekte

Öncesi bilinmeyen

'anı' ve 'sonrası' istenilen düzeyde irdelenemez ve sonuç alıcı olamaz.

Çünkü hiçbir patlama kendiliğinden olmamıştır. Patlamayı hazırlayan tarihsel-toplumsal koşullar irdelenmeden ne Fransız Devrimi ne de başka toplumsal başkaldırı hareketleri değerlendirilemez

olan varlıklı burjuvazinin başka ülkelerinkinden daha sistemli bir biçimde siyasal iktidarın dışında tutulması, köylülerin üzerinde ağır bir yük oluşturan çağdışı feodal sisteme duyduğu tepkinin güçlenmesi, toplumsal ve siyasal reformu savunan düşünürlerin Fransa'da başka yerlere göre daha yaygın bir etki uyandırması, Fransa'nın Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda sağladığı yoğun askeri ve mali destek yüzünden devletin iflasın eşiğine gelmesi ve en önemlisi de kralın keyfi uygulamaları yüzünden özgürlüklerin yok sayılması ihtilali kaçınılmaz kılmıştır.

Devrimden önce "Aydınlanma" adı verilen düşünsel bir devrim yaşanmış ve bu dönemin akılcılık, ulusçuluk, özgür birey, eşitlik, adalet

ve özgürlük gibi fikirler, öncelikle kentlerde yankı bulmuş, devrimin üzerinde yükseleceği zemini güçlendirmiştir. Bu düşüncelerin üzerinde tartıştığı zemin toplumun okur-yazar kesimlerinde önemli düşünsel değişimlere yol açmıştır. Fransız Devrimi'nin amaç ve hedeflerini de dile getiren ve temel slogan haline gelen özgürlük, eşitlik, kardeşlik kavramları da aydınlanma düşünürleri tarafından geliştirilmiştir. Ulus ve ulusçuluk olgusu da aydınlanma dönemiyle birlikte gerçeklik kazanmıştır. Devrime ruh kazandıran esasında aydınlanma çağı düşünürlerinin yaklaşımlarıydı. Bu düşünürlerin ileri gelenlerini; J. J. Rousseau, Montesque ve Voltaire vb. olarak tanımlamak mümkündür. Bu düşünürlerin düşünceleri devrim üzerinde çok ciddi etkiler yaratmıştır. Örneğin J.J. Rousseau'nun "Toplumsal Sözleşme" adlı eseri adeta devrimin elkitabı rolünü oynamış, elden ele dolaşmıştır. Zaten devrim de eski sözleşmenin reddi üzerinden yeni bir sözleşmenin ilan edilmesidir. Bundan dolayıdır ki, "Toplumsal Sözleşme" Fransız toplumunda ciddi değişikliklere yol açmıştır. Bunun dışında henüz yeni sayılabilecek Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın etkileri de devrimi hızlandırmıştır. Tüm bu nedenlerle, 14 Temmuz 1789'da Bastille hapisanesinin basılması ve burada tutuklu bulunanların bırakılmasıyla Fransız Devrimi'nin ilk kıvılcımı çakılmış, devrim ilan edilmiştir.

Büyük Korku, Devrim ve Halk Ayaklanması: 1789

Devrim, 14 Temmuz 1789'da kralın toplanması gereken meclisin keyfi olarak toplanması sonucunda patlak verir. Fransız tarihinde buna 'Birinci Devrim' denmektedir. Bu tarih ulusal bayram ilan edilir. Devrimin bu ilk aşamasına reform yanlıları (Reformcular) öncülük eder. Daha 17 Haziran 1789'da burjuvazi kendisini 'Ulusal Meclis' olarak ilan etmiştir. Hatta bu tarih, devrimin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Onun kazanacağını fark eden soyluluk ve klerjinin reform yanlısı üyeleri de burjuvaziye katılmışlardır. 1789 Devrimi ilkin

bir 'Kurucu Meclis' ilan etmiş, İnsan ve Vatan-daş Hakları Deklerasyonu'nu 1789'da yayınlamıştır. Daha sonra hazırlanan 1791 Anayasası ise ulusal egemenlik ve kuvvetler ayrımını getirmiştir. Bu aşamada oy hakkı henüz sadece belli miktarda mülkü olanlara (saptanan miktarda vergi ödeyenlere) tanınıyordu. Yani genel oy hakkı henüz tanınmıyordu.

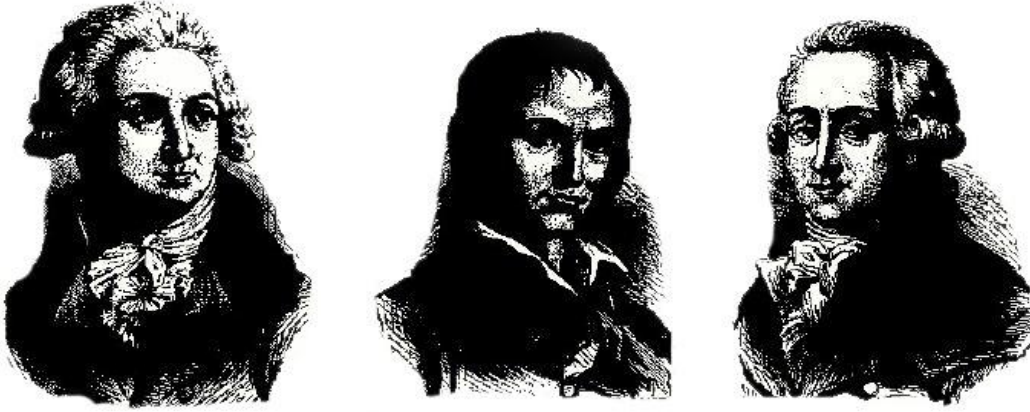
1789-91 arasında Kurucu Meclis'te çeşitli partiler mevcuttur. Adları kısmen farklı verilen bu politik partiler, İngiliz Devrimi örneği izlenerek, devrimden hemen sonra Paris'te kuruldu. 1789 Devrimi'nin ve Kurucu Meclis'in başta gelen üç partisi Jirondenler (liberaler), Jakobenler (radikaller) ve Anayasacı-

**Tüm bu nedenlerle
14 Temmuz 1789'da Bastille
hapisanesinin basılması ve burada
tutuklu bulunanların bırakılmasıyla
Fransız Devrimi'nin ilk kıvılcımı
çakılmış, devrim ilan edilmiştir**

lardır (ılımlılar). Marks, Fransız devrim sürecini şöyle ifade eder: *"Bu üç partinin her biri sırasıyla devrimi kendisinin artık arkasından gidemeyeceği yere kadar götürdü, bu noktadan sonra ise öncülüğü, o zamana kadar onu izleyen en gözü pek müttefik devraldı. Anayasacıların egemenliği yerini jirondenler, Jironden egemenliği de yerini Jakobenlere bıraktı. Böylece 1789 Devrimi bu şekilde "yükselen bir çizgi" izleyerek gelişti."*

1789-91 Kurucu Meclis'in bir bölümü devrimi sona erdirmek amacıyla aristokraziyle bir anlaşma yapıp anayasal monarşide uzlaşmaya çalışmasına rağmen başarılı olamamış ve bu politika çökmüştür. Aynı yıl (1791) Kurucu Meclis yerini Yasama Meclisi'ne bırakmıştır.

1791-92 yıllarında devrimci hükümet Jirondenlerin elindedir. Jirondenler, kentlerin

özerkliğini ve bir tür federal birliği savunuyorlardı. Devrim sırasında oluşan büyük sanayi, ticaret ve toprak burjuvazisinin partisi olan Jironenler, adlarını, mecliste bu partinin birçok lideri tarafından temsil edilen Gironde adlı kentten alıyorlardı. Birinci Cumhuriyet döneminde iktidarı ele geçiren Jakobenler ise adlarını, Aziz Jacob'un adını taşıyan bir Jakoben manastırında toplanmaktan dolayı almışlardı. Bunlar federalizme karşı merkezi bir yönetim taraftarlarıydı.

Yasama Meclisi'ndeki sol kanat Jakobenlerden, sağ kanat da Jironenlerden oluşuyordu. Bunun yanında sosyalist düşüncüyü savunan ve devrimin daha da ilerletilmesini savunan Dağlılar, küçük bir grup olarak mecliste yer alıyorlardı. Küçük ama eşitlikçi ve radikal yaklaşımlarından dolayı bu grup da mecliste oldukça etkindi ve ağırlıklı olarak da Jakobenlerle birlikte hareket ediyorlardı. Bu eğilimlerle birlikte yükselen devrim, kendi içinde çatışma sürecine giriyordu. Tabii iktidardan alaşağı edilen kral da boş durmuyor, yeniden iktidarı ele geçirmenin çarelerini arıyordu ve bir karşı-devrim girişiminde bulunuyordu. İktidardan uzaklaştırılan soylular sınıfı eski rejimi restore etmek için Prusya ve Avusturya gibi Avrupa monarşilerinden yardım talep edecek ve bu ülkeler de 24 Ağustos 1791'de bir momerandum yayınlayacak ve Avrupa'nın "devrimci ulusu" Fransa'ya silahlı müdahale etme, yani savaş tehdidinde bulunacaklardı.

Yabancılarla işbirliği yaptığı için 'hain' olarak suçlanan Kral XVI. Louis kaçmaya çalışırken yakalanacak ve daha sonra idam edilecektir.

Fransız Meclisi, Jironenist burjuvazinin ısrarıyla 1792'de Avusturya'ya savaş açar, ama bu savaş Fransa'nın yenilgisiyle sonuçlanır. Dışarıda savaşa girmeden önce içteki devrim karşıtı sınıf olan aristokrasiyi tasfiye etmeyi önermiş olan Jakobenlerin lideri Robespierre, olaylar tarafından doğrulanır. Ulusal (ekonomik) krizin etkisiyle 1792'de halk yığınları arasında yurtseverlik ve devrimci coşku gideerek kabarıyor. Devrimci coşku Jironenlerden ve jakobenlerden daha radikal olan, eşitlikçi ve özgürlükçü düşüncüyü savunan ve devrimi sonuna kadar götürmek isteyen, bu özellikleriyle uzlaşma eğilimlerine karşı duran Montagnarlar (Dağlılar) daha etkili olmaya başlarlar.

11 Temmuz 1792'de Avrupa monarşilerinin birleşik orduları Fransa'ya girer. Avrupa monarşileri arasında böyle bir ittifak, ilk kez monarşiyi devirmiş bulunan devrimci Fransa'ya karşı oluşur. Yasama Meclisi'nin "anavatan tehlikede" çağrısı yaptığı böyle bir dönemde halk ayaklanmasından korkan Jironenler, düşmanla işbirliği yapmakla suçladıkları kral ve soylulukla uzlaşma arayışına girer.

Tam da bu sıralarda Jironenlerin korktuğu başlarına gelir: 10 Ağustos 1792'de "İkinci Devrim" adı verilen bir halk ayaklanması patlak verir. Fransa topraklarının yabancı orduların işgalinde bulunduğu bir sırada patlak ver-

miş olan bu sosyal ayaklanma, aynı zamanda ulusal bir ayaklanmadır. Sınıflara dayanan bu devrim, oy hakkını mülk sahipleriyle sınırlayan 1791 Anayasası'nı da, anayasal monarşiyi de devirir ve bu devrimle birlikte oy hakkına konulan sınırlama kaldırılarak genel oy hakkı ilan edilir.

Bu gelişmeleri protesto eden soyluluk ve kralla uzlaşma taraftarları devrimi terk ederler. Eylül 1792'de Fransa'nın bir cumhuriyet olduğu ilan edilir (19. yüzyılın tüm burjuva anayasalarına, devrimden sonra yapılan Fransa Anayasası ve cumhuriyeti model olur).

1792 yılı mecliste yeni partilerin oluştuğu bir yıl olur. Devrimin radikalleşmesiyle birlikte burjuvazi içinde halk ile ittifakı savunan Jakobenlerle, halkı tehdit olarak gören Jironde'ler birbirlerinden iyice kopmuşlardır. Bu kriz ortamında 1791 Anayasası askıya alınır ve Ulusal Konvansiyon için seçimler yapılır. Yeni meclis, devrimci ordunun Paris'in kuzeyinde Prusya birliklerini yenilgiye uğrattığı aynı gün toplanır.

Robespierre, Louis de Saint-Just ve Camille Desmoulins gibi isimlerin liderliğindeki Jakobenler giderek aşağı sınıflardan yana daha radikal tutum alırlar. Jironde'lerin karşı çıkmasına rağmen konvansiyon, kral XVI. Louis'in yargılanmasını ve ölüm cezasının infazını kararlaştırır (21 Ocak 1793). Kralın giyotine gönderilmesi bu eğilimler arasındaki krizi derinleştirir. Monarşiyi geri getirme ya da anayasal monarşi düşüncesi kesin bir darbe yer ve cumhuriyet seçeneği güç kazanır. Ulus ve cumhuriyet kavramları özdeşleş kavramlar olarak siyasi literatürde yerini alır.

Bu gelişmeler Jironde'ler açısından yenilgi anlamına geliyordu. 1 Şubat 1793'te konvansiyon İngiltere ve Hollanda'ya, 7 Mart'ta ise İspanya'ya savaş ilan eder. Başını İngiltere'nin çektiği ve 'Birinci Koalisyon' diye bilinen bu ülkelerin ittifakı, "devrimci ulus" Fransa'ya karşı bir dış reaksiyondur. Jakobenler ile Montagnarların teşvik ettiği Jironde karşıtı 31 Mayıs-2 Haziran 1793 isyanı, devrimin yeni bir aşamasını başlatır. Temmuz 1793 Jako-

benler Jironde'leri iktidardan alaşağı eder ve iktidarın etkili gücü haline gelirler. Bazı kaynaklar bu gelişmeyle birlikte Robespierre'in bir diktatörlük kurduğunu yazarlar.

Jironde'ler konvansiyondan tasfiye edilirler. Çok geçmeden "Kamu Güvenlik Komitesi" hükümetin baş organı haline gelir. Bu komitenin üyelerinden biri de, Paris ve yakın çevresinde etkili olan karizmatik ve ajitator bir kişilik olan sağ kanat jakoben Danton lider olur. Dokuz kişiden oluşan Kamu Güvenliği Komitesi'nin geçici olarak kesin iktidar olması Danton'un önerisiyle gerçekleşir. Danton savaş-kavga yerine, görüşmeler yapılmasından yana tutum takınır. Ulusal Güvenlik Komitesi'nin ve bu komitenin etkili üyelerinden Robespierre'in otoritesi giderek artar ve muhalefete karşı artan ölçüde şiddete (teröre) başvurulur. 1793 Ekim'inde bir seri politik yargılamalar başlar ve Devrimci Mahkeme önüne çıkarılan 22 Jironde' giyotine gönderilir. 1793 sonlarında politik tutukluların sayısı binleri bulur ve yüzlerce kişi giyotine gönderilir. Şiddet tırmandıkça tırmanır. Öyle ki, Temmuz 1794'te 1251 devrim-karşıtı kralcı giyotinle idam edilir.

1794'te tüm Fransız sömürgelerinde kölelik kaldırılır (Robespierre giyotinle idam edildikten sonra kölelik geri getirildi). Bu dönem boyunca devrimci hükümetin kontrolünde terör süreklilik kazanır. Kiliseler kapatılır, mallarına el konulur ve dine karşı sert tutumlar da sergilenir. Bu yaklaşım kısa sürmesine rağmen onlarca rahip de bu arada giyotine gönderilir. Konvansiyon bu aşırılığı düzeltir ve 6 Aralık 1793'te aldığı bir kararla inanç ve ibadet özgürlüğünü kabul ve ilan eder. Bir savaş hükümeti olan devrimci hükümetin otoritesinin giderek güçlendiği bu süreçte yönetim aygıtı da giderek merkezileşir. Bu, yürütmenin (otoritenin) merkezinde bulunan Ulusal Güvenlik Komitesi'nin başarısı için zorunlu bir koşuldur. Aralık 1793'ten Temmuz 1794'e kadarki süreçte, başında Robespierre'in bulunduğu devrimci hükümetin diktatörlüğü istikrar kazanır. Aşırı şiddet yöntemine başvurularak devrim

düşmanları sindirilir, karşı-devrimci isyan odakları bastırılır. Devrim, özgürlük ve kurtuluş için devrim düşmanlarına karşı açılmış bir savaş olarak değerlendirilir ve devrimci hükümetin işlevleri de buna göre tanımlanır. Özel mülkiyetin tasfiyesinden söz edilmese de, Saint-Just, "Ne zengin ne de fakir olmalı" diyerek yaklaşımlarının ne olduğunu gösterir. Ancak devrimci hükümet uzun yaşayamaz. Fransız Devrimi'nin önderlerinden biri olan Danton, kendi gazetesinde ve mecliste devrimin hızını kesmek, terörü azaltmak gerektiğini savunmuştur. Bu yüzden Danton ve çevresindeki grup hükümete muhalefet etmeye ve ona saldırmaya başlar. Nihayet 29-30 Mart gecesi 'komplo' ve 'ihanet'le suçlanan Danton, Camille ve diğer sağ kanat üyeler tutuklanıp devrimci mahkeme önüne çıkarılır ve 1794'te giyotine gönderilirler.

Nisan 1794'ten Thermidor'a (Fransa'da Temmuz ayının adı olarak kullanılır) kadar merkezileşme artar, terör yoğunlaşarak devam eder. Bu süreçte devrimci hükümet de halk desteğini yitirir. Mayıs 1794'te Hıristiyanlığın tasfiyesi kararının ve Jakoben terörünün ardından bir hükümet krizi patlak verir ve bu olay devrimci hükümetin düşüşünü hızlandırır. Hükümetin kendi içinde de anlaşmazlıklar patlak verir. Ulusal Güvenlik Komitesi'nde Robespierre'in grubu tecrit edilir. Bu anlaşmazlıklar sonunda konvansiyon önüne getirilir. Robespierre 8 Thermidor günü konvansiyonda adlarını vermeden de olsa hasımlarına saldırınca, onlar da karşı atağa geçerler. 9 Thermidor günü (yeni Fransız takviminde 27 Temmuz 1794) ulusal mecliste muhalefet birleşir, içinde rüşvetle satın alınan temsilcilerin de bulunduğu ilkesiz bir koalisyon kurulur ve konvansiyondan Robespierre'in tutuklanması emri çıkartılır. 27-28 Temmuz 1794'te Robespierre konvansiyondan düşürülür. 10 Thermidor 1794'te Robespierre ve yoldaşları (Saint-Just, vd.) mahkeme bile edilmeden giyotine gönderilirler (1794). Bu olay 'devrimin sonu' olur. Devrim Danton'un dediği gibi 'kendi çocuklarını' yemiştir. Böylece 1789'da başlayan

devrim, yaklaşık beş yıl sonra 1794'te Robespierre ve yoldaşlarının giyotinde öldürülmeleleriyle biter veya Fransa tarihinde yeni bir aşamaya geçilir.

Devrimin Kendi Çocuklarını Yemesinden Sonra

1796'da ise Gracchus Babeuf yeni hükümeti devirmek için bir komploya başvurur, fakat bu çabasında başarılı olamaz. Aşağı sınıflar artık politik sistemden dışlanmış bir konuma gelmiştir.

Babeuf'un komplosundan sonra hükümet (Directory), anti-Jakoben bir baskı kampanyası yürütür ve daha da sağa kayar.

Birinci Direktory (1795-97) altında halkı dışlayan çok sınırlı bir cumhuriyet mevcuttu. Bu dönemde dışarıdaki savaşlarda 1796-97'deki başarılarıyla özellikle fetihçi general Napoleon Bonaparte prestij kazanır ve giderek bağımsız bir güce dönüşür. Directory, bir zaman sonra Bonapart'ın ve ordunun elinde bir rehineye dönüşür. İkinci Direktory denen 1797-99 döneminde Fransa'nın dışarıdaki fetihlerine tepki olarak Fransa'ya karşı aralarında Britanya, Rusya, Avusturya ve İsveç'in de buldukları bir 'İkinci Koalisyon' oluşur. İtalya ve İsviçre'yi kaybeden Fransa giderek kendi doğal sınırlarına çekilmek zorunda kalır. Dışarıdaki yenilgi ve ekonomik çöküntünün yol açtığı içteki hoşnutsuzluk Jakobenleri güçlendirdiyse de Termidorcu burjuvazi iktidarını korumayı başarır. Ama Jakobenlerden duyulan korku da giderek artar.

1799'da Napolyon Bonapart'ı iktidara getiren "Onsekizinci Brumaire Darbesi" olmuştur. 1799'dan 1815'e kadar artarak güçlenen ve kıtada egemenlik için savaşlar yapan Bonapart, 1804'te kendisini imparator ilan etmiş ve kendi öz monarşisini yaratmıştır.

1813-14'te Napolyon'un egemenliğine karşı Alman ulusal kurtuluş-bağımsızlık savaşı başlamıştır. Dolayısıyla Fransa'ya karşı başını Britanya'nın çektiği bir 'Üçüncü Koalisyon' oluşturulmuştur. 21 Ekim 1805'e gelindiğinde ise, Trafalgar'da Britanya Fransa'yı yenilgiye

uğrattır. Bu yüzden 1812-15 arasında Napolyonik sistem çöker. 1815 Haziran'ında Fransa Waterloo'da bir kez daha Britanya'ya yenilir. Bu savaşta esir düşen Bonapart sürgün edildiği uzak bir adada 1821'de ise yaşamına son verir. Böylece 1799-1815 arasını kapsayan ve Avrupa tarihinde 'Napolyonik Çağ' olarak bilinen çağ sona ermiştir. Bu çağ boyunca Fransa kendisini feodal ve mutlakıyetçi rejimlere karşı mücadelenin öncüsü olarak görmüş, 1792'de Avusturya'ya karşı savaşla birlikte kıtasal bir savaş yoluyla kendi fikirlerini, devrimini ve rejimini (devlet biçimini) bütün Avrupa kıtasına ve dünyaya yaymak için savaşmıştır.

Fransa'nın yürüttüğü bu kıtasal savaş Avrupa'da monarşileri korumak ve devrimleri ezme amacıyla Fransa'ya karşı 1815'te o dönemin belli başlı monarşileri olan Prusya, Avusturya ve Rusya arasında 'Kutsal ittifak' olarak bilinen bir ittifakın oluşmasına götürmüştür. Buna karşın 1815'ten 1914'e kadarki dönem Avrupa'da Fransa'nın başlattığı bir çağ, yani 'Ulusal Devletler Çağı' olmuştur.

1815 sonrasında Fransa'da bir restorasyon yaşanmıştır. Buna 'Restorasyon Dönemi' (1815-30) deniliyor. Meşrutiyetçiler adı da verilen Bourbon sülalesi yandaşlarının egemenliği dönemidir bu. İktidar bu aralıkta burjuvazinin bir kesimini oluşturan büyük toprak sahiplerinin (tarım ve ticaret burjuvazisinin) elindedir. Burjuvazinin tümünün değil sadece bir kesiminin elindedir.

Bu dönemin devlet biçimi Marks'ın burjuva devletin bir biçimi (ilk biçimi) olarak gördüğü ve bu nedenle 'burjuva monarşi' olarak tanımladığı anayasal monarşidir. Sürgünden dönen Louis XVIII (1815-24) yönetiminde bir anayasal monarşi kurulur. Yönetim burjuvazinin kralcı hizbinin elindedir. 1789 Devrimi'nin alaşağı ettiği kralcı güçler ve monarşi geri gelmiş, eski günlerin intikamını almak için terör estirmeye başlamıştı. Bu döneme, 1830 Devrimi'yle son verilmiştir.

1830'da halk Bourbon hanedanını kurucu meclis, cumhuriyet, genel oy hakkı taleple-

riyle bir ayaklanmayla devirmiş, ama devrimi halk yapsa da iktidara bu kez de daha örgütlü olduğu için halkın zaferinden yararlanan burjuvazinin bir kesimi gelmiştir. Bu kesim burjuvazinin özellikle mali kanadını temsil eden Orleans sülalesinden-hanedanından L. Philippe adında birini kral olarak tahta oturtmuştur.

1830-48 arası Temmuz Monarşisi diye tanımlanır (adını 1830 Temmuz devriminden alır). Bu dönemde de iktidar burjuvazinin tümünün değil yalnızca bir kesiminin, ama bu kez mali aristokrasinin, sermayenin (bankerler, borsa kralları vd.) elindedir. Bu sırada muhalefette bulunan sanayi burjuvazisi kralcı burjuvaziye karşı cumhuriyet talep ediyordu, yani cumhuriyetçiydi. Temmuz Monarşisi adı verilen bu dönemde Fransa'da 1832, 1834 ve 1839 işçi ayaklanmaları gerçekleşir. Hepsisi de kanlı bir şekilde bastırılır.

Ardından 1848 Devrimleri ve Bonapartçılık boy gösterir. Bu sefer de iktidara Napolyon Bonapart'ın yeğeni Louis Napolyon geçer. 1852-1870 dönemi Fransız tarihinde 'İkinci İmparatorluk' olarak adlandırılır. 1848-52 arasındaki 'İkinci Cumhuriyet' döneminde seçimle işbaşına gelerek devlet başkanlığı yapan Louis Bonapart, 1852-70 arasında da imparator sıfatıyla Fransa'yı yönetir.

Fransa'da cumhuriyet ilk kez 1789 Devrimi'ni takiben 1792'de ilan edilir.

1789-1804 arası dönemde yaşanan devlet modeline 'Birinci Cumhuriyet' denilmektedir. 1804-14 arası dönem 'Birinci İmparatorluk' dönemi diye bilinir.

'Restorasyon Dönemi' (Anayasal Monarşi, Burjuva Monarşi: 1815-30) ve Temmuz Monarşisi (Anayasal Monarşi: 1830-48), ardından İkinci Cumhuriyet (24 Şubat 1848-1852 arası) dönemi gelişir.

1852-1870 arası ise; 'İkinci İmparatorluk' dönemi olarak adlandırılır.

1871-1940 arası dönem ise 'Üçüncü Cumhuriyet' olarak kabul edilir.

1947-58 'Dördüncü Cumhuriyet', 1958 sonrası da 'Beşinci Cumhuriyet' dönemleri olarak değerlendirilir.

Ulus-Devlet ve Milliyetçilik

Fransız Devrimi'yle birlikte tüm dünyayı etkileyen olgular olarak ulus bilinci, ulus-devlet biçimi ve onun ideolojisi olarak milliyetçilik doğru değerlendirilmeyi gerektirir. Günümüzün temel sorunu olarak ulus-devletin toplumlara kördüğüm haline getirmesi ve milliyetçilikle toplumların boğazlaştırılması, Fransız halkının gerçekleştirdiği özgürlük, eşitlik ve kardeşlik sloganlarıyla başlattıkları devrim ve sonrasını sisteme entegre etmesi ve sistemini inşa etmesi bakımından bilinmek durumundadır.

Fransa'da ayrıcalıklı sınıfların varlığı, krallığın tüm yetkileri elinde bulundurması toplu-

let biçimi olarak ulus-devlet ve onun ideolojisi olan milliyetçi akımla perçinlendi. Ulus-devleti ve milliyetçiliği halklara mal etmek doğru olmaz. Fransa'da da böyle olmamıştır. Kısaca değinecek olursak;

Burjuva sınıfı yabancı sermayenin kendi pazarı üzerindeki hakimiyetini kırmak için ulus-devleti olmazsa olmaz kabilinden görmüştür. Milliyetçi duygular kabartılarak da pazar etrafında çitler oluşturulmuştur. Buradaki ticaret ve sanayi ile güçlenen burjuva sınıfının temel amacı, ulus-devlet ve milliyetçilikle sermayeyi kendi ellerinde bulundurarak iktidarlarını daha da güçlendirmek olmuştur. Böylece yabancı sermaye odaklarının burjuva pazarlarından palazlanmasının önüne geçilmiştir.

Ulus-devlet anlayışı Fransa Devrimi'nden önce şekillenmiştir. Özellikle Fransa ve İspanyol krallıklarının Hollanda ve İngiliz krallıklarını kendi eyaletleri konumuna getirmek istemeleri, İngiltere'de ilk olarak ulus-devlet biçimlenişini başlatmıştır. Her ne kadar iktidarın temel formu olarak ulus-devlet İngiltere'de kurumlaşmamışsa da, ilk nüvelerinin burada atıldığı söylenebilir. Fransa Devrimi'yle birlikte ulus-devlet kurumlaşmıştır. Napolyon'un şahsında ise, adeta yürüyüşe geçmiştir. Ardından tüm dünyayı etkileyerek kapitalist sistemin temel ayağı haline gelmiştir.

Ulus-devlet söylendiği gibi toplumların yararına gelişen bir örgütlenme biçimi değildir. Aksine tüm toplumsal özgürlüklerin baş düşmanıdır. Ulus-devlet siyasi ve zor aygıtlarının burjuva sınıfının egemenliğinde tekelleşmesi biçiminde tanımlanabilir. Dolayısıyla ulus-devlete kapitalizmin en büyük tekel merkezi demek doğru olacaktır. Katı merkezîyetçi, bürokratik iktidar anlayışıyla her zaman için çoğulculuğa karşıtlık çerçevesinde gelişme göstermiştir. Bu yüzden de teklîğe sarılmıştır. Ulus-devlet altında toplumsal tüm farklılıklar yok edilmiş, özgürlükler ortadan kaldırılmıştır. Tek devlet, tek vatan, tek bayrak, tek dil, tek ses, tek renk ulus-devletin temel sloganı haline gelmiştir. Tüm kültürler teklik olgusu-

**Ulus-devlet
siyasi ve zor aygıtlarının burjuva
sınıfının egemenliğinde
tekelleşmesi biçiminde
tanımlanabilir. Dolayısıyla
ulus-devlete kapitalizmin en büyük
tekel merkezi demek doğru
olacaktır. Katı merkezîyetçi,
bürokratik iktidar
anlayışıyla her zaman için
çoğulculuğa karşıtlık çerçevesinde
gelişme göstermiştir**

mun alabildiğine sömürülmesi anlamına geliyordu. Kendi emekleri üzerinden üst sınıfların (aristokrasi ve işbirlikçi güç odakları) ve kral sülalesinin deyim yerindeyse suya sabuna dokunmadan yaşamaları, halkın büyük emek sarf etmesine rağmen karnını doyuracak kadar bile imkan elde edememesi Fransız halkının biriken tepkisini patlama noktasına getirmiştir. Bu yüzden de devrimin nihai amaçlarından biri de sınıfların ortadan kaldırılması olarak hedeflenirken, ön plana sınıflar yerine ulus olgusu çıkmıştır. Ardından bu durum ulus, dev-

suyla neredeyse tümünden tasfiye edilmiştir. Bu anlama da gelen kültürel soykırımın ulus-devlet altında halen devam ettiğini söylemek mümkündür.

Ulus-devletlerde halkın sosyal, ekonomik, kültürel potansiyellerinin açığa çıkarılması ya da halkın örgütlenerek her alanda güç olma kaygısı taşınmaz. Tek kaygı burjuvazinin siyasi, ekonomik ve sosyal vb. alanlarda rakipsiz güç olmasıdır. Tüm bunları ulusun ortak çıkarlarıymış gibi gösteren milliyetçilik de burjuvazinin kendi toplumu üzerinde egemenlik kurmasını meşrulaştıran bir ideolojidir. Burjuvazi milliyetçilikle kapitalist çağın yeni dinini ortaya çıkarmıştır. Artık din uğruna savaşlar yerine milliyetçi ideolojinin etrafında kanlı savaşlar yürütülmeye başlanmıştır. Ta-

**Öyle ki ulus-devlet
uygulamaları ve milliyetçilik
ideolojisiyle kölelik içsel düzeyde
kurumlaşmıştır**

rihin en kanlı savaşlarının Hıristiyan dinine sahip toplumlar arasında yapıldığı görülürse, milliyetçiliğin yeni bir din haline getirildiği rahatlıkla söylenebilir. Dolayısıyla yeni bir din olan milliyetçilikle devlet olgusu kutsanmıştır. Ulusal-devlet ya da ulus-devlet bütün değerlerin üstüne çıkarılmıştır. Herkes ulus-devletin güçlenmesi için çalışmak ve hizmet etmekle yükümlü kılınmıştır. Köleci devlet kulluğundan daha fazla kayıtlarla, şartlarla köle kılınmış bir ulus-devlet yurttaşlığı getirilmiştir. Bu yurttaşlar topluluğu devlete kulluk düzeyinde hizmet ederken; ulus-devlet, "ben sana hizmet ediyorum, o zaman gereklerini yerine getireceksin" dayatmasıyla yurttaşlarının önüne zorunlu yapması gereken birçok gö-

rev koymuştur. Bu görevleri yerine getirmeyenler vatan haini ilan edilmiştir. Tarihin hiçbir döneminde vatan hainliği kavramı ulus-devlet döneminde olduğu kadar kullanılmamıştır.

Burjuvazinin milliyetçi ideolojiyle kutsadığı ulus-devlet halkın ya da ulusun güç olduğu devlet değildir. Aksine devletin merkezileşmesiyle halk üzerindeki otorite daha yaygın ve derin hale getirilmiştir. Devletin toplum üzerindeki hâkimiyetinin en fazla derinleştiği ve sistematik hale geldiği dönem ulus-devlet dönemidir. Artık ulusa ait olduğu söylenen bireyin her şeyine karışılmaktadır. Ekonomik, sosyal ve kültürel araçların kapsamlı kullanılarak bio-iktidarın geliştirildiği dönem böyle başlamıştır. Öyle ki ulus-devlet uygulamaları ve milliyetçilik ideolojisiyle kölelik içsel düzeyde kurumlaşmıştır.

Milliyetçilik ulus-devletin dinsel-pozitivist ideolojisi olarak ulus-devleti yeryüzünde kutsallaştırması-olgulaştırması, hatta tanrısal misyon biçmesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Milliyetçilik ve ulus-devlet ayrılmaz ikili gibidir. Biri biçim iken, diğeri de bu biçimin ideolojik olarak donatılmasıdır.

Ulus-devletin temel ideolojik formu olan milliyetçilik tamamen dinsel bir öze büründürülmüştür. Ulus-devlet ne kadar kapitalist modernist ise, milliyetçilik de o denli modernist dindir. Pozitivist felsefenin toplumsal dini olarak hazırlanmıştır. Yurtseverliği, toplumsal doğa olarak, ulus toplumunun zıddı olarak düşünmek gerekir. Milliyetçilik bu anlamda en anti-ulus ideolojidir.

Millet ile milliyetçilik ayrı olgulardır. Fransız Devrimi'nde hedeflenen millet olma sonradan çarpıtılarak kendi milletini üstün görme ve her şeyin merkezine koyma gibi bir hastalığa dönüştürülmüştür. Kapitalist sistemin ulus-devlet çözümüyle de ideolojik hegemon konumuna getirilmiştir. Tüm zihinler milliyetçilikle örülmeye çalışılmıştır. Hitler'in milliyetçilikle vardığı yer de ortadadır. Dolayısıyla ulus-devlet ve milliyetçilikle en fazla 'en değme faşist toplum' yaratılabilir. Ki böyle

olduğu da tarih tarafından ispatlanmıştır. Ulus-devlet burjuvazinin sömürü ve baskı tekelinin olduğu, sınırlarla çizilmiş, duvarlarla örülmüş kar ve sermaye birikiminin sağlandığı büyük bir fabrikadır. Köleci ve feodal devlet dönemlerinde tüccarların ya da özel mülkiyet sahiplerinin kar isteklerini karşılayan böyle bir imkân hiçbir zaman bulunamamıştır. Hiç bir devlet bu kadar tüccarların ve özel mülkiyet sahiplerinin koruyucusu olmamıştır. Dolayısıyla ulus-devlet ve ulus kavramının kutsallaştırılması, sömürücü düzene

yerarşi var ve bütün gök alemi ona uyuyorsa, yerde de herkesin ona uyması zorunluluğu dayatılmıştır. Ama "bu devlet senindir, halkındır" denilmemiştir. Tanrının ya da kralın devletidir, kullar da ona hizmet edecektir, zihniyeti vardır. Ulus-devlette ise artık toplum kandırılmadığı için, devlete uymanın meşruiyetini daha etkili hale getirmek için, milliyetçilik ideolojisiyle "devlet tüm ulusundur, herkes bunu korumalıdır" biçiminde bir aldatma sağlanmıştır. Ardından da her ulusa bir devlet denilerek ulus-devletleşme savaşları başlatılmıştır. Ulus olmanın yegane yolu devletleşmedir denilmiştir. Hatta sosyalistler bile bu hataya düşerek ulus olmayı devletleşme olarak anlamışlardır. Dolayısıyla reel sosyalizm deneyimi buna iyi bir örnektir.

Günümüze doğru gelindiğinde artık ulus-devletin bir çözüm olmadığı, hatta var olan sorunu bile daha da katmerleştirdiği anlaşılmıştır. Bu durumu kapitalizmin cephesinden değerlendirdiğimizde sınırların keskin bir şekilde çizildiği ulus-devlet anlayışının aşılma durumunda olduğunu görebilmekteyiz. Nedenini de kapitalizmin çıkarlarında aramak gerekir. Çünkü kapitalizmin günümüzdeki çıkarı bunu ön görüyor.

Daha önce pazara hakim olmak için ulusal sınırlar belirlenmişti. Sermayenin büyümesi ve küreselleşmesiyle beraber ulusal sınırlar engel olarak görülmeye başlandı. Bu yüzden küresel sermaye için gerekli olan serbest dolaşımın sağlanması gereklilik arz etti. Bu gereklilik ulus-devletleri çevreleyen sınırları ve oluşan gümrük duvarlarını kendi önünde kaldırılması gereken bir engel olarak görmeye başladı. Dünyanın değişik bölgelerinde küresel sermaye ile ulus-devletler arasında yaşanan sorunların asıl nedeni de budur. Sistemin katı ulus-devletlere yeri geldiğinde askeri olarak da müdahale etmesi bu çerçevede ele alınmalıdır. Yoksa kapitalist sistemin halklara demokrasi getirme gibi bir derdi yoktur. Dolayısıyla ulus-devleti ideolojik bir yaklaşım ve özgürlükçü eğilimle değil, çıkar gereği aşmak istiyor. Ulus-devleti eleştirmesi ve özgürlük

Sistemin katı ulus-devletlere

yeri geldiğinde askeri

olarak da müdahale etmesi bu çerçevede ele alınmalıdır.

Yoksa kapitalist sistemin halklara demokrasi getirme gibi bir derdi yoktur. Dolayısıyla ulus-devleti ideolojik bir yaklaşım ve özgürlükçü eğilimle değil, çıkar gereği aşmak istiyor

hizmetin kutsallaştırılmasıdır. Öyle ki toplumda yapılan en kutsal iş, sömürü ve sermaye birikimi sağlamak olarak görülmüştür.

"Ulus-devleti korumak en kutsal görevdir" denilirken, aslında burjuvazinin sömürmek için çizdiği sınırlar ve sömürü tekelleri korunmuş ve kutsal hale getirilmiştir. Tarihte hiçbir zaman bütün halkın ve ulusun devleti diye bir şey olmamıştır. Hatta ilk ve ortaçağda halk ve devlet ayrışması kesindir. Bu nedenle halk derken devlet dışındaki toplum anlaşılmıştır. Bütün ulusun devleti anlayışı burjuvazinin sömürü ve baskısını meşrulaştırmak için uydurulmuştur. Sümer rahiplerinin toplumu devlete itaat ettirme gerekçesinin daha geliştirilmiş biçimidir. İlk çağda gök düzeninde nasıl bir hi-

vurguları yapması da sömürüyü hedefleyen bu çıkarımı gizlemek içindir. Önderliğimizin bu konudaki değerlendirmeleri ve alternatifleri oldukça aydınlatıcıdır. Konumuz gereği kısaca değinmekle yetiniyoruz.

Devrimin Kilit Sesi: Cumhuriyet

Oldukça tartışılan konulardan biri de cumhuriyettir. Fransız Devrimi'nin de temel aldığı devlet biçimidir. Cumhuriyet kavram itibarıyla cumhurun, yani halkın yönetimi anlamına gelir. Esas olarak egemenliğin meşruiyeti temelinde ortaya çıkmış bir kavramdır. Egemenliğin kaynağının tanrıya, hanedana ya da herhangi ayrıcalıklı bir toplumsal kesime değil de, halka dayandırıldığı yönetim şekli olarak tanımlanır. Fransız Devrimi ile egemenlik kraldan, soylulardan alınarak halkın egemenliği devlet biçimi olarak benimsenmek istenmiştir. Dolayısıyla devrimden bu yana beşinci kez cumhuriyet ilan edilmiştir. Fakat her seferinde de cumhuriyet imparatorluğa dönüşmüştür. Halkın yönetimi ya da halkın temsili yönetimi olmaktan çıkarılmıştır. Temsili yönetim olsa dahi cumhuriyetin nitelikleri yerine getirilmemiştir. Bu yüzden cumhuriyetin demokratikleştirilmesi can alıcıdır. Aksi takdirde Fransız Devrimi'nden sonra görüldüğü gibi, cumhuri rejim en değme kral otoritesini bile geride bırakabilir. Konuya biraz daha yakından bakarsak;

Cumhuriyetin tarihi de en az demokrasi tarihi kadar gerilere gider. İmparatorluk dönemi Roma Cumhuriyetinden günümüze cumhuriyet bir devlet biçimi olarak uygulanmaya gelmiştir. Köleci dönem sonrası cumhuriyet biçimli devletlerin gittikçe çoğaldığını, kapitalizmin egemen hale gelmesiyle birlikte devletlerin çok büyük çoğunluğunun kendisine cumhuriyet dediğine tanık olunmuştur. Dikta yönetimleri oluşturmuş olanlar da kendilerine cumhuriyet demekten geri kalmamışlardır.

Cumhuriyet olan yönetim her ne kadar cumhurun yönetimi anlamına gelen bir kavramla ifade edilse de, tarihte görüldüğü gibi demokratik olması zorunlu değildir. Cumhuri-

yetlerin demokratik olma zorunluluğu yoktur. Ancak demokrasilerin cumhuriyet olması doğasına daha uygundur.

Avrupa'da İsveç, Norveç, İngiltere vb. ülkelerde belli düzeyde demokrasi olsa da, bu ülkelerde doğuştan yetkilere sahip bazı statüler (kral, kraliçe, duk, düşes, baron, barones vb.) bulunduğundan, bunlara cumhuriyet denilmemektedir. Bu ülkelerin yönetimleri krallık yönetimleridir, ancak parlamenter bir yapı da mevcuttur. Dolayısıyla bu ülkelerde egemenliğin kaynağı bölüşülmüştür. Egemenliğin bir kısmı halkın oylarıyla seçilen meclis, hükümet ve diğer kurumlar tarafından kullanılırken, bir kısmı da söz konusu statüler tarafından kullanılmaktadır. Bu statüler sembolik hale gelmiş olsalar da, varlıklarından dolayı bu ülkelerdeki rejimlere cumhuriyet değil, meşruti krallık, meşruti monarşi denilmektedir. Günümüzde bu statüler fazlasıyla sembolik hale geldikleri için, bu tür kavramlar krallığı, monarşiyi öne çıkartan abartılı kavramlar olmaktadır. Avrupa'daki bu krallık yönetimleri cumhuriyet değillerdir, ancak var olan yönetimler içindeki en demokratik yönetimler olduğu söylenebilir.

Bazı cumhuriyetler ise demokratik değildir. Roma İmparatorluğu dönemindeki cumhuriyet rejimlerinin demokrasi niteliği çok sınırlıydı. Türkiye yönetimi kendisini on yıllardır cumhuriyet olarak tanımlamasına rağmen, faşizmi aratmayan uygulamalarıyla bir Nazi Cumhuriyeti gibi davranmıştır. Türkiye gibi kendilerini cumhuriyet olarak tanımlayan ama demokratik olmayan onlarca devlet mevcuttur. Ortadoğu'daki devlet modeli bu anlamda cumhuriyete benzese de, özünde görüldüğünden çok farklıdır.

Önderlik Ortadoğu devletlerini; "Dolayısıyla Ortadoğu devletinde cumhuriyetçi ve demokratik biçimler aramak istisna kabilinde bile çok zordur. Devlet adeta özüyle hareket eder gibidir. Biçimi tek kılarak gücünü kanıtlamak ister. Ayrıca değişmez devlet imajını, biçimi hiç değiştirmeden baki kılmayı siyasi etkinlik, erdem sayar.

"Tanrısal-kral ve devlet anlayışının yüzyıllarca toplum hafızasına kazınmış olması da cumhuriyetçiliğin gelişmemesinde etkin rol oynamıştır. Tanrı-devletin işine kul-insanların karışması geleneğe aykırıdır.

"Ortada cumhuriyet denen bazı devletler var ise de, bunların despotik niteliklerini aştiklarını söylemek zordur. Cumhuriyetçilik sınıflar arası konsensüsü gerektirir. Tarihte hiçbir Ortadoğu ülkesinde toplumsal konsensüsle belirlenmiş bir anayasal devlet veya cumhuriyet yoktur. İleri veya geri konumlarına bakmaksızın, tek kişi iradesine dayalı rejimler olduklarından cumhuriyetle bağdaşmazlar. Cumhuriyette bir kişinin değil denk kuvvette birçok kişinin irade uyuşması, uzlaşması esastır. Bunda toplumsal sınıfların zayıflığı, siyasi irade geliştiremeyişleri, geleneksel devlet kulluğu, cumhuriyetçi gelenek yokluğu önemli yer tutup rol oynar. İsimleri ne olursa olsun, tüm Ortadoğu devletlerinde aralarında derece farkı bulunsa da, devletin despotik niteliğini aşmadığını belirtmek ve bilmek, verilecek demokratik siyaset ve cumhuriyetçilik mücadelesi açısından büyük önem taşır." biçiminde değerlendirir.

En baskıcı diktatoryal yönetimler bile kendilerini cumhuriyet diye tanımlamaktadırlar. Cumhuriyet, iktidar güçleri için bir meşruiyet gömleği haline gelmiştir. En despot, diktatör olan kimseler bile uygulamalarını, baskılarını cumhuriyet tanımlamasının ardına gizlenerek devam ettirmektedirler. Kendi yönetimlerini cumhuriyet olarak tanımlamalarının nedeni; iktidarlarının kaynağının halk olduğunu göstermek içindir. Bu ülkeler başta olmak üzere, hemen her ülkede cumhurun başı olarak Cumhurbaşkanı ve yönetimler, yetkiyi halk adına kullandıklarını söyleyen ama demokratik biçimde kurumlaşmamış meclisler tarafından seçilmektedirler. Dolayısıyla egemenliğin kaynağı halk olarak da görülse, kullanılışı tamamen bireysel ve anti-demokratiktir. Teokratik devletler de kendilerini cumhuriyet olarak tanımlayabilmektedirler. Geçmişte demokrasinin sınırlı uygulandığı reel sosyalist

ülkeler de kendilerini Demokratik Halk Cumhuriyetleri olarak tanımlıyorlardı. Çünkü bu ülkelerde hiçbir yetkili doğuştan ya da toplumsal statüden kaynaklı yetkilere sahip değillerdi. Aslında bu yaklaşım tüm cumhuriyet yönetimleri için geçerlidir.

Yukarıda göstermeye çalıştığımız tüm bu örneklerden de anlaşılacağı gibi, cumhuriyet ile demokrasinin aynı anda bir ülkede bulunma zorunluluğu yoktur. Cumhuriyet olup da demokrasiyi tanımayan, diktatörlükle yönetilen yönetimler kadar; krallıkla yönetilen, demokratik olan ama cumhuriyet olmayan yönetimler de mevcuttur.

Bu çerçevede demokratik cumhuriyet kavramı, cumhuriyet olan rejimlerin demokratik olanı için kullanılmaktadır. Örneğin günümüz İtalyası hem cumhuriyettir, hem de belli düzeyde demokrasiye sahip bir ülkedir. Yine Yunanistan, Almanya vb. bu anlamda demokratik cumhuriyetlerdir. Keza ABD de aynı nitelikleriyle aynı sınıfta değerlendirilebilir. ABD ve Almanya örneklerinde görüldüğü gibi, demokratik cumhuriyetin mutlak üniter bir yapılanmayı gerektirmediği, eyalet sistemi ve federal yönetimlerle idare edilen ülkelerde de gerçekleşebileceğidir. Cumhuriyet rejimlerinin çok merkezi ve üniter olmaları gerektiği biçiminde bir koşul yoktur. Cumhuriyet kavramı Fransa ile özdeşleştiği için cumhuriyet deyince akla ulusal devletçi, merkezi, üniter bir sitem gelebilmektedir. Ancak bu durum demokratik cumhuriyeti tanımlamaya yetmemektedir.

Cumhuriyetler demokrasiye duyarlı hale geldikleri oranda ister istemez üniter ve merkezi yanları törpülenecek, demokratik toplumla daha uyumlu hale gelecektir. Merkezi devlet yapılanmalarının giderek aşınmaya başladığını, devletçi demokrasilerin de ellerindeki birçok yetkiyi yerellere, sivil toplum örgütlerine devretmeye başladıkları görülmektedir. Bu henüz tam olmasa da egemenliğin kaynağına, yani halka devredilmesinde yaşanan önemli gelişmelerdir ve demokratik cumhuriyetin kuruluş zeminini de güçlendirmektedir.

Demokratik uluslaşma ve uluslar kent, yerel ve bölgesel özerklikler olmadan yönetim gücü kazanamaz. Ya kaosa düşüp dağılır ya da ulus-devletçiliğin yeni bir modeliyle aşılr. Her iki duruma düşmemek için, demokratik ulus hareketi mutlaka kent, yerel ve bölgesel demokratik özerklikleri geliştirmek zorundadır. Buna karşılık kent, yerel ve bölgesel özerk yönetimler hepten yutulmamak, ekonomik, sosyal ve siyasal güçlerini tam kullanabilmek için demokratik ulusal hareketle demokratik ulus olarak bütünleşmek ihtiyacındadır. Ulus-devletçiliğin her iki hareket için sürekli kapıda tuttuğu ve dayattığı aşırı merkezizetçi güç tekellerini ancak aralarındaki sağlam ittifakla aşabilirler. Aksi halde her iki hareket ve hatta olgu olarak, geçmişte çokça yaşadıkları gibi yeniden homojenleştirme tehdidi altında tasfiye olmaktan ve erimekten kurtulamazlar. Tarihsel koşullar nasıl 19. yüzyılda daha çok ulus-devletçilikten yana idiyse, günümüz koşulları da -yani 21. yüzyıl gerçeklikleri de- demokratik uluslardan ve her düzeyde güç kazanmış kent, yerel ve bölgesel özerk yönetimlerden yanadır.